

**PROCURATURA
REPUBLICII MOLDOVA**

R A P O R T

**PRIVIND ACTIVITATEA PROCURATURII
PENTRU ANUL 2019**

C H I Ș I N Ă U

2020

CUPRINS

CAPITOLUL I. Considerații generale	5
1.1. Rolul Procuraturii și așteptările societății	5
1.2. Provocări și evoluții	5
1.3. Promovarea și implementarea de noi strategii și viziuni ale Procuraturii	6
CAPITOLUL II: Capacitatea administrativă și operațională	8
2.1. Formarea profesională	8
2.2. Managementul resurselor umane	11
2.2.1. Funcții de procuror	11
2.2.2. Funcționari publici și personalul tehnic	14
2.3. Activitatea Inspecției Procurorilor, interacțiunea cu Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile de specialitate ale acestuia	16
2.4. Administrarea finanțelor și a bunurilor materiale publice	20
CAPITOLUL III: Evoluția și tendințele criminalității. Activitatea de exercitare și conducere a urmăririi penale	21
3.1. Date statistice privind starea infracționalității în țară	21
3.2. Tendințele criminalității	25
3.3. Factorii criminalității	27
3.4. Exercițarea urmăririi penale	28
3.5. Conducerea și controlul urmăririi penale	30
3.6. Înlăturarea răspunderii penale și liberarea de răspundere penală	33
3.7. Respectarea termenului rezonabil	34
3.8. Starea de fapt pe diferite categorii de infracțiuni	36
3.8.1. Combaterea corupție	36
3.8.1.1. Exercițarea urmăririi penale pe cazurile de corupție	36
3.8.1.2. Conducerea urmăririi penale pe cazurile de corupție și conexe	40
3.8.2. Combaterea criminalității organizate	55
3.8.2.1. Exercițarea urmăririi penale	55
3.8.2.2. Conducerea urmăririi penale de către procurorii din cadrul PCCOCS	60
3.8.2.3. Reprezentarea acuzării de stat de către procurorii din cadrul PCCOCS	64
3.8.3. Combaterea traficului ilicit de droguri	71
3.8.4. Combaterea traficului de ființe umane și infracțiunilor conexe	75
3.8.5. Combaterea fenomenului torturii și a relelor tratamente	84
3.8.6. Infracțiunile cibernetice și din domeniul telecomunicațiilor	93

3.9.	Măsuri procesuale de constrângere.....	97
3.9.1.	Reținerea și arestarea preventivă.....	97
3.9.2.	Arestul la domiciliu.....	100
3.9.3.	Alte măsuri procesuale de constrângere	100
3.10.	Activitatea instituțională de încasare a cheltuielilor judiciare la urmărirea penală	102
3.11.	Aportul procurorilor la recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni	105
3.12.	Asigurarea confiscării veniturilor infracționale	107
3.13.	Activitatea specială de investigație	110
3.14.	Factorii care influențează negativ activitatea procurorilor în domeniul urmăririi penale.....	114
CAPITOLUL IV: Contribuirea la înlăptuirea justiției		116
4.1.	Considerații generale	116
4.2.	Activitatea judiciară în materie penală	117
4.2.1.	Activitatea judiciară la nivelul instanțelor de fond	117
4.2.2.	Activitatea judiciară la nivelul Curților de Apel.....	118
4.2.3.	Activitatea judiciară la nivelul Curții Supreme de Justiție.....	122
4.3.	Politica punitivă.....	123
4.4.	Achitarea inculpaților	125
4.5.	Încetarea proceselor penale în instanțele de judecată.....	128
4.6.	Tergiversarea examinării cauzelor penale în instanțele de judecată.....	130
4.7.	Măsurile asiguratorii	134
4.8.	Cheltuielile de judecată.....	137
4.9.	Politici promovate în vederea unificării practicii.....	140
4.10.	Reabilitarea victimelor represiunilor politice.....	141
4.11.	Activitatea în materie contravențională	143
4.12.	Activitatea judiciară în materie civilă și de contencios administrativ	146
4.13.	Activitatea în materie de implementare a Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale	148
CAPITOLUL V: Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei.....		149
5.1.	Combaterea violenței în familie, protecția drepturilor minorilor	149
5.3.	Protecția mediului, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului.....	155
5.4.	Protecția datelor cu caracter personal.....	163
CAPITOLUL VI: Activitatea de cooperare și asistență juridică internațională		164
6.1.	Cooperarea cu instituțiile și organizațiile internaționale	164

6.2.	Cooperarea cu partenerii externi.....	165
6.3.	Asistența juridică internațională în materie penală.....	168
CAPITOLUL VII: Informarea publică, relațiile cu mass-media, transparența activității.....		169
CAPITOLUL IX: Obiective trasate pentru anul 2020.....		171

CAPITOLUL I. Considerații generale

1.1. Rolul Procuraturii și așteptările societății

În perioada de raport Procuratura a desfășurat activitatea în calitate de instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, procurorii au exercitat și condus urmărirea penală, dar și au contribuit la înfăptuirea justiției. Concomitent, instituția s-a integrat eficient în procesul de implementare a documentelor de politici ale statului în domenii majore, cum ar fi: *respectarea drepturilor omului, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, prevenirea și combaterea corupției, dar și a criminalității organizate ș.a.*

Procuratura este o instituție cu competențe clar definite în domeniul urmăririi penale și a fazei judiciare a procesului penal, totuși, așteptările societății față de Procuratură sunt axate pe asigurarea *respectării drepturilor și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului.*

Întru realizarea acestor așteptări este extrem de important ca instituția să dispună de un personal calificat, cu principii și valori bine definite, care să-și îndeplinească calitativ și în termeni proximi atribuțiile. În această ordine de idei în perioada de raport au fost întreprinse acțiuni întru fortificarea capacităților instituției, prin dezvoltarea bazei tehnico-materiale, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de salarizare, instruirea procurorilor și funcționarilor, angajarea de nou personal.

Deși în perioada de raport de către Procuratură au fost întreprinse multiple activități și a fost depus efort enorm în contextul realizării eficiente a competențelor sale, prestația necorespunzătoare a procurorilor în unele cazuri a afectat imaginea instituției, reducând încrederea cetățenilor față de întreaga entitate publică. Mai mult, imaginea instituției a fost afectată și de asocierea acesteia cu reprezentanții mediului politic și cu disputele politice din societate.

Totuși, este necesar de remarcat despre menținerea unui anumit grad de încredere a cetățenilor în instituția Procuraturii, aceștia continuând să solicite intervenția procurilor pe lângă aspectele ce decurg din procedurile penale, în domenii care țin preponderent de competența organelor de control sau a organelor de autoadministrare publică.

1.2. Provocări și evoluții

Activitatea Procuraturii în perioada anului 2019 inevitabil a fost marcată inclusiv de evenimentele care au avut loc în societate și în mediul politic. Schimbarea Guvernelor, demisia Procurorului General și instituirea interimatului acestei funcții, instituirea mecanismului de preselecție a candidaților la funcția de

Procuror General, precum și instituirea unui mecanism nou de eliberare din funcție a Procurorului General sunt unele provocări pe care le-a confruntat Procuratura în perioada de raport.

Mai mult, este necesar de a menționa că în decursul unui an conducerea Procuraturii a fost preluată succesiv de către 3 echipe de manageri, ceea ce inevitabil a influențat într-o măsură oarecare activitatea angajaților instituției.

În afară de aceasta, erorile și omisiunile admise în perioadele anterioare de activitate (*proces penale pornite abuziv, măsuri speciale efectuate neîntemeiat și/sau ilegal, tergiversarea și ineficiența investigațiilor, reprezentarea defectuoasă a acuzării în instanțe*), au atins punctul culminant, ceea ce a determinat necesitatea unor intervenții manageriale de urgență și mai dure în privința personalului defectuos și a sectoarelor problematice.

1.3. Promovarea și implementarea de noi strategii și viziuni ale Procuraturii

Analizând potențialul Procuraturii prin prisma provocărilor, au fost identificate mai multe riscuri și amenințări, care au determinat stabilirea obiectivelor de dezvoltare a instituției în anul 2019.

În perioada de referință, eforturile personalului Procuraturii au fost orientate spre realizarea obiectivelor stabilite, inclusiv: asigurarea respectării drepturilor omului; asigurarea justiției prietenoase copilului; dezvoltarea instrumentului de specializare a procurorilor; ascensiunea la un nivel calitativ nou în domeniul identificării și urmăririi bunurilor infracționale; debirocratizarea și eficientizarea procesului penal; dezvoltarea cooperării la nivel național și internațional cu alte instituții publice, alți actori în domeniul justiției, dar și cu societatea civilă; consolidarea edificiilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă ale personalului Procuraturii; dezvoltarea sistemului informațional al instituției.

Totodată, în perioada de raport, activitatea Procuraturii a fost coroborată cu prioritățile stabilite în documentele de politici instituționale și naționale, cum ar fi: Planul de Dezvoltare a Procuraturii pentru anii 2016-2020; Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020; Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020; Planul de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la Implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pe anii 2011-2019; Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

În contextul fortificării calității managementului instituției și a intensificării controlului managerial intern precum și în scopul protecției datelor cu caracter personal a fost completată structura Procuraturii Generale cu subdiviziuni noi cu atribuții specifice în acest sens: Serviciul protecția datelor cu caracter personal și Serviciul de audit intern.

În contextul îmbunătățirii managementului instituției au fost adoptate și unele acte normative instituționale care reglementează procesele operaționale realizate de către angajați, cum ar fi: Regulamentul cu privire la primirea și examinarea petițiilor în Procuratură; completarea Regulamentului Procuraturii referitor la atribuțiile Serviciului de audit intern și a Serviciului protecția datelor cu caracter personal; modificarea Regulamentului Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. În aceeași perioadă au fost stabilite acțiunile necesare pentru fortificarea capacităților Secției relații publice din cadrul Procuraturii Generale.

De asemenea, în perioada anului 2019, în contextul implementării documentelor de politici menționate, au fost întreprinse acțiuni în vederea fortificării capacităților Sistemului informațional automatizat „Urmărire penală: E-Dosar”, sistemul fiind completat cu modele de acte procesuale, necesare pentru optimizarea funcționării acestuia și pentru a simplifica intervenția procurorilor la gestionarea sistemului, iar procurorii au fost asigurați cu echipament IT nou, fiind procurate inclusiv soft-urile licențiate necesare pentru utilizarea echipamentului. Totodată, dezvoltarea în continuare a sistemului informațional a devenit posibilă grație completării în anul 2019 a Legii cu privire la Procuratură cu prevederi ce atribuie Procurorului General competența de a crea registre electronice.

În dezvoltarea capacităților instituției Procuratura a fost asistată de către partenerii de dezvoltare, beneficiind de diferite tipuri de asistență: expertiză, instruire de personal, publicații, vizite de studiu, procurare de echipament și softuri ș.a.

În acest context sunt de menționat parteneriatele cu Consiliul Europei, Uniunea Europeană, Ambasada SUA la Chișinău, precum și cu echipele proiectelor de asistență: Proiectul comun al CoE și UE „Combaterea corupției prin aplicarea legii și prevenire” (CLEP); Proiectul CoE „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”; Proiectul UE „Suport pentru prevenirea și combaterea eficientă a corupției în sectorul justiției”; Proiect ABA ROLI, finanțat de Guvernul SUA, „Susținerea în implementarea Legii cu privire la Procuratură și a PDS 2016-2020” ; Proiectul

OIM, finanțat de Guvernul SUA „Consolidarea Răspunsului Guvernului la Fenomenul Traficului de Ființe Umane și Îmbunătățirea Protecției Victimelor Traficului și Martorilor În Republica Moldova”.

Astfel, procurorii cu suportul partenerilor de dezvoltare au beneficiat de instruiți în diverse domenii, cum ar fi: combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; identificarea și urmărirea bunurilor infracționale; combaterea corupției; combaterea traficului de ființe umane; aplicarea softurilor analitice la efectuarea investigației penale; relația cu mass-media; management și etică; elaborarea și implementarea documentelor de politici; managementul proiectelor ș.a.

La fel, Procuratura Generală a beneficiat de asistență tehnică din partea Ambasadei SUA în Republica Moldova și a proiectului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei la dezvoltarea capacităților analitice ale procuraturilor specializate și a Procuraturii Generale la investigarea cauzelor penale complexe cu elemente transfrontaliere, fiind donate soft-uri analitice și echipament IT necesar în acest sens.

CAPITOLUL II: Capacitatea administrativă și operațională

2.1. Formarea profesională

O preocupare constantă a conducerii Procuraturii Generale este utilizarea optimă a resurselor umane.

Acest obiectiv cuprinde două componente majore:

- a) repartizarea echilibrată a resurselor umane în raport de sarcini, obiective, volum de activitate;
- b) perfecționarea continuă a pregătirii profesionale atât la nivelul procurorilor, cât și la cel al personalului de specialitate (consultanți ai procurorilor, personalul detașat la procuraturile specializate).

Formarea profesională, una din cele mai importante garanții ale independenței și imparțialității procurorului în exercitarea funcției, continuă a fi la ordinea de zi, iar responsabilitatea în acest domeniu le revine Institutului Național al Justiției, procurorilor șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, ai procuraturilor teritoriale și specializate, precum și fiecărui procuror individual, conform prevederilor art. 32 al Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură și art. 30, 31 din Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției.

Formarea profesională continuă a procurorului constă în special în aprofundarea cunoștințelor cu privire la legislația internă, actele internaționale la care Republica Moldova este parte, jurisprudența instanțelor de judecată naționale și internaționale și se realizează în cadrul Institutului Național al Justiției, a programelor organizate de alte instituții de învățământ superior din țară sau din străinătate și prin alte forme de perfecționare profesională, ținându-se cont de necesitatea specializării procurorilor.

În scopul instituționalizării unei culturi de perfecționare continuă și a unor mecanisme pentru identificarea necesităților suplimentare de instruire a procurorilor, inspectorilor în cadrul Inspecției procurorilor și consultanților procurorilor, prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-20/18 din 01.02.2018 a fost instituită Comisia permanentă pentru instruire, formată dintr-un membru al Consiliului Superior al Procurorilor și 6 procurori, unul din ei delegat la Institutul Național al Justiției, iar prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-63/18 din 20.04.2018 a fost aprobat Regulamentul Comisiei¹.

Planul de dezvoltare strategică a Procuraturii pentru anii 2016–2020 recunoaște necesitatea imperioasă de cooperare cu Institutul Național al Justiției pentru revizuirea programelor sale de instruire, ca acestea să corespundă necesităților de instruire a beneficiarilor instruirii și să conțină metode moderne de predare. În perioada 01.02.2019 - 20.03.2019, Comisia permanentă pentru instruire a efectuat un sondaj în vederea identificării necesităților de formare a procurorilor, consultanților procurorilor și inspectorilor din cadrul Inspecției Procurorilor. Astfel, au fost intervievați 496 de procurori și 137 de consultanți ai procurorului din cadrul Procuraturii Generale, procuraturilor specializate și celor teritoriale. În ședința Comisiei permanente pentru instruire din 10.04.2019 au fost prelucrate datele sondajului, Comisia formulând Opinia consultativă nr.1-02/2019, cu privire la evaluarea și determinarea necesităților de formare continuă a procurorilor, consultanților procurorului, precum și ale inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor, pentru perioada anului 2020. În ședința Consiliului Superior al Procurorilor din 23.04.2019 a fost examinată Opinia consultativă a Comisiei Permanente pentru Instruire nr.1-02/2019 din 10.04.2019 și Raportul privind sondajul realizat în vederea determinării necesităților de formare a procurorilor în anul 2020, fiind aprobată Hotărârea CSP nr.43, care a fost remisă în adresa INJ. Astfel, luând în considerație propunerile reflectate în Hotărârea CSP

¹ <http://procuratura.md/file/REGULAMENT%20CPPI%2022.04.18.pdf>

nr.43 din 23.04.2019, de către INJ a fost elaborat *Planul modular de formare continuă a judecătorilor și procurorilor în anul 2020*, care a fost aprobat de Consiliul INJ prin Hotărârea nr.9/1 din 29.11.2019.

În vederea asigurării realizării activităților de instruire continuă a procurorilor, conform Planului de formare continuă pentru anul 2019, au fost organizate și desfășurate 165 cursuri și seminare de instruire, mese rotunde și ateliere de lucru, cu participarea procurorilor din cadrul Procuraturii. La majoritatea din aceste seminare procurorii au fost instruiți împreună cu judecătorii.

Principalele teme ale seminarelor la care au participat procurorii în anul 2019 au vizat, în mod deosebit, drepturile omului, combaterea violenței în familie, recuperarea bunurilor infracționale, criminalitatea informatică, investigarea actelor de corupție și a fraudelor, cooperarea judiciară în materie penală, combaterea discriminării etc.

Pe parcursul anului 2019 procurorii din Republica Moldova au efectuat un șir de vizite de studiu, schimb de experiență, stagii practice în alte state în vederea identificării și preluării celor mai bune practici pe domeniile de activitate a procuraturii, consolidării cooperării cu colegii de peste hotare.

Astfel, în perioada de raport Procuratura Generală a organizat participarea la 108 evenimente internaționale în scop de instruire a 177 procurori, 4 ofițeri de urmărire penală detașați în procuraturile specializate.

Principalele tematici ale instruirilor, la care au participat reprezentanții Procuraturii Republicii Moldova vizează: asistență la executarea comisiilor rogatorii, prevenirea și combaterea corupției, combaterea traficului de ființe umane, criminalitatea organizată și transfrontalieră, criminalitatea cibernetică etc.

Printre principalii organizatori urmează a fi menționați: Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Ministerul Public al României, Ambasada Statelor Unite ale Americii, SELEC, SEESAC, Misiunea OSCE în Moldova, UNODC, PNUD, UNESCO ș.a.

O altă prioritate a vizat instruirea consultanților procurorului. Astfel, în anul 2019, Institutul Național de Justiție a dat curs solicitării Procuraturii și, în comun, au organizat 49 seminare de instruire cu participarea a 532 de consultanți ai procurorului.

O atenție sporită a fost acordată studenților facultăților de drept ale instituțiilor de învățământ superior.

Astfel, pe parcursul anului 2019 au fost repartizați la practica de inițiere, licență și de producție **636** studenți.

2.2. Managementul resurselor umane

Cu referire la **managementul resurselor umane** în cadrul Procuraturii, s-a constatat că în perioada anului 2019, în conformitate cu art. 3 al Hotărârii Parlamentului nr.78 din 04.05.2010 privind aprobarea numărului de personal al Procuraturii, personalul Procuraturii a constituit 720 unități de procurori și 700 unități de personal, inclusiv personalul tehnic.

2.2.1. Funcții de procuror

Repartizarea în cadrul Procuraturii a posturilor de procurori și gardul de ocupare a acestora este redată de tabelul ce urmează:

Ocuparea funcțiilor de procuror către 31.12.2019				
Unitatea structurală	Posturi de procuror			
	Total	Ocupate	Vacante	Temporar vacante
Procuratura Generală	90	80	4	6
Procuraturile specializate	105	84	15	6
Procuraturile teritoriale	525	476	21	28
Total	720	640	40	40

Astfel în perioada de referință din numărul total de 720 de unități de procurori au fost ocupate circa 89%. Totodată este necesar de a menționa despre ponderea funcțiilor temporar vacante care a reprezentat circa 5,5 % din numărul total de unități de procuror, care sunt determinate de suspendarea din funcție a procurorilor, detașarea sau delegarea acestora. Ponderea funcțiilor temporar vacante creează anumite provocări sub aspect managerial, deoarece funcțiile temporar vacante sunt mai puțin atractive pentru personalul calificat, iar ocuparea acestora în cele mai multe cazuri este posibilă doar prin delegarea procurorilor pentru asigurarea funcționalității unității structurale.

Fluctuația de personal, în special a celui calificat, afectează buna funcționare a instituției. În perioada anului 2019 au fost angajați în funcție 34 de procurori, iar 38 au fost eliberați din diverse motive. Imaginea asupra fluctuației personalului de procurori în anul 2019 este redată de tabelul ce urmează:

Fluctuația personalului de procurori în anul 2019			
Soluția managerială		Nr. de procurori	
		2018	2019
Angajați în funcție		53	34
Eliberați din funcție		27	38
Detașați	Consiliul Superior al Procurorilor	5	5
	Institutul Național al Justiției	1	1
	Studii peste hotare	1	-
Suspendați în legătură cu acordarea concediului pentru îngrijirea copilului		39	51
Suspendați provizoriu conform art. 200 Cod de procedură penală		4	1

Astfel, în perioada anului 2019 se atestă o reducere cu circa 35,8 % a numărului de persoane angajate în funcția de procuror în raport cu anul 2018. Totodată, în raport cu aceeași perioadă de referință în anul 2019 a crescut numărul de procurori eliberați din funcție cu circa 40,7 %.

Analizând fluctuația de personal în Procuratură în decursul anului 2019, se atestă inclusiv o creștere cu circa 30,8% în comparație cu anul 2018 a numărului de procurori care au fost suspendați din funcție în legătură cu acordarea concediului pentru îngrijirea copilului.

Evaluarea calificării personalului de procurori în temeiul vechimii în funcție indică la faptul că ponderea cea mai mare o constituie procurorii care activează în funcție de la 10 la 20 ani, care în anul 2019 au reprezentat circa **47,7 %** din numărul total de procurori angajați (640 procurori). Cea de a doua categorie o reprezintă procurorii cu vechimea în funcție de la 3 la 10 ani care reprezintă circa **28%** din procurorii care au activat în anul 2019. Personalul de procurori ce au o vechime de până la 3 ani și categoria care reprezintă procurorii cu experiență de peste 20 ani constituie circa **12 %** fiecare din numărul total de procurori în exercițiu. Cel mai experimentat procuror are vechimea în funcție de 38 ani și activează în Secția reprezentare a învinuirii în Curtea Supremă de Justiție din cadrul Direcției judiciare a Procuraturii Generale.

În comparație cu perioada analogică a anului 2018 s-a constatat că în anul 2019 s-a redus cu -3,7% numărul de procurori din categoria celor cu vechimea de până la 3 ani și cu -2,5% din categoria celor cu vechimea de peste 20 ani.

Vechimea în funcția a procurorilor în exercițiu în perioada 2018-2019			
Vechime în funcție	Număr de procurori		
	2018	2019	Dinamica în raport cu anul 2018
<i>până la 3 ani</i>	81	78	 3,7 %
<i>de la 3 la 10 ani</i>	183	180	 1,6%
<i>de la 10 la 20 ani</i>	304	305	 0,3 %
<i>peste 20 ani</i>	79	77	 2,5%
Total	647	640	 1,08%

Analiza structurii după gender a personalului de procurori care a activat în perioada anului 2019 (total 640 procurori), permite a constata că corpul de procurori după apartenența de gen reprezenta 31% femei și 69% bărbați. Repartizarea procurorilor în dependență de unitățile structurale în care au activat și după criteriul de gender este redată de tabelul ce urmează:

Unitatea structurală	Procurori în funcție				
	Total per unitate	Femei		Bărbați	
		Nr.	%	Nr.	%
Procuratura Generală	80	28	35%	52	65%
Procuraturile specializate	84	19	22,6%	65	77,4%
Procuraturile teritoriale	476	149	31,3%	327	68,7%
Total	640	196	30,6%	444	69,4%

Cu referire la numărul de procurori conducători, către 31.12.2019 acesta constituia 120 de unități, ceea ce raportat la 720 efectivul limită de procurori constituia 16%.

Tabelul ce urmează elucidează modul de ocupare a acestor funcții de manageri operaționali:

Unitatea structurală	Procurori conducători (procurori-șefi, adjuncți ai procurorilor-șefi)					
	2018			2019		
	Total per unitate	Bărbați	Femei	Total per unitate	Bărbați	Femei
Procuratura Generală	22	19	3	22	19	3

Procuraturile specializate	11	9	2	12	11	1
Procuraturile teritoriale	78	71	7	86	84	2
Total	111	99	12	120	114	6

În scopul asigurării funcționalității eficiente a unităților structurale ale Procuraturii a fost utilizată pe larg instituția delegării procurorilor. Astfel, în anul 2019 instrumentul managerial al delegării personalului a fost utilizat în total în privința a 129 procurori, comparativ cu 50 cazuri în anul 2018, *după cum urmează*:

Delegarea procurorilor în perioada 2018-2019		
Unitatea structurală în care au fost delegați procurorii	Numărul de procurori delegați	
	2018	2019
<i>Procuratura Generală</i>	-	21
<i>Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale</i>	9	26
<i>Procuratura Anticorupție</i>	8	27
<i>Procuratura mun. Chișinău</i>	8	27
<i>procuraturile raionale</i>	25	28
TOTAL	50	129

2.2.2. Funcționari publici și personalul tehnic

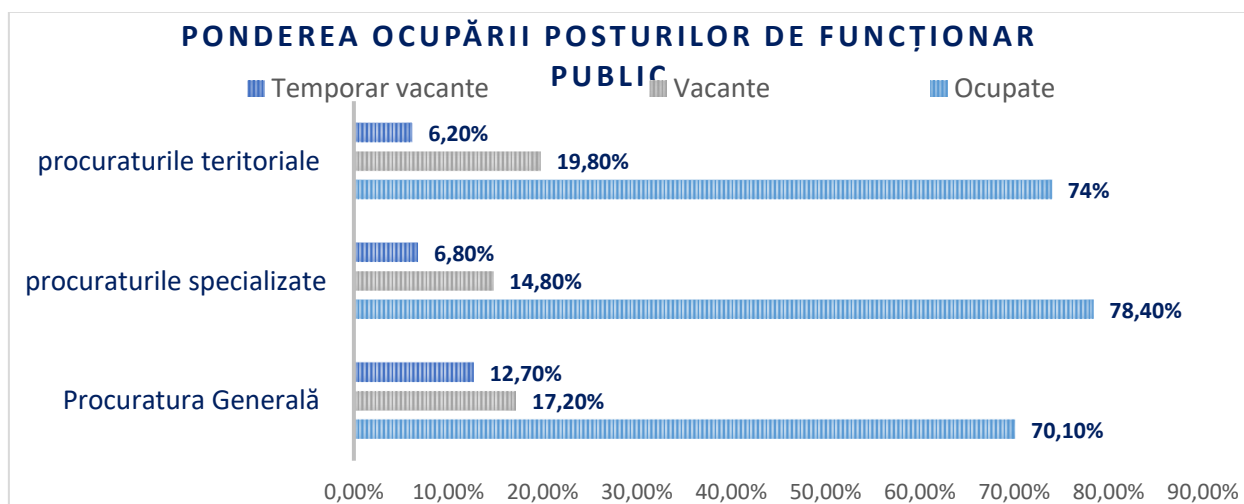
Repartizarea în cadrul Procuraturii a posturilor de funcționari publici, funcționari publici cu statut special și de personal tehnic, precum și gradul de ocupare a acestora sânt redade de tabelul ce urmează:

Funcționari publici și personalul tehnic					
Funcțiile și statutul acestora		Procuratură a Generală	Procuraturile specializate	Procuraturile teritoriale	Total
Funcționari publici		87	88	288	463
	Ocupate	61	69	213	343
	Vacante	15	13	57	85

	Temporar vacante	11	6	18	35
Funcționari publici cu statut special		6	60	0	66
	Ocupate	6	33	0	39
	Vacante	-	26	0	26
	Temporar vacante	-	1	0	1
Personalul tehnic		39	15	117	171
	Ocupate	30	13	103	146
	Vacante	9	2	13	24
	Temporar vacante	0	0	1	1
Total		132	163	405	700

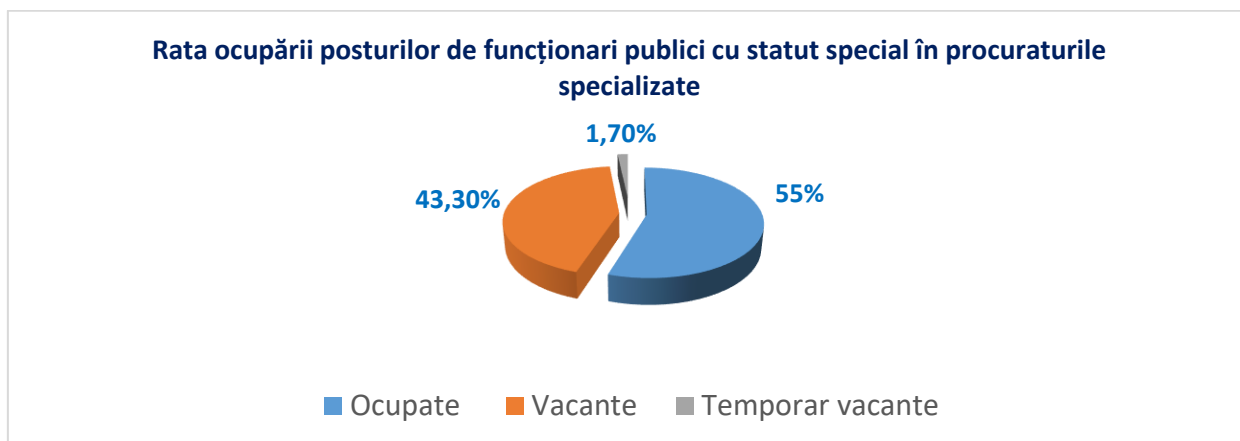
În decursul perioadei de raport din numărul total de 700 de unități de personal care include funcționari publici, funcționari publici cu statut special² și personal tehnic au fost ocupate 528 de funcții, ceea ce constituie circa 75,4%.

Analizând rata ocupării posturilor de *funcționari publici* în Procuratură în decursul anului 2019 s-a constatat că aceasta constituie 74 % pentru prima categorie din numărul total de unități de funcționari publici per instituție (463 unități). Cele mai multe funcții vacante au fost în procuraturile teritoriale aceasta constituind 67 % din numărul total (85 unități) de funcții vacante de funcționar public per instituție.

² Notă: Funcționari publici cu statut special în Procuratură - Inspectori din cadrul Inspecției Procurorilor, ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigație și specialiști detașați în procuraturile specializate.

Cu referire la **funcționarii publici cu statut special**, aceștia reprezintă două categorii. Prima categorie o constituie inspectorii din cadrul Inspecției Procurorilor și se atribuie la Procuratura Generală. Cea de a doua categorie de funcționari publici cu statut special activează în cadrul procuraturilor specializate, constituind unități de personal detașat în procuraturile specializate din alte instituții (*ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, specialiști*). În decursul perioadei de raport pentru prima categorie funcțiile au fost ocupate la 100% , iar la cea de a doua categorie rata ocupării funcțiilor a ajuns la doar 55% din numărul de unități de prevăzute (60 unități).

Aspectele elucidate supra redau unele riscuri ce se referă la calitatea prestației personalului, deoarece persoanele angajate sunt nevoite să execute suplimentar volumul de lucru pentru funcțiile vacante, ceea ce ar putea avea impact asupra eficacității și eficienței exercitării atribuțiilor.

Mai mult, modificarea din 19.12.2019 a Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar a determinat reducerea atractivității funcțiilor publice în cadrul Procuraturii, existând inclusiv riscul unui exod al personalului calificat, iar măsurile manageriale temporare nu vor avea efect durabil în soluționarea problemei.

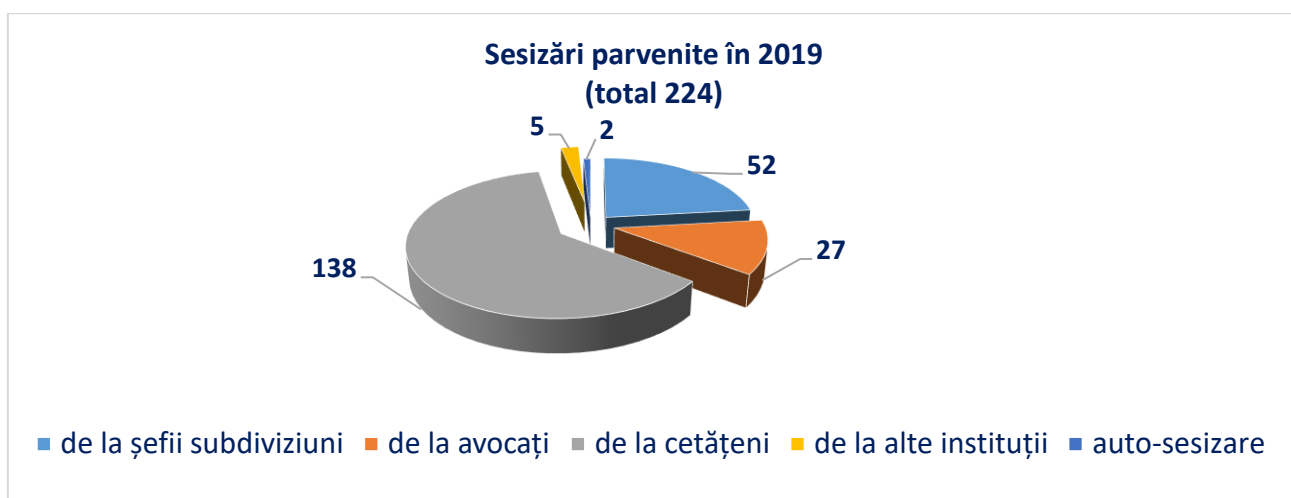
2.3. Activitatea Inspecției Procurorilor, interacțiunea cu Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile de specialitate ale acestuia

În anul 2019 Inspecției procurorilor conform competenței a examinat 224 sesizări în privința a 260 procurori (comparativ cu 105 sesizări în privința 133 procurori în anul 2018). Majorarea dublă a numărului de sesizări în anul 2019 se datorează activizării conducătorilor subdiviziunilor Procuraturii Generale și celor a procuraturilor teritoriale și specializate, care în anul 2019 au înaintat mai multe sesizări. De asemenea în perioada de raport s-a resimțit și o amplificare a rolului

activ a avocaților și cetățenilor în comunicarea încălcărilor în activitatea procurorilor.

Astfel, din numărul total de **224 sesizări** parvenite în anul 2019:

- 52 sesizări au fost înaintate de către procurorii-șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, a procuraturilor teritoriale și specializate, comparativ cu 18 sesizări în anul 2018;
- 27 sesizări au fost adresate de avocați;
- 138 sesizări au parvenit de la cetățeni;
- 5 sesizări au fost adresate de către reprezentanții altor instituții;
- 2 sesizări au constituit cazuri de sesizare din oficiu de către Inspekția procurorilor din mass-media.

Clasificând sesizările după criteriul subiecților acțiunile sau inacțiunile cărora au fost deplânse, poate fi stabilită următoarea stare de fapt :

- **58 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura mun. Chișinău;
- **38 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale;
- **28 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura Anticorupție;
- **14 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura raionului Cahul;
- **14 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura raionului Ungheni;
- **9 sesizări** se referă la procurorii din Procuratura raionului Criuleni;
- **câte 5 sesizări** au fost înaintate în privința procurorilor din Procuraturile raioanelor Edineț, Ialoveni, Drochia.

În 81,2 % din numărul total de sesizări parvenite în adresa Inspekției procurorilor (182 sesizări din 224 parvenite) în decursul anului 2019, a fost invocate fapte privitor la îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu

de către procurorii în activitatea ce ține de exercitarea/conducerea urmăririi penale, reprezentarea învinuirii în instanțele de judecată. În special, petiționarii au invocat cercetarea incompletă, superficială și unilaterală a circumstanțelor cazurilor, încălcarea termenului rezonabil a urmăririi penale, controlul insuficient din partea procurorului conducător, adoptarea unor hotărâri ilegale și neîntemeiate, necontestarea hotărârilor ilegale pronunțate de instanțele de judecată, neprezentarea procurorului în ședințele de judecată.

De asemenea, au fost semnalate 21 cazuri de comitere a unor acțiuni abuzive sau coruptibile și 6 - de nerespectare a Codului de etică al procurorilor.

După finalizarea verificării sesizărilor, în **149** cazuri inspectorii din cadrul Inspecției Procurorilor au emis decizii de încetare a procedurii disciplinare din motivul că nu au fost identificate temeuri de tragere la răspundere disciplinară.

Din numărul total al sesizărilor respinse de către Inspecția procurorilor, cu încetarea procedurilor disciplinare în privința procurorilor, **56** hotărâri au fost contestate de către autorii sesizărilor la Colegiul de disciplină și etică, dintre care **46** au fost respinse ca neîntemeiate, cu menținerea deciziilor adoptate, iar în **2** cazuri s-a decis restituirea materialelor procedurii disciplinare pentru un control suplimentar. Celelalte **8** contestații sunt în proces de examinare.

De asemenea, în **47** cazuri fiind identificate temeuri de tragere la răspundere disciplinară au fost întocmite rapoarte care împreună cu materialele procedurilor disciplinare au fost transmise Colegiului de disciplină și etică pentru examinare. Din cele **47** proceduri disciplinare trimise Colegiului de disciplină și etică pentru examinare și aplicarea sancțiunilor disciplinare în perioada anului 2019 au fost examinate **32** proceduri disciplinare.

Din numărul de proceduri disciplinare examinate de către Colegiul de disciplină și etică au fost pronunțate **24** hotărâri cu constatarea abaterilor disciplinare și aplicarea sancțiunilor disciplinare în privința procurorilor.

Astfel, Colegiul de disciplină și etică a aplicat față de procurori următoarele sancțiuni disciplinare:

- *avertisment* – 9 cazuri ;
- *mustrare* - 12 cazuri ;
- *reducerea salariului* – 3 cazuri.

Colegiului de disciplină și etică în **6** cazuri a încetat procedurile disciplinare în privința procurorilor din motivul lipsei temeiurilor tragerii la

răspundere disciplinară, dintre care 3 hotărâri ale Colegiului au fost contestate de către Inspecția procurorilor la Consiliul Superior al Procurorilor. De către Consiliul Superior al Procurorilor au fost admise 2 contestații, cu aplicarea sancțiunilor disciplinare față de procurori, iar o contestație a fost respinsă.

De asemenea, 3 hotărâri ale Colegiului de disciplină și etică privind constatarea abaterii disciplinare cu aplicarea sancțiunilor disciplinare în privința procurorilor vizați au fost contestate de procurorii sancționați la Consiliul Superior al Procurorilor. Într-un caz Consiliul Superior al Procurorilor a admis o contestație, iar în 2 cazuri s-a decis respingerea contestațiilor depuse de către procurori.

În total, în anul 2019 au fost trași la răspundere disciplinară 24 procurori, fiindu-le aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- *avertisment* - 8 procurori;
- *muștrare* - 13 procurori;
- *reducerea salariului* - 3 procurori.

Astfel în anul 2019 numărul procurorilor trași la răspundere disciplinară a crescut cu circa 85% , de la 13 procurori în 2018 la 24 procurori în anul 2019. Celelalte proceduri disciplinare se află în proces de examinare în Colegiul de disciplină și etică. Totodată, 10 procurori au fost atenționați de către Procurorul General asupra neadmiterii derogărilor de lege.

Pe parcursul anului 2019 Inspecția procurorilor a efectuat 3 controale de serviciu în privința a 4 funcționari publici. Ca urmare, în privința unui funcționar s-a aplicat sancțiunea disciplinară - *muștrare*.

În afară de verificarea sesizărilor cu privire la faptele ce constituie abatere disciplinară, Inspecția procurorilor a mai efectuat și alte activități. Astfel, în legătură cu evaluarea performanțelor procurorilor și promovarea acestora au fost întocmite 140 informații privitor la factori de risc din activitatea lor.

În legătură cu angajarea în Procuratură, 119 candidați la funcții publice și tehnice au fost supuși de către Inspecția procurorilor verificării, fiind întocmite avize respective. În conformitate cu Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice nr.271-XVI din 18.12.2008, au fost selectați procurorii și elaborat Programul de verificare al procurorilor pentru anul 2019, care a fost remis către SIS pentru coordonare.

Tot în baza Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice, nr.271-XVI din 18.12.2008 a fost inițiată verificarea în privința a 285 procurori titulari și candidați la funcția de procuror.

2.4. Administrarea finanțelor și a bunurilor materiale publice

Pentru anul 2019 planul de finanțare a Procuraturii a fost precizat în sumă de **349 119 mii lei**, inclusiv:

- *Cheltuieli de personal* – 307541,9 mii lei,
- *Servicii* – 15873,7 mii lei,
- *Prestații sociale* – 9776,9 mii lei,
- *Mijloace fixe* – 11415,9 mii lei,
- *Stocuri de materiale circulante* – 4510,9 mii lei.

Pentru asigurarea activității Procuraturii Republicii Moldova în anul de raport au fost achiziționate bunuri, lucrări și servicii, după cum urmează:

- mijloace fixe – 6967,9 mii lei,
- lucrări de reparație capitală a clădirilor – 3433,1 mii lei,
- servicii comunale – 4771,2 mii lei,
- servicii informaționale și de telecomunicații – 1195,2 mii lei,
- servicii de locațiune – 1540,6 mii lei,
- servicii de reparații curente (autoturismele de serviciu, tehnica de calcul, sistemelor de aprovizionare cu apă, gaze ș.a.) – 1316,1 mii lei,
- deplasări de serviciu – 305,6 mii lei,
- servicii de pază – 351,2 mii lei
- servicii de protocol – 13,9 mii lei,
- servicii poștale și de curierat– 318,2 mii lei,
- servicii de expertize (medico-legale, psihiatrice/psihologice ș.a.) – 970,8 mii lei,
- prestații sociale și indemnizații la încetarea acțiunii contractului de muncă – 6597,4 mii lei,
- indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă achitate din mijloacele financiare ale angajatorului – 821,2 mii lei,
- combustibil, carburanți și piese de schimb – 1878,2 mii lei,
- medicamente, produse alimentare – 27,4 mii lei,
- materiale de uz gospodăresc și rechizite de birou, materiale de construcții – 2292,5 mii lei,

- accesorii, îmbrăcăminte, încălțăminte (mantii pentru procurori -170, 5 mii lei)

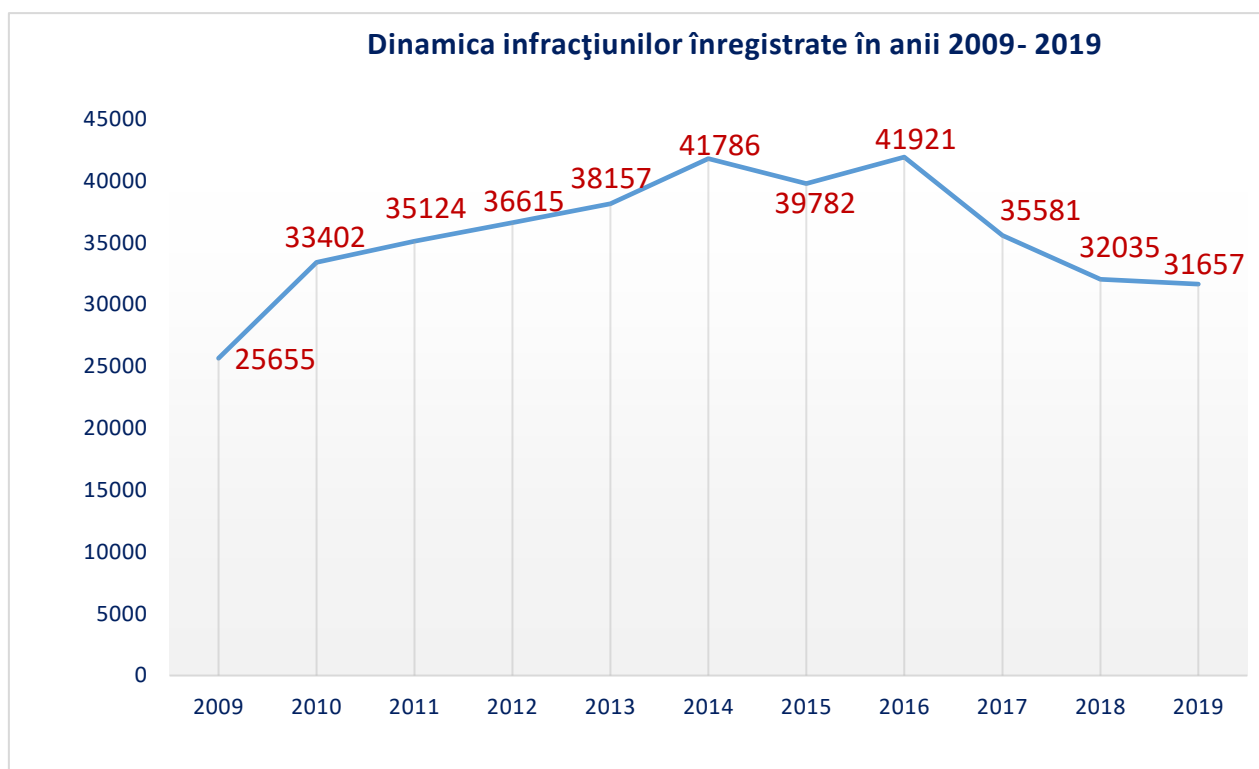
CAPITOLUL III: Evoluția și tendințele criminalității.

Activitatea de exercitare și conducere a urmăririi penale

3.1. Date statistice privind starea infracționalității în țară

În anul 2019 pe teritoriul republicii au fost înregistrate **31657** infracțiuni, ce constituie o micșorare a numărului infracțiunilor înregistrate, comparativ cu perioada anului 2018, cu **378** infracțiuni.

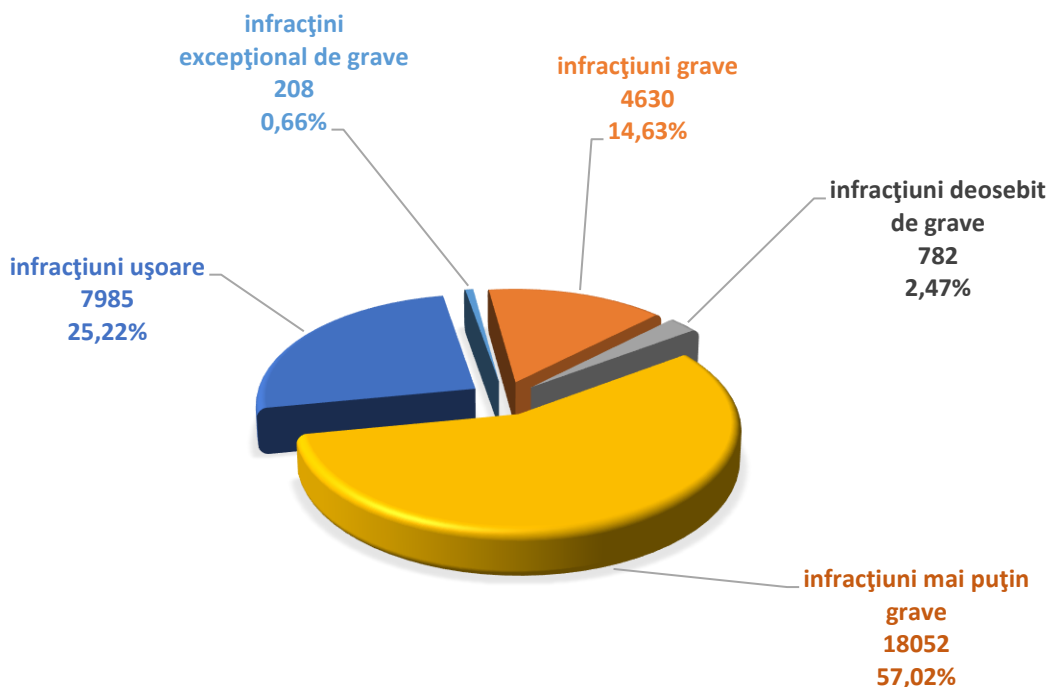
Astfel, nivelul stării criminalității pe teritoriul țării (*exceptând localitățile din stânga Nistrului*) a atestat o scădere în proporție de **-1,18 %**.

Ponderea în scăderea infracționalității revine crimelor grave, numărul cărora s-a micșorat cu **1533 cazuri** (-24,87%), precum și deosebit de grave cu **34 cazuri** (-4,17%).

Concomitent, a crescut numărul celorlalte infracțiuni, și anume excepțional de grave cu **10 cazuri** (5,05%), mai puțin grave cu **614** (3,52%) și ușoare cu **565** (7,61%).

CORAPORTUL CATEGORIILOR DE INFRAȚIUNI ÎNREGISTRATE ÎN ANUL 2019

Analiza nivelului criminalității în baza categoriilor de infracțiuni a reliefat o dinamică **în scădere**, după cum urmează:

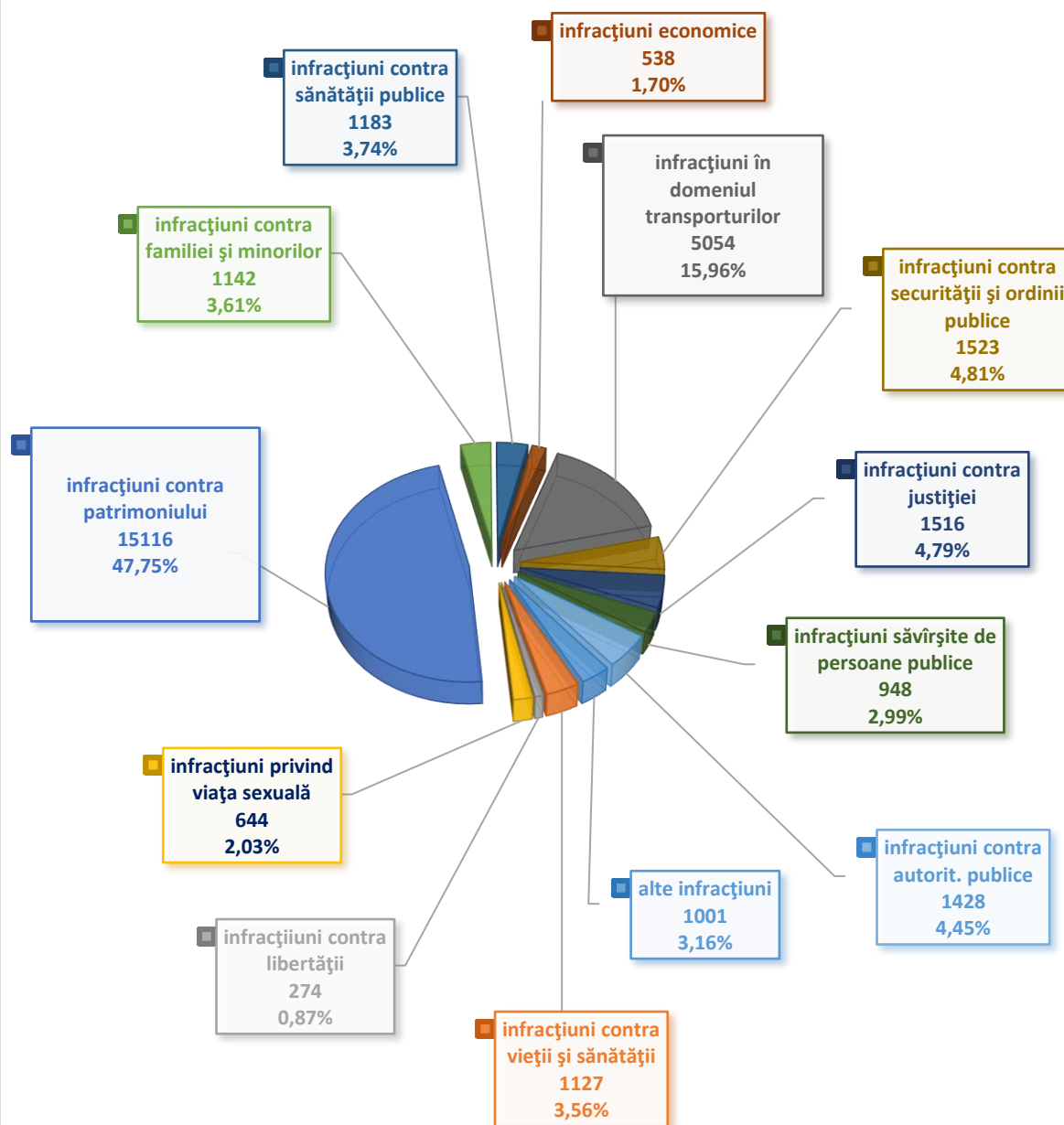
- infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei cu 91 cazuri (-7,47%), inclusiv vătămrile grave ale integrității corporale cu 9 cazuri (-4,33%) și medii cu 100 cazuri (-19,12%);
- infracțiuni contra libertății cu 102 cazuri (-27,13%);
- infracțiunile contra patrimoniului cu 124 cazuri (-0,81%), inclusiv jafurile cu 117 cazuri (-15,35%); furturile cu 33 cazuri (-0,32%); pungășiile cu 80 cazuri (-7,4%); șantajările cu 18 cazuri (-18,18%); jafurile cu 84 cazuri (-9,93%); tâlhăriile cu 13 cazuri (-13,27%);
- violența în familie cu 35 cazuri (-3,85%);
- infracțiunile contra sănătății publice cu 302 cazuri (-20,34%), inclusiv traficul ilegal de droguri cu 299 cazuri (-22,13%); proxenetismul cu 9 cazuri (-22,5%);
- infracțiunile ecologice cu 11 cazuri (-37,93%);

- infracțiunile economice cu 343 cazuri (-38,93%), inclusiv fabricarea banilor falși 1 caz (-0,5%); evaziunea fiscală cu 232 cazuri (-86,89%); contrabanda cu 104 cazuri (-43,51%); eschivarea de la achitarea plăților vamale cu 6 cazuri (-75%);
- infracțiuni în domeniul transportului cu 75 cazuri (-1,46%);
- infracțiunile contra securității publice cu 16 cazuri (-1,04%), inclusiv păstrările ilegale de arme cu 24 cazuri (-16,33%);
- infracțiunile săvârșite de persoanele cu funcție de răspundere cu 74 cazuri (-7,24%), inclusiv excesurile cu 110 (-48,46%);
- infracțiunile contra bunei desfășurări a activității în sfera publică cu 74 cazuri (-7,24%), inclusiv abuzurile de putere cu 86 cazuri (-45,74%); excesurile de putere cu 56 cazuri (-47,86%);
- infracțiunile de corupție în sectorul privat cu 16 cazuri (-26,67%);
- trecerea ilegală a frontierei de stat cu 68 cazuri (-23,29%).

În creștere se află unele dintre acestea:

- omorurile cu 5 cazuri (2,94%);
- infracțiunile privind viața sexuală cu 33 cazuri (5,4%), și anume violurile cu 65 cazuri (24,44%);
- tâlhăriile cu 13 cazuri (15,29%);
- escrocheriile cu 43 cazuri (2,08%);
- răpirile de transport cu 77 cazuri (18,16%);
- infracțiunile contra familiei și minorilor cu 31 cazuri (2,79%), inclusiv scoaterea ilegală a copiilor din țară cu 26 cazuri (113,04%);
- infracțiunile în domeniul informaticii și domeniul telecomunicațiilor cu 15 cazuri (150%);
- accidente rutiere cu 16 cazuri (1,77%), inclusiv cu deces 2 cazuri (0,99%);
- huliganismul cu 7 cazuri (0,52%);
- infracțiuni contra justiției cu 533 cazuri (54,22%);
- corupere pasivă cu 20 cazuri (10,42%);
- coruperea activă cu 70 cazuri (48,95%);
- neglijența în serviciu cu 3 cazuri (12,5);
- infracțiunile săvârșite contra autorităților publice cu 163 cazuri (2,66%), inclusiv cazurile de organizare a migrației ilegale cu 7 (33,33%).

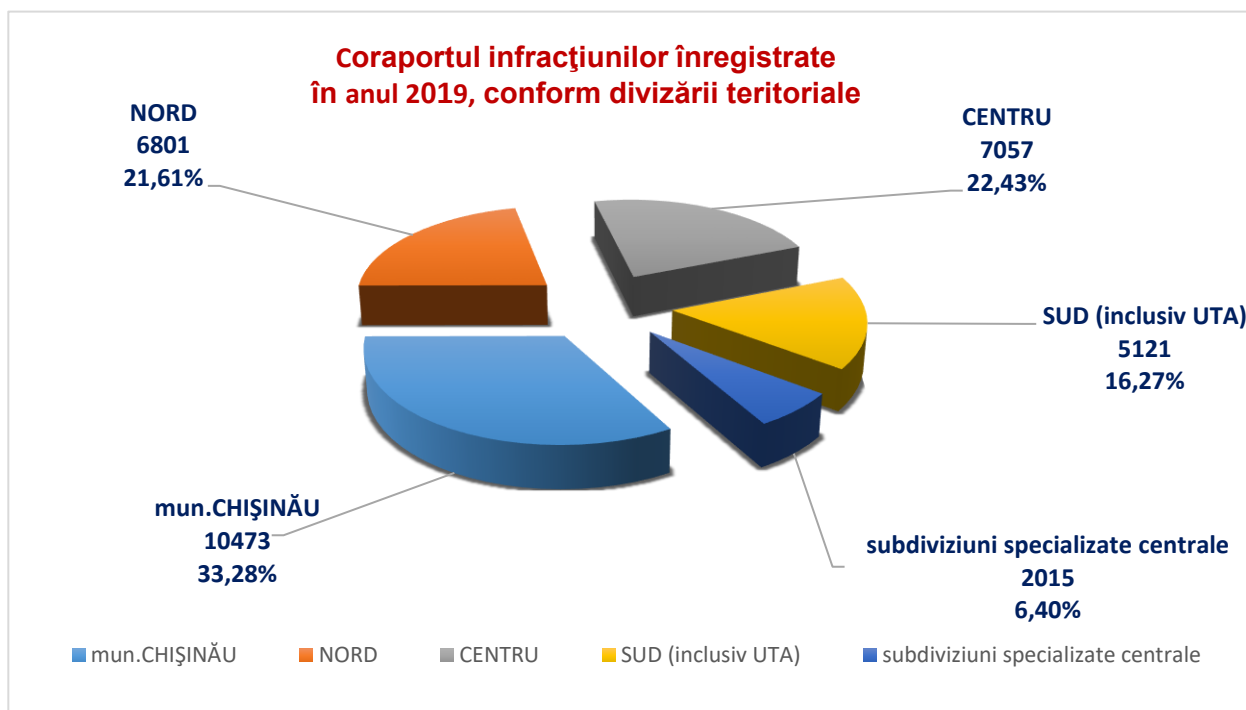
**CORAPORTUL CATEGORIILOR DE INFRAȚIUNI CARE
CARACTERIZEAZĂ STAREA CRIMINALITĂȚII ÎN ANUL 2019**

Per ansamblu, în republică, pentru perioada de referință, se atestă un nivel în scădere al stării criminalității în majoritatea unităților administrativ-teritoriale.

Numărul infracțiunilor înregistrate **se află în scădere esențială** comparativ cu perioada analogică a anului precedent în raioanele Ocnița, Ialoveni, Basarabeasca, Căușeni, UTA Găgăuzia, Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești. În municipiul Chișinău s-a înregistrat o creștere nesemnificativă a nivelului stării criminalității în comparație cu anul 2018, fiind înregistrate cu 106 mai multe infracțiuni (1,07%).

Conform divizării teritoriale, este de reținut că cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate **în capitală - 31,62 la sută**.

3.2. Tendințele criminalității

În anul 2019, fiecare a cincea infracțiune este din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,1% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 14,6% revin celor grave. În ultimii ani se înregistrează mai multe infracțiuni din categoria celor mai puțin grave și a infracțiunilor ușoare.

Datele statistice indică asupra scăderii infracțiunilor violente: vătămări intenționate ale integrității fizice, violențe în familie și în același timp creșterea neesențială a omuciderilor.

Eforturile consolidate ale organelor de drept rezultă descoperirea multiplelor infracțiuni de acest fel și tragerea făptuitorilor la răspundere. În același timp, este de reținut faptul că, ca și în anii trecuți, un număr impunător dintre acestea sunt comise **în stare de ebrietate alcoolică 12% din numărul total**, fiecare a opta infracțiune, în unele cazuri chiar avansată.

Totodată, deși se atestă o tendință de scădere a cazurilor de conducere a mijloacelor de transport în stare de ebrietate (2019 - 4013, 2018 - 4085 cazuri, anul

2017 - 5096 cazuri), situația la acest capitol rămâne a fi alarmantă, în condițiile când acest număr de cazuri denotă o continuitate a flagelului respectiv.

Prin urmare, activitățile de profilaxie și combatere întreprinse de conducerea și efectivul Inspectoratului Național de Patrulare, în vederea sensibilizării opiniei publice prin spoturi publicitare sociale, prin acțiuni de contracarare și mărirea substanțială a sancțiunilor prevăzute de legea de specialitate, în final încă nu și-au atins scopul de extirpare sau diminuare la minimum a acestui fenomen infracțional.

Astfel, starea de ebrietate rămâne a fi una constantă pentru o bună parte de populație, generată de lipsa de ocupație, a unui loc permanent de lucru, de starea psihologică și degradare intelectuală, de nivelul de trai și accesul nestingherit la produsele alcoolice, realizate în continuare, cu sfidarea deschisă și directă a tuturor regulilor și politicilor adoptate de stat în domeniu.

În anul trecut au persistat sesizările făcute organelor de urmărire cu privire la încălcarea flagrantă a dreptului de proprietate ale unor mari grupuri de cetățeni, cotași din localitățile rurale. Așa-numiții „lideri”, prin diferite forme și scheme ilegale, inclusiv sub pretextul existenței unor litigii civile, intră în posesia și prelucreează terenurile victimelor, acaparează roada lor.

Tot în acest context se înscriu și investigațiile inițiate pe fapte de încălcare a drepturilor proprietarilor masivi de terenuri agricole, organizate juridic sub formă de SRL-uri, gospodării țărănești, care, inclusiv prin amenințări și violențe, comise de către reprezentanții altor agenți economici cu aceleași gen de îndeletniciri în domeniul agriculturii, sunt privați de drepturile lor de acces la terenurile ce le aparțin, de prelucrare a lor și de a beneficia în final de rezultatele muncii depuse.

Asigurarea unei politici corecte de stat în domeniul colectării impozitelor, îmbunătățirea procedurii de reglementare a activității, a mecanismelor de control și monitorizare de către autoritatea fiscală a procesului a făcut posibilă creșterea importantă a veniturilor la bugetul public. Pe de altă parte, a crescut randamentul și eficiența relevării de către Serviciul Fiscal a persoanelor care încalcă normele ce reglementează modalitatea de calcul, declarare și plată a impozitelor.

Conlucrarea Procuraturii cu MAI și SFS a făcut posibilă stabilirea mai multor scheme criminale utilizate de către persoanele gestionare ale unui șir de afaceri ilegale, care au comis evaziuni fiscale în proporții de sute de mii și milioane de lei. Au fost puse sub sechestru mijloace financiare și bunuri materiale pentru asigurarea recuperării prejudiciului cauzat prin asemenea infracțiuni statului.

3.3. Factorii criminalității

Rezumând analiza statistică a nivelului criminalității, este important a se atrage atenția că ponderea infracțiunilor înregistrate în anul 2019, ca și în anii precedenți, a continuat să aparțină infracțiunilor contra patrimoniului - 15116, *în special furturilor - 10378.*

Dinamica criminalității în anul trecut a fost generată de aceiași **factori obiectivi**, de diferit ordin, legislativ, instituțional, economico-financiar, social ș.a., principalii fiind:

- nivelul scăzut de trai al unor categorii de cetățeni, lipsa surselor de venit permanent, inclusiv pentru asigurarea întreținerii personale, cât și a membrilor familiei, salarizarea insuficientă, rata înaltă de șomaj, nemotivarea timpului liber, starea de criză socială, migrația masivă a populației în interiorul și în exteriorul țării, circumstanțe care au determinat în special ponderea infracțiunilor contra patrimoniului care constituie 47,7% din numărul total de infracțiuni înregistrate;

- dezintegrarea din mediul familial al copiilor, care în lipsa de mijloace pentru întreținere și a supravegherii corespunzătoare, recurg, în special, la comiterea infracțiunilor de furt și a sustragerilor în proporții mici;

- nivelul scăzut al conștiinței civice, lipsa culturii juridice și a încrederii în autoritatea organelor de drept și în reprezentanții acestora, atitudinea lipsită de responsabilitate față de răspunderea penală, contravențională a unor categorii de cetățeni, ce duce la comiterea faptelor infracționale cu caracter violent din partea acestora, circumstanțe care au condus la ponderea numărului infracțiunilor de omor, viol, huliganism;

- ineficiența sistemului de stat în domeniu și a activității de reprimare a infracționalismului, de reeducare și reintegrare în societate a persoanelor condamnate și private de libertate, coroborată și cu ineficiența parțială a politicii punitive a statului, bazată în multe cazuri pe aplicarea de pedepse non-privative de libertate, continuarea activității infracționale de către persoanele în privința cărora a fost încetată urmărirea penală în legătură cu intervenirea împăcării părților, precum și recidivarea de către persoanele care au executat pedeapsa cu închisoarea;

- criminalizarea faptei de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate (Legea nr.16/2009, art.264¹ din Codul penal), fapt care a determinat numărul mare de infracțiuni în domeniul transporturilor. Astfel, în anul 2019 au fost înregistrate **5054** asemenea cazuri, **care constituie 16,0%** din numărul total de infracțiuni înregistrate;

- modificările legislative importante operate prin Legea nr.179/2018, care au continuat să influențeze dinamica infracțiunilor de evaziune fiscală, contrabandă și eschivare de la achitarea drepturilor de import, fiind revizuit cuantumul de delimitare a faptelor penale de cele contravenționale și fiscale.³

3.4. Exercițarea urmăririi penale

În perioada de referință, procurorii au exercitat urmărirea penală pe **4162** (*4429 în 2018*) cauze penale, prioritar cauzele vizând infracțiuni de omor și viol, cele de corupere, luare de mită, trafic de influență și infracțiuni săvârșite de persoane publice, infracțiuni comise de grupări organizate, de evaziune fiscală în proporții deosebit de mari, de traficul ființelor umane etc. De asemenea, procurorii au exercitat urmărirea penală în cauze penale în care s-au constatat circumstanțe care au determinat, în condițiile legii de procedură penală, necesitatea retragerii cauzelor penale și preluării urmăririi penale.

În context, necesită a se accentua că ponderea numărului de cauze penale aflate în procedura nemijlocită a procurorilor a continuat să fie determinată de modificările operate în legislația procesual penală prin Legea nr.179/2018, prin care articolul 270 din Codul de procedură penală a fost completat cu prevederi, potrivit cărora, suplimentar în competența procurorului de a exercita nemijlocit urmărirea penală au fost date infracțiunile prevăzute la art.183, 185¹-185³, 223, 224, 225, 226, 227-242², 244-245⁹, 245¹¹-246², 248-255, 257-261¹ și 362 din Codul penal.

Din numărul total de cauze penale aflate în gestiunea nemijlocită a procurorilor, urmărirea penală a fost terminată în **1385** (*1381 în 2018*) cauze. Au fost trimise în judecată **598** (*656 în 2018*) cauze penale privind comiterea a **789** (*819 în 2018*) infracțiuni de către **840** (*874 în 2018*) persoane, din care **29** (*18 în 2018*) în privința colaboratorilor de poliție și **13** (*24 în 2018*) în privința minorilor.

Justiției au fost deferite **20** cauze despre omucideri intenționate, **6** despre cazuri de vătămare intenționată gravă a integrității corporale și sănătății, **9** despre viol, **44** despre infracțiuni contra patrimoniului, **68** despre circulația ilegală a drogurilor, **63** despre contrabandă, **15** despre încălcarea regulilor de securitate a circulației rutiere, **17** despre huliganism, **36** despre infracțiuni de corupție și trafic de influență, **20** despre abuz și exces de putere, **21** despre infracțiuni militare, **18** despre infracțiuni contra justiției, **143** alte categorii de infracțiuni.

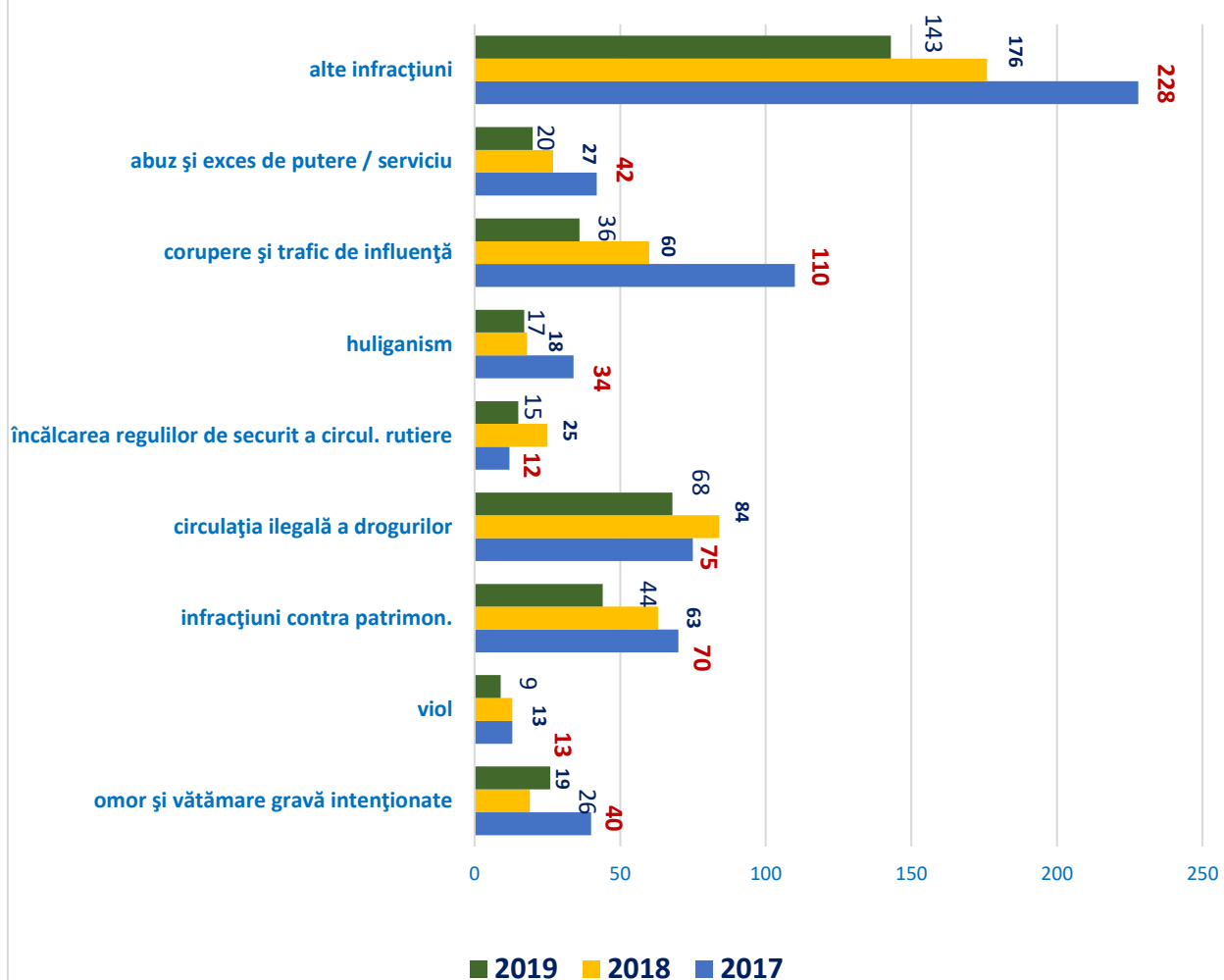
³ Notă: Informația aferent stării și dinamicii infracționalității, după categorii de infracțiuni, înregistrate în republică în ultimii ani, sunt redată în diagramele din anexele Raportului de activitate pentru anul 2019.

În procedura acordului de recunoaștere a vinovăției au fost deferite justiției 2 (1 în 2018) cauze penale privind comiterea a 2 (1 în 2018) infracțiuni.

Activitatea efectuată în acest domeniu, comparativ cu situația din ultimii doi ani, poate fi redată prin următoarele date cuprinse în tabelul ce urmează:

	EXERCITAREA URMĂRIIRII PENALE		anul 2019	anul 2018	anul 2017
1.	urmăriri penale exercitate		4162	4429	3220
2.	cauze terminate		1385	1381	1283
3.	cauze încetate, clasate		782	724	471
inclusiv	<i>din lipsa elementelor infracțiunii</i>		715	673	409
	<i>pe împăcare</i>		12	11	14
	<i>pe amnistie</i>		7	7	12
	<i>pe alte motive de nereabilitare</i>		48	33	36
4.	cauze trimise în judecată		598	656	803
inclusiv	<i>infracțiuni incriminate</i>		789	819	970
	<i>în privința minorilor</i>		13	24	21
	<i>persoane inculpate</i>		840	874	1183
	<i>în privința polițiștilor</i>		29	18	59
	<i>cu acord de recunoaștere a vinovăției</i>		2	1	11
5.	cauze conexe		430	387	459
6.	cauze suspendate condiționat		1	1	2
7.	cauze suspendate		488	488	275
inclusiv	<i>pe eschivare</i>		117	165	72
	<i>neidentificarea făptuitorilor</i>		367	319	201
8.	cauze rămase în gestiune		1858	2179	1204
inclusiv	<i>cu persoane bănuite, învinuite</i>		492	993	610
9.	plângeri privind contestarea acțiunilor procurorilor	<i>Examine</i>	2846	2617	2438
		<i>Admise</i>	765	715	662

Coraportul cauzelor penale aferent categoriilor de infracțiuni care au fost trimise în judecată în anii 2017 - 2019

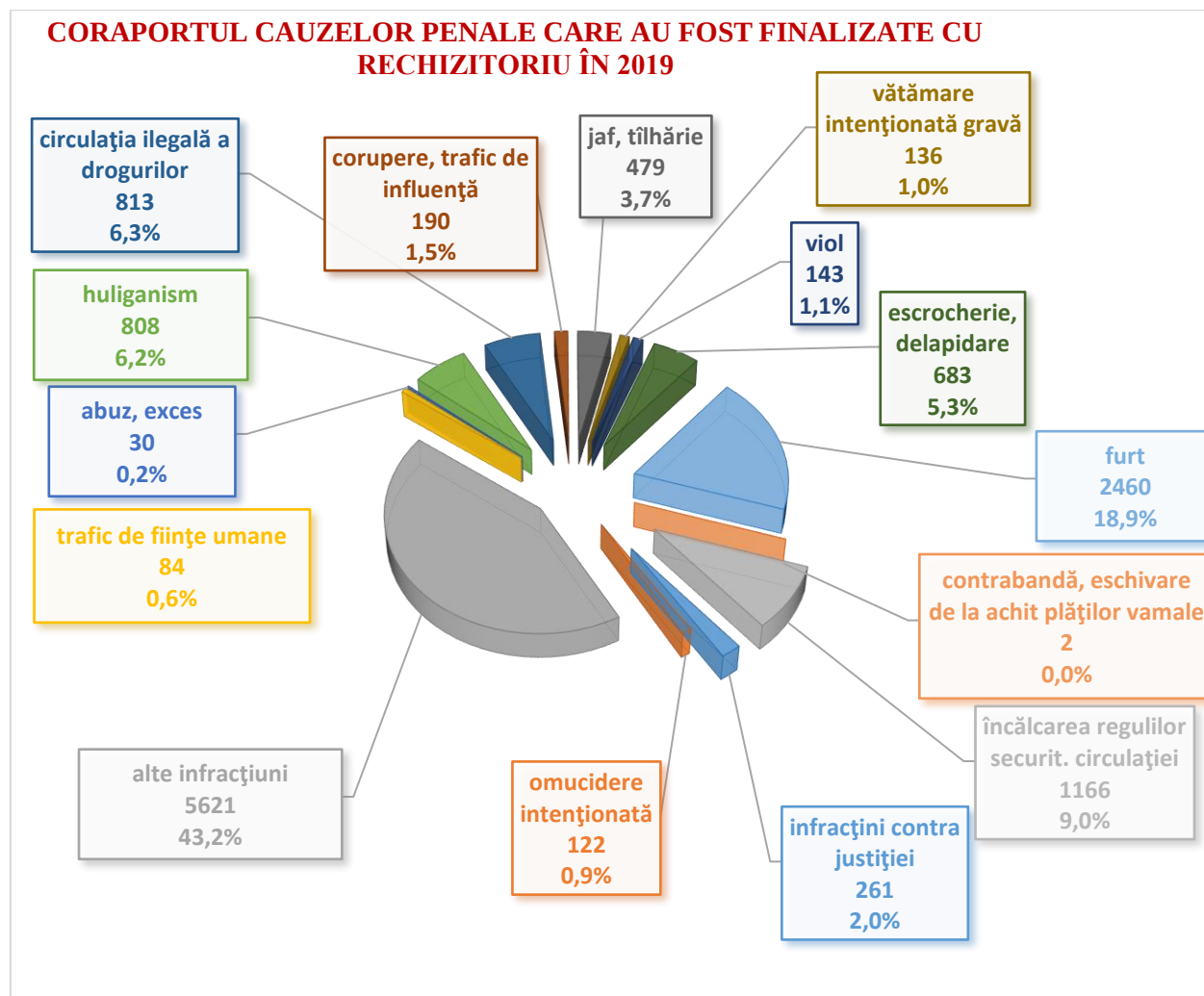

3.5. Conducerea și controlul urmăririi penale

Procurorii au condus urmărirea penală în **46758** (*47514 în 2018*) cauze, dintre care au terminat cercetările pe **19963** (*21559 în 2018*) cauze. În instanța de judecată au fost expediate **13198** (*14138 în 2018*) cauze penale privind comiterea a **14586** (*15518 în 2018*) infracțiuni de către **14713** (*15807 în 2018*) persoane. În perioada de raport au fost conexe **2827** (*2997 în 2018*) cauze, ceea ce explică și decalajul mare dintre numărul de cauze trimise în judecată și cel al infracțiunilor incriminate persoanelor inculpate.

Justiției au fost deferite **122** cauze despre omucideri intenționate, **136** despre cazuri de vătămare intenționată gravă a integrității corporale și sănătății, **143** despre viol, **3646** despre infracțiuni contra patrimoniului, **813** despre circulația

ilegală a drogurilor, **6** despre evaziuni fiscale și infracțiuni financiar-bancare, **2** despre contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale, **1166** despre încălcarea regulilor de securitate a circulației rutiere, **808** despre huliganism, **190** despre infracțiuni de corupție și trafic de influență, **30** despre abuz și exces de putere, **261** despre infracțiuni contra justiției, **5621** alte categorii de infracțiuni.

Utilizarea procedurilor speciale denotă următorii indici: în procedură flagrantă au fost urmărite și deferite justiției **3** (*35 în 2018*) cauze; cu încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției **291** (*314 în 2018*) cauze penale.

În **6720** (*7331 în 2018*) cauze urmărirea penală a fost încetată și clasată, inclusiv în **3716** (*4132 în 2018*) cauze din lipsa faptului sau elementelor infracțiunii, **1975** (*1895 în 2018*) cauze în legătură cu împăcarea părților și retragerea plângerii prealabile, **78** (*171 în 2018*) cauze în baza actului de amnistie și **951** (*1133 în 2018*) cauze din alte motive de nereabilitare, inclusiv în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragere la răspundere contravențională în baza art.55 din Codul penal.

A fost suspendată condiționat urmărirea penală în **8** (90 în 2018) cauze.

De asemenea, procurorii au dispus suspendarea urmăririi penale, în baza art.287¹ din Codul de procedură penală, în **11511** (11560 în 2018) cauze, inclusiv în **2572** (2352 în 2018) cauze în legătură cu sustragerea persoanelor de la urmărirea penală și în **8934** (9199 în 2018) cauze pe motivul neidentificării făptuitorului.

În gestiunea organelor de urmărire penală au rămas **12457** (11480 în 2018) cauze, în care sunt bănuite și învinuite **6069** (5045 în 2018) persoane. Activitatea efectuată în acest domeniu, comparativ cu situația din ultimii trei ani, poate fi redată statistic prin următoarele cifre reflectate în tabelul și diagramele ce urmează:

	CONDUCEREA URMĂRIII PENALE		anul 2019	anul 2018	anul 2017
1.	urmăriri penale conduse		46758	47514	54093
2.	hotărâri de neîncepere a urmăririi penale		15020	13112	13854
3.	cauze terminate		19963	21559	24532
4.	cauze încetate, clasate		6720	7331	9817
	inclusiv	din lipsa elementelor infracțiunii	3716	4132	5235
		pe împăcare	1975	1895	2425
		pe amnistie	78	171	438
		pe alte motive de nereabilitare	951	1133	1719
5.	cauze trimise în judecată		13198	14138	14338
	inclusiv	infracțiuni incriminate	14586	15518	15785
		persoane inculpate	14713	15807	16445
		în procedură flagrantă	3	35	14
		cu acord de recunoaștere a vinovăției	291	314	515
6.	cauze conexate		2827	2997	1862
7.	cauze suspendate condiționat		8	90	341
8.	cauze suspendate		11511	11560	13935
	inclusiv	pe eschivare	2572	2352	2328
		pe neidentificarea făptuitorului	8934	9199	11602
9.	cauze rămase în gestiune		12457	11480	12730
	inclusiv	cu persoane bănuite, învinuite	6069	5045	5481
10.	indicații scrise pe dosare		8700	8940	11158
11.	cauze restituite pentru completarea urmăririi		827	840	803

12.	propuneri respinse de punere sub învinuire		134	145	179
13.	propuneri respinse de scoatere de sub urmărire		23	34	35
14	persoane puse sub învinuire		18818	21790	23831
15.	stabilite și luate la evidență crime neînregistrate		5	31	25
16.	sesizări înaintate		303	425	475
17.	plângeri privind contestarea acțiunilor organelor de urm. penală	examine	3338	3508	3494
		admise	676	742	893

3.6. Înlăturarea răspunderii penale și liberarea de răspundere penală

În anul 2019 procurorii au dispus soluții de netrimitere în judecată în **3071** (3250 în 2018) cauze în legătură cu împăcarea părților și retragerea plângerii prealabile, în baza actului de amnistie și din alte motive de nereabilitare, inclusiv în legătură cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională în baza art.55 din Codul penal.

Procuratura Generală, având ca obiectiv aplicarea unitară și corectă a dispozițiilor privind procedurile de înlăturare a răspunderii penale și de liberare de răspundere penală, permanent monitorizează practicile aplicate de procurori și în repetate rânduri a reținut atenția lor asupra unor omisiuni, cu privire la care s-a solicitat excluderea lor din activitate.

Urmare a verificării temeiniciei deciziilor adoptate, Procuratura Generală a inițiat anularea unei soluții de acest fel, față de 11 în anul 2018 și anume: a ordonanței de suspendare condiționată a urmăririi penale. Concomitent, cu privire la derogările de la lege, constatate la aplicarea procedurilor discreționare, au fost înaintate conducătorilor procuraturilor teritoriale 12 observații scrise cu privire la neajunsurile depistate și măsurile necesare a fi întreprinse pentru neadmiterea lor, față de 47 înaintate în perioada precedentă.

În rezultatul verificărilor, au fost constatate următoarele **deficiențe**:

- *nerespectarea condițiilor sine qua non la aplicarea suspendării condiționate a urmăririi penale, nestabilirea controlului privind respectarea obligațiilor determinate de procuror în ordonanța de suspendare condiționată a urmăririi penale, cu cerința informării neîntârziată de către organul de poliție în cazul în care aceste condiții au fost încălcate;*

- neacumularea informațiilor necesare care ar caracteriza personalitatea făptuitorilor; în special în partea ce ține de săvârșirea faptelor contravenționale, precum și referitoare la aflarea făptuitorilor în evidențele medicale și dependența acestora de alcool și/sau droguri, lipsa actelor care ar caracteriza persoana;

- nerespectarea procedurii de încuviințare de către persoana urmărită penal a aplicării la urmărirea penală a soluțiilor de netrimitere în judecată și de liberare de răspundere.

Analizele efectuate cu privire la gradul de respectare a acestora indică o tendință pozitivă, numărul de omisiuni importante, de natură se afecteze soluțiile de acest fel, fiind în descreștere constantă.

3.7. Respectarea termenului rezonabil

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în mai multe hotărâri că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

Potrivit ordinului Procurorului General nr.9/28 din 11.02.2014 cu privire la respectarea termenului rezonabil la conducerea și exercitarea urmăririi penale, urmau a fi întreprinse măsuri relevante în vederea ridicării nivelului responsabilității procurorilor din subordine și instituirii unui mecanism eficient de lichidare, în comun cu conducătorii organelor de urmărire penală a fenomenului de tergiversare a urmăririi penale, cu întreprinderea acțiunilor concrete pentru accelerarea și finalizarea cercetărilor în cauzele penale.

În anul 2019, în special a fost întreprins următorul spectru de măsuri:

- procurorii conducători au luat la un control strict desfășurarea urmăririi penale pe cauze specificate cu verificarea sistematică acțiunilor de urmărire penală efectuate și termenului de realizare a acestora, cu dispunerea indicațiilor necesare în vederea accelerării investigațiilor;

- au fost organizate ședințe operative în cadrul cărora s-a analizat desfășurarea urmăririi penale pe cauzele respective, s-a analizat constatările din încheierile instanțelor de judecată de accelerare a urmăririi penale și s-a decis asupra acțiunilor concrete și termenul de executare acestora, în scopul accelerării investigațiilor;

- au fost organizate, inclusiv și cu participarea ofițerilor de urmărire penală, ședințe speciale cu caracter de perfecționare profesională la care a fost pusă în

discuție metodică planificării urmăririi penale și conducerii acestora în cazul anumitor categorii de infracțiuni, metodică cercetării anumitor categorii de infracțiuni;

- constatând tergiversarea urmăririi penale, procurorii au inițiat 274 (106 în 2018) proceduri disciplinare pentru sancționarea disciplinară a ofițerilor de urmărire penală care au comis încălcările respective.

Datele statistice indică un număr de 4193 cauze penale rămase în gestiune la 01.01.2020 cu termenul de urmărire penală mai mare de 6 luni de zile, față de situația de la 01.01.2019, când numărul lor a constituit 6123 cauze.

Teritorial, numărul cauzelor penale indicate este repartizat diferit, în dependență de eforturile depuse de organele de urmărire penală și ale procuraturii.

Studiile efectuate arată că din punct de vedere al respectării termenelor rezonabile, se prezintă a fi problematică practic fiecare a 4-a cauză penală (în dependență de teritorialitate), iar practic în fiecare a șasea adresare sunt reclamate fapte de tergiversare a urmăririi penale. Elementul caracterului îndelungat al cercetărilor provoacă în mare parte participanților la proces neîncrederea în activitatea nemijlocită a ofițerului de urmărire penală/ procurorului responsabil de caz în particular, cât și subdiviziunii respective în ansamblu.

Factorii ce condiționează fenomenul tergiversării urmăririi penale sunt în mare parte aceiași ca și în perioadele precedente, în special, pot fi menționați următorii:

- pregătirea profesională insuficientă a unor ofițeri de urmărire penală, coroborată cu fluctuația mare de cadre și volumul mare de lucru care îi revine fiecăruia;
- neefectuarea imediată a acțiunilor procesuale ce nu suferă amânare;
- termenele îndelungate de efectuare a expertizelor;
- numărul mare al persoanelor care se ascund de la organul de urmărire penală, coroborat cu căutarea necalitativă a acestora;
- migrarea peste hotare a participanților la proces.

Spre regret, constatările arată că cel mai important factor care influențează termenul rezonabil al urmăririi penale este lăsarea cauzelor penale în nelucrare.

Urmare a unor verificări, efectuate de Procuratura Generală, au fost stabilite cazuri când procurorii tergiversează perioade îndelungate urmărirea penală sau nu

reacționează la tergiversări, nu țin cont de rezonabilitatea perioadei de efectuare a acțiunilor de urmărire penală, încălcând prevederile actului specificat și ale Codului de procedură penală. Ca rezultat, Procuratura Generală a intervenit cu atenționări în zeci de cauze penale.

Problema respectării termenului rezonabil la efectuarea urmăririi penale este destul de stringentă, iar de faptul cum autoritățile statale asigură cercetarea în termene rezonabile a fiecărui caz de infracțiune depinde în mare măsură gradul de realizare a unuia din principalele drepturi fundamentale ale persoanei - de a beneficia de un acces liber la justiție și de un proces echitabil. Respectiv, ca obiective se prezintă a fi concordarea acțiunilor procurorilor pentru respectarea ordinului Procurorului General nr.9/28 din 11.02.2014, în special:

- conducătorii și procurorii vor întreprinde măsuri concrete pentru a se contribui la accelerarea cercetărilor în cauzele penale restante cu termene de peste 6 luni de zile, în vederea eradicării problemei;

- vor întreprinde măsuri consolidate pentru dinamizarea și finalizarea investigațiilor în cauzele penale cu termene mai mari de 6 luni, aflate în gestiunea nemijlocită a procurorilor.

3.8. Starea de fapt pe diferite categorii de infracțiuni

3.8.1. Combaterea corupției

Sarcina de a combate infracționalitatea de corupție, conexă actelor de corupție este atribuită organelor de specialitate - Procuratura Anticorupție și Centrul Național Anticorupție, care își desfășoară activitatea pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Mai mult, activitatea Centrului Național Anticorupție în domeniul urmăririi penale este condusă de către procuratura specializată.

3.8.1.1. Exercițarea urmăririi penale pe cazurile de corupție

În domeniul combaterii fenomenului infracțional de corupție, conform obiectivelor prioritare ale activității Procuraturii Anticorupție de după reforma demarată la 01.08.2016, în 2019 au fost realizate măsurile planificate, precum și alte activități inopinate în scopul descoperirii și investigării cazurilor de corupție și conexe acestora. În perioada de raport, în gestiunea Procuraturii Anticorupție au fost 552 sesizări despre comiterea infracțiunilor, comparativ cu 578 în anul 2018, ceea ce reprezintă o descreștere nesemnificativă. Rezultatul examinării acestora este redat în tabelul de mai jos:

Perioada de activitate	2019	2018	2017	2016
------------------------	------	------	------	------

1.	Sesizări restante la începutul perioadei de raport		52	46		45		14	
2.	Sesizări înregistrate în perioada de raport		500	532		657		416	
3.	Sesizări aflate în gestiunea procurorilor		552	578		702		430	
4.	Transmise după competență		7	8		14		10	
5.	Sesizări soluționate de procurori	Dispusă pornirea UP	251	518	351 (68%)	642	449 (70%)	375	269 (71,7 %)
		Dispusă neînceperea UP	273		167 (32%)		193 (30%)		106 (28,3 %)
6.	Sesizări restante la sfârșitul perioadei de raport		21	52		46		45	

Divizând după categoriile de infracțiuni la care se referă, comparativ cu anii 2016, 2017 și 2018, starea de fapt a activității de examinare a sesizărilor și soluțiile asupra lor în anul 2019, este reflectată în următorul tabel:

Infracțiunea săvârșirea căreia a fost comunicată prin sesizare	Total în gestiune				Pornită urmărirea penală				Neînceperea urmăririi penale			
	2019	2018	2017	2016	2019	2018	2017	2016	2019	2018	2017	2016
infracțiuni de corupție (art. 324; 325; 326, 333, 334 CP)	81	179	190	129	92	124	158	96	51	44	31	28
abuz de putere sau de serviciu (art. 327, 335 CP)	105	164	205	131	33	93	89	47	65	55	81	41
depășire a atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP)	70	54	92	38	19	14	60	30	48	25	26	12
neglijență (art. 329 CP)	3	7	13	7	2	4	10	4	1	2	2	3
infracțiuni contra justiției (art. 303-323 CP)	48	35	34	39	20	18	15	25	26	11	13	11
delapidări, însușiri (art. 190, 191 CP)	27	51	64	23	18	33	55	18	11	12	7	2
infracțiuni financiar-economice, evaziuni fiscale, spălare de bani (art. 238-253 CP)	3	32	29	34	2	26	22	30	-	4	6	3
alte categorii	102	56	75	29	27	39	40	19	69	14	27	6
TOTAL	552	578	702	430	252	351	449	269	273	167	193	106

Astfel, în anul 2019 a fost pornită urmărirea penală în 353 cazuri din 552 sesizări soluționate de procurori, comparativ cu 2018, când au fost pornite 351 cazuri din 518 sesizări. În același timp, numărul de sesizări asupra cărora procurorii au decis a refuza în pornirea urmăririi penale s-a mărit de la 167 în 2018 la 273 în 2019. Acest fapt se datorează numărului mare de adresări, în care petiționarii consideră unele fapte ca presupuse încălcări de ordin penal, dar există și un factor procesual și anume Hotărârea Curții Constituționale prin care s-a considerat neconstituțional noțiunea ”de urmări grave” în mai multe norme penale.

Rezultatele activității de exercitare a urmăririi penale pe parcursul anului 2019 efectuată nemijlocit de către procurorii în Procuratura Anticorupție este caracterizată de următorul tabel:

		2019	2018	2017	2016
1.	Restanță la începutul perioadei de raport	593	594	484	112
2.	Pornită urmărirea penală	251	352	453	268
3.	Cauze parvenite de la alte organe, reluate, disjuse	179	156	296	446
4.	Total în gestiune	1023	1102	1233	826
5.	Cauze în care s-a terminat urmărirea penală, inclusiv:	220 (100%)	228 (100%)	301 (100%)	166 (100%)
	Trimise în judecată	81 (36,8%)	113 (49,6%)	177 (58,8%)	78 (47%)
	Încetate, clasate	139 (63,8%)	115 (50,4%)	124 (41,2 %)	88 (53%)
6.	Suspendate	17	19	10	10
7.	Conexate	151	159	195	72
8.	Transmise după competență	371	103	133	94
9.	Restanță la sfârșitul perioadei de raport	264	593	594	484

În perioada de raport numărul cauzelor penale aflate în exercitare la procurorii Procuraturii Anticorupție a scăzut de la 1102 în 2018 la 1023 în 2019. Scăderea dată este proporțională cu creșterea numărului de materiale de refuz în pornirea urmăririi penale.

Analiza cauzelor încetate/clasate denotă o creștere care se datorează intervenirii Hotărârii Curții Constituționale ce ține de noțiunea ”urmări grave”. La fel este o descreștere esențială a cauzelor penale remise cu rechizitoriu în instanța de judecată. Nivelul scăzut de cauze penale expediate în instanța se datorează direct lipsei adjunctului procurorului-șef responsabil de exercitare din anul 2017 până în

luna august 2019, de schimbările la nivel managerial în Procuratura Anticorupție, cât și unii factori obiectivi ce țin de specificul unor cauze penale care necesită un volum mare de lucru (frauda bancară, landromatul, etc).

În cauzele penale pe care a fost exercitată urmărirea penală nemijlocit de către procurorii în Procuratura Anticorupție și expediate în judecată, au fost deferiți justiției următorii subiecți:

SUBIEȚII INFRAACȚIUNILOR ÎN CAUZELE EXPEDIAȚE ÎN JUDECATĂ PE INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI CONEXE ACESTORA		Persoane
Justiție	judecători	5
	funcționari publici	1
colaboratori ai organelor Procuraturii	procurori	4
	funcționari publici	-
executori judecătorești		1
avocați		8
notari		-
Administratori autorizați		5
Ofițeri de urmărire penală	ai MAI	1
	ai CNA	-
	ai Serviciului Vamal	-
Colaboratori ai CNA		-
Colaboratori ai MAI		23
Serviciul Vamal		11
Angajați ai birourilor de probațiune		-
Angajați ai instituțiilor penitenciare		-
Administrația publică locală	Președinți de raion	-
	primari	-
	viceprimari	-
	consilieri	-
	secretari ai consiliului	-
	alți funcționari publici	1
Parlamentul RM	Deputați	-
	Funcționari publici	-
Guvernul RM	Prim-miniștri	-
	Prim-viceprim-miniștri	-
	viceprim-miniștri	-
	miniștri	-
Organele centrale de specialitate ale administrației publice	vice miniștri / secretari de stat	-
	Conducători ai altor autorități publice centrale	1
	Funcționari ai ministerelor și subdiviziunilor acestora	-
	Funcționari ai altor autorități administrative centrale	6
Întreprinderi de stat sau municipale	administratori	-
	contabili	-
	alți angajați	5
Inclusiv:	registratori ai ÎS „Registru”	-
	registratori ai ÎS „Cadastru”	-

Sectorul financiar-bancar	conducători ai instituțiilor financiare și subdiviziunilor acestora	2
	alți angajați	5
Societăți comerciale	administratori	14
	contabili	3
	alți angajați	4
Colaboratorii instituțiilor medico-sanitare publice	directori și vicedirectori	
	contabili	
	medici	1
Angajații în sfera învățământului	directori și vicedirectori	-
	contabili	-
	pedagogi	-
Societăți necomerciale	membri ai ONG, membri ai partidelor etc.	-
Alte categorii		37
TOTAL		138

Printre cauzele penale complexe și de rezonanță în care Procuratura Anticorupție a exercitat urmărirea penală, cu titlu de exemplu, pot fi menționate:

- cauza penală privind „corupția în justiție” deferită justiției în aprilie 2019. Au fost pornite 18 cauze penale, conexe într-o procedură unică, în privința a 2 judecători ai unei instanțe de fond, 3 judecători și 1 asistent judiciar al unei instanțe de apel, 1 procuror, 1 avocat și alte 3 persoane, participanți ai unei scheme infracționale de corupție în sistemul judecătoresc. Cauza penală, în care au fost documentate 8 fapte infracționale (corupere pasivă și activă, trafic de influență, amestec în înfăptuirea justiției, pronunțarea hotărârii contrare legii), se examinează în instanța de judecată în fond;

- cauza penală nr.2019978052, în care urmărirea penală a fost inițiată în baza autosesizării Procuraturii Anticorupție. În cadrul urmăririi penale au fost documentate acțiunile mai multor persoane care au negociat în schimbul unor sume bănești favorizarea soluției într-o cauză penală privind traficul de droguri. În rezultat, au fost reținute în flagrant persoana care a transmis 7000 EUR pentru obținerea unei soluții de scoatere de sub urmărire penală a fiului său, dar și alte două persoane, inclusiv un colaborator de poliție, care și-au asumat exercitarea influenței asupra organului de urmărire penală întru obținerea soluției menționate. Cele 3 persoane au fost deferite justiției pentru comiterea traficului de influență.

3.8.1.2. Conducerea urmăririi penale pe cazurile de corupție și conexe

În perioada de raport, în gestiunea Procuraturii Anticorupție au fost înregistrate 933 sesizări despre comiterea infracțiunilor, comparativ cu 1085 în anul 2018. Rezultatele examinării acestora este redat în tabelul de mai jos:

Acțiuni		2017		2018		2019	
Sesizări înregistrate în perioada de raport (inclusiv autosesizări)		1135		1085		933	
Acte înaintate procurorului în temeiul art. 274 CPP		1342		1118		932	
Sesizări soluționate de procurori	pornirea UP	1170	720	1068	714	932	640
	neînceperea UP		450		354		293

În rezultatul examinării sesizărilor cu privire la infracțiuni, în perioada raportată s-a dispus pornirea urmăririi penale în **640** cauze penale, inclusiv 148 – privind coruperea pasivă, 94 – referitor la coruperea activă, 178 – aferent infracțiunii de trafic de influență, 48 cauze – privind abuzul de putere sau abuzul de serviciu, 22 cauze – referitor la excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, 7 - privind neglijența în serviciu, 14 cauze – privind delapidarea averii străine cu folosirea situației de serviciu, 30 – referitor la fals în acte publice, 2 cauze – privind luarea de mită, 1 cauză – privind darea de mită, 2 – referitor la înbogățire ilicită, 18 cauze – privind infracțiunile economico-financiară și 76 cauze din alte categorii.

În conformitate cu gravitatea infracțiunilor investigate, sunt: 12 - infracțiuni deosebit de grave, 369 - infracțiuni grave, 129 - mai puțin grave și 36 - ușoare.

În aceeași perioadă procurorii din cadrul Procuraturii Anticorupție, stabilind prezența circumstanțelor care exclud urmărirea penală au dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în **293** cazuri. Indicii numerici ce privesc activitatea de soluționare a sesizărilor cu privire la infracțiuni, înregistrate la CNA, comparativ cu perioada anului 2018, sunt redați în tabelul de mai jos:

Infracțiunea la care se referă sesizarea		Sesizări înregistrate în perioada de raport		Transmise după competență		Sesizări soluționate de procurori			
						Dispusă pornirea UP		Dispusă neînceperea UP	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
corupere		526	522	22	5	407	427	108	106
	art.324	156	171	18	1	127	154	26	25
	art.325	122	121	0	0	80	95	40	32
	art.326	248	228	4	4	200	175	42	48
	art.333	0	1	0	0	0	2	0	1
	art.334	0	1	0	0	0	1	0	0
abuz de putere sau abuz de serviciu (art.327, 335)		178	115	6	6	63	43	110	61

exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu (art.328)	124	93	5	3	50	27	74	63
neglijență (art.329)	34	33	0	2	5	13	27	26
infracțiuni contra justiției (art. 303-323)	9	8	0		4	6	5	1
circulația ilegală a substanțelor narcotice și psihotrope (art.217-219)	0	0	0	0	0	0	0	0
infracțiuni contra patrimoniului (art.186-191)	69	39	4	0	60	35	4	7
infracțiuni financiar-bancare (art. 238, 239, 251)	3	4	1	0	4	3	0	1
evaziuni fiscale și spălarea banilor (art.241, 243, 244)	6	15	1	0	4	10	1	3
contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale (art.248, 249)	0	0	0	0	0	0	0	0
alte categorii	136	104	2	5	117	76	25	25
TOTAL	1085	933	41	21	714	640	354	293

În rezultatul realizării atribuțiilor de serviciu în latura conducerii urmăririi penale, s-au identificat 1158 cauze penale, inclusiv 640 pornite de către ofițerii de urmărire penală CNA, 487 cauze penale parvenite de la alte organe de urmărire penală, 31 reluate în procedură, iar în cumul cu restanța din perioada anului 2019 s-au aflat 1898 cauze penale.

Activitatea procurorilor în domeniul conducerii urmăririi penale pe cauzele aflate în gestiunea organului de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție pentru perioada anului 2019, comparativ cu anul 2018, este redată de indicii expuși în tabelul ce urmează:

	Conducerea urmăririi penale de către procurorii anticorupție	2019	2018	2017
1.	Restanță la începutul perioadei de raport	713	879	838
2.	Pornită urmărirea penală	640	714	722
3.	Cauze parvenite de la alte organe, reluate, disjuse, restituite pentru completare	545	421	443

4.	Total în gestiune		1898		2014		2003	
5.	Cauze în care s-a terminat urmărirea penală, inclusiv:	Trimise în judecată (cauze/persoane)	596	267/331 (44,8%)	619	284/327 (46%)	610	278/348 (45,6%)
		Încetate, clasate		329 (55,2%)		335 (54%)		332 (54,4%)
6.	Suspendate		50		37		15	
7.	Conexate		343		308		266	
8.	Transmise după competență		322		287		203	
9.	Restanță la sfârșitul perioadei de raport		587		713		888	

Divizând cauzele penale expediate în instanța de judecată și cele clasate după categoriile de infracțiuni, în analiza comparativă a indicilor numerici se constată starea de fapt redată de tabelul ce urmează:

Categorii de infracțiuni		Cauze penale trimise în judecată				Cauze penale încetate/clasate			
		2018		2019		2018		2019	
infracțiuni de corupție	art.324	194	24	186	28	66	22	87	34
	art.325		59		61		28		21
	art.326		107		95		14		28
	art.333		2		1		0		1
	art.334		2		1		2		3
abuz de putere sau abuz de serviciu (art.327, 335)		28		20		97		79	
exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu (art.328)		8		5		81		82	
neglijență (art.329)		4		3		29		25	
infracțiuni contra justiției(art.303-323)		4		1		0		0	
circulația ilegală a substanțelor narcotice și psihotrope (art.217-219)		0		0		0		0	
infracțiuni contra patrimoniului (art.186-191)		13		17		7		1	
infracțiuni financiar-bancare (art. 238, 239, 251)		0		2		1		3	
evaziuni fiscale și spălarea banilor (art.241, 243, 244)		7		2		8		12	
contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale (art.248, 249)		0		1		0		1	
alte categorii		26		30		46		39	
TOTAL		284		267		335		329	

Astfel, în perioada de referință, în 329 de cauze penale, urmărirea penală a fost încetată din diferite motive, inclusiv în 12 cauze penale pe motive de nereabilitare. Totodată, din numărul celor clasate, 187 cauze penale au fost pornite de CNA, 142 cauze penale au parvenit de la alte organe de urmărire penală. Din totalul cauzelor clasate, 329 cauze penale sunt pornite pe infracțiuni de corupție și conexe acestora, 17 de ordin economico - financiar și 5 din categoria altor infracțiuni.

În latura ce ține de cauzele penale suspendate, se remarcă că 29 cauze penale au fost suspendate în legătură cu eschivarea învinuitului de la urmărirea penală, într-o cauză penală pe motiv de boală, iar în 21 cauze penale - în legătură cu neidentificarea persoanei care a comis infracțiunea.

Este remarcată tendința pozitivă de stabilire a competenței și retragere a cauzelor penale din gestiunea CNA/PA a cauzelor penale cu grad de complexitate minoră, în total fiind 140 cauze penale. Astfel, s-a realizat sarcina de concentrare a forțelor de activitate pe cauzele penale ce poartă un caracter complex și cu aspect de fenomen de corupție în instituții.

În perioada de raport, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018, a scăzut cu 116 cauze penale numărul dosarelor în care procurorii au condus urmărirea penală. Din numărul total al cauzelor penale aflate în gestiunea procurorilor, 267 cauze au fost expediate în instanța de judecată, comparativ cu 284 pentru perioada anului 2018, iar 329 cauze au fost încetate/clasate comparativ cu 335 cauze în perioada anului 2018.

Cu referire la divizarea infracțiunilor după subiecții comiterii acestora, este de menționat, că pe parcursul anului 2019, de către Procuratura Anticorupție au fost expediate în instanța de judecată, spre examinare cu rechizitoriu, cauze penale în care urmărirea penală a fost efectuată de către organul de urmărire penală a Centrului Național Anticorupție, având următorii subiecți:

SUBIEȚII INFRACTIUNILOR ÎN CAUZELE EXPEDIAȚE ÎN JUDECATĂ PE INFRACTIUNI DE CORUPȚIE ȘI CONEXE ACESTORA		
Justiție	judecători	0
	funcționari publici	0
colaboratori ai organelor Procuraturii	procurori	0
	funcționari publici	1
executori judecătorești		0
avocați		6
notari		0
administratori de insolabilitate		2
Ofițeri de urmărire penală	ai MAI	0
	ai CNA	0
	ai Serviciului Vamal	2

Colaboratori ai CNA		0
Colaboratori ai MAI		31
Serviciul Vamal		2
Angajați ai birourilor de probațiune		0
Angajați ai instituțiilor penitenciare		1
Administrația publică locală	primari	4
	viceprimari	0
	consilieri	3
	secretari ai consiliului	2
	alți funcționari publici	8
Organele centrale de specialitate ale administrației publice	Miniștri, vice-miniștri	0
	Conducători ai altor autorități administrative centrale	0
	Funcționari ai ministerelor și subdiviziunilor acestora	13
	Funcționari ai altor autorități administrative centrale	0
Întreprinderi de stat sau municipale	administratori	17
	contabili	5
	alți angajați	32
Inclusiv:	registratori ai ÎS „Registru”	0
	registratori ai ÎS „Cadastru”	0
Sectorul financiar-bancar	conducători ai instituțiilor financiare și subdiviziunilor acestora	0
	alți angajați	0
Societăți comerciale	administratori	0
	contabili	1
	alți angajați	23
Colaboratorii instituțiilor medico-sanitare publice	directori și vice-directori	4
	contabili	0
	medici	3
Angajații în sfera învățământului	directori și vice-directori	7
	contabili/secretari	2
	pedagogi	1
Societăți necomerciale	membri ai ONG	0
	membri ai partidelor	0
	alte societăți	0
Consul din cadrul Ministerului Afacerilor Externe		1
Total persoane juridice		1
Total persoane fizice		107

Totodată, Procuratura Anticorupție, în perioada anului 2019, a condus urmărirea penală în cauze penale, care pot fi catalogate cu o rezonanță social-sporită, datorită la amploarea fenomenului corupțional și valorilor sociale care au fost lezate.

Cauza penală nr.2018970731 în cadrul căreia a fost investigată o schema infracțională privind eliberarea vizelor de ședere a cetățenilor de origine araba pe teritoriul Republicii Moldova, prin falsificarea de acte și uz de fals, cu implicarea

directă a consulului Republicii Moldova în Odessa, Ucraina, precum și a unui angajat al Biroului de Migrație și Azil al MAI.

Cauza penală fiind diferită justiției în privința a patru învinuiți fiindu-le incriminată comiterea infracțiunilor prevăzute la art.art.326 alin.(1/1), 325 alin.(1), 361 alin.(1) și 324 din Codul penal.

Cauza menționată a reprezentat un grad de dificultate deosebit după cum în documentarea cazului au fost implicați colaboratori ai SIS și CNA. Este important a se reține că în cadrul urmăririi penale s-a reușit probarea vinovăției tuturor celor implicați: solicitantul de viza – cetățean al Republicii Arabe Egit, intermediarul, angajatul Biroului Migrație și Azil al MAI și a consulului Republicii Moldova în Odessa.

Cauza penală cu nr. 2018970318 în cadrul căreia s-a stabilit că președintele Comisiei funciare, probleme agrare și licitație a Consiliului orășenesc Anenii Noi, prin intermediul unui mijlocitor, a pretins și a primit de la o persoană, pentru sine și pentru mijlocitor, bani ce nu i se cuvin în sumă de 20.000 de lei și 2.000 de euro pentru avizarea pozitivă din partea comisiei a cărei activitate o prezida, includerea pe ordinea de zi a ședinței Consiliului orășenesc Anenii Noi, susținerea și supunerea votului prelungirea cu arendașul a contractului de arendă funciară a terenului proprietate publică, situat în or. Anenii Noi. Președintele Comisiei și mijlocitorul au fost trimise în instanța de judecată pentru corupere pasivă, dar cel din urmă și pentru trafic de influență.

Este de menționat că la sesizarea procurorului, Primăria orașului Anenii Noi a încetat relațiile contractuale de arendă a terenului menționat supra din motiv că semnarea acestora a fost datorată acțiunilor de corupție.

Cauza penală nr. 2018970541, de documentare a schemei criminale, organizată de către foștii deținuți ai penitenciarelor, care, pretindeau și primeau diferite sume de bani, începând de la 4000 euro, de la rudele deținuților, precum și de la deținuții eliberați, susținând că au influență asupra judecătorilor de instrucție și angajaților cu funcție publică de execuție din cadrul Penitenciarului nr. 4 Cricova, care, folosindu-se de atribuțiile lor funcționale, favorizau recepționarea și examinarea prioritară a cererilor deținuților înaintate Comisiei și transmiterea ulterioară a materialelor instanței de judecată pentru examinarea oportunității aplicării în privința deținuților a prevederilor art. 91 Cod penal (Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen) sau art. 92 Cod penal (Înlocuirea părții neexecutate din pedeapsa cu o pedeapsă mai blândă.

Persoanele deferite justiției în câteva cauze penale au fost învinuiți de comiterea infracțiunilor de corupere pasivă și activă, trafic de influență.

Printre măsurile speciale autorizate ce au permis documentarea schemei criminale au fost: agentul sub acoperire, urmărirea vizuală, interceptările, iar cu aportul colaboratorilor Penitenciarului Cricova, au fost realizate verificările inopinate în celule pentru identificarea mijloacelor tehnice (telefoane) și acumularea probatoriului. La fel, martorul cheie a fost pus sub protecție, iar audierea în cadrul ședințelor de judecată s-a realizat prin teleconferință.

Pe parcursul anului 2019 în cadrul efectuării urmăririi penale pe cauzele penale aflate în gestiunea organului de urmărire penală al CNA, a fost emise **37** de delegații de către procurori pe 21 cauze penale, iar ca urmare a executării acestora au fost aplicate 184 de sechestre în sumă de **1.093.874.594 lei**.

Pe cauzele penale pe care Procuratura Anticorupție a condus urmărirea penală în 2019 a fost efectuată analiza operațională de către subdiviziunea responsabilă a CNA pe 58 de cauze penale și 10 procese penale.

3.8.1.3. Reprezentarea învinuirii în numele statului pe cazurile de corupție

Instanțele de judecată de fond cu participarea procurorilor din Procuratura Anticorupție pe parcursul anului 2019 au pronunțat 264 de sentințe, dintre care de condamnare **195 în privința a 229 persoane**, de încetare **50 în privința a 64 persoane** și de achitare **19 în privința a 31 persoane**. Rezultatele examinării de către instanțele de fond în 2019 a cauzelor Procuraturii Anticorupție, comparativ cu anii 2016 - 2018, sunt reflectate în tabelul ce urmează:

Perioada de raport		2019		2018		2017		2016	
Sentințe pronunțate		Cauze	Persoane	Cauze	Persoane	Cauze	Persoane	Cauze	Persoane
		264	324	292	357	270	327	228	290
		(100%)	(100%)	(100%)	(100%)	(100%)	(100%)	(100%)	(100%)
Inclusiv	condamnare	195	229	237	277	219	258	179	219
		73,9%	0,7%	81,2%	77,6%	81,1%	78,9%	78,5%	75,5%
	persoane juridice	-	-	1	1	1	1	2	2
	încetare	50	64	40	53	33	42	28	37
		18,9%	9,8%	13,7%	14,8%	12,2%	12,8%	12,3%	12,8%

		19	31	15	27	18	27	21	34
	achitare	7,2%	9,5%	5,1%	7,6%	6,7%	8,3%	9,2%	11,7%

Pe parcursul anului 2019, comparativ cu datele disponibile pentru anul 2018, în activitatea Procuraturii Anticorupție de reprezentare a învinuirii în numele statului au fost înregistrate următoarele tendințe:

Numărul cauzelor penale finisate cu sentințe în instanțele de fond este în scădere, cu 28 cauze în privința a 33 persoane, fapt determinat de fluctuațiile în statele de personal, cum ar fi demisionarea unor procurori, sistarea delegării în Procuratura Anticorupție a altor procurori, delegarea unor procurori pentru exercitarea atribuțiilor în alte subdiviziuni ale organelor Procuraturii, accentuarea specializării procurorilor pe domenii de activitate în legătură cu concentrarea resurselor la investigarea cauzelor complexe de rezonanță.

Ponderea sentințelor de condamnare a scăzut cu circa 7,3 puncte procentuale pe fonul creșterii cu 5,2 și 2,1 puncte procentuale a sentințelor de încetare și, respectiv, celor de achitare. Situație similară se atestă și în cazul numărului de persoane în privința cărora s-au pronunțat sentințe de condamnare, încetare sau achitare. Tendința respectivă este explicată de faptul că hotărârile Curții Constituționale din ultimii ani, care au afectat caracterul constituțional al unor prevederi ale Codului penal, generează soluții de încetare a proceselor penale.

Din numărul total de cauze examinate în fond în anul curent 187 (sau 70,8%) în privința a 213 persoane (sau 65,7%) se referă doar la infracțiuni de corupție, în rest sunt infracțiuni conexe corupției și conexe competenței exclusive a Procuraturii Anticorupție.

În 2019 instanțele de judecată au pronunțat ca urmare a examinării în fond 195 de **sentințe de condamnare** cu stabilirea pedepsei, astfel încât celor 229 de persoane, în perioada de referință le-au fost stabilite următoarele categorii de pedepse:

- Închisoare sau închisoare cu amendă – pentru 25 persoane (10,9% din totalul celor 229 persoane, comparativ cu 10,5% în 2018),
- Închisoare sau închisoare cu amendă, în ambele cazuri cu aplicarea art.90 cp – pentru 83 persoane (36,3%, comparativ cu 38,6% în 2018),
- Amendă – pentru 117 persoane (51,1%, comparativ cu 50,9% în 2018),

- Muncă neremunerată în folosul comunității – pentru 4 persoane (1,7 %, comparativ cu nici o persoană în 2018).

Amenda a fost dispusă în 153 de sentințe în privința a 173 persoane, în mărime totală de 26.009.795 lei. Totodată, în 82 de sentințe instanțele de fond au dispus aplicarea confiscării speciale a bunurilor provenite din sau destinate pentru comiterea infracțiunii, în valoare totală de 5.034.002,32 lei.

Cu referire la cele 50 **sentințe de încetare**, pronunțate de instanțele de fond **în privința a 64 persoane**, din acestea:

- în 33 sentințe în privința a 44 persoane procesul penal a fost încetat în legătură cu intervenirea termenului prescripției;
- în privința altor 7 persoane 2 procese penale au fost încetate cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională a acestora;
- în alte 7 cauze în privința a 7 persoane procesele penale au fost încetate pe motiv că faptele constituiau contravenții;
- în privința a 2 persoane procesele penale au fost încetate pe motivul decesului inculpaților;
- în 3 cauze în privința a 4 persoane procesele penale au încetat în legătură cu existent altei hotărâri a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă;
- în 4 cauze în privința altor 4 persoane procesele penale au fost încetate în legătură cu existența altor circumstanțe ce exclud urmărirea penală.

Cu referire la **sentințele de achitare** pronunțate de instanțele de fond în anul 2019, lipsa elementelor infracțiunii în acțiunile persoanei a servit drept temei pentru achitarea a 18 persoane, iar alte 12 persoane au fost achitate pe motivul lipsei faptului infracțiunii și într-un caz pe motiv că fapta nu a fost comisă de inculpat.

Fiind examinate cauzele și condițiile care au stat la baza emiterii de către instanțele de fond a sentințelor de achitare, pot fi evidențiate:

- aprecierea incorectă și unilaterală de către instanțele de judecată a probelor acumulate în cadrul urmăririi penale, precum și celor prezentate și cercetate în instanța de judecată;
- aplicarea eronată de către instanțele de judecată a legii;
- invocarea formală în motivarea sentinței a încălcărilor procesuale fără a se reacționa la acestea în dispozitiv;

- tergiversarea intenționată a examinării judiciare având ca scop diminuarea valorii probante a dovezilor.

Printre subiecții vizați în sentințele pronunțate în 2019 de instanțele de fond cu participarea procurorilor Procuraturii Anticorupție se regăsesc:

- 2 avocați;
- 4 judecători și 1 grefier;
- 4 procurori;
- 2 ofițeri de urmărire penală;
- 7 ofițeri de investigații;
- 13 ofițeri de patrulare;
- 3 ofițeri de sector;
- 5 colaboratori ai Poliției de Frontieră;
- 8 colaboratori ai altor diverse subdiviziuni ale organelor afacerilor interne;
- 4 militari;
- 3 executori judecătorești;
- 4 primari, 1 viceprimar, 4 secretari ai consiliilor, alți 6 funcționari ai administrației publice locale;
- 14 angajați ai Serviciului Vamal;
- 7 persoane cu funcții de conducere și alți 12 angajați din personalul instituțiilor medicale;
- 7 persoane cu funcții de conducere și alți 6 angajați din sistemul de învățământ;
- 18 conducători și alți 12 angajați ai societăților economice;
- 4 conducători și alți 5 angajați ai întreprinderilor de stat și municipale;
- alte 168 persoane din alte categorii de subiecți, fie neangajate în serviciu.

Activitatea desfășurată de Procuratura Anticorupție în perioada de raport în domeniul **recuperării prejudiciului, a bunurilor obținute pe cale criminală, la etapa urmăririi penale**, se prezintă în tabelul următor:

Prejudiciu/ recuperare / sechestru		Procuratură	Organul de urmărire penală
Prejudiciul cauzat	Valoarea totală în lei a prejudiciului		23007730214,57
	Inclusiv	cauzat autorităților publice / bugetului public	2330211237.52
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	25284387.07
		pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	141300

		pe cauze clasate pe motive de nereabilitare		214257
		pe cauze suspendate condiționat		
		pe cauze suspendate		574652
		pe cauze restante la 31.12.2019	22982445827.5	100919378.2
		din ele: cu autori neidentificați	11945414	49343128
Prejudiciul reparat în cursul urmăririi penale	Valoarea totală în lei a prejudiciului		220900	2898103.13
	Inclusiv	cauzat autorităților publice / bugetului public		272999
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	220900	2615504.13
		pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)		46700
		pe cauze clasate pe motive de nereabilitare		235900
		pe cauze suspendate condiționat		
		pe cauze suspendate		
		pe cauze restante		
		valoarea bunurilor ridicate și restituite		
		prejudiciul reparat benevol	220900	1279803.13
Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea totală în lei		1257715958,72	1175045916,3
	Inclusiv	pentru asigurarea prejudiciului cauzat autorităților publice / bugetului public	31780380.37	37357
		pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	1618258	18450200
		pe cauze restante	1256097700.72	1156595716.3
		pe alte categorii de cauze		

Tabelul menționat *infra* reflectă starea de fapt cu privire la **cheltuielile judiciare**:

Cheltuieli judiciare încasate pe procesele penale /cu deciziile procurorilor de refuz în pornirea urmăririi penale/			Procuratură	Organul de Urmărire Penală
Cheltuieli judiciare recuperate benevol	Total (suma în lei)		1180,00	9942,13
	Inclusiv	Expertize /constatărilor	-	-
		Traduceri/interpretări	-	-
		Extrădări	-	-
		altele	1180,00	9942,13
Cheltuieli judiciare dispuse pentru încasare de către procurori pe cauze cu soluții de netrimitere în	Total (suma în lei)		816,00	-
	Inclusiv	Expertize/constatări	-	-
		Traduceri/interpretări	816,00	-
		Extrădări	-	-
		Altele	-	-
Cheltuieli judiciare care au fost recuperate pe cauzele cu soluții din anii precedenți de netrimitere în judecată			-	-
Cheltuieli judiciare specificate în informația-anexă la rechizitoriu	Total (suma în lei)		936 491.22	1 163 400.69
	Inclusiv	Expertize/constatări	159 132	69840
		Traduceri /interpretări	5100	33 380
		Extrădări		
		altele	772 259.22	1 060 180.69
Cheltuieli judiciare dispuse spre încasare conform sentințelor (Total suma în lei)			32 910.34	107 601.19
Inclusiv	pe cauze trimise în judecată în 2019		19 388.92	15 309.86
	pe cauze trimise în judecată în anii precedenți		13 521.42	92 291.33

3.8.1.4. Recuperarea bunurilor infracționale în cazul fraudei bancare

Procuratura Anticorupție și organul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție începând cu perioada anului 2009, până în prezent, au instrumentat mai multe cauze penale ce țin de activitatea frauduloasă a celor trei bănci comerciale: Banca de Economii S.A., Banca Socială S.A. și Unibank S.A..

Totuși, generică fraudă bancară este investigată preponderent în cadrul cauzei nr.2014978151, în care urmărirea penală a fost pornită de către Procuratura Anticorupție la 04.12.2014, privind bănuiala rezonabilă de comiterea infracțiunii prevăzute la art.335 alin.(1/1) din Codul penal, pe faptul abuzului de serviciu, comis de factorii de decizie ai băncilor comerciale „Banca de Economii” S.A. și „Banca Socială” S.A.

La prezenta cauză penală au fost conexate alte 32 de cauze penale, pe care urmărirea penală a fost pornită în baza art.190, 191, 238, 239, 239/1, 239/2, 243, 244, 284, 329 Cod penal, pe faptele escrocheriei, delapidării averii străine, dobândirii creditului prin înșelăciune, încălcarea regulilor de creditare, gestionarea frauduloasă a băncilor, obstrucționarea supravegherii bancare, crearea și conducerea unei organizații bancare, spălării banilor, evaziunii fiscale, în proporții deosebit de mari și neglijența în serviciu.

În cadrul instrumentării cauzelor penale privind devalizarea celor trei bănci comerciale, s-au constatat mai mulți factorii de risc care constituie cauza prejudicierii sistemului bancar cu 13,34 miliarde lei, ce reprezintă valoarea hârtiilor de valoare de stat emise în vederea acoperirii creditelor de urgență acordate de BNM în favoarea Banca de Economii S.A., Banca Socială S.A. și Unibank S.A în conformitate cu Hotărârile de Guvern din 13.11.2014 și 30.03.2015, după cum urmează:

- gestionarea defectuoasă și frauduloasă a managementului celor trei bănci comerciale;
- creditarea masivă a persoanelor afiliate acționarilor cu încălcarea masivă a principiilor de prudență;
- efectuarea plasărilor excesive a mijloacelor financiare în străinătate cu încălcarea normelor prudențiale de risc;
- raportarea eronată către BNM a poziției financiare a celor trei bănci;
- falsificarea documentelor și înregistrărilor contabile.

Subiecții care sunt vizați în aceste cauze penale sunt persoane fizice, persoane juridice (beneficiari ai creditelor bancare), funcționari din cadrul celor trei bănci comerciale, persoane publice și persoane cu funcție de demnitate publică.

Până în prezent, în cadrul cauzei penale sunt:

- recunoscute în calitate de bănuți 11 persoane juridice și fizice;

- puse sub învinuire și audiate în calitate de învinuiți 42 persoane juridice și fizice (inclusiv, 3 deputați din Parlamentul Republicii Moldova).

Totodată, membrii grupului de urmărire penală, în perioada iulie 2019 - curent, au întreprins următoarele:

- audierea în calitate de martori - 33 persoane;
- efectuarea perchezițiilor - 31 locații;
- dispuse măsuri speciale de investigații – 23;
- trimise comisii rogatorii de asistență juridică internațională în Letonia, Austria, Israel, Federația Rusă, Cipru, Estonia, Germania, Elveția, Franța, Emiratele Arabe Unite, Liechtenstein - 11 țări;
- ridicări de documente și obiecte – 51;
- examinate documente și obiecte – 15;
- participări în instanța de judecată, inclusiv, privind examinarea contestațiilor în ordinea art.313 din Codul procedură penală – 79;
- demersuri, delegații, solicitări - 187.

De asemenea, în cadrul cauzei penale nr.2014978151, în perioada iunie 2019 până în prezent, au fost aplicate măsuri asiguratorii în mărime de cca 1,22 mld lei conform tabelului de mai jos:

Active/bunuri	Valoarea în lei
Capital Social	935794667,3
Construcție nelocativă	79880957,5
Teren pentru construcție	53869669,5
Construcție locativă	8959417,5
Mijloc de transport	35855861,5
Încăpere nelocativă	31340930
Încăpere locativă	22175290
Cont bancar	19541438,91
Numerar	4640347
Teren agricol	1866993,5
Utilaj agricol	605986
Total	1224531559 lei

3.8.2. Combaterea criminalității organizate

Combaterea criminalității organizate este atribuția de bază a Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), reglementată de prevederile Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, Legii nr.159 din 07.07.2016 cu privire la procuraturile specializate, Codul de procedură penală, Regulamentul de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Sub aspect structural PCCOCS este organizată în subdiviziuni, conform direcțiilor principale de activitate, desconcentrate în 3 zone ale Republicii Moldova – „Nord”, „Centru” și „Sud”:

Întru asigurarea funcționalității PCCOCS, prin dispoziția procurorului-șef au fost constituite 6 birouri specializate, după cum urmează:

- **Secția exercitare a urmăririi penale:**
 - *Biroul antitortură;*
 - *Biroul de combatere a criminalității organizate;*
 - *Biroul de combatere a criminalității economico-financiare și fraude vamale.*
- **Secția conducere a urmăririi penale:**
 - *Biroul antitrafic și de investigare a crimelor cibernetice;*
 - *Biroul de conducere a urmăririi penale în cauze investigate de organele centrale ale MAI.*
 - *Biroul de combatere a traficului de droguri.*

În temeiul prevederilor art.2702 alin.(2) din Codul de procedură penală, procurorii PCCOCS conduc urmărirea penală în cauzele instrumentate de către organele de urmărire penală constituite în cadrul:

- *Direcției generale urmărire penală a IGP al MAI;*
- *Centrului de combatere a traficului de persoane al INI al IGP al MAI;*
- *Centrului de combatere a crimelor cibernetice al INI al IGP al MAI;*
- *Serviciului protecție internă și anticorupție al MAI;*
- *Inspectoratului general al poliției de frontieră al MAI (aparatură centrală);*
- *Direcției urmărire penală al Serviciului Vamal.*

3.8.2.1. Exercițarea urmăririi penale

În perioada anului 2019, în R-1 a PCCOCS au fost înregistrate 313 procese penale care au fost examinate în baza art.274 din Codul de procedură penală.

Pe parcursul anului, în 207 cazuri, au fost adoptate hotărâri de pornire a urmăririi penale iar în 101 cazuri au fost dispuse ordonanțe de neîncepere a urmăririi penale.

Una din principalele direcții de activitate a PCCOCS este exercitarea nemijlocită a urmăririi penale.

Ca urmare, în perioada de raport, procurorii au exercitat urmărirea penală în 618 cauze penale. Astfel, la 01.01.2019 în gestiunea procurorilor restante erau 247 dosare penale. Pe parcursul anului de la Serviciul Vamal au parvenit 123 dosare, iar de la alte organe 32 dosare (total 155). Urmărirea penală a fost reluată în – 9 dosare.

La dosarele din gestiunea procurorilor au fost conexate alte - 89 cauze penale. Au fost expediate conform competenței altor organe de urmărire penală – 57 dosare, iar suspendarea urmăririi penale s-a dispus în - 67 cauze penale.

Totodată, procurorii au finisat urmărirea penală în 168 cauze penale, în privința a 256 persoane, pe 198 episoade, dintre care:

- trimise în instanța de judecată - 131 cauze, în privința a 246 persoane;
- dispusă încetarea/clasarea urmăririi penale - în 37 cauze penale.

La sfârșitul perioadei de raport, în gestiunea procurorilor se aflau 326 dosare penale.

În continuare este prezentat tabelul comparativ a secțiunilor principalele ce țin de exercitarea urmăririi penale, în raport cu perioada similară a anului 2018.

Exercitarea urmăririi penale PCCOCS		Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Cauze restante la 01.01.2019		334	229	247
Cauze penale pornite		271	320	207
Cauze parvenite de la alte organe		45	-	155
Total cauze în care procurorii au exercitat urmărirea penală în perioada de raport		650	682	618
Cauze în care a fost terminată urmărirea penală		192	174	168
inclusiv	Cauze trimise în judecată	144	146	131
	Cauze clasate /încetate	48	28	37
Cauze suspendate		167	105	67
Expediate după competență		62	27	57

Restante la 31.12.2019	229	228	326
Numărul persoanelor trimise în judecată	312	249	246
Valoarea prejudiciului reparat (lei)	40 195 257	50 643 302	9 610 795
Valoarea bunurilor sechestrate (lei)	2 777 204	56 681 506	49 156 173

De asemenea, în perioada de raport, în calitate de bănuți de săvârșirea infracțiunilor, pe cauzele din exercitare, au fost reținute 95 persoane, dintre acestea fiind aplicată arestarea preventivă și arestarea la domiciliu în privința a 92 persoane, iar alte 3 persoane au fost eliberate de procurori.

La finele perioadei de raport, pe cauzele restante, în stare de arest se aflau 33 persoane în 11 cauze penale, dintre care:

- 17 persoane - arestate preventiv în 6 cauze penale, iar restul
- 16 persoane arestate la domiciliu în 5 cauze penale.

Astfel, stabilim că din totalul dosarelor rămase în gestiune 326, doar în 11 dosare sunt persoane arestate. Din numărul total de 330 persoane urmărite penal, 33 sunt arestate. Respectiv, stabilim că ponderea aresturilor după dosare constituie 3,37%, iar după persoane - 10%.

Măsura arestării preventive și la domiciliu a fost aplicată persoanelor după categoria de infracțiuni și gravitatea acestora, după cum urmează:

- circulația ilegală a substanțelor narcotice – 11 arestați preventiv și 7 în arest la domiciliu;
- contrabandă – 3 arestați preventiv și 6 în arest la domiciliu;
- omor – 2 arestați preventiv;
- escrocherie – 1 arestat preventiv și 3 în arest la domiciliu.

Conform datelor oficiale din sistemul informațional *Info-PG*, întru autorizarea măsurilor speciale de investigații, procurorii au adresat în instanțele de judecată 1446 demersuri.

De asemenea, în cadrul urmăririi penale, în instanța de judecată au fost înaintate 927 demersuri privind autorizarea (primare sau inclusiv cu prelungire) acțiunilor de urmărire penală.

Referitor la valorificarea investigațiilor interstatale necesită a menționa că în condițiile în care criminalitatea transnațională organizată, are o amploare din ce în

ce mai mare, procurorii s-au axat tot mai des pe o cooperare judiciară internațională în materie penală.

Astfel, pe lângă cooperarea prin intermediul comisiilor rogatorii, schimbului de informație prin Interpol, Selec, Europol, procurorii tot mai des apelează la semnarea echipelor comune de investigație (JIT).

În acest sens, în perioada anului 2019, au fost efectuate investigații în cadrul a 5 echipe comune de investigație cu organele competente din România, Germania, Franța, Belgia, pe cauze de contrabandă cu țigarete, contrabandă cu mărfuri, spălarea banilor, circulația ilegală a drogurilor, furturi.

Clasificînd pe categorii de infracțiuni, cauzele penale transmise cu rechizitoriu în judecată în decursul anului 2019, se constată următoarele:

Cauze penale trimise în judecată în anul 2019 în care urmărirea penală a fost exercitată de către procurorii PCCOCS			
Infracțiunea	Numărul de cauze penale	Infracțiunea	Numărul de cauze penale
circulația ilegală a substanțelor narcotice	49	traficul de copii	2
evaziuni fiscale	19	șantaj	2
contrabandă	14	tâlhărie	2
păstrarea ilegală a armelor de foc	7	omor	1
traficul de ființe umane	5	jaf	1
escrocherie	5	trafic de influență	1
infracțiuni contra justiției	3	huliganism	1
furt	3	infracțiuni ecologice	1
abuzul de serviciu	2	Alte infracțiuni	13
TOTAL			131

Pe cauzele penale expediate cu rechizitoriu în instanța de judecată au fost calculate cheltuieli judiciare în sumă totală de **1 190 315,42 lei**.

Referitor, la valoarea stabilită a prejudiciului cauzat statului, persoanelor juridice și fizice în cauzele expediate în instanța de judecată aceasta se estimează la **776 526 131,92 lei**.

În acest sens, o prioritate a activității de exercitare a urmăririi penale a constituit asigurarea recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune, inclusiv prin prisma desfășurării investigațiilor paralele.

Ca urmare, în perioada de raport, la etapa exercitării urmăririi penale, datorită acțiunilor procesuale *pro active*, a fost recuperată efectiv la bugetul de stat suma totală de **9 610 795 lei**.

Totodată, în activitatea procurorilor o atenție sporită s-a cordat indisponibilizării în vederea confiscării bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din activitatea infracțională.

Astfel, paralel cu efectuarea acțiunilor de urmărire penală, pentru administrarea probelor referitoare la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, procurorii din cadrul PCCOCS au procedat și la o identificare a bunurilor persoanelor fizice/juridice, în vederea dispunerii măsurilor asiguratorii.

Este de menționat că, în perioada anului 2019, la demersurile procurorilor la etapa urmăririi penale, au fost aplicate sechestre pe bunuri și mijloace bănești în valoare totală de **49 156 173 lei**.

Din numărul total al dosarelor (37) pe care s-a dispus clasarea/încetarea urmăririi penale, pe 34 cauze penale – s-a dispus soluțiile în baza art.275 pct.1)-3) din Codul de procedură penală, pe alte 2 s-a dispus încetarea în baza Legii privind amnistia, iar pe alt dosar soluția a fost adoptată în baza art.275 pct.8) din Codul de procedură penală.

Potrivit Legii cu privire la Procuratură, în cadrul procuraturilor specializate activează constant ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații care se subordonează funcțional procurorului-șef al procuraturii specializate. Ofițerii de urmărire penală, ofițerii de investigații sunt selectați în mod individual de către procurorul-șef al procuraturii specializate și se detașează de la alte instituții pentru o perioadă de până la 5 ani, care poate fi reînnoită pe o perioadă cu același termen.

Activitatea persoanelor detașate în PCCOCS (6 ofițeri de urmărire penală și 6 ofițeri de investigații) s-a realizat prin efectuarea acțiunilor de urmărire penală la indicațiile procurorilor ce exercită urmărirea penală în vederea finalizării în timp restrâns a cauzelor penale.

Conform datelor statistice, în perioada anului 2019, ofițerii de urmărire penală au examinat 43 procese penale din numărul total de 313 înregistrate, propunând pornirea urmăririi penale în 25 cazuri și refuzul în pornirea urmăririi penale în 18 cazuri. Totodată, au examinat 31 adresări ale cetățenilor ce vizează urmărirea penală. În total, au efectuat acțiuni de urmărire penală în 215 cazuri.

În comun cu ofițerii de urmărire penală, un lucru esențial a fost efectuat și de către ofițerii de investigații.

Cu referire la restanța de dosare din gestiunea procurorilor, la 31.12.2019, procurorii PCCOCS exercitau urmărirea penală pe 326 cauze penale dintre care în Secția exercitare a urmăririi penale oficiul Principal – se aflau 281 cauze penale, oficiul „Nord” - 28 cauze, iar în oficiul „Sud” - 17 cauze.

Cauzele penale restante la sfârșitul perioadei de raport, după categoria de infracțiuni, se prezintă în felul următor:

Cauze penale restante către 31.12.2019 în care urmărirea penală era exercitată de către procurorii din cadrul PCCOCS			
Infracțiunea	Numărul de cauze penale	Infracțiunea	Numărul de cauze penale
circulația ilegală a substanțelor narcotice	45	spălarea banilor	21
evaziuni fiscale	47	șantaj	6
contrabandă	40	tâlhărie	3
păstrarea ilegală a armelor de foc	12	omor	3
traficul de ființe umane	6	escrocherie	28
infracțiuni contra justiției	2	furt	3
trafic de influență	3	Alte infracțiuni	92
abuzul de serviciu	15		
TOTAL			326

3.8.2.2. Conducerea urmăririi penale de către procurorii din cadrul PCCOCS

Pentru a analiza în ansamblu activitatea de conducere a urmăririi penale efectuată de către cei 18 procurori ai PCCOCS, trebuie să ne referim la unele cifre statistice.

Astfel, la situația din 01.01.2019, procurorii PCCOCS aveau în conducere 484 cauze penale (urmărirea penală fiind exercitată de organele centrale ale MAI).

Pe parcursul anului 2019, procurorii au verificat temeinicia pornirii urmăririi penale și au reținut în conducere alte 726 cauze penale (de la organele centrale ale MAI – 603 și de la SV – 123 – dosare, ultimele împreună cu cele din perioada anterioară, fiind ulterior remise după competență în gestiune procurorilor tot de la PCCOCS).

Tot în 2019, de la alte organe au parvenit alte 160 cauze penale.

Respectiv, în total în conducerea procurorilor PCCOCS pe parcursul anului 2019 s-au aflat 1370 cauze penale.

În rezultatul activității, stabilind că nu țin de competența organelor de urmărire penală corespunzătoare, în 391 cauze penale (inclusiv 268 – MAI și 123 – SV, datorită modificărilor legislative) s-a decis transmiterea acestora după competență.

În alte 81 cauze, urmărirea penală a fost suspendată în baza art.287¹ din Codul de procedură penală (toate MAI).

În perioada respectivă, organele de urmărire penală au prezentat procurorilor, în ordinea art.289 din Codul de procedură penală, 228 cauze privind 478 episoade infracționale, dintre care, pentru expedierea în instanța de judecată – 169 cauze (417 episoade), iar pentru clasarea cauzei/încetarea urmăririi penale – 59 (61 episoade).

Din cauzele prezentate, procurorii au finalizat urmărirea penală în 201 cauze în privința a 307 fapte infracționale, dintre care:

- expediate în instanța de judecată cu rechizitoriu - 139 cauze în privința a 244 episoade criminale și 217 învinuiți;

- încetată/clasată urmărirea penală - 62 cauze penale în privința a 62 infracțiuni în privința a 78 de persoane (inclusiv în 16 cauze – din motive de nereabilitare în privința a 16 persoane).

În aceeași perioadă, către organele de urmărire penală au fost restituite, în baza art.292 din Codul de procedură penală, 14 cauze penale, toate cu indicații de completare a urmăririi penale, iar pe alte 13 cauze la 31.12.2019 procurorii urmau să decidă. Alte 172 cauzele penale au fost conexate la dosarele de bază.

Respectiv, în gestiunea ofițerilor de urmărire penală și conducerea procurorilor, la 31.12.2019 se aflau 525 (din care - 331 în gestiunea organului CCTP) dosare penale.

Mai jos este prezentat tabelul comparativ ce ține de conducerea urmăririi penale, efectuată în perioada anului 2019 de către procurorii din cadrul PCCOCS, după cum urmează:

Conducerea urmăririi penale PCCOCS		Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Cauze penale restante la 01.01.2019		439	451	484
Cauze primite în procedură		1218	1335	886
Total cauze în care procurorii au condus urmărirea penală		1656	1786	1370
Cauze în care a fost terminată urmărirea penală		438	349	201
Inclusiv	Cauze trimise în judecată	297	251	139
	Cauze clasate / încetate	141	95	62
Cauze suspendate		234	114	81
Cauze expediate după competență		317	567	391
Conexate		171	182	172
Cauze restante la 31.12.2019		667	484	525
Numărul persoanelor trimise în judecată		511	375	217
Valoarea prejudiciului stabilit (lei)		103 076 359	93 240 043	178 606 199
Valoarea prejudiciului reparat (lei)		1 656 969	14 816 603	897 199
Valoarea bunurilor sechestrate (lei)		47 620 252	37 352 355	21 461 803
Valoarea bunurilor pe cauzele penale aflate în instanța de judecată fără măsuri asiguratorii		28 153 480	41 071 085	156 247 197

Cu referire la cele 139 dosare expediate cu rechizitoriu în instanța de judecată, pe principalele categorii de infracțiuni, se prezintă în felul următor:

Cauze penale trimise în judecată în anul 2019 în care urmărirea penală a fost condusă de către procurorii PCCOCS			
Infracțiunea	Numărul de cauze penale	Infracțiunea	Numărul de cauze penale
circulația ilegală a substanțelor narcotice	17	Infrațiuni bancare	1
păstrarea ilegală a armelor de foc	3	șantaj	7
traficul de ființe umane	34	escrocherie	17
trafic de copii	13	furt	3
huliganism	2	Delapidarea averii străine	1
omor	2	Alte infracțiuni (pornografie infantilă, infracțiuni în domeniul informaticii, fals în acte oficiale etc.)	36
Banditism	3		
TOTAL			139

Pe aceste infracțiuni au fost calculate cheltuieli judiciare în sumă totală de **418 804,76 lei**.

Valoarea prejudiciului reparat benevol în cadrul urmăririi penale pe cauzele penale finisate (expediate în judecă și încetate pe motiv de nereabilitare) este de **897 199 lei**.

Valoarea bunurilor ridicate, sechestrate în scopul recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiuni este de **21 461 803 lei**.

Valoarea stabilită a prejudiciului, cauzat statului, persoanelor juridice și fizice în cauzele expediate în instanța de judecată se estimează la **178 606 199,43 lei**, dintre care circa **22 359 002 lei** reparat benevol sau asigurat prin măsuri asiguratorii, iar suma de **156 247 197 lei** necesită a fi pusă în executare pentru recuperare în temeiul sentințelor de judecată.

Tot în perioada de raport, procurorii din cadrul PCCOCS au adresat judecătorilor de instrucție **739** demersuri privind autorizarea acțiunilor de urmărire penală și **443** demersuri privind autorizarea măsurilor speciale de investigații, însă descifrarea acestora pe categorii de măsuri speciale a fost imposibilă din considerentele lipsei unei evidențe stricte a măsurilor speciale de investigații, cu unele excepții.

În perioada de raport, în calitate de bănuți de săvârșirea infracțiunilor, pe cauzele din conducerea urmăririi penale, au fost **reținute 136** persoane, dintre acestea fiind aplicată **arestarea preventivă** în privința a **124** persoane.

La sfârșitul perioadei de raport, în conducerea procurorilor au rămas **525** cauze, pe care urmărirea penală se efectuează de către organul de urmărire penală al MAI (DGUP- **117** (12 *oup*), CCTP – **331** (11 *oup*), CCCI – **48** (5 *oup*), IGPF-**27** (5 *oup*), SPIA - **2** (4 *oup*).

De asemenea în **exercitarea** procurorilor, către finele anului 2019 au rămas **45 cauze penale**.

La fel, în perioada de raport, procurorii specializați pe conducerea urmăririi penale au dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în **124** cazuri pe procesele penale parvenite cu propunere de la organele de urmărire penală ale MAI.

De către procurorii Secției conducere a urmăririi penale au fost examinate **448** adresări, cereri pe dosarele din conducere privind acțiunile sau inacțiunile reprezentanților organelor de urmărire penală, dintre care **126** au fost admise.

În perioada anului 2019, procurorii PCCOCS au efectuat investigații în cadrul a 3 echipe comune de investigație cu organele competente din România (2 cazuri) și Franța (1 caz), pe cauze de escrocherie, migrație ilegală și infracțiuni informatice, cauzele penale fiind în derulare.

3.8.2.3. Reprezentarea acuzării de stat de către procurorii din cadrul PCCOCS

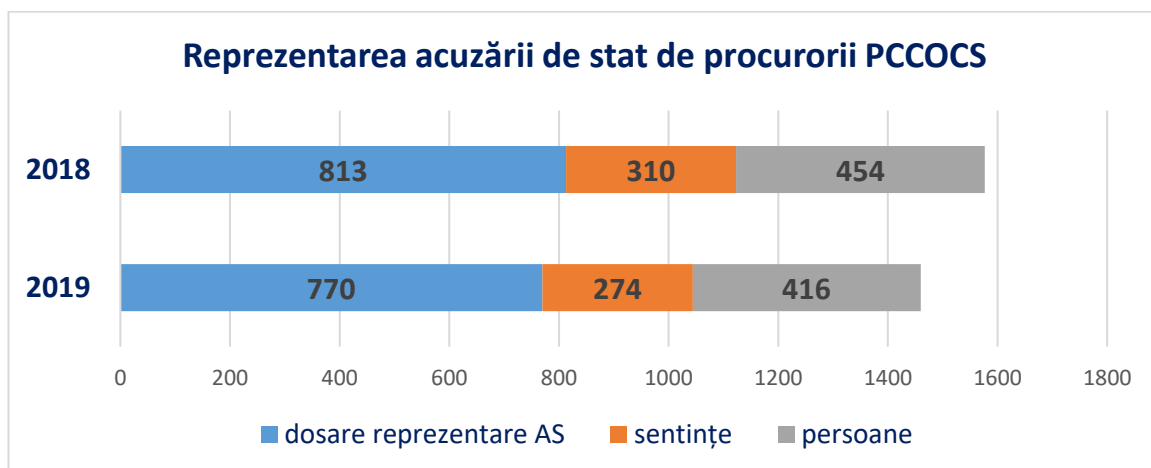
Este de remarcat practica neuniformă la reprezentarea acuzării de stat care a fost stabilită în PCCOCS, cu referire la participarea procurorilor care au exercitat sau au condus cu urmărirea penal, pe cauzele terminate și expediate în instanțele de judecată. Drept rezultat, cei care făceau parte din Secția reprezentarea acuzării nu erau destul de implicați, evidența nu era una strictă, iar cei ce participau în judecată, dat fiind din alte secții, efectiv nu realizau randamentul maxim de care erau responsabili.

Respectiv, această practică a fost exclusă, astfel încât pe toate dosarele reprezintă acuzarea de stat procurorii în a căror obligațiuni intră această activitate.

Pe parcursul anului 2019, procurorii PCCOCS au reprezentat acuzarea de stat în instanța de fond pe **770** cauze penale în privința a **1534** inculpați, inclusiv

oficiul "Nord" - 152/262, iar oficiul "Sud" – 70/119. În anul 2018, procurorii PCCOCS au reprezentat acuzarea în 813 dosare în privința a 1528 inculpați.

În total au fost pronunțate **274 sentințe** în privința a **416** persoane, inclusiv **11** persoane juridice, iar în perioada anului 2018 au fost pronunțate **310** sentințe în privința a **454** inculpați, inclusiv 20 persoane juridice.

Din numărul total de sentințe adoptate în perioada anului 2019, cu participarea procurorilor din cadrul oficiului "Nord" au fost pronunțate **86** sentințe în privința a **114** inculpați iar cu participarea procurorilor din cadrul oficiului "Sud" au fost pronunțate **19** sentințe în privința a **23** inculpați.

Din numărul total de dosare examinate în perioada anului 2019, doar **6** cauze penale au fost în procedura Acordului de recunoaștere a vinovăției.

Această stare de lucruri se explică prin aplicarea pe scară largă a prevederilor art.364¹ din Codul de procedură penală – judecarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, care conține, pe de o parte, prevederi favorabile inculpaților pe dimensiunea pedepsei aplicate, iar pe de altă parte, o procedură mai simplificată de judecare.

Astfel, în procedura menționată *supra* au fost examinate 121 cauze, în privința a 164 inculpați, ceea ce constituie circa 47% din numărul total de cauze penale soluționate cu sentințe de condamnare sau, după caz, de încetare a procesului penal pe motive de nereabilitare, acest indice se menține la același nivel ca și în perioada similară a anului 2018, când în procedura simplificată au fost examinate 142 cauze în privința a 175 inculpați, adică peste 45% din cauze.

Pe parcursul anului 2019 au fost pronunțate **18 sentințe de achitare** pe cauzele penale trimise în judecată de către procurorii din cadrul PCCOCS (14 sentințe de achitare în 2018) în privința a 35 persoane (33 în 2018), ceea ce reprezintă **6,5 %** din numărul total de cauze examinate sau **8,4%** din numărul total de persoane în privința cărora au fost pronunțate sentințe de instanțele de fond. Dintre acestea, cu participarea procurorilor din cadrul oficiului "Nord" au fost adoptate 4 sentințe de achitare în privința a 7 persoane, iar a celor din oficiul "Sud", 1 sentință în privința a 3 persoane.

Analizând temeiurile de drept care au generat adoptarea sentințelor de achitare, s-au determinat următoarele date statistice:

- nu s-a constatat existența faptei infracțiunii – 4 cauze penale în privința a 8 persoane;
- fapta nu a fost săvârșită de inculpat – 1 cauză penală în privința a 5 persoane;
- fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii – 12 cauze penale în privința a 21 persoane;
- fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune - 1 cauză penală în privința 1 persoane.

Fiind analizate motivele ce au generat adoptarea soluțiilor de achitare, în unele cazuri s-a constatat aprecierea unilaterală, neobiectivă și fără o analiză corespunzătoare a probelor de către instanțele de judecată. Totodată, au fost și situații când adoptarea sentințelor de achitare a fost urmare a schimbării declarațiilor în instanțele judecătorești de către părțile vătămate sau martori, cât și a probatoriului insuficient sau a dubiilor în probarea învinuirii, care au fost tratate în favoarea inculpaților.

Urmare a examinării apelurilor, judecătorii de la Curtea de Apel au casat o sentință de achitare în privința a doi inculpați, alte 16 cauze în privința a 32 inculpați achitați se află în curs de examinare în instanțele de apel.

În rezultatul analizei asupra soluțiilor instanțelor ierarhic superioare pe sentințele de achitare pronunțate în anul 2018 (contestate 8 sentințe în privința la 19 persoane) s-a dispus casarea a **4** sentințe de achitare în privința a **8** persoane, inculpații fiind condamnați, iar în alte **4** cauze în privința a **9** persoane au fost menținute sentințele de achitare.

Este necesar a menționa, că de către Curtea Supremă de Justiție au fost menținute sentințele de condamnarea a 2 persoane achitate în prima instanță și că nici o sentință de achitare pronunțată în 2018 nu a devenit irevocabilă.

Pe parcursul anului 2019, cu participarea procurorilor PCCOCS au fost pronunțate **42 sentințe de încetare** (15% din numărul total de sentințe) în privința a **68** persoane, dintre care **10/18** cu participarea procurorilor din cadrul oficiului ”Nord” și **1** sentință de încetare în privința **1** persoane cu participarea procurorilor din cadrul oficiului ”Sud”. În perioada similară a anului 2018 au fost pronunțate 55 sentințe de încetare în privința a 72 persoane.

Temeiurile pe care au fost bazate **sentințele de încetare** a cauzelor în instanțele de judecată sunt următoarele (dosare/persoane):

- 4 /5 – împăcarea părților;
- 4/5–liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională conform art.55 din Codul penal;
- 4/9 – expirarea termenului de prescripție;
- 6/9 – amnistia;
- 2/2 – decesul făptuitorului;
- 22/38 - procesele penale au fost încetate pe motiv că fapta inculpaților constituie contravenție.

Majoritatea sentințelor de încetare pe acest temei au fost adoptate urmare a intrării în vigoare, la 17.08.2018, a Legii nr.179 prin care s-au modificat dispozițiile articolele 244, 248, 249 din Codul penal (s-au majorat sumele infracționale).

Analiza efectuată la capitolul politicii punitive pe cauzele examinate denotă că pe parcursul anului 2019, instanțele de judecată au aplicat în 75 dosare în privința a **111** inculpați pedeapsa sub formă de **închisoare cu executare, în 78 dosare în privința a 120** inculpați a fost aplicată pedeapsa închisoare cu **suspendarea condiționată** a executării pedepsei, pe 4 dosare în privința a **4** inculpați a fost aplicată pedeapsa muncă neremunerată în folosul comunității, iar în altele **57** dosare în privința a **78** inculpați a fost aplicată pedeapsa amendă. Suma totală a amenzilor dispuse a fi încasate în beneficiul statului, în baza sentințelor pronunțate în anul 2019, constituie **5.566.625 lei**.

În acest context, este necesar a menționa numărul mare al inculpaților în privința cărora au fost pronunțate sentințe de condamnare cu suspendarea

condiționată a executării pedepsei, care efectiv nu au generat pentru inculpați careva lipsuri sau restricții a drepturilor lor. Ca urmare, în vederea excluderii cazurilor de aplicare inefficientă a legislației penale și în scopul unificării practicii la stabilirea unor pedepse penale echitabile în raport cu faptele comise și personalitatea inculpaților, acuzatorii de stat sunt orientați primordial să solicite stabilirea unor pedepse sub formă de amendă.

Căile ordinare de atac ale sentințelor ilegale și neîntemeiate sunt o instituție creată în scopul preîntâmpinării și înlăturării erorilor în sfera de realizare a justiției. Ele sunt mijloace procesuale care permit o nouă examinare a procesului în vederea anulării totale sau parțiale a sentinței când sau comis greșeli în fapt sau în drept.

Controlul judecătoresc pe care orice cale de atac îl declanșează are un rol preventiv și unul reparator.

Astfel, reprezentarea învinuirii de către acuzatorii de stat s-a manifestat atât prin susținerea acuzării de stat în instanța de fond, apel și recurs, cât și prin emiterea actelor de reacționare împotriva hotărârilor ilegale și neîntemeiate.

În perioada de raport, de către procurorii PCCOCS **au fost contestate** cu apel sau, după caz, cu recurs privind latura penală și latura civilă a cauzei, inclusiv respingerea solicitării de încasare a cheltuielilor de judecată, **133** sentințe în privința la **192** persoane, ceea ce constituie **48,5 %** din numărul total de sentințe pronunțate.

Potrivit art.9 alin.(5) lit.d) al Legii cu privire la Procuratură nr.3 din 25.02.2016, în vigoare din 01.08.2016, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale reprezintă învinuirea și în instanțele de apel și de recurs în cauzele în care a exercitat sau a condus urmărirea penală.

Procurorii PCCOCS participă la examinarea cauzelor în instanțele de apel și recurs, împreună cu procurorii din cadrul Procuraturilor de circumscripții. Astfel, pe parcursul anului 2019 au fost examinate în total **96** apeluri și recursuri, depuse de către procurorii PCCOCS, în privința a **127** inculpați, dintre care **54** în privința a **72** inculpați au fost admise, iar **42** în privința a **55** inculpați – respinse.

Recuperarea cheltuielilor de judecată constituie o preocupare permanentă pe plan intern al statului, fapt care impune necesitatea restituirii de către persoanele vinovate a cheltuielilor judiciare pe care le suportă nemijlocit statul în legătura cu desfășurarea procesului penal și promovarea mecanismelor de asigurare a evaluării

în cadrul cauzelor penale a cuantumului real al cheltuielilor judiciare suportate de către stat pe fiecare cauză penală în parte.

Astfel, în perioada supusă evaluării, acuzatorii de stat **au solicitat încasarea** de la persoanele vinovate de comiterea infracțiunilor a **cheltuielilor de judecată** în sumă totală de **807 383 lei** iar în anul 2018 - **939 334 lei**.

În prima instanță, a fost **dispusă încasarea** de la inculpați a cheltuielilor judiciare în sumă de **271 293 lei**, ceea ce constituie aproximativ **33 %** din suma solicitată, în anul 2018 fiind încasate **327 666 lei**, iar această sumă a constituit aproximativ **34%** din suma solicitată.

În continuare, pentru unificarea practicii în acest domeniu, acuzatorii de stat vor continua de a solicita încasarea cheltuielilor de judecată din contul inculpaților și vor contesta în instanțele ierarhic superioare toate sentințele în care aceste solicitări vor fi respinse.

O atenție sporită, în activitatea procurorilor care reprezintă învinuirea în instanța de judecată, este acordată confiscării bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din activitatea infracțională și restituirii prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Astfel, în baza sentințelor adoptate în perioada de raport, au fost **confiscate bunuri** în valoare totală de **60 213 577 lei**, sumă care de **2 ori** depășește valoarea bunurilor confiscate în perioada similară a anului **2018**.

De asemenea, în baza sentințelor adoptate în prima instanță cu participarea procurorilor PCCOCS **a fost dispusă restituirea prejudiciului** cauzat prin infracțiune în sumă totală de **26 963 623 lei**, dintre care:

- restituirea prejudiciului cauzat statului în valoare totală de **22 782 050 lei**;
- restituirea prejudiciului persoanelor fizice și juridice în valoare totală de **4 181 573 lei**.

În tabelul ce urmează au fost reflectați indicii numerici privind rezultatele activității procurorilor PCCOCS pe segmental reprezentării acuzării în instanțele de judecată de fond, pentru anul 2019 în raport cu anii precedenți:

Reprezentarea acuzării de stat de procurorii PCCOCS în perioada anului 2019		Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total cauze pe care a fost reprezentată acuzarea	Cauze	713	813	762
	Persoane	1343	1528	1497

Total sentințe pronunțate			Cauze	292	310	274
			Persoane	442	454	416
Inclusiv	Sentințe de condamnare		Cauze	236	240	214
			Persoane	351	349	313
	Inclusiv	Închisoare	Cauze	88	76	75
			Persoane	135	114	111
		Suspendarea condiționată a executării pedepsei	Cauze	102	82	78
			Persoane	140	120	120
		Amenda	Cauze	43	76	57
			Persoane	72	109	78
		Munca neremunerată în folosul comunității	Cauze	3	6	4
			Persoane	4	6	4
	Sentințe de încetare		Cauze	44	55	42
			Persoane	65	72	68
	Sentințe de achitare		Cauze	12	13	18
			Persoane	26	33	35
Apeluri/recursuri înaintate de acuzatori			Cauze	80	144	133
			Persoane	124	233	192
Valoarea bunurilor confiscate (lei)				18.680.176	31.015.391	60.213.577
Valoarea prejudiciului reparat statului (lei)				46.262.541	52.979.695	22.782.050

La sfârșitul perioadei de referință se atestă, că în **instanțele de fond** au rămas **restante 488 cauze penale în privința a 1081 inculpați**, pe care acuzarea de stat este reprezentată de către procurorii PCCOCS, dintre care 66/148 de către procurorii din cadrul oficiului ”Nord” și 51/96 de către procurorii din cadrul oficiului ”Sud”.

3.8.3. Combaterea traficului ilicit de droguri

În perioada de referință **a fost înregistrat un număr de 1188** (anul 2018 – 1560) infracțiuni în domeniul dat, iar în total, inclusiv din anii precedenți, au fost investigate **1689** cauze penale în domeniul circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, cu **267** cauze penale mai puțin comparativ cu perioada anului 2018, și reprezintă o micșorare nesemnificativă ce se exprimă procentual de 13,6 %.

Conform indicatorilor statistici, din numărul total al infracțiunilor înregistrate la compartimentul respectiv, **760**, ceea ce constituie 64%, au fost pornite în baza art.217 din Codul penal - „*Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora fără scop de înstrăinare*”. Comparativ cu indicatorii pentru anul 2018, procentual s-a micșorat nesemnificativ raportul infracțiunilor constatate, cu circa 1,1% (în anul 2018 coraportul fiind de 65,1 %).

În continuare, în perioada de resort s-au constatat **269** infracțiuni prevăzute de art.217¹ din Codul penal, ceea ce constituie 22,6% din infracțiunile în domeniul indicat, pentru fapte de înstrăinare a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora.

Comparativ cu indicatorii statistici pentru anii precedenți, în anul 2019 au fost descoperite mai puține fapte de înstrăinare a drogurilor (*anul 2018-330, anul 2017-287*).

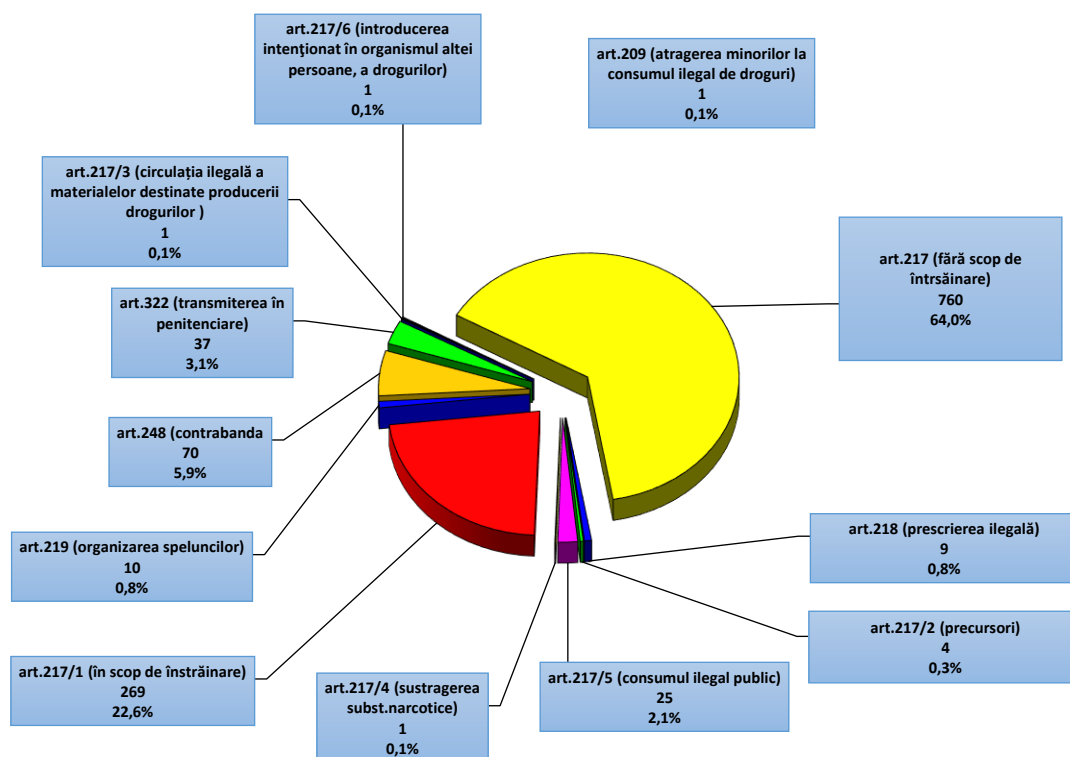
Astfel, analizând datele cu privire la urmărirea penală pornite, se relevă tendința continuă a organelor de urmărire penală de a pune accent atât pe depistarea și investigarea faptelor de înstrăinare a drogurilor, cât și cercetarea faptelor de consum de droguri, în scopul reducerii în ansamblu a fenomenului circulației ilegale a substanțelor interzise.

De asemenea, au fost înregistrate **4** infracțiuni privind circulația ilegală a precursorilor, **25** infracțiuni pe faptul consumului ilegal public sau organizarea consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau analogilor acestora, **9** infracțiuni pe faptul prescrierii ilegale a drogurilor, **10** infracțiuni privind organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul drogurilor sau etnobotanicelor, **70** infracțiuni pe faptul trecerii peste frontiera vamală a substanțelor narcotice sau psihotrope, **37** infracțiuni pe faptul transmiterii ilegale a unor obiecte interzise (droguri) persoanelor deținute în penitenciare.

Se atestă o dublare a numărului de infracțiuni înregistrate în anul 2019 prevăzute de art.218 din Codul penal, de la 4 în anul 2018, la 9 în anul curent.

Coraportul privind numărul de infracțiuni înregistrate pe categorii sunt reflectate în diagrama de mai jos.

coraportul dintre numărul de infracțiuni privind circulația ilegală a drogurilor etc. după categorii, înregistrate în anul 2019

Totuși, în ansamblu se remarcă o scădere a numărului de infracțiuni înregistrate privind circulația ilegală a drogurilor, comparativ cu anul 2018, ceea ce denotă eficiența măsurilor profilactice desfășurate de organele abilitate în combaterea acestor fapte ilicite, precum și a măsurilor de identificare a acțiunilor criminale de acest fel, desfășurate la frontiera Republicii Moldova, fapt ce nu permite aducerea și plasarea în circuitul intern a substanțelor interzise.

În context, de remarcat micșorarea esențială a numărului infracțiunilor pornite în baza art.217 din Codul penal, pe faptul *”Circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora fără scop de înstrăinare”*, cu 256 infracțiuni mai puține comparativ cu anul 2018, a celor pornite în baza art.217¹ din Codul penal, pe faptul *„Circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicelor sau analogiilor acestora în scop de înstrăinare”*, cu 61 infracțiuni mai puține decât în perioada analogică, a celor pornite în baza art.217⁵ din Codul penal, pe faptul *„Consumului ilegal public sau organizarea consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau*

analogilor acestora”, cu 23 infracțiuni mai puține, și a celor pornite în baza art.322 din Codul penal, pe faptul „*transmiterii ilegale a unor obiecte interzise (droguri) persoanelor deținute în penitenciare*”, respectiv, cu 20 infracțiuni mai puține comparativ cu anul 2018.

În perioada anului 2019 **au fost deferite justiției 881** cauze în privința **1009** persoane, dintre care în privința a **181** a fost aplicată la urmărirea penală măsura arestării preventive sau la domiciliu, pe **1019** infracțiuni privind traficul ilicit de droguri, inclusiv:

- 650 cauze în privința a 677 persoane, în baza art.217 din Codul penal;
- 177 cauze în privința a 261 persoane, în baza art.217¹ din Codul penal;
- 5 cauze în privința a 11 persoane, în baza art.217² din Codul penal;
- 24 cauze în privința a 29 persoane, în baza art.217⁵ din Codul penal;
- 1 cauză în privința a 2 persoane, în baza art.218 din Codul penal;
- 3 cauze în privința a 4 persoane, în baza art.219 din Codul penal;
- 12 cauze în privința a 12 persoane, în baza art.248 alin.(2) din Codul penal;
- 9 cauze în privința a 10 persoane, în baza art.322 din Codul penal.

Cele mai multe cauze penale au fost expediate în instanța de judecată de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale-34, Procuratura municipiului Chișinău, oficiile Botanica-122, Rîșcani-117, Centru-89, Buiucani-61, și Procuratura municipiului Bălți-81.

Concomitent, pe lângă cauzele penale trimise în judecată, în perioada anului 2019 au mai fost dispuse soluții de scoatere de sub urmărire penală și clasare a cauzei penale - **48** (29 - art.217 CP, 8 - art.217¹ CP, 1 – art.217⁴ CP, 1 – art.217⁵ CP, 3-art.219 CP, 5-art.248 CP și 1-art.322 CP); de încetare a urmăririi penale - **36** (art.217 CP - 28, 5 - art.217¹ CP și 3 – art.248 CP), dintre care 6 cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională în baza art.55 din Codul penal, 18 pe alte motive, 9 pe motiv că fapta constituie o contravenție și 3 în baza actului de amnistie; de suspendare a urmăririi penale – **193** (71 în legătură cu căutarea persoanelor învinuite din motivul eschivării lor, iar 122 pe motivul neidentificării făptuitorului).

La finele anului 2019 au rămas în procedură de investigare **419** cauze penale (199 - art.217 CP, 150 - art.217¹ CP, 2 – art.217³ CP, 1 – art.217⁴ CP, 10 – art.217⁵ CP, 5 – art.218 CP, 3- art.219 CP, 16 – art.248 alin.(2) CP, 32 - art.322

CP) în care figurează 170 persoane care au statut de bănuît/învinuit, din care în privința a 18 este aplicată măsura arestării preventive sau la domiciliu.

În perioada vizată, instanțele de judecată, examinând în fond cauzele penale pe infracțiuni în domeniul circulației ilegale a drogurilor, etnobotanicilor și analogilor acestora, inclusiv pe cauze penale expediate în anii precedenți, au pronunțat **843** sentințe în privința a **920** persoane, dintre care de condamnare – **786** sentințe în privința a **864** persoane.

În privința condamnaților au fost aplicate următoarele pedepse:

- amendă – în privința a 115 persoane;
- art.90 Cod penal – în privința a 331 persoane;
- închisoare – în privința a 281 persoane;
- închisoare cu suspendarea parțială a executării pedepsei art.90¹ CP – în privința a 13 persoane;
- muncă neremunerată în folosul comunității – în privința a 124 persoane.

La fel, în perioada anului 2019 au fost pronunțate 36 sentințe de încetare a procesului penal în privința a 36 persoane.

În perioada de referință au fost adoptate 13 sentințe de achitare în privința a 17 persoane din motive că fapta nu întrunește elementele infracțiunii sau fapta nu a fost comisă de inculpat. Toate sentințele au fost atacate cu apel în instanța ierarhic superioară, cauzele fiind în curs de examinare în instanța de apel.

Totodată, pentru realizarea obiectivelor de aplicare corectă și sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la *investigații financiare*, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională, în perioada de raport, urmare a inițierii investigațiilor financiare paralele pe cauze penale care au vizat infracțiuni de circulație ilegală de droguri, au fost identificate bunuri și mijloace bănești provenite din activitatea infracțională pe care s-a aplicat sechestrul în vederea confiscării speciale în sumă totală de **3.885.066** lei.

La fel, valoarea cumulativă a bunurilor confiscate în baza sentințelor judecătorești pentru perioada de raport constituie **351.451** lei.

În concluzie, exercitarea acțiunilor de urmărire penală, utilizarea pe larg a activităților speciale de investigație, conlucrarea cu organele de drept din țările vecine și alte țări au făcut posibilă deconspirarea mai multor grupări organizate

specializate în traficul de droguri atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în afara țării, *care nu fac altceva decât să provoace degradarea intelectuală a tinerilor și afectarea sănătății națiunii.*

Autoritățile naționale competente (poliția și organele vamale) antrenate în prevenirea și combaterea circulației ilegale a drogurilor urmează să utilizeze în continuare la maximum posibilitățile ce le oferă activitățile speciale de investigație, astfel încât să fie posibilă destructurarea în special a grupărilor infracționale a căror activitate este bazată pe traficul de droguri.

An de an din circuit sunt scoase partide importante de substanțe interzise, iar sistarea activităților infracționale de acest gen a fost însoțită și de identificarea unor importante venituri ilegale rezultate din desfacerea drogurilor, investigațiile financiare paralele realizate oferind posibilități pentru sechestrare și ulterioara lor confiscare.

În continuare, unul din obiectivele în anul curent rămâne a fi aplicarea corectă și sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la *investigații financiare*, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională.

3.8.4. Combaterea traficului de ființe umane și infracțiunilor conexe

În perioada vizată de către Procuratura Generală au fost întreprinse mai multe acțiuni în scopul mobilizării corpului de procurori și ai reprezentanților organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

Combaterea traficului de ființe umane, asistența și protecția victimelor acestui fenomen infracțional constituie una din direcțiile prioritare în activitatea organelor Procuraturii.

În perioada vizată de către Procuratura Generală au fost întreprinse mai multe acțiuni în scopul mobilizării corpului de procurori și a reprezentanților organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

Activitățile desfășurate pe parcursul anului 2019 au fost marcate de aprecierea dată în raportul Departamentului de Stat al SUA privind situația traficului de ființe umane (în continuare Raportul TIP), ediția anului 2018, emis anual, în care sunt reflectate și evaluate măsurile întreprinse de 190 state, printre care și a Republicii Moldova, în prevenirea și combaterea a unuia din cele mai periculoase fenomene infracționale transfrontaliere, numit și sclavia modernă.

Potrivit concluziilor expuse în Raport, autoritățile naționale ale Republicii Moldova au depus eforturi impunătoare pentru atingerea standardelor în vederea

combaterii definitive a traficului de persoane, din care considerente țara noastră a fost clasată pe poziția TIER 2.

Comparativ cu alte state europene, Republica Moldova în evaluarea prezentată este la același nivel cu Germania, Italia, Danemarca, Polonia, Grecia, Irlanda, Lituania ș.a. și cu o treaptă mai sus decât România, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina ș.a.

Mai mult, activitatea organelor de drept pe parcursul anului 2019 a fost ghidată și de Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia (în continuare Plan de acțiuni) aprobată prin Hotărârea de Guvern nr.461 din 22.05.2018.

În scopul realizării obiectivelor ce au fost distribuite spre executare Procuraturii potrivit Planului de acțiuni, prin ordinul Procurorului General nr.26/15 din 28.06.2018 a fost aprobat „Planul operațional privind executarea Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023”.

Planul operațional executat pe parcursul anului 2019 s-a soldat cu rezultate ce au avut impact pozitiv inclusiv și asupra dinamicii investigațiilor penale inițiate și finalizate pe categoriile respective de infracțiuni, dar și asupra sporirii accentului actorilor ce instrumentează cauzele penale pe segmentul protecției victimelor traficului de ființe umane și respectarea drepturilor acestora, în special al recuperării prejudiciilor cauzate prin infracțiune.

Pentru perioada anului 2019 este remarcabilă evoluția cadrului legislativ și celui instituțional, care a fost operat pe domeniul combaterii și prevenirii traficului de ființe umane și a crimelor conexe, modificări efectuate la inițiativa ori cu concursul Procuraturii Generale.

Astfel, la demersul Procurorului General, prin Hotărârea CSM din 24.01.2020 a fost aprobată specializarea judecătorilor în toate instanțele naționale.

Prin Ordinul Procurorului General nr.13/15 din 01.03.2019 a fost modificat Ordinul nr.44/15 din 24.11.2016, prin care Secția combatere a traficului de ființe umane a fost abilitată cu atribuții de analiză, monitorizare a rezultatelor examinării de către instanțele de judecată a cauzelor penale ce țin de infracțiunile de trafic de ființe umane, crimelor conexe și asimilate. Totodată, a fost introdus în Regulamentul Procuraturii, Titlul II, Capitolul V, Secțiunea 4 și lit. c¹) potrivit căreia Secția indicată *supra* a fost desemnată responsabilă de monitorizarea

realizării prevederilor Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale din 25.10.2007, de la Lanzarote pe dimensiunea exploatării sexuale.

În perioada de raport, cu participarea Procuraturii și suportul Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova în baza proiectului finanțat de către Ambasada SUA în Republica Moldova a fost elaborat „*Ghidul privind efectuarea investigațiilor financiare paralele*”, care a fost aprobat prin ordinul Procurorului General nr.18/11 din 09.04.2019.

La 30.10.2019, sub egida Procurorului General a fost organizată ședința Consiliului coordonator al organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane, constituit din reprezentanți ai Procuraturii Generale, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Ministerului Justiției, Ministrului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Inspectoratului General al Poliției al MAI, Inspectoratului General al Poliției de Frontieră al MAI, Centrului pentru combaterea traficului de persoane al INI al IGP al MAI.

La ședința menționată au fost invitați și reprezentanții Ambasadei SUA în Republica Moldova.

În ceea ce privește realizările în domeniul **protecției** victimelor pe parcursul anului 2019 este de notat că au fost identificate⁴ 232 victime ale infracțiunii de trafic de ființe umane (305 victime - în anul 2018) și 109 victime ale infracțiunii de trafic de copii (60 victime - în anul 2018).

Din numărul total al victimelor traficului de ființe umane identificate se atestă următoarea situație:

- conform criteriului gender **86 victime sunt femei (37%) și 146 bărbați (63%);**
- potrivit **forme de exploatare** - se atestă următoarea situație: 51 victime au fost supuse exploatării sexuale, 154 victime au fost supuse exploatării prin muncă, 16 victime au fost supuse exploatării prin cerșit, iar restul în alte scopuri;
- sub aspectul **țărilor de destinație** - s-a constatat că **90** victime au fost exploatate în Republica Moldova, Germania – 21 victime, 19 victime - Republica Turcia, 17 victime - în Federația Rusă; Polonia - 16 victime, Grecia – 14, Bulgaria

⁴ Conform datelor furnizate de către Centrul pentru combaterea traficului de persoane al INI al IGP al MAI.

– 14 victime, Italia – 11 victime, România – 10 victime, Portugalia - 9 victime, (3 femei și 6 bărbați exploatați în scop de muncă) iar restul în alte țări;

Cât privește victimele traficului de copii, se relevă că au fost exploatare, în scop de muncă 72 victime-copii (38 fete și 34 băieți), iar 32 victime-copii au fost exploatare sexual (31 fete și 1 băiat) în scop de cerșit 2 victime-copil (fete).

Cu referire la **urmărirea penală** în domeniul combaterii traficului de ființe umane, s-a constatat că în anul 2019 au fost înregistrate în total pe țară – 303 infracțiuni ce se referă la categoria respectivă (în perioada analogică a anului precedent 338)⁵, inclusiv:

Infracțiuni de trafic de ființe umane și conexe acestora înregistrate în anii 2018-2019			
Infracțiunea	Articolul din Codul penal	Numărul de infracțiuni înregistrate	
		2018	2019
Trafic de ființe umane	165	153	91
Trafic de copii	206	37	30
Trafic de organe	158	1	-
Munca forțată	168	30	30
Ademenirea minorului în scopuri sexuale	175 ¹	2	2
Scoaterea ilegală a copiilor din țară	207	23	49
Pornografia infantilă	208 ¹	24	39
Recurgerea la prostituția practică de un copil	208 ²	-	1
Publicitatea în scopul obținerii ilegale de organe, țesuturi și celule umane sau privind donarea ilicită a acestora	213 ¹	5	-
Proxenetismul	220	40	31
Organizarea cerșetoriei	302	2	2
Organizarea migrației ilegale	362 ¹	21	28
TOTAL		338	303

⁵ Conform datelor Băncii centrale de date cu privire la infracțiuni, cauze penale și persoane care au săvârșit infracțiuni, administrată de către Ministerul Afacerilor Interne;

Analizând activitatea de depistare a infracțiunilor ce se referă la fenomenul traficului de ființe umane pentru perioada anului 2019, se constată o **scădere** cu circa **40%** a numărului de cazuri de trafic de ființe umane identificate (art.165 din Codul penal) și cu circa **20 %** a numărului de cazuri de trafic de copii identificate (art.206 din Codul penal) față de perioada analogică a anului 2018.

Pe parcursul anului de raport în rezultatul explicării victimelor traficului de ființe umane a drepturilor procedurale, acestea au înaintat acțiuni civile în valoare de **23154738 lei**.

Investigând **aspectele financiare** ale cazurilor de trafic de ființe umane, a infracțiunilor asimilate și conexe acestora în anul 2019, de către procurori în 38 de cazuri a fost dispus efectuarea investigațiilor financiare. Ca rezultat, au fost aplicate sechestre pe bunuri în valoare de **peste 13.660.000 lei**.

În decursul anului 2019 urmărirea penală a fost finalizată pe 189 cauze penale⁶ din cele atribuite la categoria trafic de ființe umane, infracțiuni asimilate sau conexe acestora (în anul 2018-187 cauze penale). Din acestea, 125 cauze penale au fost expediate cu rechizitoriu în instanțele de judecată pentru examinare în fond (în anul 2018-144 cauze penale), pe 15 cauze penale urmărirea penală a fost încetată (în anul 2018-11 cauze penale), iar 49 cauze penale au fost clasate (în anul 2018-32 cauze penale).

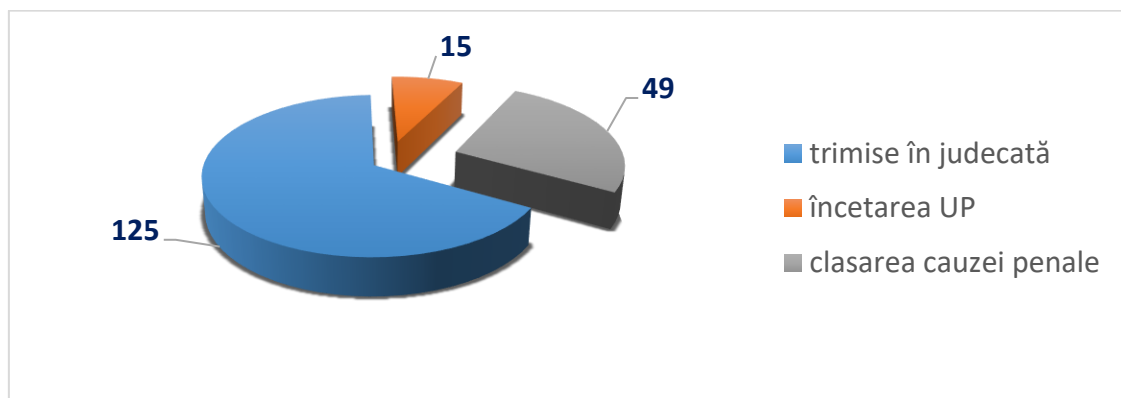

Diagrama. Ponderea cauzelor penal trimise în judecată (total terminată urmărirea penală pe 189 cauze)

În particular, pe infracțiunea de trafic de ființe umane (art.165 Cod penal) au fost finisată urmărirea penală pe 68 cauze penale, dintre care 42 cauze au fost terminate cu rechizitoriu și expediate în instanța de judecată pentru examinare în fond, 4 cauze încetate iar 22 au fost clasate.

⁶ Conform datelor colectate în temeiul Ordinului Procurorului General nr.44/15 din 24.11.2016.

Din numărul total al cauzelor penale trimise în judecată în baza art.165 Cod penal, 30- se referă la exploatare sexuală, 10 - exploatare prin muncă, iar 2 cauze prin cerșit.

Din numărul total de cauze penale încetate și clasate în baza art.165 Cod penal, 10 – se referă la exploatare sexuală, 17 - exploatare prin muncă.

Pe infracțiunea de trafic de copii (art.206 Cod penal) a fost finisată urmărirea penală pe 24 cauze penale, dintre care 21 cauze au fost terminate cu rechizitoriu și expediate în instanța de judecată pentru examinare în fond, 3 cauze au fost clasate.

Din numărul total al cauzelor penale trimise în judecată în baza art.206 Cod penal, 16- se referă la exploatare sexuală, 4 - exploatare prin muncă, iar 1 cauză prin cerșit.

Din numărul total de cauze penale clasate în baza art.206 Cod penal, 1 – se referă la exploatare sexuală, 2 - exploatare prin muncă.

Fiind analizată practica judiciară pentru anul 2019 cu privire la infracțiunile de trafic de ființe umane, trafic de copii, infracțiuni conexe sau asimilate acestora, a fost constată următoarea stare de fapt:

În perioada de referință instanțele de judecată au pronunțat în total 124 de sentințe pe cazurile din categoria traficului de persoane, infracțiuni conexe sau asimilate acestora în privința a 181 inculpați (în anul 2018 - 130 sentințe în privința 190 inculpați), inclusiv:

- 42 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 67 inculpați (în anul 2018 - 40 sentințe în privința 56 inculpați) ;
- 15 sentințe privind traficul de copii în privința 26 inculpați (în anul 2018 - 19 sentințe în privința 30 inculpați);
- 6 sentințe privind munca forțată în privința 8 inculpați (în anul 2018 - 4 sentințe în privința 5 inculpați) ;
- 20 sentințe privind proxenetismul în privința a 26 inculpați (în anul 2018 - 32 sentințe în privința 42 inculpați);
- 2 sentințe privind organizarea cerșetoriei în privința a 4 inculpați (în anul 2018 – 4 sentințe în privința 7);
- 2 sentințe privind scoaterea ilegală a copiilor din țară în privința 2 inculpați (în anul 2018 - 3 sentințe în privința 3 inculpați);

- 21 sentințe privind organizarea migrației ilegale în privința a 32 inculpați (în anul 2018 - 28 sentințe în privința 47 inculpați);
- 16 sentințe privind pornografia infantilă în privința a 16 inculpați (în anul 2018 nu a fost dusă evidența).

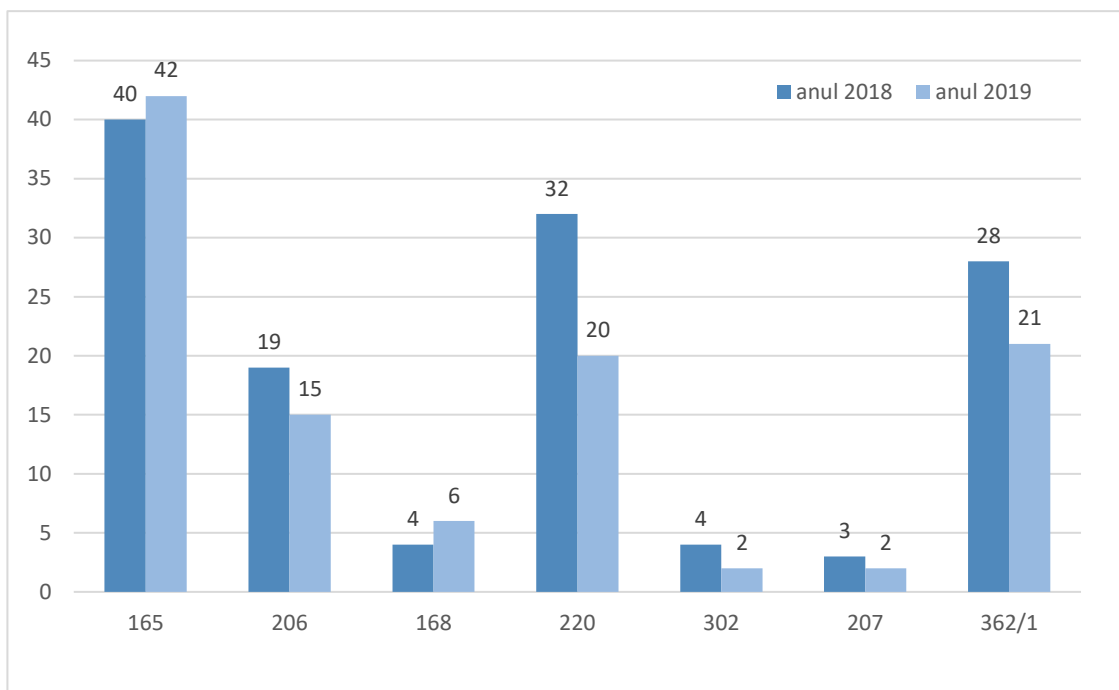

Diagrama. Sentințe adoptate în anul 2019 comparativ cu anul 2018

Din numărul total de sentințe pronunțate, 99 sunt de condamnare în privința a 140 persoane fizice și 2 persoane juridice, inclusiv:

- 32 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 50 inculpați;
- 12 sentințe privind traficul de copii în privința a 22 inculpați;
- 4 sentințe privind munca forțată în privința a 5 inculpați;
- 16 sentințe privind proxenetismul în privința a 18 inculpați;
- 1 sentință privind organizarea cerșetoriei în privința a 3 inculpați;
- 2 sentințe privind scoaterea ilegală a copiilor din țară în privința a 2 inculpați;
- 17 sentințe privind organizarea migrației ilegale în privința a 27 inculpați, inclusiv 2 persoane juridice;
- 16 sentințe privind pornografia infantilă în privința a 16 inculpați.

Totodată, în afară de sentințele de condamnare, în perioada de raport au fost pronunțate 11 sentințe de încetare în privința a 15 persoane și 11 sentințe de achitare în privința a 21 persoane.

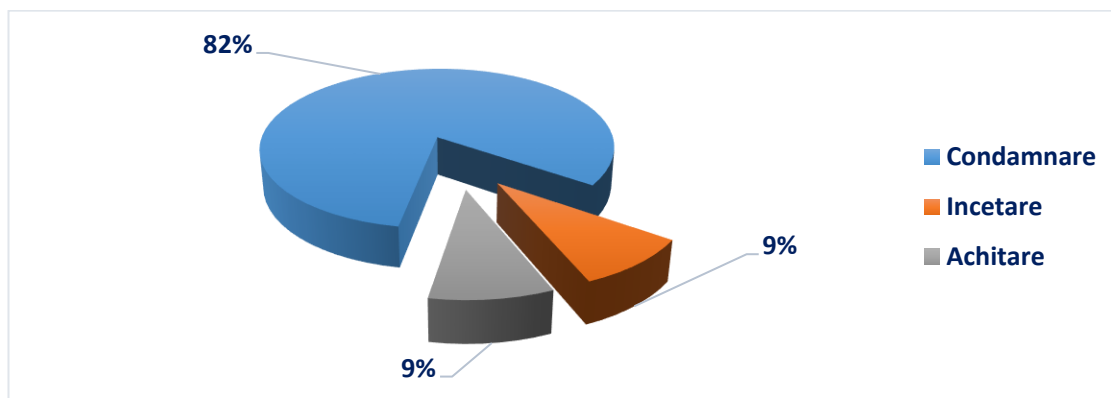

Diagrama . Ponderea sentințelor de condamnare (total 99 sentințe)

Referindu-ne la categoriile de pedepse aplicate de către instanțele de judecată, se poate constata că din cele 140 de persoane fizice și 2 persoane juridice în privința cărora au fost pronunțate sentințe de condamnare, pedeapsa închisorii a fost aplicată față de 81 persoane. Dintre acestea, pentru comiterea traficului de ființe umane – 48 persoane, traficului de copii – 22 persoane, organizarea migrației ilegale – 1 persoană, proxenetismului – 2 persoane, muncă forțată – 4 persoane, pornografie infantilă - 4 persoane.

Totodată, față de 27 persoane a fost aplicată pedeapsa închisorii cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Dintre acestea, pentru comiterea traficului de ființe umane – 1 persoană, muncă forțată – 1 persoană, scoaterea ilegală a copilului din țară - 2 persoane, pornografie infantilă - 11 persoane, proxenetism - 12 persoane, organizarea migrației ilegale – 1 persoană.

Pedeapsa sub formă de amendă a fost aplicată în privința a 33 persoane, dintre acestea pentru comiterea traficului de ființe umane – 1 persoană, proxenetism – 3 persoane, organizarea migrației ilegale – 26 persoane, organizarea cerșetoriei – 3 persoane.

În rezultatul analizei practicii judiciare, s-a constatat că judecătorii instanțelor de fond au recalificat în anumite cazuri acțiunile inculpaților de la art.165 din Codul penal (Trafic de ființe umane) la art.220 din Codul penal (Proxenetism), toate sentințele fiind contestate de către procurori ca fiind ilegale.

Nefiind de acord cu soluțiile adoptate de judecători, procurorii au contestat la instanțele ierarhic superioare 51 sentințe.

Analizând sentințele adoptate pe cauzele de trafic de ființe umane și trafic de copii se remarcă următoarele:

- după criteriul de gen - din cele 50 persoane condamnate pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 165 din Codul penal - 25 sunt bărbați, 25 sunt femei, iar din cele 22 persoane condamnate pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.206 din Codul penal - 13 bărbați și 9 femei;

- după scopul exploatării - în scop de exploatare sexuală au fost condamnate 28 persoane pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.165 din Codul penal și 19 persoane pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.206 din Codul penal; în scop de exploatare prin muncă au fost condamnate 18 persoane pe art.165 din Codul penal, și 2 persoane pe art.206 din Codul penal; în scop de exploatare prin cerșit au fost condamnate 2 persoane pe art.165 din Codul penal și 2 persoane pe art.206 din Codul penal.

Cu referire la pedepsele aplicate pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art.165 din Codul penal și art.206 din Codul penal, s-a constatat că inculpaților condamnați la pedeapsa închisorii termenul privării de libertate a fost stabilit de la 4 ani și 8 luni până la 17 ani.

În vederea asigurării continuității investigațiilor financiare paralele, concomitent cu aplicarea pedepsei inculpaților, în perioada de raport, instanțele de judecată au dispus și confiscarea în condițiile art. 106 și art. 106¹ din Codul penal a bunurilor folosite la comiterea infracțiunilor din categoria traficului de persoane.

Astfel, în perioada anului 2019, ca rezultat al investigațiilor financiare paralele, de către instanțele de judecată, concomitent cu condamnarea persoanei s-a dispus confiscarea în folosul statului a sumelor de bani și bunurilor utilizate pentru săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni în valoare aproximativă de 1mln. 550 mii lei.

În calitate de obiective în domeniul combaterii traficului pentru perioada anului 2020 au fost stabilite următoarele:

- amplificarea investigațiilor în vederea contracarării activității grupurilor criminale transnaționale specializate în trafic de ființe umane și copii;

- intensificarea cooperării internaționale cu reprezentanții organelor de drept din țările de tranzit și cele de destinație, în special în vederea creării și funcționării Echipelor comune de investigație (JIT);

- aplicarea mai frecventă a prevederilor legale și a metodologiei, care se referă la investigații financiare paralele, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea de trafic de ființe umane și trafic de copii;

- contribuirea la repunerea victimei în drepturi în cadrul procesului penal, prin asigurarea efectuării acțiunilor procesuale într-un mediu prielnic victimei;
- implementarea de către procurori în comun cu alte organe abilitate a prevederilor Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr.137 din 29.07.2016, publicată în Monitorul Oficial nr.293-305/618 din 09.09.2016;
- dezvoltarea colaborării cu INJ și partenerii de dezvoltare, în vederea instruirii procurorilor specializați în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

3.8.5. Combaterea fenomenului torturii și a relelor tratamente

Incontestabil este faptul că respectarea drepturilor omului într-o societate democratică trebuie să fie asigurată.

Dreptul de a nu fi supus torturii sau altor tratamente inumane și degradante este consfințit ca un drept absolut în toate actele internaționale și naționale de reglementare, statul fiind direct responsabil pentru comportamentul agenților săi față de persoanele aflate în custodia sa.

Fenomenul relelor tratamente, în special lupta cu acesta, măsurile de profilaxie împotriva lor, criteriile și principiile de investigare și pedepsire a persoanelor ce se fac vinovate de admiterea unor asemenea fapte, constituie obiect de discuții la diferite foruri internaționale dar și naționale.

Instituția Procuraturii este direct responsabilă pentru asigurarea investigării tuturor pretinselor fapte de rele tratamente, investigații care trebuie să fie efectuate prompt, independent, imparțial, profund, de către reprezentanți ai organului competent cu asigurarea implicării active a victimelor și posibilitatea de control din partea acestora.

Întru respectarea acestor principii, atât în Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură (în vigoare din 01.08.2016), cât și prin modificările aduse la Codul de procedură penală în anii 2012 și ulterior în 2016 s-a reglementat că unicul organ abilitat cu atribuții de a investiga sesizările și dosarele de tortură sau alte rele tratamente este Procuratura.

În fiecare procuratură teritorială există procurori responsabili de examinarea cazurilor de rele tratamente, iar în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) și în Procuratura municipiului Chișinău, Oficiul Principal au fost create birouri antitortură, procurori care trebuie să fie înlăturați de la activități în comun cu reprezentanții organelor care pot fi subiecți ai infracțiunilor de rele tratamente.

Specializarea respectivă este necesară și urmează a fi menținută în continuare, or faptele ce se referă la relele tratamente în custodia statului au un caracter specific și necesită a fi investigate prin prisma legislației și a practicii judiciare naționale și internaționale din acest domeniu, ceea ce implică niște abilități speciale.

Pentru a ridica nivelul cunoștințelor în domeniul respectării drepturilor omului, pentru unificarea practicilor de investigare a sesizărilor privind relele tratamente, informarea și altor categorii de persoane despre standardele dreptului internațional și prevederile legislației naționale privind dreptul de a nu fi supus nici la un fel de rele tratamente, procurorii din cadrul Secției combatere tortură a Procuraturii Generale, în afară de atribuțiile funcționale de care dispun, au participat la instruiți ale șefilor precum și alți angajați ai Instituțiilor Penitenciare, conducătorilor, lucrătorilor medical și alți funcționari din cadrul izolatoarelor de detenție provizorie ale IGP a MAI, angajaților spitalelor psihiatrice și internatelor psiho-neurologice. Aceste măsuri au fost posibile în cadrul unor proiecte ale UE și CoE implementate de unele ONG-uri din Republica Moldova (IDOM și RCTV Memoria).

Analiza statistică a sesizărilor despre rele tratamente relevă, că în ultimii 6 ani numărul acestora, oscilează la aceleași cifre.

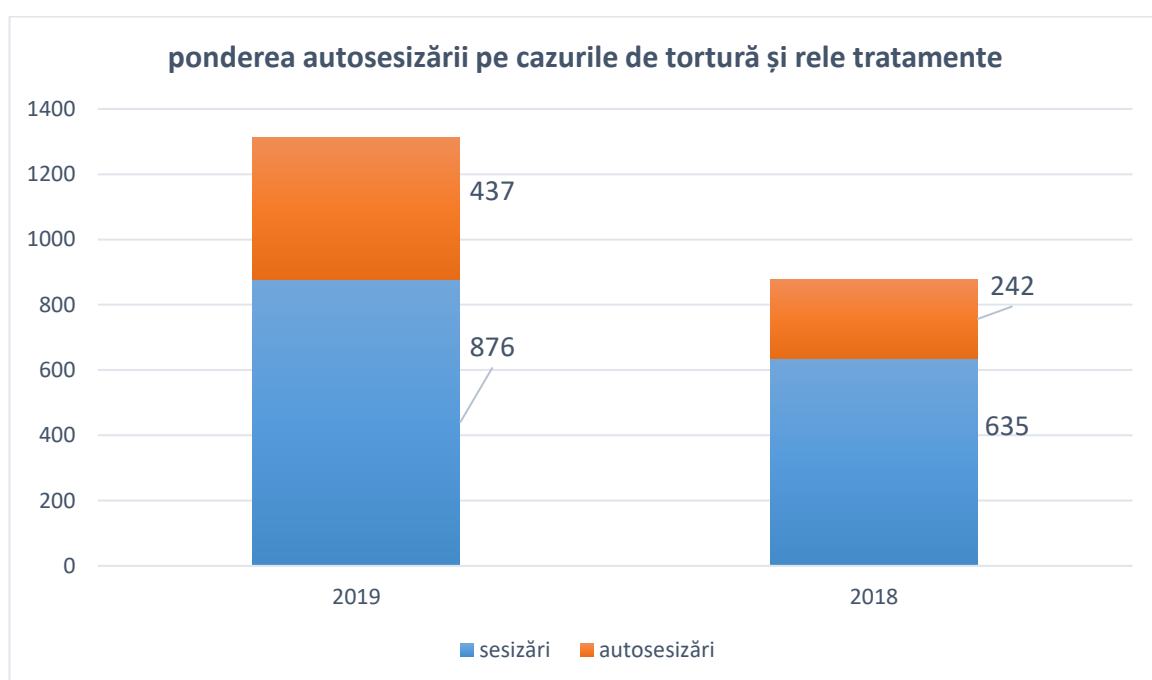
	Categoriile de sesizări înregistrate				Total
	Constrângerea de a face declarații	Tratament inuman și degradant	Tortură	Violență asupra militarului	
	art.309 Cod penal	art.166 ¹ alin.(1), (2) Cod penal	art.166 ¹ alin.(3), (4) Cod penal	art.368 Cod penal	
anul 2014	7	534	88	34	663
anul 2015	18	530	50	35	633
anul 2016	4	538	61	19	622
anul 2017	12	569	48	10	639
anul 2018	6	635	26	20	687
anul 2019	12	833	13	18	876

Din datele statistice prezentate în tabelele de mai sus, observăm că numeric sesizările au crescut esențial cu 189 unități. Totodată, dacă e să analizăm pe articole separat, stabilim că cifrele s-au majorat dublu (de la 6 la 12) pentru sesizările apreciate prin prisma art.309, însă tot practic dublu au scăzut sesizările din care rezultau pretinse fapte de tortură de la 26 la 13. Creșteri esențiale au fost

înregistrate la sesizările pe pretinse fapte de tratamente inumane și degradante cu 198 mai mult, iar numărul sesizărilor reclamate de militari s-a micșorat neesențial cu 2.

Este de menționat că în anul curent a crescut considerabil nivelul de implicare activă a procurorilor responsabili de examinarea sesizărilor de rele tratamente la identificarea și înregistrarea prin autosesizări a informațiilor care fie sunt preluate prin intermediul telefonului de încredere, fie parvin de la autoritățile care sunt obligate să le remită în adresa Procuraturii în baza Ordinului comun privind înregistrarea și transmiterea informațiilor despre acestea, fie în procesul exercitării urmăririi penale sau reprezentării învinuirii în numele statului, precum și din alte surse.

Astfel, în 2019, din numărul total al sesizărilor (876), procurorii s-au autosesizat și au demarat investigațiile în 437 de cazuri, ceea ce constituie 49,88%, comparativ cu anul 2018 când a fost înregistrat un număr total de 635 de sesizări, dintre care 242 de autosesizări.

Aceste circumstanțe indică asupra gradului înalt de responsabilitate al procurorilor față de cazurile respective și manifestarea de inițiativă, nelăsând sesizarea actelor de tortură, tratament inuman și degradant doar pe seama victimelor sau persoanelor ce le reprezintă interesele.

Analizând aceste date statistice putem să concluzionăm că politicile implementate de stat în ultimii ani, îndreptate spre netolerarea relelor

tratamente și torturii de către persoanele oficiale, continuă să aibă un impact pozitiv.

Este adevărat că în anul 2019, comparativ cu anul 2018, a crescut considerabil și numărul total al sesizărilor cu 189 de cazuri, însă aceasta se datorează creșterii numărului de autosesizări, ceea ce acordă acestei creștere un caracter de dinamică pozitivă, or după cum s-a menționat *supra*, aceasta indică asupra sporirii exigenței și gradului de responsabilitate al procurorilor.

În anul 2019, în rezultatul examinării sesizărilor, s-a dispus pornirea urmăririi penale în 86 cazuri sau în 9,81% din numărul total al proceselor penale investigate. În acestea figurează 96 persoane cu statut de victime și părți vătămate care au reclamat și denunțat acțiunile a 97 de persoane oficiale.

Perioada	Cazuri de pornire a urmăririi penale				Total
	Constrângere a de a face declarații	Tratament inuman și degradant	Tortură	Violență asupra militarului	
	art.309 Cod penal	art.166 ¹ alin.(1), (2) Cod penal	art.166 ¹ alin.(3), (4) Cod penal	art.368 Cod penal	
anul 2014	-	73	18	27	118
anul 2015	-	72	10	31	113
anul 2016	-	70	23	14	107
anul 2017	-	85	10	8	103
anul 2018	1	78	2	12	93
anul 2019	3	51	8	14	86

Pe parcursul anului 2019, *per ansamblu* au fost trimise cu rechizitoriu în instanța de judecată 34 cauze penale.

În anul 2019 în baza art.166¹ din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțate 18 sentințe în privința la 30 persoane, inclusiv:

- sentințe de condamnare – 8 în privința la 15 persoane (2 în privința la 3 polițiști), în care instanțele au aplicat:
- închisoare cu executare reală - 1 sentințe în privința la 2 persoane ;

- închisoare suspendarea executării pedepsei – 4 sentințe în privința la 9 persoane (2 în privința la 3 polițiști) ;

- amendă – 3 sentințe în privința la 4 persoane.

- sentințe de încetare – 5 în privința la 7 persoane;

- sentințe de achitare – 5 în privința la 8 persoane.

Față de 3 polițiști și 4 persoane condamnate din altă categorie a fost aplicată pedeapsa complementară obligatorie - *privarea de dreptul de a ocupa funcții deținute în timpul comiterii faptei*.

La 31.12.2019 pe rolul instanțelor de fond, în temeiul art.166¹ din Codul penal, se aflau 47 cauze penale în privința la 96 persoane.

În baza art. 309¹ din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțată 1 sentință de condamnare cu suspendarea executării pedepsei în privința la 1 persoană, precum și încetarea în baza art.391 alin.(1) pct.6) din Codul de procedură penală în 1 cauză penală în privința la 6 persoane.

La 31.12.2019 în restanță în instanțele de fond, în temeiul art.309¹ din Codul penal nu se afla nici un dosar.

În baza art.328 alin.(2), (3) din Codul penal de către instanțele de fond a fost pronunțată o sentință de condamnare cu executare și privarea de dreptul de a ocupa funcții. Totodată au fost pronunțate 1 sentință de condamnare în privința la 2 persoane, precum și 2 sentințe de achitare în privința la 3 persoane.

La 31.12.2019 pe rol, în instanțele de fond, în temeiul art.328 alin.(2), (3) din Codul penal, se aflau 8 cauze penale în privința la 8 persoane.

În baza art.368 din Codul penal de către instanțele de fond au fost pronunțate 6 sentințe în privința la 6 militari, dintre care 4 sentințe de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe anumite termene de probă în privința a 4 militari, 1 sentință de condamnare a 1 militar cu aplicarea muncii neremunerate în folosul comunității, precum și 1 sentință de încetare în privința la 1 militar.

La 31.12.2019, pe rolul instanțelor de fond în temeiul art.368 din Codul penal se aflau 7 cauze penale în privința la 7 persoane.

În toate cazurile cu sentințe de încetare și achitare au fost depuse contestații de către acuzatorii de stat.

Situația capitolul descris este reflectată în tabelul ce urmează:

Articolul din Codul penal	Sentințe pronunțate (dosare / persoane)	Condamnare (sentințe / persoane)				Încetare (sentințe / persoane)	Achitare (sentințe / persoane)
		închisoare	suspendarea executării pedepsei	amendă	muncă neremunerată		
art.166 ¹	18/30	1/2	4/9	3/4	-	5/7	5/8
art.309 ¹	2/7	-	1/1	-	-	1/6	-
art.328 alin.(2), (3)	4/6	1/1	-	-	-	1/2	2/3
art.368	6/6	-	4/4	-	1/1	1/1	
TOTAL	30/49	2/3	9/14	3/4	1/1	8/16	7/11

Concomitent, sunt de menționat și unele **Decizii ale Curților de Apel** prin care au fost admise apelurile procurorilor, după cum urmează.

Prin sentința instanței de fond din 23.12.2016, procesul penal în privința unui inculpat, acuzat în baza art.166¹ alin.(1) Cod penal, a fost încetat din motiv că fapta constituie contravenția prevăzută de art.354 Cod contravențional. Procesul contravențional a fost încetat din motivul intervenirii prescripției răspunderii contravenționale.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 12.12.2019, au fost respinse ca nefondate cererile de apel ale părții apărării, admis apelul procurorului și a părții vătămate, casată integral, inclusiv din oficiu, în temeiul art.409 alin.(2) Cod de procedură penală, sentința din 23.12.2016 și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care acuzatul a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(2) lit.a) Cod penal (în redacția în vigoare la data comiterii faptei) și în baza acestei norme legale, s-a stabilit pedeapsa cu închisoarea pe un termen de 2 (doi) ani cu executare în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 1 (unu) an.

În temeiul art.90 alin.(1) Cod penal, a fost dispusă suspendarea condiționată a executării pedepsei cu închisoarea aplicate pentru o perioadă de probațiune de 2 ani.

Prin sentința instanței de fond din 29.03.2013, 3 inculpați au fost condamnați în baza art.166¹ alin.(2) lit.b), c), e) din Codul penal, la câte 5 ani închisoare, cu

privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții pe un termen de 5 ani, precum și cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de 5 ani.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20.03.2019, au fost respinse apelurile avocaților și inculpaților, admise apelurile procurorului și ale părții vătămate, inculpații fiind condamnați în baza art.328 alin.(2) lit.a), c) din Codul penal la 3 ani închisoare cu executare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții pe 3 ani.

Prin sentința instanței de fond din 02.03.2017, procesul penal de învinuire a unui inculpat în baza art.328 alin.(1) Cod penal a fost încetat, pe motiv că fapta comisă constituie contravenția prevăzută de art.313 Cod contravențional, cu liberarea de răspundere contravențională în legătură cu expirarea prescripției.

Procesul penal, pe capătul de învinuire în baza art.157 din Codul penal, a fost încetat, în legătură cu expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală, iar pe capătul de învinuire în baza art.166¹ alin.(1) din Codul penal, inculpatul a fost achitat pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 16.10.2019, apelul inculpatului a fost respins ca nefondat, apelurile procurorului și părții vătămate au fost admise, acuzatul a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 166¹ alin.(1) din Codul penal, fiindu-i aplicată pedeapsa de 3 (trei) ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele Ministerului Afacerilor Interne pe un termen de 4 (patru) ani, cu suspendarea pedepsei cu închisoarea pe o perioadă de 3 (trei) ani. În baza art. 60 alin. (1) lit. b) din Codul penal inculpatul a fost liberat de răspundere penală pe capetele de învinuire prevăzute de art.328 alin.(1) și art.152 alin.(1) din același Cod, în legătură cu intervenirea termenului de prescripție, cu încetarea procesului penal.

Dacă e să ne referim la cazuri individuale care au sensibilizat opinia publică ar fi necesar de remarcat **cazul Braguta**, care a constituit una din principalele provocări în domeniul combaterii torturii și altor rele tratamente cu care s-a confruntat Procuratura. Cazul a fost pe larg mediatizat în spațiul public și mijloacele media, dar și preluat de către forul internațional, constituind obiectul unor rapoarte ale mecanismelor internaționale cum ar fi Comitetul ONU împotriva torturii, rundele dialogului în cauză privind apărarea drepturilor omului ș.a.

Unul din aceste dosare se referă la 4 co-deținuți și 3 polițiști, care la 24.10.2017 (*mai puțin de 2 luni au durat investigațiile*) a fost remis cu rechizitoriu pentru examinare în fond în instanța de judecată

În cauza dată celor 4 co-deținuți li s-a încredințat comiterea infracțiunilor prevăzute de art.152 alin.(2) lit.c¹) și lit.e), art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g) și art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*vătămarea medie a integrității corporale, tratamente inumane și degradante, dar și tortură*), unor 2 polițiști comiterea celor prevăzute de art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g), art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*tratamente inumane și degradante, precum și tortură*), iar un polițist a fost învinuit în baza art.166¹ alin.(4) lit.a) și c) din Codul penal (*tortură*).

Cauza penală a fost judecată de Judecătoria Chișinău, sediul Centru, apoi sediul Ciocana, de un complet din 3 judecători.

Învinuirea în numele statului a reprezentat-o un procuror din cadrul Secției combatere tortură , care a condus activitatea grupului ce a investigat cazul.

În dezbateri procurorul a solicitat instanței să fie recunoscuți vinovați inculpații în comiterea infracțiunilor încredințate și prin aplicarea art.84 din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial de pedepse, să le fie stabilite pedepse cu închisoarea în marja de la 9 până la 13 ani pentru cei 4 codeținuți și în marja de la 8 ani și 1 lună până la 9 ani pentru cei 3 polițiști, cu executarea pedepselor în penitenciar de tip închis și cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe termene de la 10 la 12 ani.

Prin sentința din 19.07.2019 instanța de judecată a dispus:

- achitarea tuturor inculpaților pe capătul de învinuire prevăzut de art.166¹ alin.(4) din Codul penal;
- achitarea a 4 inculpați din categoria co-deținuților pe capătul de învinuire prevăzut de art.166¹ alin.(2) din Codul penal;
- condamnarea a 4 inculpați din categoria codeținuților pe capătul de învinuire prevăzut de art.152 din Codul penal, unuia din ei fiindu-i aplicată pedeapsa cu închisoare pe un termen de 5 ani cu executare, iar la 3 inculpați pedeapsa cu închisoare pe un termen de 5 ani, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de 5 ani;
- condamnarea a 2 inculpați din categoria polițiștilor pe capătul de învinuire prevăzut de art.166¹ alin.(2) din Codul penal, unuia din ei fiindu-i aplicată pedeapsa cu închisoare pe un termen de 4 ani cu executare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în cadrul MAI pe un termen de 7 ani, iar celui de al 2-lea inculpat pedeapsa cu închisoare pe un termen de 4 ani, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de 5 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în cadrul MAI pe un termen de 5 ani.

Sentința a fost atacată cu apel la Curtea de Apel Chișinău atât de către partea acuzării, cât și de către cei din partea apărării, cauza penală fiind la etapa de examinare.

Al doilea dosar a fost expediat în judecată cu rechizitoriu pentru examinare în fond la 04.01.2018, dosar în care au statut de inculpat 13 polițiști în baza art.166¹ alin.(2) lit.a), c) și g) din Codul penal (*tratamente inuman și degradante*).

Învinuirea în numele statului o reprezintă Procuratura Generală.

Până în prezent au avut loc 58 ședințe de judecată.

În cauza dată au fost cercetate probele acuzării și dosarul se află la etapa audierii inculpaților.

A treia cauză penală a fost expediată la 08.08.2018 cu rechizitoriu pentru examinare în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, fiind inculpați 2 medici, care activau în Penitenciarul spital din Pruncul, de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.213 lit.b) și art.332 alin.(1) din Codul penal (*încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, drept rezultat survenind decesul pacientului Andrei Braguța, precum și falsificarea de către o persoană publică, din interes personal a unui document oficial - foaia de prescripții medicale a pacientului Andrei Braguța*).

Până în prezent au avut loc 18 ședințe de judecată, cauza fiind la etapa cercetării probelor materiale ale acuzării.

Al patrulea dosar, a fost pornit la 04.10.2017 și investigat prin prisma depășirii atribuțiilor de serviciu art.328 alin.(3) lit.d) din Codul penal în privința a 2 factorii de decizie din cadrul serviciului medical al sistemului penitenciar cât și a unui polițist din cadrul serviciului de escortă al Direcției de poliție a mun. Chișinău, care contrar prevederilor legale și din motive formale au împiedicat plasarea cet. Andrei Braguța în Penitenciarul nr.13-Chișinău la 21.08.2017.

La 26.03.2018 acest dosar penal a fost clasat, din motivele că în acțiunile persoanelor culpabile s-a stabilit inexistența elementelor infracțiunii și prezența elementelor contravenției prevăzute de art.313 din Codul contravențional (*depășirea atribuțiilor de serviciu*).

Materialele cauzei contravenționale au fost expediate în Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, care a dispus la 05.03.2019 încetarea procesului penal pe motivul lipsei elementelor contravenției în acțiunile făptuitorilor, contrar poziției procurorului care a solicitat instanței încetarea procesului în legătură cu expirarea termenului de prescripție.

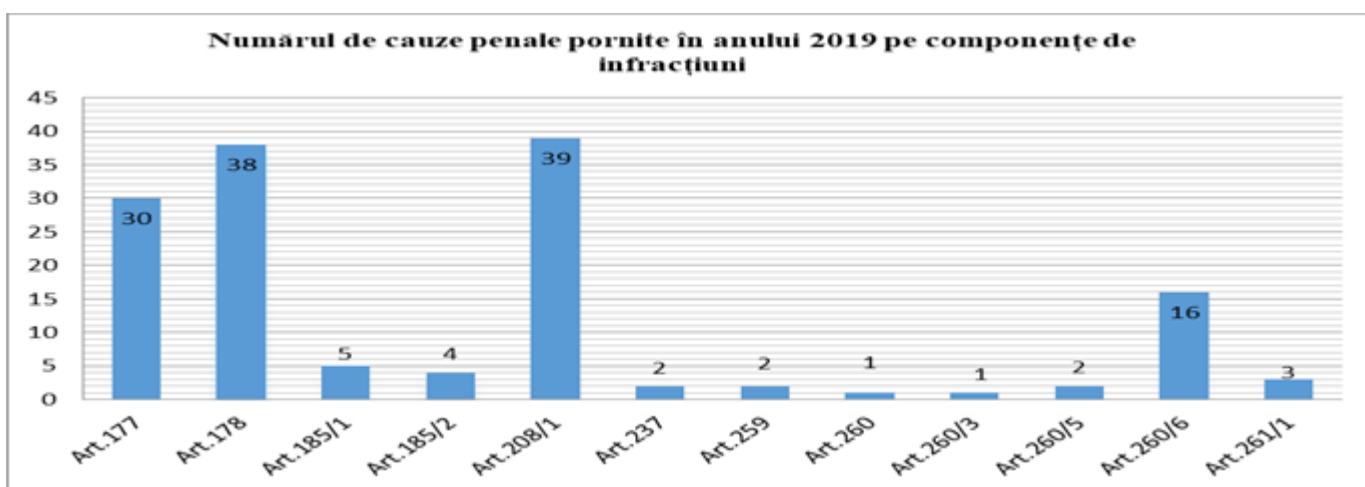
Urmare a contestării procurorului și a altor participanți la proces, Curtea de Apel Chișinău a casat la 05.03.2019 hotărârea primei instanțe și a dispus rejudecarea cauzei de Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, iar în prezent dosarul se află la etapa de examinare în fond.

În plan general, referitor la combaterea fenomenului relelor tratamente, este de reținut că acțiunile și politicile implementate de Procuratură în ultimii ani pe acest segment de activitate continuă să aibă un impact pozitiv.

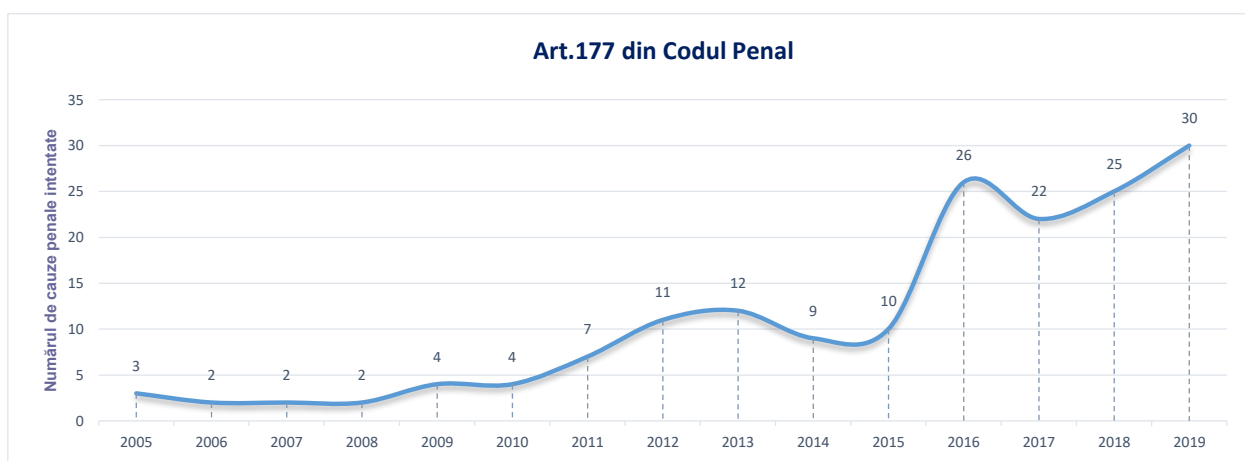
3.8.6. Infracțiunile cibernetice și din domeniul telecomunicațiilor

Pe parcursul anului 2019 activitatea de contracarare a criminalității cibernetice a fost realizată de către Procuratură în comun cu Inspectoratul General de Poliție fiind determinată de rolul care îi revine Procuraturii în virtutea atribuțiilor sale în cadrul procesului de combatere a criminalității, inclusiv a crimelor cibernetice și a avut ca obiectiv realizarea măsurilor cuprinse în Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001 și ratificată de Republica Moldova la 02 februarie 2009.

Astfel, pe parcursul anului 2019, a fost pornită urmărirea penală în **142** de cauze penale (cu **18** cauze penale mai mult față de 2018), din care pe **art.177 CP– 30** cauze penale; **art.178 CP – 38** cauze penale; **art.185¹ CP – 5** cauze penale; **art.185² CP – 4** cauze penale; **art.208¹ CP– 39** cauze penale; **art.237 CP– 2** cauze penale; **art.259 CP– 2** cauze penale; **art.260 CP– 1** cauză penală; **art.260³ CP– 1** cauză penală; **art.260⁵ CP– 2** cauze penale; **art.260⁶ CP– 16** cauze penale; **art.261¹ CP– 2** cauze penale.

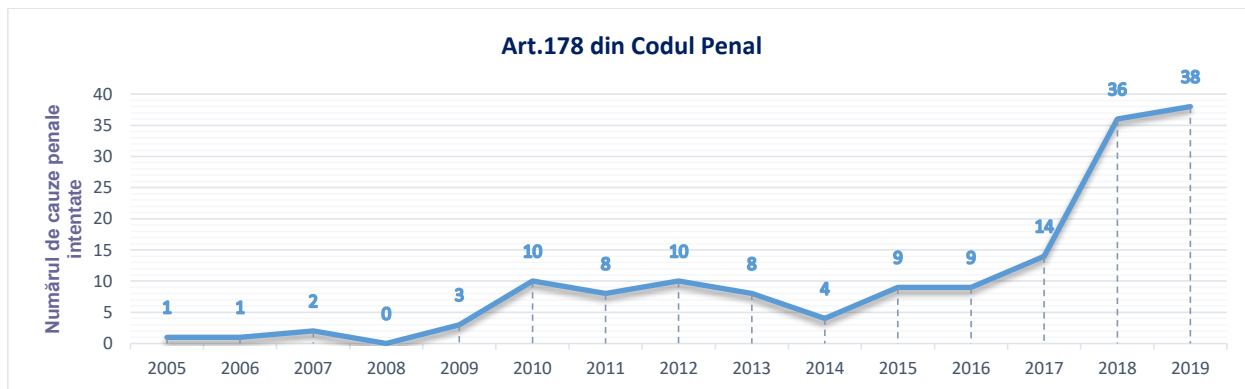

art. din Codul penal	CAUZE PENALE INTENTATE																
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Total
177	2	3	2	2	2	4	4	7	11	12	9	10	26	22	25	30	173
178	0	1	1	2	0	3	10	8	10	8	4	9	9	14	36	38	153
185 ¹	1	25	58	38	20	41	16	7	2	14	21	14	5	7	2	5	276
185 ²	0	0	0	0	0	2	4	6	4	7	11	4	13	8	6	4	69
185 ³	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
208 ¹	0	0	0	0	1	1	0	4	7	15	11	18	31	39	26	39	192
237	10	6	10	8	165	20	44	33	44	19	10	9	3	3	7	2	400
259	0	0	2	2	4	2	1	0	1	4	6	2	5	0	0	2	31
260	1	1	1	0	0	0	1	3	0	1	1	4	4	0	0	1	18
260 ¹	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	1	2	0	5	14
260 ²	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	3
260 ³	0	0	0	0	0	0	3	2	2	0	0	1	3	1	2	1	15
260 ⁴	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	2	0	1	0	5
260 ⁵	0	0	0	0	0	1	1	0	2	3	0	8	1	5	3	2	76
260 ⁶	0	0	0	0	0	1	1	3	5	13	14	10	9	12	6	16	90
261	1	3	0	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	1	2	0	17
261 ¹	1	1	1	1	0	1	3	4	2	8	7	5	4	13	7	2	60
Total	16	43	75	55	194	77	90	80	90	104	97	97	118	127	124	142	1538

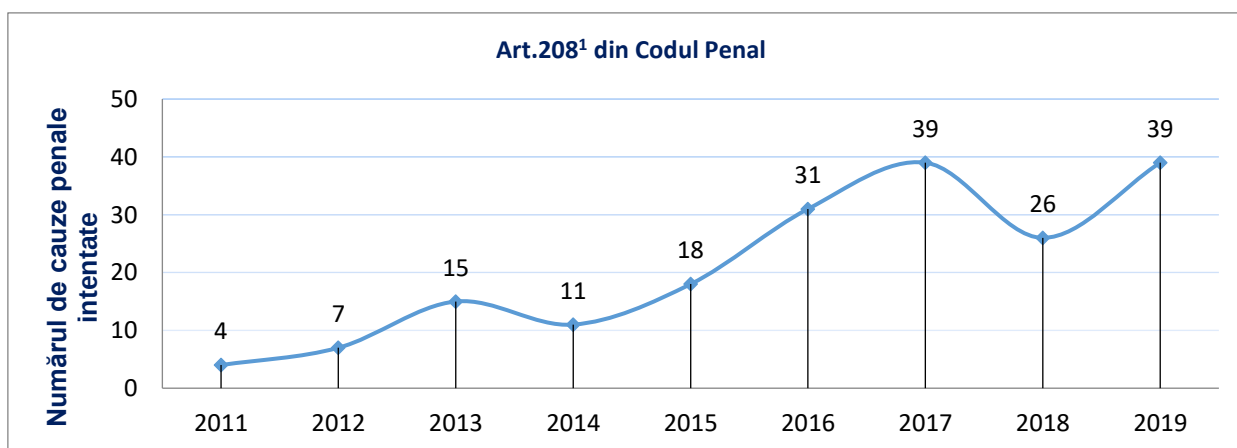
Conform graficului se atestă o creștere nesemnificativă a numărului cauzelor penale pornite în baza art.177 și art.178 din Codul penal. Aceste cauze penale

constituie circa 47,8% din totalul cauzelor penale pornite pe fapte de crimă cibernetică pentru anul 2019. Această în parte se datorează faptului că la nivel legislativ, se atestă existența reglementărilor incerte potrivit cărora, prevederile art.177 alin.(1) din Codul penal concurează cu prevederile art.74¹ alin. (4) din Codul contravențional.

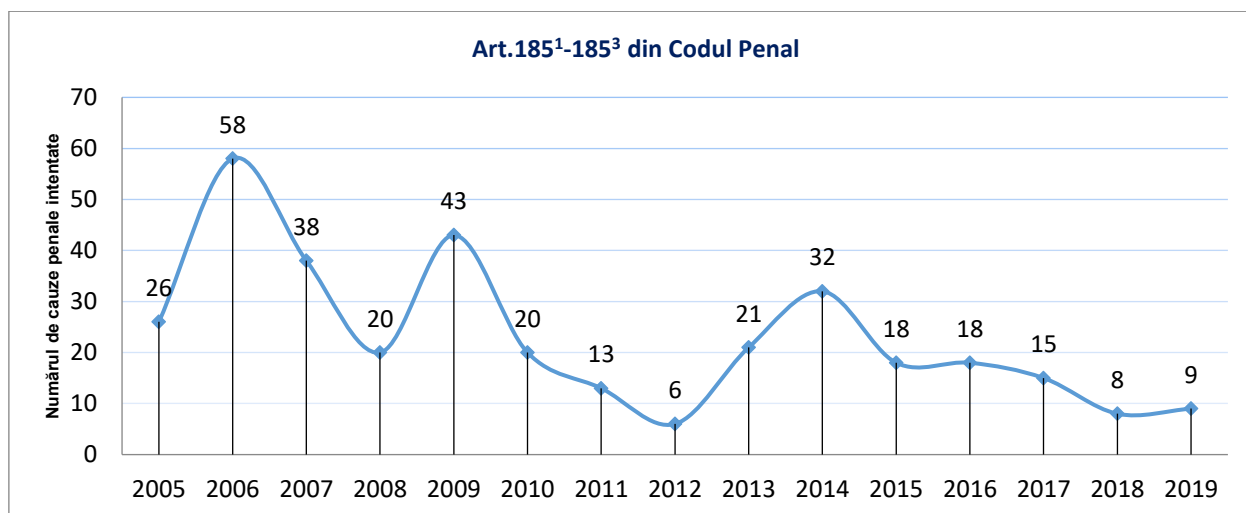

Acest fenomen infracțional se datorează progresului actual în domeniul tehnologiilor informaționale. Analiza cauzelor penale intentate în perioada de referință, permit a constata existența unei tendințe noi de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art.178 Codul penal, prin modalitatea de substituie a rechizitelor bancare în documentele expediate între persoanele juridice prin intermediul poștei electronice, comunicările prin forumuri, rețelelor de socializare, etc.

Identificarea și pornirea mai multor cauze penale privind pornografia infantilă, se datorează prin multiplele instruiți în domeniul prevenirii și combaterii crimelor informatice atât în țară cât și după hotarele ei pentru procurori și polițiști, echiparea cu echipament și produse software necesare pentru astfel de investigații, inclusiv acordarea accesului la diverse baze de date și platforme internaționale de analiză a datelor referitoare la crimele informatice.

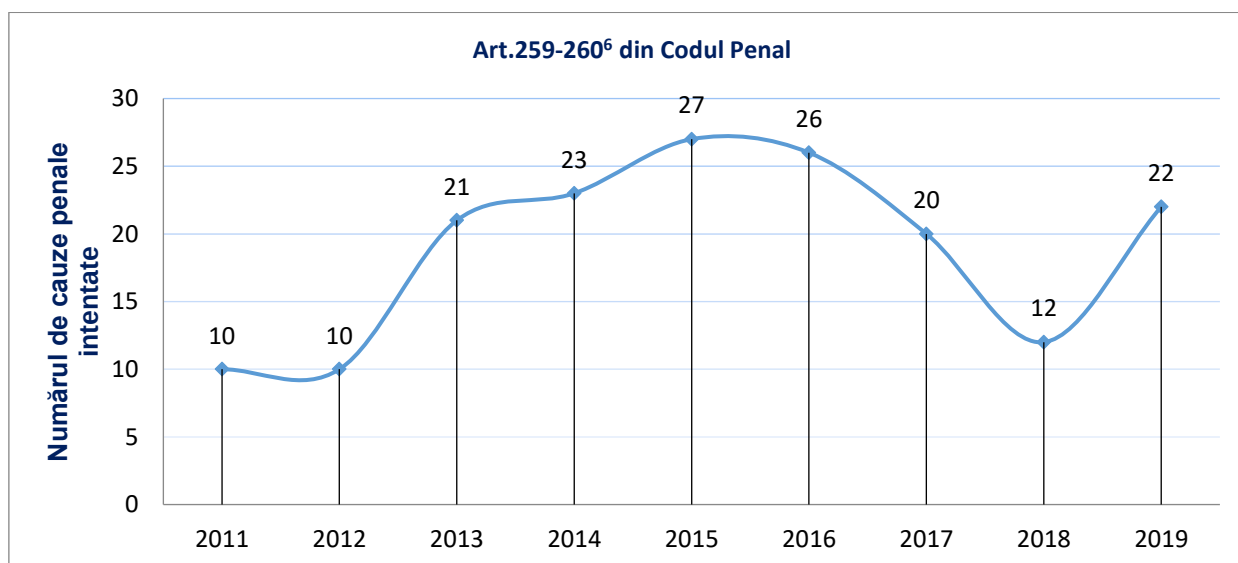

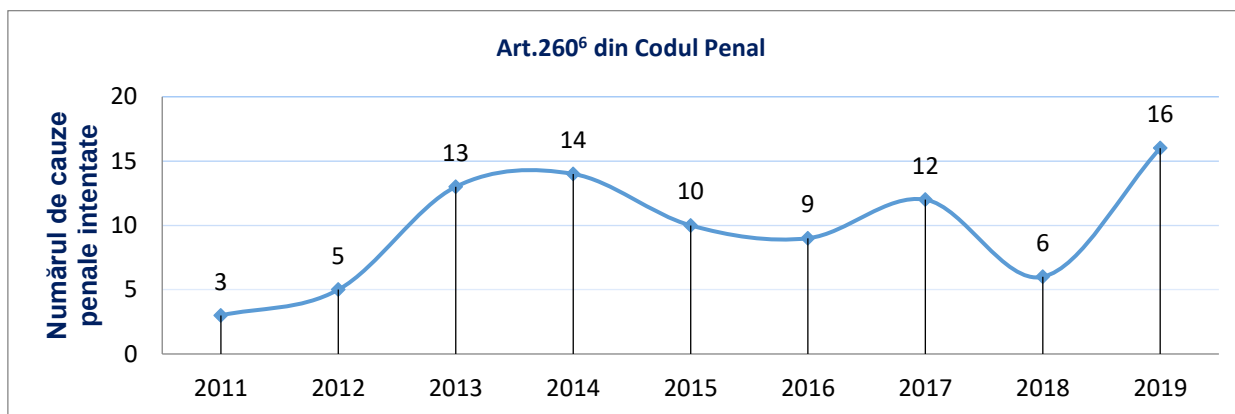
Un motiv relevant privind scăderea numărului cauzelor penale intentate în ultimii doi ani privind infracțiunile împotriva proprietății intelectuale este modul complicat de depistarea și investigarea unor astfel de crime și impune perfecționarea continuă a cunoștințelor în domeniul proprietății intelectuale.

Cauzele penale cu privire la investigarea infracțiunilor informatice constituie circa 15 % din totalul cauzelor penale pornite pe fapte de crimă cibernetică. Numărul acestora a crescut nesemnificativ.

Cea mai mare parte a infracțiunilor în domeniu pe parcursul anilor 2009-2019 au fost în gestiunea Procuraturii Anticorupție (în competența căreia au fost majoritatea infracțiunilor cibernetice până în anul 2010), precum și Procuratura Generală, iar începând cu anul 2016 o mare parte din infracțiunile supuse generalizării sunt în gestiunea Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale și Procuraturii municipiului Chișinău.

3.9. Măsuri procesuale de constrângere

3.9.1. Reținerea și arestarea preventivă

În plan statistic, la faza de urmărire penală, în anul 2019 au fost reținute **2956** persoane (*4410 persoane în anul 2017 și 3363 persoane în anul 2018*) (de către procurori **230** persoane, de către ofițerii de urmărire penală din cadrul organelor MAI – **2575** persoane, CNA – **151** persoane).

În libertate au fost puse de către procurori **1356** persoane (*1980 în anul 2017 și 1771 persoane în anul 2018*), din lipsa temeiurilor de a priva în continuare persoana de libertate, inclusiv cu aplicarea altor măsuri procesuale de constrângere.

Procurorii au solicitat arestarea preventivă a **1600** persoane (*2843 în anul 2017 și 1936 persoane în anul 2018*), adică în privința a **54,1 la sută** din cei reținuți.

Din numărul total al persoanelor reținute, au fost arestate preventiv **1403** persoane (*2430 în anul 2017 și 1592 persoane în anul 2018*).

În **197** de cazuri demersurile de arestare au fost respinse.

Astfel, în anul 2019 doar **47,5%** (*55,1% în anul 2017 și 47,3% în anul 2018*) din persoanele reținute au fost arestate preventiv.

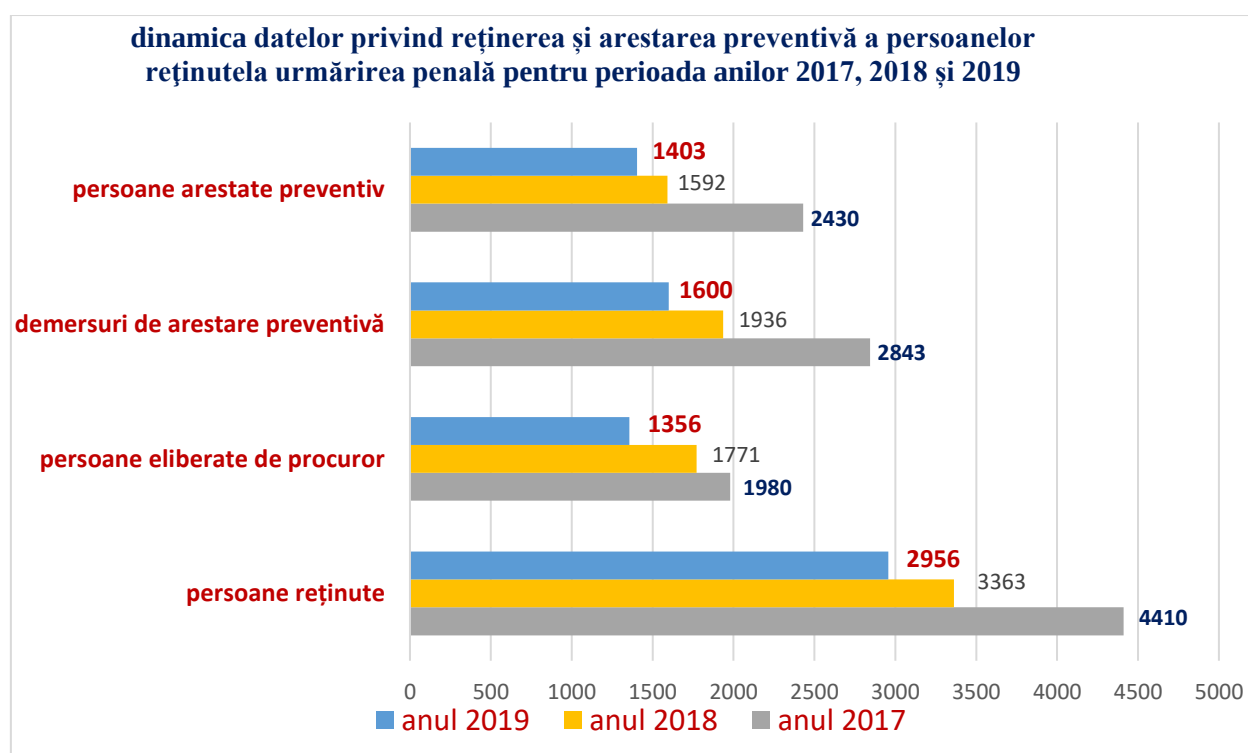
Procurorii au contestat cu recurs **57** încheieri prin care judecătorii de instrucție au respins demersurile de arestare preventivă, dintre care au fost admise **5** contestații sau **8,8%** din recursuri.

La rândul ei, partea apărării a contestat cu recurs **389** de încheieri (**27,7%**) prin care judecătorii de instrucție au dispus arestarea preventivă, dintre care au fost admise **30** contestații sau **7,71%** din recursuri.

Analiza simplă a datelor specificate mai sus relevă un tablou clar că evaluarea necesității și temeiniciei arestării preventive este făcută inclusiv cu luarea în considerație a argumentelor părții apărării încă la faza reținerii persoanei și continuă la faza examinării demersurilor de arestare de către judecătorii de instrucție. După cum rezultă din datele statistice, este de reținut că, în perioada specificată, procurorii au efectuat evaluarea circumstanțelor concrete ale fiecărei cauze penale și, constatând lipsa necesității privării în continuare a persoanei reținute de libertate, au decis respectiv punerea în libertate a **1356** persoane (45,9 la sută din numărul total al reținuților).

La rândul lor, judecătorii de instrucție nu au aplicat arestarea preventivă în privința a **197** persoane (12,3% din numărul total al demersurilor înaintate). Respectiv, după cum s-a menționat, au fost arestate preventiv doar **45,87%** (55,1% în anul 2017 și 47,3% în anul 2018) din persoanele reținute în anul 2019.

Astfel, cazurile examinate la curțile de apel reprezintă cea din urmă fază a verificării temeiurilor pentru aplicarea măsurii privative de libertate, după ce au fost trecute prin mai multe filtre de verificări și analize în ansamblul lor, realizate de către procurori și judecătorii de instrucție. Din aceste considerente, este evident că numărul cazurilor în care s-au admis către instanța de recurs contestațiile părții apărării variază între 5,4% în anul 2017, 4,3% în anul 2018 și 7,7% în anul 2019.

Analiza datelor statistice indică asupra unei **reduceri** considerabile a numărului:

- persoanelor **reținute**, comparativ cu perioada anilor 2017 și 2018, cu 1454 cazuri față de anul 2017 (-32,97%) și cu 407 cazuri față de anul 2018 (-12,1%);
- **demersurilor de arestare** preventivă cu 1243 cazuri față de anul 2017 (-43,72%) și cu 336 cazuri față de anul 2018 (-17,35%);
- persoanelor **reținute care au fost arestate preventiv** cu 1027 cazuri față de anul 2017 (-42,26%) și cu 189 cazuri față de anul 2018 (-9,68%).

Faptul scăderii numărului de măsuri preventive nu constituie un indicator al schimbării poziției instituționale în acest sens. Reducerea numărului de rețineri și arestări în anul 2019 a fost dictată de obiectivele și realitățile care au influențat procesul penal, inclusiv:

- scăderea numărului de infracțiuni înregistrate în țară (*de la 35581 de infracțiuni în anul 2017 la 32035 de crime în 2018 și la 31657 de crime în anul 2019*);

- scăderea numărului de cauze penale exercitate și conduse de procurori (*de la 57313 cauze penale în anul 2017, la 51943 dosare în 2018 și la 50920 dosare în anul 2019*), inclusiv dosare aflate în circuitul: IGP, CNA, Serviciului Vamal și Poliției de Frontieră.

De notat că, fiind cercetați în stare de libertate, o bună parte dintre bănuți și învinuiți părăsesc teritoriul republicii, fiind anunțați în căutare internațională, iar pentru extrădarea lor statul urmând să achite, în mediu, câte 30 – 40 de mii de lei. Numai pe parcursul anului 2019 procurorii au inițiat **194** de cereri de extrădare, din care **83** au fost admise, iar **107** se află la etapa de examinare.

Este alarmant numărul învinuiților, inculpaților și condamnaților aflați în căutare. Astfel, dacă la începutul anului 2019 în căutare se aflau **6873** de persoane, la data de 01 ianuarie 2020 erau **7699** de persoane care se ascundeau de urmărirea penală, de judecată și organele care pun în executare sentința, o bună parte a acestora fiind cercetate și judecate pentru infracțiuni excepțional și deosebit de grave.

Totodată, în anul 2019, alte **96** persoane învinuite au fost **arestate în lipsă**, în legătură cu eschivarea de la organul de urmărire penală. Respectiv, numărul total de arestați preventiv la urmărirea penală a constituit **1499** persoane.

Studiul efectuat a scos la evidență că, din totalitatea persoanelor arestate preventiv în anul 2019 au fost învinuite:

- 142 persoane de comiterea infracțiunilor excepțional de grave;
- 414 persoane de săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 762 persoane de comiterea infracțiunilor grave;
- 181 persoane pentru comiterea altor categorii de infracțiuni

Din totalul persoanelor în privința cărora s-a aplicat măsura arestării preventive **1499** (*inclusiv 96 arestate în lipsă*), în instanța de judecată au fost trimise în stare de arestare preventivă 812 persoane, inclusiv:

- 106 persoane învinuite pentru comiterea infracțiunilor excepțional de grave;
- 205 persoane învinuite pentru săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 404 persoane acuzate de comiterea infracțiunilor grave;
- 97 persoane pentru comiterea altor categorii de infracțiuni.

3.9.2. Arestul la domiciliu

În anul 2019, au fost arestate la domiciliu **301 persoane** (*la demersul procurorului la domiciliul au fost arestate 68 persoane*), dintre care au fost învinuite:

- 19 persoane de comiterea infracțiunilor excepțional de grave;
- 55 persoane de săvârșirea infracțiunilor deosebit de grave;
- 191 persoane de comiterea infracțiunilor grave;
- 36 persoane pentru comiterea altor categorii de infracțiuni.

În instanța de judecată au fost trimise în stare de arestare la domiciliu **158** persoane, inclusiv învinuite pentru comiterea de infracțiuni excepțional de grave 10 persoane, deosebit de grave 31 persoane, grave 82 persoane și pentru comiterea altor categorii de infracțiuni 35 persoane.

3.9.3. Alte măsuri procesuale de constrângere

Măsura **liberării sub control judiciar** s-a solicitat de procurori în privința a **unei** persoane. Concomitent, măsura dată preventivă a fost aplicată de către instanțele de judecată în privința a **104** persoane, dintre care, **52** persoane învinuite au fost trimise în judecată cu această măsură preventivă.

Măsura de constrângere **liberarea provizorie pe cauțiune** a fost aplicată în privința **unei** persoane, care a fost trimisă în judecată cu această măsură preventivă.

Obligarea de a nu părăsi localitatea a fost aplicată în privința la **2413** persoane, din ele **1819** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

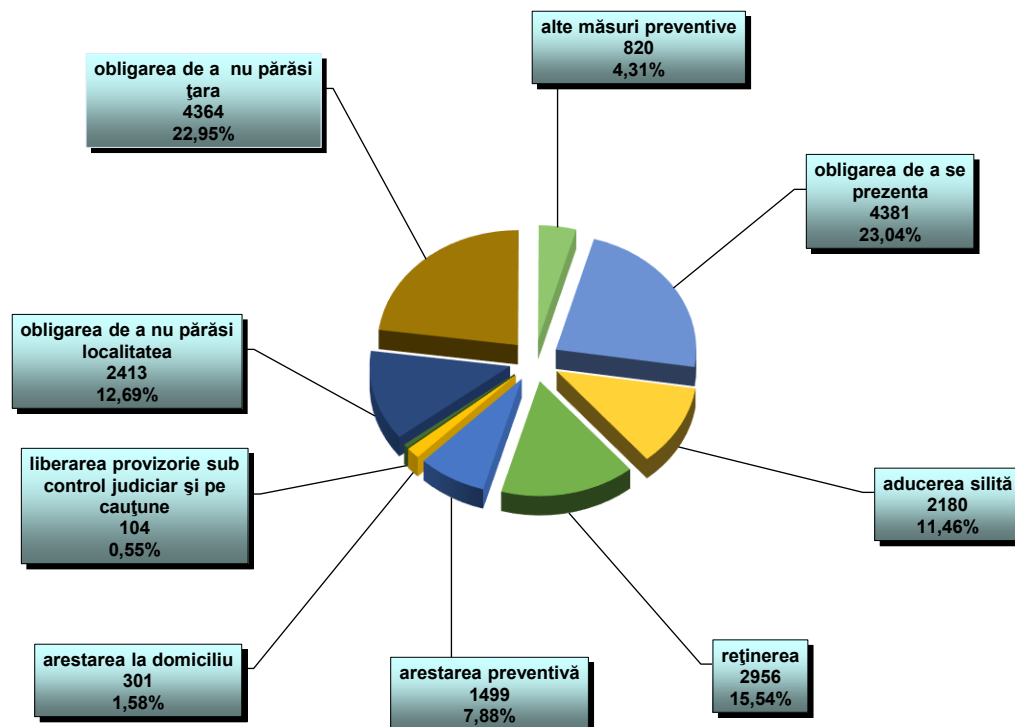
Obligarea de a nu părăsi țara a fost aplicată în privința la **4364** persoane, din ele **3734** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

În privința a **820** de persoane au fost aplicate alte măsuri preventive (*ridicarea provizorie a permisului de conducere, garanția personală, a unei organizații sau transmiterea sub supraveghere*), din care **785** persoane învinuite au fost trimise în instanța de judecată.

Obligarea de a se prezenta a fost aplicată în privința la **4381** persoane.

Aducerea silită s-a dispus în privința la **2180** persoane.

Coraportul categoriilor de măsuri procesuale de constrângere aplicate la urmărirea penală în anul 2019

Din numărul total de **19018** măsuri procesuale de constrângere aplicate pentru a asigura buna desfășurare a urmăririi penale în anul 2019, măsura arestării (*preventive și la domiciliu*) a fost aplicată în privința a **1800** persoane, ceea ce reprezintă **9,46%**.

În total în stare de arest (*preventiv și la domiciliu*) au fost trimise în instanța de judecată **970** persoane, **sau 6,2% din** numărul total de **15553** persoane inculpate deferite justiției de procurori în anul 2019.

În context, urmează a specifica că respectarea legislației și drepturilor fundamentale ale omului în cadrul aplicării măsurilor procesuale de constrângere, în special a celor privative de libertate, continuă să se afle în vizorul tuturor subdiviziunilor Procuraturii, asigurându-se determinarea măsurilor de rigoare necesare a fi întreprinse în vederea îmbunătățirii situației existente, procurorii și reprezentanții organelor de urmărire penală permanent fiind orientați la respectarea legii la compartiment.

3.10. Activitatea instituțională de încasare a cheltuielilor judiciare la urmărirea penală

Pentru anul 2019, Procuratura a continuat eforturile privind implementarea noii abordări, cu antrenarea tuturor actorilor din justiție pentru ajustarea practicii în domeniul încasării cheltuielilor judiciare și asigurarea corespunderii acestora standardelor internaționale, inclusiv prin:

- identificarea și eliminarea dificultăților ce țin de reglementarea normativă a procedurii de recuperare a cheltuielilor judiciare;
- crearea și asigurarea funcționării mecanismelor de evaluare a costului acțiunilor de urmărire penală;
- uniformizarea practicii judecătorești de aplicare a dispozițiilor legale privind încasarea cheltuielilor judiciare.

Subiectul recuperării cheltuielilor judiciare a rămas a fi prioritar în activitatea Procuraturii, sarcinile trasate pentru procurori și organele de urmărire penală fiind neadmiterea situațiilor din anii trecuți când cheltuielile esențiale pe care le suportă nemijlocit statul în legătură cu desfășurarea proceselor penale rămâneau a fi neevaluate și, respectiv, nerecuperate atunci când dispozițiile legale o cer, ceea ce

aduce atingere bugetelor alocate organelor de drept și altor instituții implicate în procesul de combatere a criminalității.

În context, în perioada anului 2019 au fost obținute următoarele rezultate:

- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost recuperate benevol** în timpul urmăririi penale de către participanții corespunzători la proces a constituit **740.866 lei** (*comparativ cu 650.883 lei în anul 2018*), dintre care: 499.802 lei au constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 63.679 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor, 80.564 lei - pentru realizarea extrădărilor și 96.821 lei - alte cheltuieli;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **dispute pentru încasare** de către procurori pe cauze cu soluții de netrimitere în judecată a constituit **1.171.776 lei** (*comparativ cu 627.053 lei în anul 2018*), dintre care: 970.055 lei au constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 14.981 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor și 186.740 lei - alte cheltuieli;

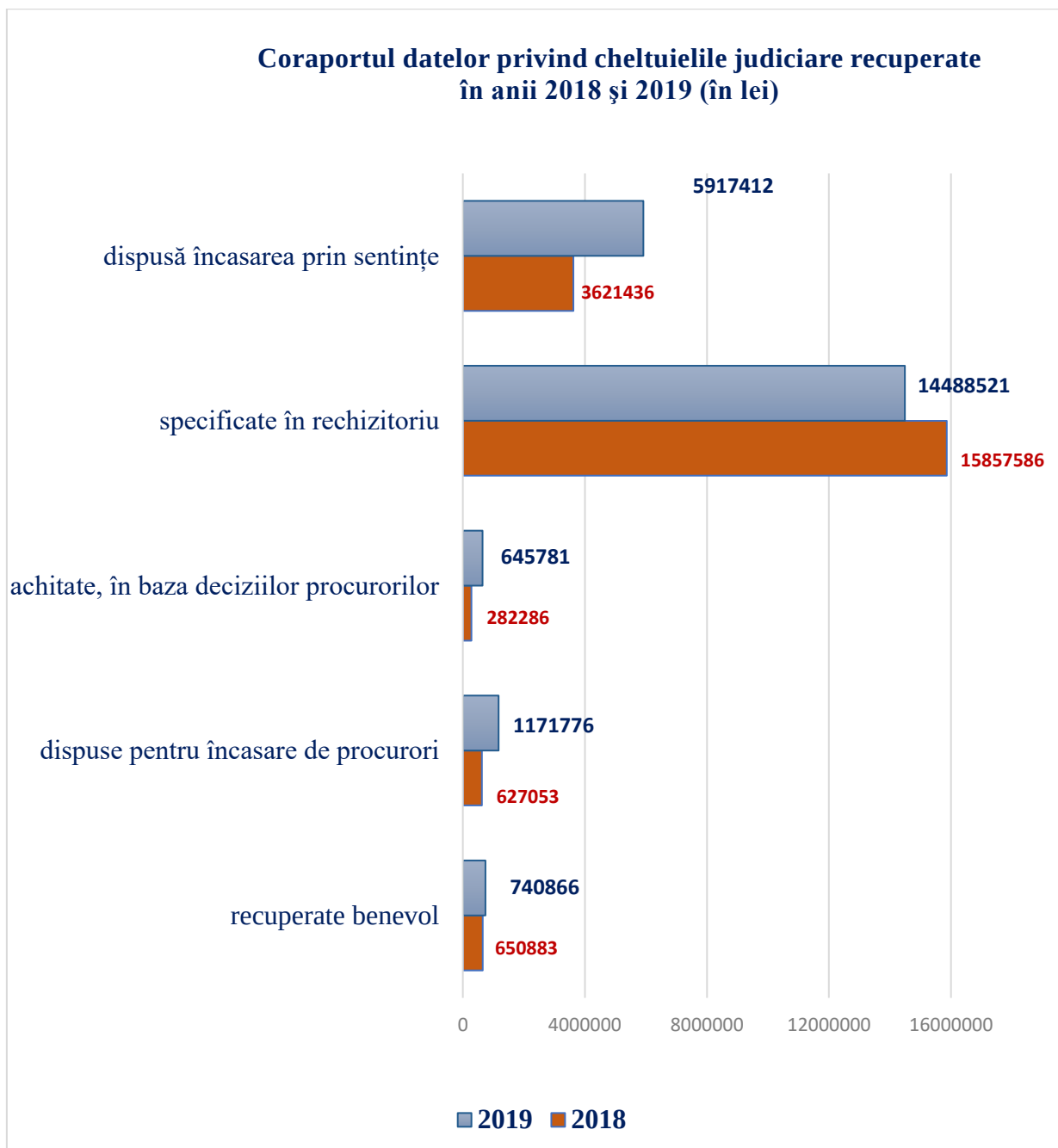
- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost achitate** în baza deciziilor procurorilor a constituit **645.781 lei** (*comparativ cu 282.286 lei în anul 2018*). În **36 cazuri** s-a decis punerea în executare în ordinea prevăzută de Codul de executare a ordonanțelor, în legătură cu lipsa executării benevole;

- suma totală a cheltuielilor judiciare care **au fost recuperate** pe cauzele penale pe care au fost adoptate în anii precedenți soluții de netrimitere în judecată a constituit **44.023 lei**;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **specificate** în perioada anului 2019 în modul stabilit **în informația anexă la rechizitoriu**, conform art.296 alin.(4) din Codul de procedură penală, pe cauzele pe care au fost dispuse soluții de trimitere în judecată a constituit **14.488.521 lei** (*15.857.586 lei în anul 2018*), dintre care: 10.438.967 lei au constituit cheltuieli pentru efectuarea expertizelor/constatărilor, 169.939 lei - cheltuieli pentru efectuarea traducerilor, 885.855 lei - pentru realizarea extrădărilor și 2.993.760 lei - alte cheltuieli;

- suma totală a cheltuielilor judiciare **dispute prin sentințe** de către instanțele de judecată pentru încasare în perioada anului 2019 a constituit **5.917.412 lei** (*3.621.436 în anul 2018*).

Concomitent, pe parcursul anului 2019 au fost încasate cheltuieli judiciare în baza deciziilor procurorilor de refuz în pornirea urmăririi penale în sumă de **12.861 lei**.

De reamintit că, în scopul punerii în aplicare a prevederilor concluziei (rezoluției) Conferinței internaționale din 27.09.2017, pe tema „**Cheltuielile judiciare în procesul penal și recuperarea acestora. Experiența internațională**”, la care au participat reprezentanți ai multor state, inclusiv Letonia, Germania, Estonia și România, a fost elaborat, în cadrul unui Grup de lucru de către Procuratura Generală, în comun cu reprezentanții Curții Supreme de Justiție, Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție și Serviciului Vamal, **proiectul de lege de modificare a Codului de procedură penală**, care ulterior a fost remis la Ministerul Justiției pentru realizarea procedurilor în vederea adoptării.

Modificările propuse în proiect au menirea de a permite confruntarea provocărilor generate de deficiențele actualului mecanism de recuperare a cheltuielilor judiciare.

Odată cu adoptarea legii, va fi posibilă elaborarea cadrului conex normativ cu privire la *modul de calculare a anumitor cheltuieli judiciare și a mărimii lor*, care la zi nu este stabilit de legislația în vigoare și care urmează a fi reglementat de Guvern, uniformizarea practicii judecătorești de aplicare a dispozițiilor legale privind încasarea cheltuielilor judiciare, precum și va fi posibilă soluționarea chestiunii privind utilizarea conturilor bancare de achitare a cheltuielilor judiciare.

3.11. Aportul procurorilor la recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni

Evaluarea și recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni în **perioada anului 2019** a constituit, ca și în perioadele precedente, unul din obiectivele de bază ale activității efectuate de către procurori și organele de urmărire penală.

Pornind de la realitățile constatate, în vederea asigurării aplicării uniforme a dispozițiilor legale la acest compartiment, Procuratura Generală, pentru perioada de referință, a orientat corpul de procurori la:

- Asigurarea evaluării permanente în cadrul cauzelor penale aflate în faza de urmărire penală a cuantumului real al prejudiciului cauzat și evidenței măsurilor întreprinse pentru asigurarea recuperării lui.
- Întreprinderea în cadrul desfășurării urmăririi penale a măsurilor pentru oferirea participanților la proces a posibilităților de recuperare benevolă a daunelor cauzate.
- Asigurarea specificării concrete a consecințelor nemijlocite ale infracțiunilor, inclusiv a daunelor cauzate la punerea sub învinuire a persoanelor, în condițiile art.282 din Codul de procedură penală.
- Asigurarea în modul stabilit și specificarea informației complete cu privire la daunele cauzate prin infracțiune și măsurile asiguratorii întreprinse în cursul urmăririi penale, la faza dispunerii soluțiilor de trimitere în judecată, cu includerea acestor informații anexă la rechizitoriu, conform art.296 alin.(4) din Codul de procedură penală, precum și asigurarea la solicitarea instanței care judecă cauza a dispunerii recuperării prejudiciului.

Analiza activității efectuate de către procurori și organele de urmărire penală la compartiment a identificat următoarea stare de fapt:

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pentru perioada anului 2019 constituie **25.683.826.037 lei** (*anul 2018 - 2.630.708.126 lei*), fiind recuperați **140.556.230 lei** (*anul 2018 - 215.195.063 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze cu soluții de încetare, clasare constituie **129.671.338 lei** (*anul 2018 - 218.163.910 lei*), suma prejudiciului recuperat fiind de **71.089.182 lei** (*anul 2018 - 80.148.463 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze cu soluții de suspendare constituie **209.204.340 lei** (*anul 2018 - 181.372.969 lei*), fiind recuperați **4.287.576 lei** (*anul 2018 - 13.275.181 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze rămase în gestiune la data de **01.01.2020** constituie **24.990.805.117 lei** (*anul 2019 - 1.519.771.086 lei*), fiind recuperați **8.708.624 lei** (*anul 2018 - 49.582.268 lei*);

- suma totală a prejudiciului cauzat prin infracțiuni pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului) constituie **353.804.064 lei** (*anul 2018 - 711.399.970 lei*), fiind recuperată suma de **56.470.848 lei** (*anul 2018 - 71.414.122 lei*).

În vederea asigurării recuperării prejudiciilor cauzate, s-au întreprins măsuri pentru punerea sub sechestru a bunurilor făptuitorilor. Valoarea totală a bunurilor sechestrate constituie **2.662.937.695 lei** (*anul 2018 - 487.929.559 lei*).

Schematic, datele privind asigurarea reparării prejudiciului în cadrul urmăririi penale pot fi redată în felul următor:

Datele privind asigurarea reparării prejudiciului în cadrul urmăririi penale în perioada anului 2019		Procuratura	Organul de Urmărire Penală
Prejudiciul cauzat	Valoarea totală în lei a prejudiciului		24.600.586.728
	Inclusiv	Cauzat autorităților publice/bugetului public	2.927.071.554
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	170.879.990
		Pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	52.437.715
		Pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	9.237.371
		Pe cauze suspendate condiționat	341.178

		Pe cauze suspendate	39.526.241	169.678.099
		Pe cauze restante	24.328.164.233	662.640.884
Prejudiciul reparat în cursul urmăririi penale	Valoarea totală în lei a prejudiciului		37.394.149	103.162.081
	Inclusiv	Cauzat autorităților publice/bugetului public	2.310.849	477.395
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	10.145.506	46.325.342
		Pe cauze clasate pe motive de reabilitare (art.275 pct.1-3) CPP)	18.439.137	13.648.460
		Pe cauze clasate pe motive de nereabilitare	7.898.125	31.103.460
		Pe cauze suspendate condiționat		
		Pe cauze suspendate	714.341	3.573.235
		Pe cauze restante	197.040	8.511.584
		Valoarea bunurilor ridicate și restituite	1.656.641	33.053.512
		Prejudiciul reparat benevol	5.141.090	25.374.668
Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea totală în lei a prejudiciului		1.393.234.408	1.269.703.287
	Inclusiv	Pentru asigurarea prejudiciului cauzat autorităților publice/bugetului public	56.865.726	1.000.268
		Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	72.300.918	72.833.613
		Pe cauze restante	1.316.607.838	1.195.771.279
		Pe alte categorii de cauze	4.325.652	1.098.395

3.12. Asigurarea confiscării veniturilor infracționale

Procesul de combatere a infracțiunilor, în speță a celor de trafic ilicit de droguri, corupție, trafic de ființe umane, evaziune fiscală, contrabandă și altele cu un specific economic, financiar, care generează venituri ilicite, în continuare se prezintă a fi unul anevoios deoarece persoanele implicate în săvârșirea lor recurg la diferite acțiuni bine chibzuite, menite să evite răspunderea pentru faptele comise. Respectiv, pentru combaterea și prevenirea comiterii de noi infracțiuni, este necesar ca în continuare organele de drept să aplice univoc diferite mijloace legale, cum ar fi confiscarea bunurilor și valorilor obținute din săvârșirea infracțiunilor, deoarece acest procedeu va dezarma făptuitorii la comiterea de noi infracțiuni, iar

aceste bunuri, ulterior fiind valorificate, ar putea avea o utilitate, inclusiv vor contribui la recuperarea prejudiciilor cauzate și la compensarea cheltuielilor judiciare.

Activitățile efectuate de către procurori și organele de urmărire penală la compartiment, în perioada anului 2019, denotă o dinamică pozitivă, fiind de remarcat următoarele rezultate importante:

- valoarea cumulativă a bunurilor sechestrate pentru asigurarea confiscării pe parcursul anului 2019 a constituit **3.757.887.726 lei**, cu **3.570.770.776 lei** mai mult comparativ cu perioada anului 2018 (**187.116.950 lei**);

- valoarea bunurilor puse sub sechestru pentru asigurarea confiscării pe cauzele penale trimise în instanța de judecată pentru examinare în fond constituie **113.074.406 lei**; după categoriile de infracțiuni, acestea au privit cazuri de spălarea banilor, trafic de ființe umane/migrație ilegală, trafic ilicit de droguri, infracțiuni de corupție, contrabandă ș.a.;

- suma sechestrelor aplicate pe cauzele penale pe care au fost emise alte soluții, (*clasare/încetare, suspendare sau suspendare condiționată a urmăririi penale*) constituie **2.034.372 lei**.

La finele anului 2019, în procedura organelor de urmărire penală și procurorilor se aflau cauze penale pe care au fost aplicate sechestre pentru asigurarea confiscării în sumă totală de **3.643.509.212 lei**.

În perioada anului 2019, instanțele de judecată au pronunțat în total **142** de sentințe cu dispunerea confiscării speciale, în condițiile art.106 din Codul penal a bunurilor rezultate din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor, valoarea cumulativă a bunurilor confiscate constituind suma totală de **64.917.387 lei**, cu **16.677.092 lei** mai mult comparativ cu perioada anului 2018 (**48.240.295 lei**).

Cel mai mare număr de sentințe prin care instanțele de judecată au dispus confiscarea specială au fost pronunțate pe dosarele investigate de procuraturile specializate: Procuratura Anticorupție - au fost pronunțate **77** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor cu valoarea cumulativă de **5.733.968 lei** și de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale - au fost pronunțate **22** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor în sumă totală de **55.202.747 lei**.

Cu participarea procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale de către instanțele judecătorești au fost pronunțate **43** sentințe cu dispunerea confiscării

bunurilor în valoare de **3.980.672 lei**. Informația relevantă, în ansamblu pe țară, se prezintă conform tabelului de mai jos:

Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea cumulativă în lei a bunurilor sechestrate		3.757.887.726
	Inclusiv	Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	113.074.406
		Pe cauze restante la 01.01.2020	3.643.509.212
		Pe alte categorii de cauze (suspendate, suspendate condiționat, încetate, clasate)	2.034.372
Bunuri confiscate /art.106 CP/	Total sentințe		142
	Inclusiv	Valoarea cumulativă în lei a bunurilor confiscate	64.917.387
		Spălarea banilor (art.243 CP)	348.857
		Trafic de ființe umane, copii și migranți (art.165, 167, 168, 206, 208, 220, 3621 CP)	1.475.827
		Trafic ilicit de droguri (art.217 – 2176, 218, 248 alin.(2), 322, CP)	363.119
		Trafic ilicit de arme (art.290, 292 CP)	10.000
		Corupere, mituire (art.191 alin.(2) lit.d), 256, 324-328, 3302, 333 – 335 CP)	5.386.919
		Contrabandă și eschivare de la achitarea drepturilor de import (art.248, 249 CP)	56.395.227
		Alte infracțiuni	454.579

Reiterăm poziția în partea ce ține de subiectul dezbătut, privind continuitatea acțiunilor în vederea asigurării confiscării veniturilor infracționale, care permanent va constitui în activitatea Procuraturii un obiectiv de bază, realizarea căruia prin măsuri consolidate ale procurorilor și organelor de drept urmează să includă acțiuni clare și competente de a identifica, a urmări și a evalua bunurile care sunt supuse confiscării; de a lua măsuri asiguratorii, cum sunt blocarea și sechestrarea pentru prevenirea oricăror tipuri de operațiuni, transfer sau înstrăinare a unor asemenea bunuri; de a acționa pentru prevenirea sau anularea acțiunilor care ar fi de natură să împiedice capacitățile statului de a recupera bunul care este supus confiscării și de a lua orice măsuri adecvate de investigare financiară, inclusiv cu concursul Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale, și de a orienta corect instanțele de judecată în vederea aplicării prevederilor art.106 și art.106¹ din Codul penal.

3.13. Activitatea specială de investigație

Una din atribuțiile de bază ale Procuraturii este efectuarea, inclusiv din oficiu a controlului asupra respectării legislației privind activitatea specială de investigații.

În perioada de raport procurorii responsabili de domeniu au fost orientați la exercitarea sistematică a controlului executării legilor, garantării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către subdiviziunile specializate la efectuarea măsurilor speciale de investigații.

Astfel, de către procurorii abilitați pe parcursul perioadei de raport au fost verificate 3901 dosare speciale de căutare a învinuiților, inculpaților, de identificare a cadavrelor și persoanelor cu identitate necunoscută, comparativ cu 3041 dosare verificate în aceeași perioadă a anului 2018, în rezultatul cărora au fost date 174 indicații (anul 2018 – 281).

La începutul lunii ianuarie 2019 în căutare se aflau 6996 de învinuiți, inculpați și condamnați, care se ascundeau de urmărirea penală, de judecată și de organele care pun în executare sentința (la începutul anului 2018 – 6341), 90 persoane dispărute fără urmă (anul 2018 – 77) și spre identificare erau 20 de cadavre depistate cu identitatea necunoscută (anul 2018 – 27).

În rezultatul măsurilor speciale de căutare și identificare au fost stabilite 4267 persoane (anul 2018 – 4002), 36 persoane dispărute fără urmă (anul 2018 – 33) și identificate 2 cadavre din cele depistate cu identitatea necunoscută (anul 2018 – 8).

La începutul anului curent au rămas a fi în căutare 7699 învinuiți, inculpați și condamnați, 90 persoane dispărute fără urmă iar spre identificare 24 de cadavre.

În anul 2019 de către procurori în cadrul a **50920** cauze penale din gestiune judecătorilor de instrucție le-au fost înaintate **4261** demersuri de autorizare a măsurilor speciale de investigație (anul 2018 – 5578).

În rezultatul examinării demersurilor a fost respinsă autorizarea înfăptuirii măsurilor speciale de investigații în 38 cazuri (anul 2018 – 66).

Cele mai frecvente măsuri speciale autorizate și efectuate în cadrul urmăririi penale au fost:

- interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor – **2812** (anul 2018 – 3928);
- colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice – **707** (anul 2018 – 770);

- documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice – 507 (anul 2018 – 594);

- monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară – 78 (anul 2018 – 41);

- cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat – 90 (anul 2018 – 148);

- supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea – 13 (anul 2018 – 26);

- reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea transmițerilor poștale – 4;

- monitorizare conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice – 12.

De asemenea, în conformitate cu art. 132² alin. (1) pct. 2) din Codul de procedură penală procurorii au autorizat înfăptuirea măsurilor speciale de investigații în 1586 cazuri (anul 2018 – 1480).

Măsurile speciale de investigații autorizate de procurori s-au referit la:

- identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic – 473 (anul 2018 – 444);

- urmărirea vizuală – 622 (anul 2018 – 583);

- controlul transmițerii banilor sau a altor valori materiale extorcate – 98 (anul 2018 – 97);

- investigația sub acoperire – 126 (anul 2018 – 125);

- achiziția de control – 216 (anul 2018 – 210);

- livrarea controlată – 46 (anul 2018 – 21);

- cercetarea obiectelor și documentelor – 3;

- colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată – 2.

În perioada de referință segmentul activității speciale de investigații în special, cel realizat în cadrul urmăririi penale s-a aflat sub monitorizarea procurorilor, în așa mod, ca măsurile speciale de investigații să fi avut loc doar atunci, când pe alte căi a fost imposibilă realizarea scopului procesului penal, iar altfel, putea

fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor, dar totodată, acțiunile devenind necesare și proporționale cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Or, în condiții de echivalență față de mediul criminogen, care în țara noastră este unul îngrijorător, organelor de urmărire penală și procurorilor le revine sarcina de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului, asigurând astfel dreptul părților la o anchetă a infracțiunilor eficientă și în termen rezonabil.

În anul 2019 ponderea măsurilor speciale de investigații în activitatea de urmărire penală a constituit circa 11,4% (5809 măsuri în 50920 cauze penale în gestiune). Aceasta, fiind raportată la indicatorii anului precedent, denotă o descreștere de circa 17% (5809 în 2019 față de 6992 în 2018). Indicele de bază, căruia în special, i se datorează evoluția respectivă este reducerea numărului de interceptări a comunicărilor și imaginilor cu 1116 cazuri (2812 în anul 2019 față de 3928 în anul 2018).

Deși este recunoscută strânsa legătură între activitatea specială de investigații și restrângerea unor drepturi fundamentale ale omului, totuși, prin asigurarea unui echilibru rațional cu exigențele procesului de administrare a probatoriului, aceste măsuri se impun a fi îndeplinite. Iar volumul implicării în combaterea infracționalității prin asemenea procedee, la rândul său, depinde de un șir de factori, printre care se identifică comportamentul făptuitorilor, metodele și mijloacele utilizate de aceștia la comiterea infracțiunilor, căile și mecanismele de ascundere a celor dobândite pe cale criminală.

În concluzie, măsurile speciale de investigație sunt eficiente în procesul de cercetare a infracțiunilor, iar odată cu autorizarea lor și de către judecătorul de instrucție, mecanismul național de procedură este pe măsură să asigure respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

Dat fiind faptul că, procurorului, pe lângă atribuțiile de dispoziție în activitatea specială de investigații, îi revine sarcina monitorizării, și controlului respectării legislației în acest domeniu, în evidență au intrat și unele neajunsuri atât în activitatea procuraturii, cât și a subdiviziunilor specializate care efectuează activitatea specială de investigații, spre exemplu:

- Argumentarea insuficientă a temeiniciei și necesității efectuării măsurii speciale de investigație. Nespecificarea elementelor obligatorii privind standardul de proporționalitate de recurgere la astfel de proceduri;

- Nerespectarea cerințelor Codului de procedură penală, Legii privind activitatea specială de investigații la consemnarea rezultatelor activității precum și neinformarea persoanelor supuse măsurilor speciale de investigații;

- Cunoașterea insuficientă de către ofițerii de investigații a legislației în domeniul activității speciale de investigații, tacticilor și metodelor de efectuare a măsurilor speciale de investigație;

- Lipsa de coerență a cadrului legislativ în domeniul atât al activității speciale de investigații, cât și a procesului penal în partea ce ține de implicarea ofițerilor de investigații în descoperirea infracțiunilor, în special, prin repartizarea pe umerii acestora a deplinelor responsabilități la acest segment.

Cauzele și condițiile care favorizează derogările date sunt profesionalismul insuficient al ofițerilor de investigație, fluctuația cadrelor, lipsa mijloacelor tehnice de investigare și a specialiștilor pentru utilizarea lor, cât și nivelul redus al disciplinei executorii.

De asemenea, în perioada de referință în atenția Procuraturii Generale a intrat și informația publicată în spațiul public cu genericul ”Ministerul interceptărilor”, privind preținsele ilegalități, admise la efectuarea măsurilor speciale de investigații, în cadrul unor cauze penale.

În rezultat, s-a stabilit că aceste cauze penale au fost gestionate de către Direcția Generală Urmărire Penală din cadrul IGP al MAI și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

Verificarea modului de desfășurare a urmăririi penale a stabilit abateri de la prevederile legislației procesual-penale, în special la compartimentul activității speciale de investigații. Drept urmare, au fost pornite 5 cauze penale și 3 procese penale pe faptul comiterii acțiunilor de culegere ilegală a informațiilor ocrotite de lege, despre viața personală, ce constituie secret personal sau familial, fără consimțământul persoanei, cu utilizarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației, precum și violarea dreptului la secretul convorbirilor telefonice cu încălcarea legislației, cu folosirea situației de serviciu, în baza art. 177 alin.(1¹) și art. 178 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Codul penal. Acțiunile de urmărire penală sunt orientate asupra faptelor comise de către 5 ofițeri de investigație, inclusiv, un sef de subdiviziune din cadrul Inspectoratului Național de Investigație al IGP al MAI și 3 procurori.

Concomitent, în privința a 7 procurori au fost inițiate 13 proceduri disciplinare care au fost remise pentru examinare Colegiului disciplinar din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor.

3.14. Factorii care influențează negativ activitatea procurorilor în domeniul urmăririi penale

Eficiența activității procurorilor în anul 2019, a continuat să fie determinată și afectată, cu anumite excepții, de mai mulți factori de ordin obiectiv și subiectiv, și anume:

- cadrul legal material și procesual penal, care necesită a fi perfecționat;
- pornirea neîntemeiată a urmăririi penale (*în baza rapoartelor fără suport factologic și probatoriu, în lipsa prejudiciului determinat, în prezența pe caz a unor litigii evidente de ordin civil/de contencios administrativ, în baza legii care nu era în vigoare, cu încadrarea juridică camuflată și subiectivă a acțiunilor*);
- tergiversarea pornirii urmăririi penale, a examinării sesizărilor despre infracțiuni;
- tergiversarea investigațiilor în cauzele penale (*lăsarea cauzelor în nelucrare, cu perioade extrem de îndelungate de timp (chiar mai mulți ani de zile), cu consecințe grave pentru administrarea probelor*);
- menținerea pe dosare a calității de învinuit perioade excesive (*chiar ani în șir*);
- punerea neîntemeiată sub învinuire, *inclusiv urmată de clasarea procesului și încălcarea dreptului la un proces echitabil*;
- efectuarea cu încălcări a măsurilor speciale (*peste termenele admise de lege, vădit ilegal, în lipsă de temeiuri, utilizarea ilegală a rezultatelor măsurilor speciale de investigații în alte cauze, neinformarea persoanelor despre măsurile speciale efectuate*);
- trimiterea în instanță a cauzelor care nu fac obiectul învinuirii;
- lipsa în teritoriu a medicilor-legiști, precum și calificarea insuficientă a unor dintre aceștia;
- inexistența în unele raioane a judecătorilor de instrucție și încărcătura neuniformă, fapt ce necesită detașarea sau deplasarea procurorilor, uneori distanțe de până la 50 km, pentru participare la ședințele de judecată;

- contestări pe dosarele penale și la judecătorii de instrucție de către avocați, alți participanți la urmărirea penală a tuturor acțiunilor de urmărire și a actelor procesuale, efectuate în scopul tergiversării urmăririi penale;
- conlucrarea inefficientă a organelor de urmărire cu cele care efectuează măsurile speciale de investigație;
- caracterul unilateral, incomplet și tendențios al cercetărilor penale neplanificarea acțiunilor de urmărire, neutilizarea metodicii și tacticii criminalistice la efectuarea anchetei;
- terminarea urmăririi penale în condițiile în care nu este completă, *inclusiv neverificarea alegațiilor aduse de învinuit în apărarea sa*;
- înaintarea propunerilor și adoptarea soluțiilor procesuale premature și neîntemeiate;
- executarea formală de către reprezentanții organelor de urmărire penală a indicațiilor formulate de procuror și/sau ignorarea acestora, precum și a încheierilor judecătorilor de instrucție;
- concentrarea eforturilor în cercetarea cauzelor penale curente, neproportionalitatea distribuirii și planificării activității reprezentanților organelor de urmărire penală;
- organizarea necorespunzătoare și controlul insuficient ale investigațiilor în vederea căutării învinuiților care se sustrag de la urmărirea penală, mimarea căutării persoanelor învinuite (*materialele privind dispunerea efectuării investigațiilor în vederea căutării învinuiților sunt expediate subdiviziunii de căutare cu întârziere de la câteva luni până la câțiva ani*);
- analiza insuficientă a necesității privării persoanelor de libertate, care rezultă aplicarea cu derogări a arestării (*lipsa analizei dacă privarea de libertate a persoanei este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, coroborată cu motivarea insuficientă a unor demersuri privind aplicarea și prelungirea acestei măsuri preventive*);
- existența unui număr mare de funcții vacante a ofițerilor de urmărire penală în inspectoratele teritoriale de poliție și pregătirea profesională slabă a unora dintre aceștia, întocmirea necalitativă a actelor procesuale;
- deficiențe la interpretarea legislației în vigoare, aplicarea eronată și neuniformă de către organele de urmărire penală și procurori a prevederilor legale, ce duc la calificarea incorectă a faptelor infracționale, la încălcări de lege la

administrarea și aprecierea probelor, precum și la aplicarea incorectă a procedurilor de liberare de răspundere penală;

- practica judecătorească neuniformă, divergențe la interpretarea normelor legale;

- nerespectarea dispozițiilor actelor interdepartamentale care privesc evidența infracțiunilor, cauzelor penale și persoanelor care au comis infracțiuni, introducerea în fișele statistice, în baza cărora este constituită statistica judiciară oficială, a unor date ce nu întotdeauna corespund realității;

- măsuri insuficiente pentru evaluarea și asigurarea reparării prejudiciului cauzat, precum și pentru asigurarea stabilirii, inclusiv prin investigații financiare paralele, a bunurilor rezultate din infracțiuni și confiscarea lor;

- asigurarea insuficientă a respectării cadrului legal și garanțiilor privind prelucrarea și folosirea datelor cu caracter personal;

- problema transnistreană, care substanțial determină eficiența procesului de prevenire și combatere a criminalității și, în acest context, merită o atenție și un tratament deosebit pentru găsirea unor soluții adecvate, inclusiv prin implementarea unei justiții tranziționale.

- diferența esențială a ponderii (încărcăturii) activității procurorilor, inclusiv din cauza unui mare număr de funcții vacante în procuraturile teritoriale, ceea ce a implicat reevaluarea statelor de personal în vederea uniformizării împărțirii volumului de activitate între procurori.

Îndeplinirea obiectivelor urmăririi penale, asigurarea legalității și respectarea drepturilor fundamentale ale omului în cadrul procesului penal de către reprezentanții instituțiilor cu atribuții și obligații procesuale prin eforturile lor consolidate ar duce la diminuarea substanțială a deficiențelor enumerate *supra*, respectiv la îmbunătățirea aprecierii activității desfășurate și implicit la ridicarea gradului de încredere a cetățenilor în organele și urmărire penală în particular și în actul de justiție în general.

CAPITOLUL IV: Contribuirea la înfăptuirea justiției

4.1. Considerații generale

Evaluarea gradului de realizare a obiectivelor stabilite pentru perioada de raport, trebuie să pornească de la dinamica și calitatea acțiunilor întreprinse în

vederea implementării politicilor promovate, sintetizând astfel impactul acestora din perspectiva indicatorilor de performanță calitativi și cantitativi.

Actualitatea unor activități tradiționale, deja instituționalizate, a rămas pe radarul procurorilor Direcției judiciare, iar de rând cu acestea, au fost elaborate noi politici în materie penală, politici menite să umanizeze și să simplifice procedurile, să unifice practicile existente, să sporească eficiența justiției și, nu în ultimul rând, să asigure un grad sporit de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din șirul acestor priorități, menționăm îngrijorările pe care le avem în legătură cu dinamica progresivă a cauzelor penale a căror judecare se tergiversează în instanțele de fond și Curțile de Apel, aplicarea încă pe scară largă a unor pedepse penale lipsite de eficiență și fără substanță din perspectivă re-educatională, lipsa de consens asupra interpretării unor norme penale, atât din punct de vedere material, cât și procedural.

În altă ordine de idei, realitățile sociale, economice și juridice, ne plasează în fața unor noi provocări, ne determină să identificăm noi priorități, inclusiv soluții pentru implementarea acestora.

4.2. Activitatea judiciară în materie penală

4.2.1. Activitatea judiciară la nivelul instanțelor de fond

Potrivit datelor statistice, în perioada de raport, se atestă o descreștere a numărului total de cauze penale finisate cu adoptarea unei sentințe comparativ cu anul precedent, în număr de **11673 sentințe** în privința a **13111 persoane**.

În schimb, s-a înregistrat o creștere a numărului sentințelor de achitare și a persoanelor achitate, fiind adoptate **232 sentințe de achitare** în anul 2019 comparativ cu 178 sentințe pe parcursul anului 2018, ponderea acestora din numărul total al sentințelor adoptate fiind respectiv în creștere în raport cu anii precedenți (2019 – 2,68 %, în 2018, – 1,8%, 2017 – 1,6%).

Indicatorii de performanță ai activității judiciare în materie penală, potrivit datelor din sistemul informațional INFO PG, se prezintă conform datelor tabelului ce urmează:

Sentințe/ persoane		anul 2017	anul 2018	Anul 2019
Total sentințe pronunțate	Sentințe	11585	12376	11673
	Persoane	13168	13899	13111

de condamnare	Sentințe	8929	77,1%	10359	82,4%	9750	83,5%
	Persoane	9957		11454		10783	
de achitare	Sentințe	147	1,6%	178	1,8%	262	2,68%
	Persoane	218		254		341	
de încetare	Sentințe	2437	21%	1773	15,3%	1624	13,91%
	Persoane	2921		2123		1920	
cu caracter medical	Sentințe	72	0,62	66	0,47%	67	0,57%
	Persoane	72		66		67	

Se atestă că, în perioada supusă raportării, în procedura specială a acordului de recunoaștere a vinovăției s-au examinat **93** cauze penale, în privința a **105** persoane, sau **0,79 %** din numărul total al cauzelor penale soluționate cu sentință.

Concomitent, aplicabilitatea procedurii simplificate de examinare a cauzelor penale în baza probelor administrate la faza urmăririi penale, se menține la aceeași cotă înaltă de **64,32 %**, fiind examinate în perioada anului 2019 conform procedurii simplificate prevăzute de prevederile art. 364¹ Cod de procedură penală - 7452 cauze penale.

Examinarea la cota specificată a cauzelor penale în procedura simplificată de examinare în baza probelor administrate la faza de urmărire penală, este un indicator pozitiv, care vine să contribuie la reducerea termenelor de examinare a cauzelor, reducerea numărului de cauze penale aflate pe rolul instanțelor de judecată, cât și indică indirect asupra calității (în creștere) a efectuării urmăririi penale.

Analiza indicatorilor statistici generali, confirmă tendința de creștere a calității actului justiției, astfel, în **83,5%** din numărul total de cauze penale expediate pentru examinare în fond instanțelor de judecată au fost pronunțate sentințe de condamnare a inculpaților, în acest sens eforturile procuraturii în ce privește combaterea criminalității aducând finalități pozitive.

4.2.2. Activitatea judiciară la nivelul Curților de Apel

Conform statisticii, în perioada raportată de către **Curtea de Apel Chișinău**, în baza apelului/recursului părților, au fost examinate în total **2460** cauze penale în privința a **3057** persoane, în comparație cu **2581** cauze penale/3154 persoane examinate în anul 2018, sau cu **121** cauze/97 persoane mai puțin ca anul precedent, care reprezintă o descreștere neesențială cu circa 5 %, care este generată de motive obiective și anume de fluxul/demisionarea judecătorilor.

În perioada raportată de către Curtea de Apel Chișinău, în baza apelului/recursului procurorului, au fost examinate **169** cauze penale, în care 275 de persoane au fost achitate de către instanțele de fond (*anul 2018 - 155/230*).

Din numărul total al sentințelor de achitare contestate de procurori în **119** cauze penale în privința la **197** persoane, apelurile/recursurile au fost **admise** fiind casate sentințele de achitare, ceea ce constituie – **70,41 %** (*anul 2018 - 110/156 indicele constituia 70,96 %*) și respectiv în **50** cauze penale în privința **78** persoane apelurile/recursurile procurorilor au fost **respinse** cu menținerea sentințelor de achitare ceea ce constituie – **29,58 %**, fiind atestată la acest capitol o stabilitate continuă a numărului persoanelor în privința cărora au fost casate sentințele de achitare.

Conform datelor statistice, în perioada supusă raportului de către Colegiile penale ale Curții de Apel Chișinău au fost pronunțate **35 decizii de achitare** în privința la 38 persoane, (*anul 2018 – 33/37- 1,27%*), ceea ce constituie **1,42%** din numărul total de 2460 cauze penale în privința a 3057 persoane examinate pe parcursul anului 2019.

Referitor la temeiurile achitării inculpaților în instanța de apel, din totalul de **35 cauze penale**, în **24** cauze s-a dispus achitarea din motivul că, fapta nu întrunește elementele infracțiunii (art. 390 alin. (1) pct. 3) CPP), în **3** cauze din motivul că nu s-a constatat faptul infracțiunii (art. 390 alin. (1) pct. 1) CPP) și în **8** - fapta nu a fost săvârșită de inculpat (art. 390 alin. (1) pct. 2) CPP).

În perioada anului 2019 procurorii **Procuraturii Circumscripție Bălți** au reprezentat învinuirea pe **1072** cauze penale în privința a **1200 persoane**, asupra cărora au fost pronunțate decizii (*în anul 2018 – 1026 cauze în privința a 1131 persoane, în 2017 – 826 cauze în privința a 927 persoane, anul 2016-909/1027*), cifrele reprezentând o creștere semnificativă față de anii precedenți.

Din **506 apeluri** declarate de procurori în privința a **587** persoane inculpate pe **289** cazuri în privința a **335** persoane au fost pronunțate decizii de admitere a acestora cu pronunțarea unor noi hotărâri, iar pe **217** cazuri în privința a **252** persoane au fost pronunțate decizii de respingere a acestora (*în anul 2018-503 apeluri examinate în privința a 563 persoane, din care 207 în privința a 245 persoane au fost admise, iar 296 în privința a 318 persoane respinse; în 2017-301 apeluri în privința a 346 persoane, din care 157/184 admise, iar 144/162 respinse, în anul 2016-294 apeluri în privința a 350 persoane, din care 216/262 admise, și 78/88 respinse*).

Din **89 recursuri** în privința a **90** persoane inculpate, declarate de procurori în condițiile art.437 Cod procedură penală, de instanțele de recurs au **fost admise 53** în privința a **53** persoane, iar **36** recursuri în privința a **37** persoane au fost respinse (*în anul 2018 din 109 recursuri declarate în privința a 110 persoane admise 31/31, 78/79 respinse; în 2017 din 60 recursuri-admise 19, respinse-41; în anul 2016-din 44 recursuri/46 persoane - 29/30 admise; 15/16-respinse*).

Fiind examinate **378** apeluri în privința a **424** persoane, declarate de celelalte părți (avocați, inculpați, părți vătămate), **145** apeluri în privința a **172** persoane au fost admise, iar **233** apeluri în privința a **252** persoane au fost respinse (*în anul 2018 – examinate 338 apeluri/381 persoane, din care admise 153/177, respinse 185/204; în 2017-examinate 401/457 din care 129/153 admise; 272/304-respinse, în anul 2016 – 499 apeluri/561 persoane, admise fiind 191/211; respinse 308/350*);

Din 99 recursuri declarate de alte părți în privința a 99 persoane 35 recursuri în privința a 35 persoane au fost admise, iar 64 în privința a 64 persoane au fost respinse (*în anul 2018- 76 recursuri 78 persoane, din care 31/32 admise; 45/46 respinse; în 2017- din 64 recursuri 19 admise, 45 respinse, iar în anul 2016 -73/73 recursuri/persoane, fiind admise 38/38, respinse 35/35*).

Pe **38 dosare** în privința a **46 persoane achitate** în baza sentințelor instanțelor de fond în perioada supusă analizei au fost **admise 24** apeluri în privința a **29 persoane** achitate, cu pronunțarea unor hotărâri noi, de condamnare ori încetare pe motiv de nereabilitare (dintre care 3 cauze în recurs au fost remise la rejudecare în prima instanță), iar **14 apeluri** în privința a **17 persoane** au fost respinse, cu menținerea achitării, pe **2 cauze** de către instanța de apel a fost înlocuit temeiul achitării, or, *comparativ cu perioada anului 2018 pe 36 cauze în privința a 47 persoane au fost admise 24 apeluri /29 persoane achitate, 9 apeluri /10 persoane respinse, cu menținerea achitării, pe 1 cauză înlocuit temeiul achitării, iar în anul 2017 pe 44 dosare în privința a 53 persoane achitate conform sentințelor instanțelor de fond au fost admise 27 apeluri în privința a 30 persoane achitate, cu pronunțarea unor hotărâri noi, de condamnare sau de încetare pe motiv de nereabilitare, iar 17 apeluri în privința a 23 persoane au fost respinse, cu anul 2016, când din 62 persoane achitate prin sentințele instanțelor de fond, instanța de apel în privința a 45 persoane a pronunțat decizii de condamnare, iar în privința a 18 persoane a menținut achitarea persoanelor*.

Pe parcursul anului 2019, în **Curtea de Apel Cahul**, au fost examinate **340 cauze penale** în privința **405 persoane** ca instanță de apel și recurs, adică cu 12 % mai mult în comparație cu anul 2018. Pe rol – 58 dosare.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
cauze	340	303	225	218	241	225	233
persoane	405	362	273	263	281	262	265

În acest mod se atestă o creștere a cauzelor penale examinate în anul 2019 în comparație cu anii precedenți, ce se datorează completării funcțiilor de judecător la Curtea de Apel Cahul.

Totodată, în decursul anului 2019 din numărul total al cauzelor penale în **ordine de apel** au fost examinate – 300 cauze în privința 365 persoane, sau cu 15 % mai mult în comparație cu anul 2018.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
cauze	300	259	201	197	202	148	139
persoane	365	316	248	242	242	183	169

În **ordine de recurs** în anul 2019 au fost examinate 40 cauze penale în privința 40 persoane, sau cu 10% mai puțin în comparație cu anul 2018. În comparație cu anii precedenți situația fiind prezentată conform tabelului:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
cauze	40	44	24	21	39	77	94
persoane	40	46	25	21	39	79	96

În aceeași perioadă, **Curtea de Apel Comrat** a examinat **218 cauze penale** ca instanță de apel și recurs, adică cu 88 cauze mai multe în comparație cu anul 2018, dintre ele fiind 30 admise și 58 respinse.

Referitor la achitarea inculpaților în instanța de apel, din totalul de **218 cauze penale**, în 7 cauze în privința a 7 persoane s-a dispus achitarea din motivul că, fapta nu întrunește elementele infracțiunii (art. 390 alin. (1) pct. 3) CPP), în 3 cauze din motivul că nu s-a constatat faptul infracțiunii (art. 390 alin. (1) pct. 1) CPP) și în 8 cauze - fapta nu a fost săvârșită de inculpat (art. 390 alin. (1) pct. 2) CPP).

4.2.3. Activitatea judiciară la nivelul Curții Supreme de Justiție

Din cele 2172 de recursuri ordinare declarate în anul 2019 la Curtea Supremă de Justiție, 713 cereri de recurs, în privința a 850 persoane, ori fiecare a treia, a fost declarată de procurorii participanți în instanțele de apel (în 2018 -775, în 2017 - 565, în 2016 - 516, în 2015 - 429 de recursuri ordinare). Dintre acestea: a) 242 de recursuri în privința a 361 persoane, au fost declarate inadmisibile; b) 471 de recursuri în privința a 489 persoane au trecut procedura de admisibilitate, în final fiind: - 375 de recursuri în privința a 384 persoane admise, cu casarea deciziilor curților de apel; -96 de recursuri în privința a 105 persoane respinse, cu menținerea deciziilor instanțelor de apel.

Mai urmează de menționat că din cele 713 de recursuri ordinare declarate de către procurori în anul 2019, 191 au avut ca temei încasarea cheltuielilor de judecată. Din ele au fost examinate 100, dintre care 31 au fost admise, 64 au fost declarate inadmisibile și 5 au fost respinse, iar 91 încă nu au fost examinate.

Raportat la temeiul invocat în cele 471 cereri de recurs ordinar declarate admisibile, se atestă următoarea stare de fapt: - pe motivul aplicării greșite a individualizării pedepsei, au fost examinate 256 recursuri în privința a 265 persoane, dintre care 192 de recursuri în privința a 197 persoane au fost admise, 38 recursuri în privința a 40 persoane au fost respinse, iar 26 în privința a 28 persoane au fost declarate inadmisibile; - pe motivul achitării ilegale au fost examinate 108 recursuri în privința a 116 persoane, din care 89 recursuri în privința a 95 persoane au fost admise, 14 recursuri în privința a 15 persoane au fost respinse, iar 5 recursuri în privința a 6 persoane au fost declarate inadmisibile; - la reîncadrarea acțiunilor au fost examinate 51 de recursuri în privința a 53 persoane, dintre care 38 recursuri în privința a 39 persoane au fost admise, în privința a 6 persoane au fost respinse și a 8 au fost declarate inadmisibile.

Concomitent au fost examinate 72 de recursuri în anulare declarate de către Adjunctul Procurorului General, toate vizând reabilitarea persoanelor supuse represiunilor politice, din ele, în perioada de referință, au fost examinate și admise 58 de recursuri în anulare privind reabilitare persoanelor supuse represiunilor politice.

În anul 2019, cu participarea părților, Colegiul penal a examinat, în ședințe publice 26 de cauze penale, dintre care: 8 cu privire la aplicarea de către Curțile de Apel a amenzilor, 3 cu privire la aplicarea aresturilor; 6- alte încheieri (art.313 Cod de procedură penală); 6 proceduri de revizuire și trei recursuri în interesul legii.

Analizând recursurile ordinare declarate de procurori și deciziile pronunțate de Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, prin care au fost casate deciziile Curților de Apel în ordine de recurs ordinar, se constată că temeiurile pentru casarea acestora, în majoritatea cazurilor a servit încălcarea prevederilor art. 414, 415, 417, 419 și, în deosebi a art.436 din Codul de procedură penală, precum și încălcarea prevederilor art. 61, 75, 84, 85 și 90 Cod penal.

Pe parcursul anului 2019, pe rolul Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție au fost înregistrate 7 cereri de revizuire a hotărârilor devenite irevocabile (în 2018-12 cereri, în 2017- 5 cereri). Colegiul penal lărgit a examinat, cu participarea procurorilor, în ședințe publice, 6 cereri de revizuire, din ele 5 au fost respinse ca inadmisibile și una fiind admisă, cu dispunerea rejudecării cauzei în ordine de apel, iar una a rămas încă neexaminată.

4.3. Politica punitivă

Pe parcursul perioadei de referință formarea unei practici unitare al aplicării pedepselor penale în general, cât și pentru anumite categorii de infracțiuni, a constituit unul dintre obiectivele primordiale ale Procuraturii în cadrul monitorizării examinării judiciare a cauzelor penale.

Situația la capitolul politicii punitive, comparativ cu anii precedenți, este reflectată în tabelul ce urmează:

Anul de referință	Sentințele de condamnare dosare/persoane	Pedeapsa închisorii dosare/persoane	Pedeapsa art.90 CP dosare/persoane	Munca neremunerată dosare/persoane	Amenda dosare/persoane
2013	7732/8903	1528/1763	2478/3053	1994/2017	1732/1980
2014	8590/9524	1633/1867	2434/2846	2260/2344	2245/2447
2015	9886/11070	1907/2217	2672/3172	1998/2069	3307/3612
2016	8563/9560	1927/2197	2294/2727	1485/1536	2857/3100
2017	8922/9957	1915/2234	2280/2706	2521/2604	2206/2413
2018	10357/11451	2046/2327	2444/2903	3247/3346	2620/2875
2019	9750/10783	2055/2358	2133/2531	3650/3768	1912/2126

Or, pe parcursul anului 2019, instanțele de judecată au aplicat în mod prioritar pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, fiind urmată de pedeapsa sub formă de închisoare cu suspendare condiționată a executării pedepsei, apoi pedeapsa sub formă de închisoare cu executarea reală a acesteia și pe ultimul loc amendă.

Analiza indicilor comparativi pentru ultimii ani, a scos în evidență faptul că **munca neremunerată** în folosul comunității continuă să se afle printre pedepsele prioritar aplicate de către instanțele de judecată, situație explicabilă prin modificarea art.64 din Partea Generală a Codului penal, precum și modificările operate în partea specială, potrivit cărora cuantumul amenzilor s-a majorat esențial. Respectiv, din acest considerent, inculpații deseori acceptă, chiar solicită stabilirea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, deoarece nu dispun de mijloace bănești pentru achitarea amenzilor stabilite pentru anumite infracțiuni.

Pedeapsa închisorii cu executare, dar și cu suspendare condiționată a executării acesteia a fost aplicată la nivelul anilor precedenți, de cele mai dese ori, acestea fiind unicele pedepse prevăzute de sancțiunea normei penale și posibil a fi aplicate.

Ca și în anii precedenți, una dintre prerogative pentru anul 2019 a fost aplicarea de către procurori a pedepselor penale non privative sub formă de amendă și munca neremunerată în folosul comunității, în detrimentul pedepsei cu suspendare condiționată a executării pedepsei închisorii.

Analiza indicilor statistici la capitolul aplicării pedepsei în temeiul **art.90 Cod penal**, reflectă faptul că la aplicarea acesteia, procurorii nu în toate cazurile solicită, iar instanțele nu aplică obligațiile prevăzute la art. 90 alin.(6) Cod penal, astfel încât, condamnații nu suportă consecințele condamnării cu excepția obligației de a se prezenta o dată pe lună la consilierul de probațiune, reducându-se efectul preventiv și educativ al pedepsei penale, iar în percepția societății nu suportă nici o pedeapsă. De menționat că, deși pe parcursul perioadei de referință au fost constatate cazuri de aplicare a acestor obligații de către unele instanțe, totuși în vederea redresării situației la capitolul dat, se impune ca la aplicarea pedepsei în temeiul art. 90 Cod penal, să se instituie obligarea condamnatului la unele acțiuni indicate în alin. (6) art.90 din Codul penal, astfel încât pedeapsa aplicată să corespundă rigorilor stabilite de lege.

Pornind de la premisa de umanizare a pedepselor penale, prin Legea din 20.07.2017, în vigoare din 20.12.2017, au fost introduse modificări în Codul penal, prin care au fost stabilite pedepse mai blânde pentru categoria persoanelor care au comis infracțiuni cu vârsta cuprinsă între 18 - 21 ani.

Astfel, potrivit acestor modificări, săvârșirea infracțiunii de către persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani poate fi apreciată de către instanța de judecată drept circumstanță excepțională, totodată, pentru

categoriile în cauză de persoane maximul pedepsei se reduce cu o treime, la fel fiind stabilite alte criterii de individualizare a pedepselor, inclusiv în caz de comitere a unui concurs de infracțiuni sau cumul de sentințe.

Modificările operate au reprezentat un mecanism diferențiat de aplicare a pedepsei față de făptuitor din moment ce vârsta acestuia de la 18 la 21 ani, sugerează faptul că persoana a comis o faptă prejudiciabilă pentru prima dată, iar probabilitatea evitării săvârșirii unor infracțiuni repetate este ridicată din moment ce persoana va regreta comiterea faptei în cauză. Prin urmare, luând în considerare politica penală a statului în sensul umanizării acesteia, prin modificările operate în legislație s-a creat un mecanism capabil de a da o posibilitate reală de resocializare a persoanei în cauză, fără a trece prin instituția executării reale a pedepsei.

Or, umanizarea pedepselor penale va avea ca efect prevenirea riscului de creștere a populației în penitenciare. Prin urmare, aplicare pedepsei cu închisoarea în astfel de cazuri nu poate fi justificată din moment ce faptele săvârșite de către aceste persoane nu ar face decât să genereze mai mari pierderi de întreținere a condamnaților în instituțiile penitenciare, iar simpla detenție a acestora nu va duce la corectarea lor.

Merită a evidenția faptul că, din analiza și monitorizarea pedepselor penale stabilite, urmărind scopul unificării practicilor punitive, corpul de procurori a fost orientat spre aplicarea în mod prioritar a pedepselor penale sub formă de amendă în toate cazurile în care sancțiunea permite aplicarea acesteia.

În acest sens, acuzatorii de stat au fost atenționați asupra respectării exacte a Instrucțiunii executorii a Procurorului General privind calcularea pedepsei amenzii penale nr. 21-8d/17-4004 din 18.12.2017, conform căreia este descris exhaustiv modul de aplicare și calculare a amenzilor penale, acțiuni ce au avut drept consecință creșterea numărului pedepselor penale sub formă de amendă aplicate pentru anul 2019 comparativ cu anii precedenți.

4.4. Achitarea inculpaților

Identificarea cauzelor și motivelor achitării persoanelor de către instanțele de judecată rămâne a fi în continuare una din principalele sarcini .

În 12 luni ale anului 2019, instanțele de judecată de toate nivelurile au pronunțat **295** sentințe de achitare în privința a **404** inculpați, după cum urmează:

- **232** dosare penale / **334** inculpați, pronunțate de către instanțele de fond;
- **63** dosare penale/**70** inculpați (persoane fizice și persoane juridice), pronunțate de către instanțele de apel;

- 0 decizii, pronunțate de Curtea Supremă de Justiție.

La nivelul instanțelor de fond, ponderea cauzelor în care au fost achitați inculpați pentru anul 2019 este de **2,68 %**, un indice într-o ușoară creștere celui stabilit anului trecut, aceasta în condiția în care numărul sentințelor adoptate în anul curent s-a micșorat.

Referitor la categoriile de infracțiuni pe care au fost pronunțate hotărâri judecătorești de achitare, ca și în anii precedenți, prevalează infracțiunile contra patrimoniului, infracțiunile vizând încălcarea regulilor de circulație a transportului, conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, infracțiunile săvârșite de persoane cu funcții de răspundere și infracțiunile legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, acest fapt fiind generat de prezența unor învinuiri sumare, fără indicarea expresă a cuantumului prejudiciilor cauzate prin infracțiune, prezența unor raporturi civile, existența cazurilor de provocare, etc.

Or, clasificându-le după categorii de infracțiuni s-a constatat că, cel mai mare număr de persoane achitate de către instanțele de fond au fost acuzate de comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 din Codul penal, numărul lor constituind 45 persoane ceea ce prezintă 13,2 % din numărul total al persoanelor achitate.

În aceeași ordine de idei s-a constatat a câte 18 persoane achitate pentru infracțiunile prevăzute de art. 186 din Codul penal, art. 191 din Codul penal, art. 264¹ din Codul penal, 17 persoane achitate pentru infracțiunea prevăzută de art. 287 din Codul penal și 14 persoane achitate pentru infracțiuni prevăzute de art. 264 din Codul penal.

Cele mai multe persoane achitate în raport cu numărul total al persoanelor în privința cărora au fost pronunțate astfel de sentințe, se atestă în Procuratura r-lui Rezina (21/27), Procuratura Anticorupție (19/31), PCCOCS (18/35), Procuratura mun. Chișinău, of. Buiucani (17/23) și Procuratura r-lui Hîncești (14/23).

La polul opus, sunt procuraturile care nu au înregistrat cazuri de pronunțare a sentințelor de achitare a persoanelor acestea fiind: Procuratura r-lui Călărași, Procuratura r-lui Glodeni, Procuratura UTA Găgăuzia, Procuratura r-lui Comrat și Procuratura r-lui Vulcănești.

Merită a fi evidențiat faptul că pronunțarea sentințelor de achitare continue a fi o problemă care se află mereu în vizor. Astfel sentințele de achitare sunt monitorizate și discutate, cu analiza detaliată a factorilor care au determinat pronunțarea sentințelor de achitare, urmărind diminuarea lor pe viitor.

Analiza temeiurilor de pronunțare a sentințelor de achitare, reflectă următoarele date statistice:

- Lipsa elementelor infracțiunii – **215** persoane fizice;
- Lipsa faptului infracțiunii – **59** persoane fizice;
- Fapta nu a fost săvârșită de inculpat – **56** persoane fizice;
- Legitimă apărare – **1** persoane fizice;
- Fapta nu este prevăzută de legea penală - **3** persoane fizice;

Analiza cauzelor ce au generat adoptarea ***soluțiilor de achitare***, permite a le sistematiza ***în trei categorii***:

1) **Aprecierea de către instanța de judecată a probelor potrivit art.101-104 Cod de procedură penală**, dând prioritate probelor apărării în detrimentul probelor acuzării, aprecierea diferită, în majoritatea cazurilor unilaterală, neobiectivă și fără o analiză corespunzătoare a probelor sau, în general, fără o apreciere a acestora. Asemenea situații cel mai frecvent se admit de judecători în procesul examinării cauzelor penale din domeniul corupției sau circuitul ilegal al drogurilor, în scop de comercializare (art.217¹ Cod penal). Acțiunile inculpaților sunt superficial motivate prin invocarea pretensei provocări fie din partea victimelor a acțiunilor de extorcare, fie ale agenților sub acoperire, ca ulterior, examinând minuțios și în evoluție toate acțiunile făptuitorilor, instanțele ierarhic superioare să caseze aceste sentințe;

2) **Prestația procurorilor la instrumentarea cauzelor penale**, expedierea în instanța de judecată a cauzelor penale în lipsa unor probe suficiente pentru obținerea condamnării sau a cauzelor penale cu omisiuni procesuale, precum și fără efectuarea tuturor acțiunilor de urmărire penală ce se impun, inclusiv cu întocmirea unor acte de acuzare sumare fără indicarea tuturor chestiunilor enunțate de prevederile art. 281 Cod de procedură penală, cu încălcarea normelor și termenelor procedurale, etc.;

3) **Comportamentul participanților în proces**, or, la caz poate fi enunțată schimbarea declarațiilor de către partea vătămată sau martori, imposibilitatea aducerii și audierii acestora în ședința de judecată din cauza plecării lor peste hotare, concluziile divergente ale contraexpertizelor sau expertizelor suplimentare (în special cele medico-legale) numite pe parcursul judecării cauzei etc.

Continuând a fi una dintre priorități, Secția unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată a Procuraturii Generale își asumă rolul de monitorizare în permanență a evoluției judiciare a cauzelor penale în care

au fost pronunțate sentințe de achitare vădit ilegale, fie tendențios, fie prin interpretare arbitrară sau ilegală a probelor și își propune informarea despre existența a astfel de situații a Consiliul Superior al Magistraturii și după caz, a Inspecției procurorilor.

Modul în care evoluează judecarea în timp a cauzelor penale în care au fost pronunțate hotărâri de achitare, a demonstrat că pentru a avea un tablou real al ponderii hotărârilor de achitare din numărul total al cauzelor examinate, este necesar un ciclu de aproximativ 3-4 ani. Or, datorită dificultăților care apar la judecarea cauzelor cu inculpați achitați, de mai multe ori instanțele ierarhic superioare dispun rejudecarea cauzelor penale, iar pe cale de consecință, o hotărâre de achitare devine irevocabilă după aproximativ 3-5 ani sau chiar mai mult reieșind din faptul că în cele mai multe cazuri acestea sunt remise repetat la rejudecare de către Curtea Supremă de Justiție.

4.5. Încetarea proceselor penale în instanțele de judecată

Comparativ cu anii precedenți, în anul 2019 se constată o descreștere a numărului persoanelor în privința cărora procesul penal a fost încetat în instanțele de judecată. Cuantumul sentințelor de încetare a proceselor penale în anul **2019** a constituit circa **13,6 %** (în anul 2018 – **14,3%**, în anul 2017 – **20,9%**).

Astfel, dacă pe parcursul anului **2018** au fost pronunțate **1781** sentințe de încetare a procesului penal în privința a **2101** persoane, în anul **2019** se atestă **1586** sentințe în privința a **1852** persoane.

Din numărul total al proceselor penale încetate în instanțele de judecată:

- 56,3% - sunt axate pe motivul împăcării părților (894 sentințe);
- 4,5 % - urmare a liberării persoanelor de răspundere penală și tragerii acestora la răspundere contravențională (72 sentințe);
- 0,4% - urmare a liberării minorilor de răspundere penală (7 sentințe);
- 5,3% - intervenirea decesului făptuitorului (86 sentințe);
- 2,1% - sunt axate pe motivul retragerii plângerii prealabile (34 sentințe);
- 2,6% - există alte circumstanțe prevăzute de lege (art.332 alin.(1) coroborat cu art.275 pct. 9) Cod de procedură penală (42 sentințe);
- 5,0% - fapta persoanei constituie o contravenție administrativă (art.332 alin.(2) Cod de procedură penală) (80 sentințe);
- 18,8 % - a intervenit termenului de prescripție (art. 60 Cod penal) (299 sentințe).

Pentru perioada anului 2019, comparativ cu anii precedenți, se constată o creștere a numărului persoanelor în privința cărora procesul penal a fost încetat în instanțele de judecată în temeiul art.60 Cod penal, în anul 2018 fiind pronunțate 217 sentințe de încetare pe motivul intervenirii termenului de prescripție, iar în 2017 -133 sentințe pe același temei.

Analizând datele statistice, la capitolul încetării proceselor penale în instanța de judecată în temeiul **art.60 Cod penal**, se atestă un număr impunător de procese penale încetate cu participarea acuzatorilor de stat din cadrul procuraturii UTA Găgăuzia, oficiul Central, acesta constituind o pondere de 84, 2%. Or, din numărul total de 16 sentințe de încetare cu liberarea persoanelor de răspundere penală în baza art.60 Cod penal, majoritatea se atribuie la infracțiuni prevăzute de art.264/1 alin.(1) CP - 10 sentințe de încetare.

Situația expusă ar putea fi condiționată de faptul că, majoritatea cauzelor penale aflate în exercitarea și conducerea procurorilor în Procuratura UTA Găgăuzia Oficiul Central se examinează de către Judecătoria Comrat sediul Central, unde pe parcursul anului 2019 au activat doar 2 judecători, respectiv ședințele de judecată fiind amânate pentru intervale de 3 - 6 luni. Ca rezultat, examinarea majorității cauzelor se tergiversează și, respectiv, în pofida faptului că procurorii întreprind măsuri necesare în vederea asigurării prezenței părții vătămate, martorilor etc., procese penale se încetează din motivul expirării termenului de prescripție.

O situație similară se atestă și în alte judecătorii per exemplu judecătoria Orhei, sediul Rezina, fapt ce generează eludarea de la răspundere penală inclusiv de anulare a dreptului de conducere a mijloacelor de transport a persoanelor culpabile de comiterea acestei categorii de infracțiuni.

Se va reține că, în anul 2017 – 2018, numărul mare de sentințe de încetare a fost determinat direct de adoptarea Legii nr.210 din 29.07.2016 „Cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”.

Astfel, în anul 2017 din numărul total al sentințelor de încetare – 40% au fost adoptate ca urmare a liberării persoanelor de răspundere penală în temeiul art.107 Cod penal (972 sentințe), în anul 2018 au fost pronunțate doar 283 de sentințe de încetare în baza art.107 Cod penal (circa 12,1 %), iar în anul 2019 - **63** sentințe de încetare pentru acest temei, circa **3,89 %** din numărul total al proceselor penale încetate în instanțele de judecată.

Pentru perioada anului 2019, comparativ cu anul precedent, se constată o descreștere a numărului persoanelor în privința cărora procesul penal a fost încetat în instanțele de judecată în temeiul art.55 Cod penal.

Astfel, dacă pe parcursul anului 2018 au fost pronunțate 166 sentințe de încetare a procesului penal în temeiul art.55 Cod penal (circa 9,3%), în anul 2019 se atestă 72 sentințe de încetare, circa 4,5 % din numărul total al proceselor penale încetate în instanțele de judecată.

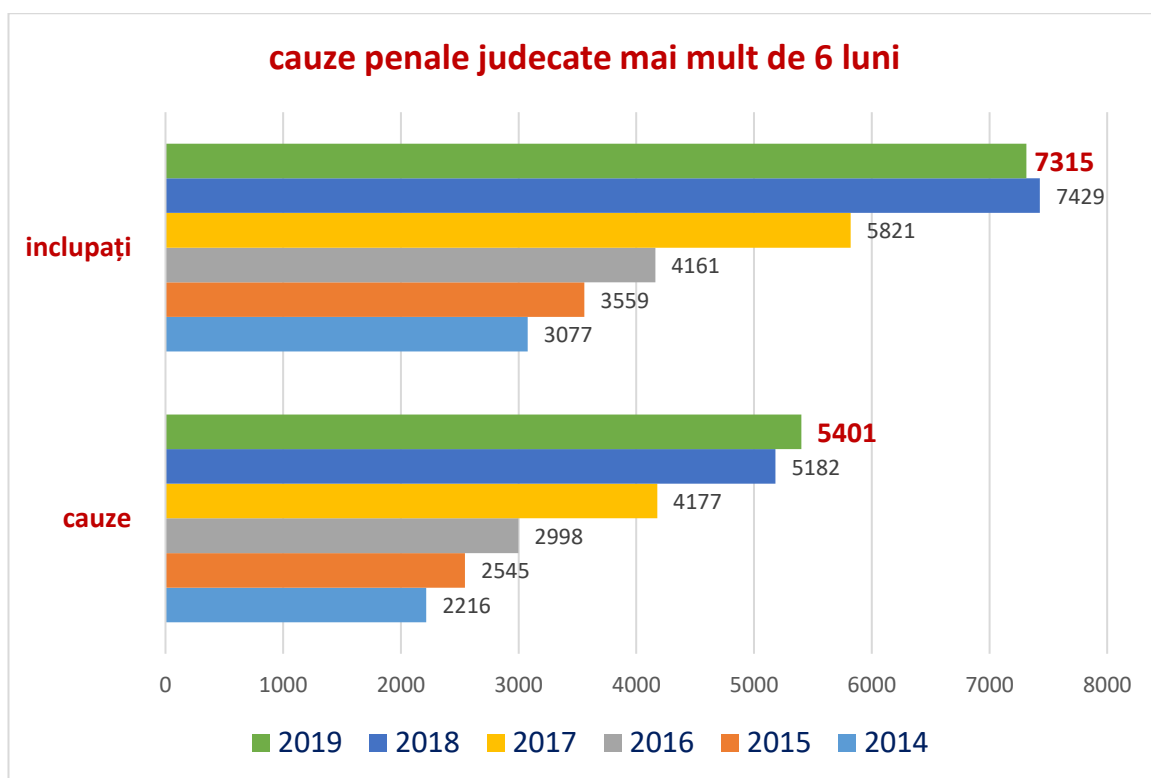
Se va reține că, ponderea sentințelor de încetare pe motivul împăcării părților în cadrul ședințelor preliminare a cercetării judecătorești rămâne a fi unul impunător, faptul dat denotă tendința de majorare superficială de către unii procurori a indicatorilor cantitativi privind numărul cauzelor penale diferite justiției, în unele cazuri chiar cu prezența în materialelor cauzei penale a tranzacțiilor de împăcare.

O asemenea practică dubioasă este proprie procuraturii mun. Chișinău, oficiul principal în cazul proceselor penale vizând infracțiuni prevăzute de prevederile art. 264 alin. (1) Cod penal.

4.6. Tergiversarea examinării cauzelor penale în instanțele de judecată

În pofida acțiunilor întreprinse în scopul excluderii caracterului îndelungat al judecării cauzelor penale, se constată că fenomenul tergiversării judecării cauzelor penale *per ansamblu* persistă, cunoscând în unele judecătorii chiar o dinamică îngrijorătoare. Analiza datelor statistice sistematizate în sistemul informațional ”INFO PG” se prezintă conform datelor statistice ce urmează:

Cauze penale judecate mai mult de 6 luni						
Perioada	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cauze	2216	2545	2998	4177	5182	5401
Inculpați	3077	3559	4161	5821	7429	7315

Astfel, pe parcursul anilor, deși se constata o creștere constantă cu aproximativ 25-30% anual a numărului cauzelor penale a căror judecare depășea 6 luni din momentul sesizării instanțelor, în anul 2019 rata de creștere a fost una nesemnificativă constituind doar 4%, iar numărul persoanelor inculpate fiind chiar în descreștere cu 1,5%, deși în cazul procuraturilor mun. Cahul, r-lor Ciadâr Lunga, Ștefan Vodă, Vulcănești, Rezina s-a constatat o creștere semnificativă, cu circa 30% a cauzelor penale pe care procurorii reprezintă acuzarea de stat și care se examinează o perioadă mai mare de 6 luni. Situația la capitolul dat rămâne a fi critică și în cazul Procuraturii mun. Chișinău, oficiile Buiucani, Botanica, Ciocana, Procuraturii Anticorupție unde anual se atestă o creștere minim cu 20% a numărului cauzelor penale din categoria dată, toate aceste cauze fiind pe rolul Judecătoriei Chișinău.

În pofida aplicabilității în circa 64% din cauzele penale examinate a procedurilor simplificate privind acordul de recunoaștere a vinovăției și judecarea cauzelor penale în baza probelor administrate la faza urmăririi penale, creșterea numărului cauzelor penale cu termen de examinare mai mult de 6 luni, creează premise pentru încasarea despăgubirilor în legătură cu nerespectarea termenelor rezonabile de examinare a cauzelor, dar și buna funcționare a sistemului justiției, care în special în raza mun. Chișinău este suprasolicitat.

În tabelul de mai jos sunt prezentate numărul cauzelor penale ce au fost expediate în instanțele de judecată începând cu perioada anului 2009 și pe care

până la moment nu sunt pronunțate sentințe, aceste date prezentând situația catastrofală în domeniul supus raportării, atestându-se cauze a căror examinare durează mai mult de 7, 8 și chiar 10 ani în instanțele de fond:

Cauze penale pendinte mai mult de 7 ani									
Perioada	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Cauze	2	1	8	18	34	56	160	340	615
inculpați	5	1	21	39	82	147	338	586	1239

La situația din 31.12.2019, se constată că, din numărul total de 7315 inculpați - 131 se aflau în stare de arest preventiv, din care 42, acuzați de către procurorii din cadrul Procuraturii PCCOCS.

Se va reține că, deși numărul de cauze penale a căror termen de examinare este tergiversat rămâne a fi unul impunător, inexplicabilă este atitudinea acuzatorilor de stat vizavi de prevederile legale a art. 20 Cod de procedură penală ce stipulează că, *judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile, iar în situația în care, există pericolul încălcării termenului rezonabil, participanții la proces pot adresa instanței care judecă în fond cauza o cerere privind accelerarea urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei*, reieșind din faptul că, pe parcursul anului 2019 au înaintat doar 70 cereri de accelerare din care 16 au fost admise, restul fiind respinse.

Efectuând o analiză a factorilor și condițiilor care au determinat tergiversarea examinării cauzelor penale, ajungem la concluzia că nu există o determinantă anume ce ar influența dinamica acestora, iar aprecierea circumstanțelor de fapt ale fiecărei cauze penale în parte, ne permite a pune în evidență principalii factori și condiții obiective, care influențează examinarea judiciară îndelungată și, pe cale de consecință, a amânării cauzelor penale, inclusiv cu inculpați în stare de arest preventiv, după cum urmează:

- complexitatea cauzelor penale care implică efectuarea unui volum mare de lucru atât la faza de urmărire penală, cât și în instanța de judecată, inclusiv și generat de conexarea altor cauze penale pe parcursul cercetării judecătorești;

- redisputarea în ședința preliminară, la faza de cereri și demersuri, a probelor acumulate în faza de urmărire penală, invocarea nulității acestora, abuzarea cu re-credință de formularea cererilor repetitive de recuzare etc.;

- conduita instanței de judecată la numirea dosarelor penale spre examinare, în unele cazuri ca rezultat al volumului mare de lucru al judecătorilor, ședințele de

judecată fiind amânate la intervale de timp cuprinse între 2 și 3 luni, inclusiv în rezultatul intervenirii concediilor anuale de odihnă ale participanților la proces;

- lipsa magistraților din instanțe, condiționată de transferul sau eliberarea din funcție a judecătorilor, ce la rândul său generează o încărcătură extrem de mare *per* judecător;

- ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate din partea apărării;

- necesitatea acumulării probelor suplimentare, în cazul urmăririi penale incomplete, sau la solicitarea apărătorului inculpatului sau părții vătămate, inclusiv numirea expertizelor, efectuarea cărora durează;

- neprezentarea în proces a părților, a martorilor și apărătorilor.

În astfel de cazuri se constată că, acuzatorii de stat urmează să solicite, după caz amendarea, schimbarea măsurii preventive inculpaților sau judecarea cauzei în lipsa inculpatului conform art.321 alin.(2) pct.2) CPP⁷;

- în cazul neprezentării în ședințe a părților vătămate, martorilor, să antreneze în executarea procedurilor de citare organele Ministerului Afacerilor Interne, inclusiv prin utilizarea prevederilor art.199 CPP - aducerea silită;

- în cazul neprezentării nemotivate în ședințele de judecată a martorului, expertului, specialistului, interpretului, traducătorului sau apărătorului legal citați la instanță și neinformarea acestora despre imposibilitatea prezentării, când prezența lor este necesară, procurorii vor solicita instanțelor de judecată sancționarea acestora cu amendă judiciară în cazul în care absența acestora a dus la cheltuieli judiciare suplimentare.

Se constată și o practică vicioasă a unor acuzatori de stat, în cauzele penale în care față de inculpați este aplicată măsura preventivă arestul preventiv, să se limiteze în cadrul mai multor ședințe de judecată doar la examinarea demersului de prelungire a măsurii preventive fără a prezenta și examina probele acuzării, prin această indolență creând premise de curgere a termenului de deținere în arest preventiv și de tergiversare a examinării cauzei penale, inclusiv crearea unei ambianțe favorabile inculpaților de a se eschiva de la judecarea cauzei.

Pentru anul 2020 activitatea Direcției judiciare a Procuraturii Generale se va focusa în continuare pe acordarea ajutorului practic și metodic pentru eradicarea

⁷ Când inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia

fenomenului tergiversării judecării cauzei, acțiuni care trebuie realizate consensual cu Consiliul Superior al Magistraturii, întregul corp de judecători și organele de poliție.

O altă problemă care urmează a fi soluționată în comun cu Curtea Supremă de Justiție, constă în dispunerea nelimitată a soluțiilor de rejudecare, atât de către Curtea Supremă de Justiție în ordine de recurs ordinar, cât și de către Curțile de Apel. Rejudecările dispuse de către instanțele ierarhic superioare epuizează părțile vătămate și martorii, iar repetitivitatea asigurării prezenței lor în instanțe îi descurajează.

Totodată se optează pentru soluția de limitare a posibilităților de dispunere a rejudecării cauzelor penale, or aceasta va responsabiliza instanțele ierarhic superioare să-și asume deciziile adoptate (*spre exemplu, Curtea Supremă de Justiție să poată dispune doar o singură dată rejudecarea cauzei penale*). În concluzie, situațiile de dispunere de mai multe ori a rejudecării cauzei în instanța de apel, contravin principiului celerității judecării cauzelor penale, iar riscul încălcării termenelor rezonabile este unul iminent.

4.7. Măsurile asiguratorii

În perioada anului 2019, instanțele de judecată au pronunțat în total **142** de sentințe cu dispunerea confiscării speciale, în condițiile art.106 din Codul penal a bunurilor rezultate din infracțiuni sau folosite la comiterea infracțiunilor, valoarea cumulativă a bunurilor confiscate constituind suma totală de **64.917.387 lei**, cu **16.677.092 lei** mai mult comparativ cu perioada anului 2018 (**48.240.295 lei**).

Cel mai mare număr de sentințe prin care instanțele de judecată au dispus confiscarea specială au fost pronunțate pe dosarele investigate de procuraturile specializate: Procuratura Anticorupție, fiind pronunțate **77** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor cu valoarea cumulativă de **5.733.968 lei** și de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, **22** de sentințe, cu dispunerea confiscării bunurilor în sumă totală de **55.202.747 lei**.

Cu participarea procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale, de către instanțele judecătorești au fost pronunțate **43** sentințe cu dispunerea confiscării bunurilor în valoare de **3.980.672 lei**.

Informația relevantă, în ansamblu pe țară, se prezintă conform tabelului de mai jos:

Punerea bunurilor sub sechestru	Valoarea cumulativă în lei a bunurilor sechestrate		3.757.887.726
	Inclusiv	Pe cauze trimise în judecată (conform rechizitoriului)	113.074.406
		Pe cauze restante la 01.01.2020	3.643.509.212
		Pe alte categorii de cauze (suspendate, suspendate condiționat, încetate, clasate)	2.034.372
Bunuri confiscate /art.106 CP/	Total sentințe		142
	Inclusiv	Valoarea cumulativă în lei a bunurilor confiscate	64.917.387
		Spălarea banilor (art.243 CP)	348.857
		Trafic de ființe umane, copii și migranți (art.165, 167, 168, 206, 208, 220, 362 ¹ CP)	1.475.827
		Trafic ilicit de droguri (art.217 – 217 ⁶ , 218, 248 alin.(2), 322, CP)	363.119
		Trafic ilicit de arme (art.290, 292 CP)	10.000
		Corupere, mituire (art.191 alin.(2) lit.d), 256, 324-328, 330 ² , 333 – 335 CP)	5.386.919
		Contrabandă și eschivare de la achitarea drepturilor de import (art.248, 249 CP)	56.395.227
		Alte infracțiuni	454.579

Este de menționat faptul că, în instanțele de judecată există o practică neuniformă cât privește aplicarea prevederilor art.106 Cod penal.

În primul rând, astfel de situații de aplicare diferită a prevederilor respective se constată la recuperarea banilor transmiși sub control, aceștia fiind destinați pentru efectuarea în cadrul cauzei penale a acțiunilor procesuale „Controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite”. La fel, nu există o practică unică a organelor de urmărire penală, nici a instanțelor de judecată de a califica, potrivit art.227 alin.(1) pct.5) Cod procedură penală, drept cheltuieli judiciare și a-i încasa în ordinea prevăzută pentru acestea.

Deseori banii transmiși sub control, depistați ulterior și ridicați în cadrul acțiunilor procesuale, se recunosc ca corpuri delictive. Este neclară, însă și procedura de asigurare a recuperării banilor transmiși sub control, care nu au fost găsiți și ridicați în cadrul acțiunilor procesuale ulterioare.

Ca rezultat, această practică diversă generează deficiențe de interpretare și de către instanțele de judecată, fiind constatată o practică judiciară neuniformă, când banii respectivi se confiscă în contul statului potrivit prevederilor art.106 Cod penal, fie se trec în folosul statului potrivit prevederilor art.162 Cod penal.

În alte situații se admite acțiunea civilă a Centrului Național Anticorupție, care reclamă încasarea banilor în contul său în calitate de persoană prejudiciată prin acțiunile făptuitorului, deși decizia de transmitere a banilor sub control, luată de organul de urmărire penală, nu poate fi imputată acestuia. Mai mult ca atât, potrivit art.135 alin.(3) Cod procedură penală *„(3) Acțiunile de transmitere sau primire sub control a banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite, deși cad formal sub incidența infracțiunii, în mod separat nu constituie infracțiune și se realizează doar în scop de identificare a intențiilor și de verificare a sesizării cu privire la săvârșirea infracțiunii care a început până la sau în afara implicării organelor indicate la alin.(2).”*.

Totodată, în practică sunt stabilite cazuri de respingere a solicitărilor acuzatorilor de stat privind aplicarea prevederilor art.106 Cod penal, de confiscare a contravalorii bunurilor rezultate din infracțiuni, care au constituit obiectul actelor de corupție, fiind dispusă restituirea banilor către declarant/martor. Drept motive invocate de instanța de judecată fiind neaplicarea sechestrului asupra banilor sau echivalentului lor, nerecunoașterea acestora în calitate de corp delict.

Se reține că, potrivit practicii judiciare, au fost stabilite cazuri în care, banii care au constituit obiectul actelor de corupție au fost restituiți benevol declarantului/martorului de către făptuitor în cadrul urmăririi penale și deși acuzatorii de stat au solicitat confiscarea contravalorii bunurilor respective, ca bunuri utilizate ori destinate pentru sau rezultate din infracțiune, de către instanța de judecată aceste cereri au fost respinse.

În motivarea soluțiilor instanțele au reținut că, în condițiile în care banii obținuți prin infracțiune au fost restituiți persoanei de la care aceștia au fost extorcați, se atinge scopul enunțat la art.98 alin.(1) CP, acesta fiind înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală și ca urmare prevederile art. 106 Cod penal nu se mai aplică.

În același context, instanțele fac referire la cauza Silickienė v. Lituania, nr. 20496/02, 10.04.2012 (par. 65), în care Curtea a menționat că scopul legitim al unei confiscări este acela de a împiedica justițiabilul de a trage careva foloase pecuniare din bunuri sau bani obținuți pe căi criminale, în detrimentul interesului

general al societății. Astfel, instanțele motivează, că din conținutul art. 98 alin. (1) Cod penal coroborat cu art.106 alin.(1) și (2) lit.b) Cod penal, se desprinde că scopul învederat de legiuitor la instituirea măsurii respective, în cazul restituirii banilor obținuți din infracțiune persoanei de la care aceștia au fost extorcați, este atins.

O altă problemă este situația când făptuitorului i se incriminează pretinderea, acceptarea sau promisiunea, oferirea fără a i se incrimina primirea sau darea, și astfel, banii, în calitate de instrument pentru comiterea infracțiunii, nu au fost efectiv transmiși-primiți, însă cad sub incidența art.106 alin.(2) lit.a) Cod penal.

De menționat că, sentințele prin care în privința inculpaților instanța de judecată a aplicat confiscarea extinsă, adică prevederile art.106¹ Cod penal, nu au fost identificate.

Reiterăm poziția în partea ce ține de subiectul dezbătut, privind continuitatea acțiunilor în vederea asigurării confiscării veniturilor infracționale, care permanent va constitui în activitatea Procuraturii un obiectiv primordial, realizarea căruia poate fi atins prin orientarea corectă a instanțelor de judecată în vederea aplicării prevederilor art.106 și art.106/1 din Codul penal.

4.8. Cheltuielile de judecată

În perioada 12 luni ale anului 2019 reprezentând învinuirea în numele statului, procurorii din cadrul procuraturilor teritoriale și specializate au solicitat instanțelor de judecată încasarea de la persoanele condamnate a cheltuielilor de judecată în sumă totală de 14.824.024 lei, fiind dispusă încasarea doar a sumei de 6.029.073 lei.

În rezultatul studierii informațiilor prezentate de către procuraturile teritoriale și specializate se constată o tendință nu chiar pozitivă la încasarea cheltuielilor de judecată și anume: instanțele de judecată întemeiază soluțiile adoptate prin modificările operate prin Legea nr.316 din 22.12.2017 (publicată în Monitorul Oficial nr.40-47/108 din 09.02.2018) prin care alin.(2) art.143 Cod de procedură penală a fost abrogat.

Ca și în anul precedent (2018) continuă practica formată de către instanțele de judecată la capitolul neîncasării cheltuielilor suportate pentru efectuarea expertizelor, conform sumelor indicate în rapoartele de expertiză (nu se încasează de la inculpați), deoarece instanțele de judecată motivează sentințele și deciziile

că, sunt cheltuieli efectuate în cadrul urmăririi penale în vederea acumulării probatoriului necesar pentru demonstrarea vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunilor incriminate, și sunt cheltuieli ce se trec în contul statului (dispoziția alin.(2) a aceleiași norme stipulează, că plata expertizelor judiciare efectuate în cazurile prevăzute la alin.(1) se face din contul mijloacelor bugetului de stat).

Conform prevederilor art.100 alin.(2) Cod procedură penală și art.6 paragr.2 al Convenției Europene, sarcina probațiunii e pusă în seama organului de urmărire penală, persoana acuzată de un delict beneficiind de „prezumția nevinovăției”, stipulată și în prevederile art.8 Cod procedură penală.

În context, dispozițiile art.11 alin.(2) al Legii RM nr.68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, prevede expres că, expertiza judiciară se efectuează în temeiul actului de dispunere a expertizei judiciare, emis în conformitate cu prevederile legislației de procedură.

Așadar, fără a ține cont de faptul că, expertizele au fost dispuse de către organul de urmărire penală în vederea demonstrării vinovăției sau nevinovăției inculpatului la infracțiunea incriminată, ce, la rândul său, a determinat încadrarea juridică a faptei, acțiuni procesuale ce țin de administrarea probatoriului și formularea învinuirii, pusă în sarcina anume părții acuzării, instanțele de judecată consideră neîntemeiate solicitările procurorului cu privire la încasarea plăților expertizelor judiciare.

De asemenea, analiza datelor statistice denotă un decalaj semnificativ al numărului apelurilor/recursurilor procurorilor admise, or instanțele de apel examinând chestiunea privind încasarea cheltuielilor de judecată, abia după modificările operate *prin Legea nr. 316 din 09.02.2018*, au început *selectiv* să intervină în sentințele atacate de către procurori, încasând cheltuielile judiciare de la inculpați.

Astfel, drept temei de respingere a recursurilor ordinare declarate de procurorii la capitolul încasării de la inculpați a cheltuielilor de judecată suportate și exprimate în costul expertizelor judiciare, efectuate în cadrul urmăririi penale, instanța de recurs a motivat soluțiile adoptate, referindu-se la modificările operate prin Legea nr.316 din 22.12.2017 (*publicată în Monitorul Oficial nr.40-47/108 din 09.02.2018*), prin care alin. (2) al art.143 Cod de procedură penală a fost abrogat.

Deci, potrivit practicii Colegiilor penale ale Curții Supreme de Justiție s-a constatat că, expertizele dispuse de către organul de urmărire penală până la data de 09 februarie 2018, când au intervenit modificări în art.143 alin.(2) Cod de

procedură penală (acesta fiind abrogat prin Legea nr.316 din 22 decembrie 2017, în vigoare din 09 februarie 2018), care până la această dată prevedea că, plata pentru efectuarea expertizelor prevăzute la alin.(1) a aceluiași articol se face din contul mijloacelor bugetului de stat.

Totodată, în conformitate cu prevederile alin. (3) art.75 din Legea nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, se indică că *„În cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat, cu excepția cazurilor prevăzute la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova”*.

Potrivit art.142 alin.(2) Cod de procedură penală „Părțile, din inițiativa proprie și pe cont propriu, sunt în drept, prin intermediul organului de urmărire penală, al procurorului sau al instanței de judecată, să înainteze instituției publice de expertize judiciare/biroului de expertiză judiciară o cerere privind efectuarea expertizei judiciare, pentru constatarea circumstanțelor care, în opinia lor, vor putea fi utilizate în apărarea intereselor lor ...”.

În concluzie, urmează de menționat că, conform practicii Curții Supreme de Justiției la capitolul încasării cheltuielilor de judecată s-a constatat că, cheltuielile de judecată vor fi încasate din contul inculpaților, doar în cazul când, numirea expertizelor ordonate de către organul de urmărire penală a avut loc după data de 09 februarie 2018, adică odată cu modificările operate la art.143 alin.(2) Cod de procedură penală, *prin Legea nr.316 din 22 decembrie 2017*, în vigoare din 09 decembrie 2018 și dacă numirea expertizelor a fost inițiată la inițiativa inculpaților sau avocaților acestora (în baza alin.(3) art.75 din Legea nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar) și respectiv art.142 alin.(2) Cod de procedură penală.

În această ordine de idei, se conchide că, cheltuielile judiciare pentru expertizele judiciare inițiate de către organul de urmărire penală până la 09 februarie 2018 se încasează conform prevederilor art.143 alin.(2) Cod de procedură penală (*în redacția Legii din 05 aprilie 2012*), din contul mijloacelor bugetului de stat, care conform art.10 Cod penal (sunt mai favorabile pentru inculpat).

În acest sens, modificările operate în Codul de procedură penală au menirea evitării suportării de către stat a cheltuielilor judiciare, pentru bună funcționarea mecanismul de recuperare a acestora de la persoanele condamnate.

Se conchide că, acuzatorii de stat contrar practicii judiciare stabilite continuă să solicite în calitate de cheltuieli judiciare plăți neprevăzute de norma procedurală

inclusiv pentru consumabile, practică considerată a fi vicioasă și cu tendință de contracarare a ei pentru anul 2020 în scopul creării unei practici uniforme cu tentă legală.

4.9. Politici promovate în vederea unificării practicii

La capitolul unificării practicii de reprezentare a învinuirii în instanțele de judecată, potrivit programelor și planurilor de activitate a procuraturii, ca rezultat al depistării practicilor negative la examinarea cauzelor în instanțele de judecată, Secția unificare a practicii de reprezentare a învinuirii în instanțele de judecată a Procuraturii Generale a intervenit cu recomandări, circulare și instrucțiuni în acest domeniu și anume:

- Circulara privind controlul constituționalității unor prevederi din articolele 189 alin. (3) lit. f), 307 alin. (2) lit. c), 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și 335 alin. (1¹) din Codul penal din 11.11.2019.

- Recomandare privind computarea arestului din 25.10.2019.

- Recomandare privind respectarea de către procurori a prevederilor legale ce stabilesc temeiurile și condițiile aplicării măsurii procesuale de constrângere – aducere silită, nr. 21-8d/19-412 din 19.02.2019.

- Circulară privind asigurarea respectării Instrucțiunii Procurorului General nr. 21-8d/18-1838 din 10.09.2018, nr. 21-8d/19-521 din 04.03.2019.

- Nota informativă privind practica în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată de către Procuratura Călărași nr.21-8d/19-669 din 27.03.2019.

- Circulara privind unificarea practicii judiciare de aplicare a prevederilor art. 352¹ Cod de procedură penală, nr. 21-8d/19-831 din 01.04.2019.

- Recomandare privind modul de calculare și aplicare a pedepselor penale în privința persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu atins vârsta de 21 ani, nr. 21-8d/19-1214 din 20.05.2019.

- Circulara privind calcularea termenelor pedepsei și computarea arestului preventiv, nr. 21-8d/19-3088 din 25.10.2019.

- Circulara privind controlul constituționalității unor prevederi din art. 163 alin. (1) din Codul penal, nr. 21-8d/19-1690 din 24.06.2019

- Circulara privind controlul constituționalității unor prevederi din art. 190 alin. (1) și art. 326 alin. (1) din Codul penal, nr.21-8d/19-1689 din 24.06.2019.

- Circulara privind controlul constituționalității unor prevederi din art. 342 alin. (2), 246 și 352 alin. (3) din Codul penal, nr. 21-8d/19-1687 din 26.06.2019.

- Circulara privind controlul constituționalității unor prevederi din art. 65 alin. (3) pct. 1), nr. 21-8d/19-1688 din 24.06.2019.

- Recomandarea nr. 93 din 22.09.2016, cu privire la procedura de soluționare a cererii de recuzare înaintată în mod repetat.

Acționând în vederea reducerii fenomenului de aplicare excesivă a pedepselor penale sub formă de închisoare, în special cu aplicarea prevederilor art.90 Cod penal, de multe ori ineficiente, acuzatorii de stat au fost îndrumați să orienteze instanțele de judecată în vederea aplicării prioritare a pedepselor non - privative de libertate, în special a pedepsei amenzii cu trimetere la prevederile art. 78 după caz, art. 79 Cod penal, iar în cazul existenței doar a sancțiunilor cu pedeapsă sub formă de închisoare să facă uz de prevederile art. 90¹ Cod penal.

În acest sens, în cadrul ședințelor efectuate cu procuraturile teritoriale și specializate s-au discutat deficiențele depistate, soluții și modalități de depășire a situațiilor de criză, acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către acuzatorii de stat, Secția unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată elaborând în acest sens recomandarea privind aplicarea pedepselor penale expuse *supra*.

4.10. Reabilitarea victimelor represiunilor politice

Activitatea în domeniul reabilitării victimelor represiunilor politice se desfășoară în conformitate cu competențele atribuite prin Legea RM nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

În scopul executării prevederilor art.5 alin.3) și 5² din Legea RM nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în vederea executării atribuțiilor sale, Procuratura Generală la cerere sau din oficiu, în domeniul respectiv, are competențe de constatare și verificare a dosarelor (aflate la păstrare în arhivele Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, cât și în Arhiva Națională), în care au fost adoptate hotărâri ale organelor judiciare și *extrajudiciare* referitor la persoanele indicate la art.3 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, adică aplicarea represiunilor politice față de cetățeni pe motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de privațiune de libertate, deportare, expulzare și alte măsuri de constrângere.

În contextul dat, pe parcursul anului 2019 în Procuratura Generală au fost înregistrate 514 cereri de reabilitare depuse de persoanele supuse represiunilor politice, moștenitorii acestora sau de alte persoane fizice sau juridice interesate privind eliberarea certificatelor de reabilitare. Din numărul total au fost admise – 194 cereri cu eliberarea certificatelor de reabilitare. Totodată, s-a refuzat admiterea cererilor pe motiv că, contravin prevederilor Legii privind reabilitarea victimelor

represiunilor politice - 320 cereri, cu expedierea explicațiilor de rigoare referitoare la: modalitatea stabilirii faptului represiunii politice pe cale judiciară ca urmare a lipsei temeiurilor de reabilitare, restituirea bunurilor confiscate sau recuperarea valorii acestora ca urmare a aplicării represiunilor politice, 33 cereri - expediate spre soluționare conform competenței altor organe.

În baza cererilor de reabilitare depuse de către persoanele represate, moștenitorii acestora sau, de alte persoane fizice sau juridice interesate, ca urmare a studierii dosarelor privind aplicarea represiunilor politice, au fost întocmite și remise petiționarilor **257** certificate de reabilitare în privința a **290** persoane.

Din experiența anilor precedenți și a celui trecut constatăm, că numărul de cereri și adresări crește în perioada operării modificărilor în legislația referitoare la restituirea bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice sau alocarea unor indemnizații, ajutoare financiare acestor persoane.

În conformitate cu Legea RM nr.296-XIII din 23.11.1994 „Cu privire la interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice”, Procuratura Generală a fost investită cu atribuții privind reabilitarea persoanelor:

- *asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii;*

- *persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții sau rudele, tutorii în exil ori în locurile de deținere specială sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copii persoanelor executate, ca urmare a aplicării represiunilor politice;*

- *copiii, care s-au născut în locurile de represiune în familia părinților deportați;*

- *persoane, aflate în arest ilegal în legătură cu tragerea la răspundere penală din motive politice.*

Ca urmare a studierii dosarelor persoanelor asupra cărora au fost luate hotărâri ale organelor extra judiciare și judiciare se formulează o concluzie privind reabilitarea cu eliberează certificatelor de reabilitare corespunzătoare.

Din această categorie de persoane în perioada de referință au fost întocmite **28** concluzii de reabilitare și declarate ca victime ale represiunilor politice **28 persoane**. Numărul de persoane care beneficiază de acest gen de reabilitare și care până în prezent nu au fost încă reabilitate nu este constatat, deoarece concluziile și respectiv certificatele de reabilitare pentru această categorie de persoane se

întocmesc doar în baza cererilor persoanelor enumerate în art.2 din Legea nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Potrivit prevederilor art. 7 din Legea RM nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, Procuraturii Generale expres îi sunt atribuite competențe cu drept de a adopta decizii, ca urmare a examinării dosarelor și materialelor, inclusiv și în cazurile, când nu sunt depuse cereri de reabilitare.

Pe parcursul perioadei raportate, în urma studierii dosarelor asupra cărora au fost adoptate hotărâri judecătorești, și în scopul reabilitării persoanelor condamnate din motive politice de către Procuratura Generală au fost declarate la Curtea Supremă de Justiție 68 recursuri în anulare împotriva hotărârilor judecătorești, adoptate în privința a 69 persoane, fiind solicitată casarea acestor hotărâri, încetarea proceselor penale cu reabilitarea persoanelor (inclusiv 3 recursuri în anulare au fost declarate la cererile de reabilitare depuse nemijlocit de persoanele condamnate pentru neachitarea impozitelor la stat și eschivare de la înrolarea în serviciul militar pe motive religioase).

Conform competenței stabilite prin Legea nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice Procuraturii Generale i-au fost atribuite în **art.3 lit. f)** competențe de reabilitare în privința persoanelor internate în lagărele de concentrare sau de control și filtrare sovietice pentru participare prin mobilizare la cel de-al doilea Război Mondial cu formulează concluziilor de reabilitare sau după caz, de refuz (*aflate la păstrare în arhiva SIS*).

În perioada de referință, ca rezultat al studierii a **128** materiale în privința a **128** persoane, au fost întocmite **22** concluzii de reabilitare și declarate ca victime ale represiunilor politice **22** persoane.

Din lipsa temeiurilor prevăzute de prevederile Legii nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice din această categorie de dosare s-a refuzat reabilitarea în privința a 106 persoane.

Totodată, reieșind din atribuțiile menționate, în perioada de referință la cerere sau din oficiu, au fost studiate și verificate în total **378 dosare de arhivă**, (*dosare de condamnare și deportare, parvenite de la MAI și SIS în legătură cu examinarea cererilor de reabilitare, dosare penale parvenite de la SIS /fără cereri/ spre studiere și luarea deciziilor de reabilitare, materiale control și filtrare*), parvenite de la MAI, SIS sau după caz, Arhiva Națională.

4.11. Activitatea în materie contravențională

În perioada de raport, procurorii au inițiat 1653 proceduri contravenționale.

Din numărul total al proceselor contravenționale pornite, în instanța de judecată, potrivit competenței, au fost expediate 314 proceduri. Din procedurile contravenționale diferite justiției, în 130 cazuri au fost aplicate sancțiuni contravenționale, 40 proceduri au fost încetate în legătură cu lipsa elementelor de contravenție, alte 144 proceduri contravenționale sunt pendinte în fața instanțelor de judecată.

Conform competenței procurorului în domeniul contravențional (art.396 alin.(2,3) din Codul contravențional) au fost examinate 374 proceduri în privința a 686 persoane. La finele anului 2019 erau executate 479 hotărâri de sancționare, suma amenzilor contravenționale încasate constituind 421 295 lei. Din numărul procedurilor contravenționale examinate, 66 au fost încetate. Împotriva deciziilor agentului constator au fost înaintate 12 contestații. În aceeași ordine de idei, au fost înaintate 14 recursuri împotriva hotărârilor judecătorești contravenționale, dintre care – unul a fost respins.

În aspectul dreptului contravențional este necesar de menționat că problemele apărute și descrise în rapoartele precedente au rămas neschimbate și această situație se datorează cadrului legislativ existent (Codului contravențional), în privința căruia s-au făcut propuneri pentru modificare și completare, în special ce ține de aspecte de procedură. Cum s-a menționat anterior, odată cu adoptarea Legii cu privire la Procuratură, în vigoare din 01.08.2016, au fost efectuate unele ajustări ale legislației, inclusiv și a celei contravenționale. Ca urmare, de la 01.08.2016 în competența procurorului a rămas doar constatarea și examinarea contravențiilor prevăzute la art.336 – „...nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept” .

Procuratura Generală a generalizat practica procuraturilor teritoriale și specializate la constatarea și examinarea contravențiilor, sub aspectul exercitării corecte și în limita competențelor a atribuțiilor acordate de lege. Potrivit art. 396 din Codul contravențional (în redacția din 01.08.2016), procurorul emite ordonanța cu privire la contravenția pe care a constatat-o în exercițiul funcțiunii și o transmite autorității publice cu competență de examinare a contravențiilor (regula generală). Procurorul constată și examinează contravențiile prevăzute la art. 336. Cu titlu de excepție, în cazul refuzului începerii urmăririi penale, încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenție, procurorul dispune, prin ordonanță motivată, pornirea procesului contravențional și, prin derogare de la regula generală, examinează cauza.

Pornind de la prevederile legale menționate *supra*, au fost verificate următoarele aspecte:

▪ *Obligativitatea examinării de către procuror a proceselor contravenționale pornite în cazul refuzului începerii urmăririi penale sau încetării urmăririi penale din cauza că fapta constituie o contravenție.*

Formula legislativă din conținutul art. 396 alin. (3) Cod contravențional are o conotație imperativă, or, presupune în mod obligatoriu examinarea de către procuror a contravențiilor constatate în cazurile menționate mai sus (cu excepția celor, examinarea cărora ține de competența exclusivă a instanțelor de judecată). În acest sens, în unele cazuri procuraturile teritoriale au transmis procesele contravenționale pornite de procurori altor autorități pentru examinare. Din explicațiile procurorilor, rezultă că necesitatea transmiterii cauzelor contravenționale către alte autorități a intervenit atunci când nu este stabilit făptuitorul. În consecință s-a atras atenția, că făptuitorul urmează a fi stabilit în cadrul procesului penal, după caz în cadrul urmăririi penale sau cel puțin urmează a fi întreprinse toate măsurile necesare în vederea stabilirii acestuia. În cazul în care, în rezultatul acțiunilor procesuale întreprinse, făptuitorul totuși nu este identificat, potrivit art. 441 alin. (1) lit. f) din Codul contravențional, urmează a fi dispusă încetarea procesului contravențional.

▪ *Obligativitatea transmiterii după competență a celorlalte cauze contravenționale pornite de procuror.*

În cadrul controlului, s-a constatat că o parte din procese contravenționale sunt pornite drept rezultat al examinării petițiilor și materialelor înregistrate în R-2 a procuraturilor. Sub acest aspect, importantă este respectarea prevederilor art. 396 alin. (1) din Codul contravențional, care impune obligația procurorului de a transmite cauzele contravenționale după competență autorităților competente. În rezultatul verificării selective a cazurilor, careva încălcări la acest compartiment nu au fost constatate. Astfel, au fost înlăturate practicile vicioase depistate în cadrul controalelor anterioare, la moment legea contravențională aplicându-se uniform.

▪ *Respectarea competenței materiale la examinarea contravențiilor prevăzute la art. 336 din Codul contravențional.*

În context, se impune precizarea că este o singură componentă de contravenție pe care o constată și o examinează procurorul, conform regulii generale. Totuși, există o colizie legislativă între art. 396 (competența procurorului) și art. 395 din Codul contravențional (competența instanței de judecată). Reieșind din

interpretarea sistemică, procurorul nu este limitat în dreptul de a constata contravenția prevăzută la art. 336 din Codul contravențional, iar în ceea ce privește examinarea cauzelor respective – competența revine instanței de judecată doar dacă se propune aplicarea sancțiunii sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității. La acest capitol, procurorii nu întâmpină careva dificultăți, starea de fapt fiind satisfăcătoare.

4.12. Activitatea judiciară în materie civilă și de contencios administrativ

În scopul reprezentării intereselor generale ale societății și statului, apărării drepturilor și libertăților cetățenilor, procurorii participă, în condițiile legii, la examinarea judecătorească a cauzelor civile și litigiilor economice, în privința cărora acțiunile au fost înaintate de către aceștia și împotriva Procuraturii. Este de menționat că, odată cu adoptarea noii Legi cu privire la Procuratură, din 01.08.2016, și limitarea atribuțiilor procurorilor în cadrul procesului civil, au fost influențate și rezultatele (dinamica) activității în anul 2019 comparativ cu anii de până la 2016. În acest sens, au fost efectuate ajustări ale cadrului normativ, inclusiv și a legislației procesual-civile. Astfel, conform art.71 alin.(1) din Codul de procedură civilă, procurorul participă la judecarea pricinilor civile în calitate de participant la proces dacă el însuși a depus cererea de chemare în judecată, iar potrivit alin.(2) al aceluiași articol, procurorul poate depune cererea de chemare în judecată pentru compensarea prejudiciului cauzat autorităților publice prin infracțiune, precum și pentru anularea actelor care au cauzat prejudiciul, în cazul încetării urmăririi penale sau neînceperii urmăririi penale în temeiul art.275 pct.4), 5) și 9) din Codul de procedură penală. Cererea de chemare în judecată poate fi depusă indiferent de acordul autorității publice.

La nivel național, în perioada anului 2019 de către organele procuraturii au fost intentate 54 acțiuni în valoare totală de peste 16460157 lei, iar în total au fost examinate 210 dosare în valoare de 14984397. Din cele examinate, 29 au fost admise, în valoare de 672850 lei.

Acțiunile civile intentate în baza cererilor înaintate de procurori au ca obiect:

- formarea și executarea bugetului – 3 acțiuni, în valoare de 208 447 lei, fiind examinată o acțiune în valoare de 27746 lei, fiind admisă integral;
- repararea prejudiciului de către persoanele care au comis infracțiunea – 41 acțiuni – în valoare de 16.130.954 lei, fiind examinate 28 în valoare de 14956651 lei dintre care admise 25 acțiuni în valoare de 610303 lei;

- în interesul minorilor, pensionarilor și altor persoane – fiind examinate 2 acțiuni nepatrimoniale, toate fiind admise;

- alte cazuri prevăzute de lege – 10 acțiuni înaintate în valoare de 120756 lei. În procedura contenciosului administrativ au fost examinate 93 cereri.

Un alt domeniu important de activitate pe segmentul procesual-civil l-a constituit reprezentarea intereselor Procuraturii Generale în litigiile privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțele judecătorești. În rezultatul analizei la acest compartiment, s-a constatat că procurorii au participat în calitate de reprezentanți pe 170 cauze, au înaintat 24 apeluri și 27 recursuri. De menționat, că suma totală a prejudiciului moral solicitată de reclamanți a constituit 11.785.000 lei, iar a prejudiciului material – 1.101.866 lei.

În context, instanțele de fond au dispus încasarea prejudiciului moral în mărime totală de 820.000 lei (comparativ cu 1.809.200 lei pentru anul 2018), a prejudiciului material în sumă totală de 608.060 lei (comparativ cu 709.572 lei pentru anul 2018).

Cea mai mare parte a sumelor acordate cu titlu de prejudiciu material au constituit cheltuielile judiciare suferite pe parcursul proceselor penale.

O problemă majoră în practica litigiilor abordate se prezintă lipsa unei reglementări clare, precise și previzibile cu privire la noțiunea de „acțiuni ilicite” ale organelor de urmărire penală, procuraturii sau instanțelor de judecată. În același timp, apar probleme de interpretare în cazul solicitărilor de a recupera prejudiciul material sau moral în rezultatul unor acțiuni efectuate în cadrul proceselor contravenționale, deoarece art. 6 al Legii 1545/1998 nu prevede expres un astfel de temei pentru apariția dreptului la recuperarea prejudiciului.

În rezultatul studierii deciziilor adoptate de către Curtea Supremă de Justiție putem concluziona că în mare parte soluțiile Curților de Apel sunt menținute, recursurile înaintate de către părți fiind declarate inadmisibile. Astfel, s-a constatat că, de regulă, reclamanții solicită instanțelor de judecată încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, dar și obligarea procurorului care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior să aducă scuze oficiale în numele statului persoanei care a fost supusă neîntemeiat urmăririi penale, solicitări care în majoritatea cazurilor sunt admise. Generalizând practica judiciară la examinarea cauzelor privind recuperarea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor

judecătorești, conform prevederilor Legii nr.1545/1998 s-a constatat că în ultima perioadă a luat amploare numărul de procese civile inițiate în temeiul Legii menționate.

4.13. Activitatea în materie de implementare a Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

Implementarea prevederilor Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale, dar și a practicii Curții Europene a Drepturilor Omului rămâne a fi un domeniu prioritar în activitatea Secției reprezentare în procedurile non-penale și implementare CEDO.

Pe parcursul anului 2019, în privința Republicii Moldova Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat **54 hotărâri**, în **40** hotărâri fiind constatată cel puțin o violare a Convenției din partea Republicii Moldova, în 14 cauze nu a fost constatată nici o violare a Convenției (dintre acestea responsabilitatea Federației Ruse a fost constatată în 16 cauze). Suma prejudiciilor pe care Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să le achite reclamanților se ridică la **499466,37 euro + 15000 MDL**.

Potrivit hotărârilor pronunțate, printre principalele drepturi încălcate se enumeră: Articolul 3 – interzicerea torturii; Articolul 5 – dreptul la libertate și la siguranță; Articolul 6 - dreptul la un proces echitabil; Articolul 8 - dreptul la respectarea vieții private și de familie; Articolul 13 - dreptul la un remediu efectiv; Articolul 1 din Protocol 1 - dreptul la protecția proprietății.

Majoritatea violărilor constatate în 2019 se referă la activitatea judecătorilor. Astfel, 29 din cele 59 de violări ale CEDO (50%) se referă la un singur articol al CEDO - art. 6 (dreptul la un proces echitabil), 11 din aceste violări se referă la anularea hotărârilor judecătorești irevocabile. Printre cele mai importante, din punct de vedere juridic, hotărâri pronunțate în 2019, se numără *Ozdil și alții* (extrădarea profesorilor turci); *Mătășaru* (pedepsirea cu închisoare pentru organizarea unui protest); Bittoun și Pistică (neonorarea obligației de a asigura relațiile dintre părinți și copii) și *Roman* (neonorarea obligației de a preveni poluarea fonică).

De asemenea, în 2019 Curtea Europeană a făcut publice **32** de decizii. Dintre acestea, 2 decizii au fost scoase de pe rol ca urmare a încheierii acordurilor de reglementare amiabilă a cererilor dintre Guvernul Republicii Moldova cu reclamanții și 7 ca urmare a recunoașterii de către Curte a declarațiilor unilaterale înaintate de Guvern. Pentru aceste 9 cauze, Guvernul a acordat în total suma de 36730 euro.

Pentru hotărârile și deciziile pronunțate în 2019, Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să plătească în total compensații în mărime de **536196,37 euro și 15000 lei** (269855 euro în anul 2018).

În anul 2019 de către Secția reprezentare în procedurile non-penale și implementare CEDO a Procuraturii Generale au fost întocmite **62 observații** în temeiul articolului 10 din Legea cu privire la Agentul guvernamental. De asemenea au fost întocmite avize în procedurile de reglementare amiabilă inițiate pe **30 dosare**. Pe lângă acestea, de către procurori au fost examinate în jur de **47** de demersuri ale agentului guvernamental.

Menționăm că, prin rezoluțiile adoptate de către Comitetul de miniștri în anul 2019 au fost scoase de sub supravegherea executării hotărârilor CEDO versus Republica Moldova - 30 cauze, Procuratura Generală prezentând în acest sens informații ce vizează evoluția cauzelor la nivel național, ceea ce de fapt a stat la baza rapoartelor întocmite de Agentul guvernamental în acest sens.

În perioada supusă raportului au fost examinate **70** materiale în baza sesizărilor Ministerului Justiției, conform art. **20 al Legii 1545 din 1998**, referitor la admiterea acțiunilor civile de către instanțele naționale în folosul reclamanților, urmare încetării procedurilor penale pe temeuri de reabilitare sau pronunțării sentințelor de achitare.

CAPITOLUL V: Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei

5.1. Combaterea violenței în familie, protecția drepturilor minorilor

În anul 2019 procurorii au condus urmărirea penală conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art.201¹ al Codului penal (violența în familie) în 969 cauze penale, fiind înregistrată o descreștere nesemnificativă comparativ cu anul 2018 în care s-au pornit 998 cauze penale. În 43 cauze penale victimele au fost copii (2018 – 47).

Numărul cauzelor penale este în scădere (de la 1782 cauze penale în 2016 la 956 în 2017, 998 -2018 și 969 – 2019), fapt condiționat de modificările prevăzute prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, inclusiv completarea Codului contravențional cu art.78¹ Cod contravențional. Totodată, agenții constataatori și procurorii au inițiat în anul 2019 – 1589 cauze contravenționale în baza prevederilor art. 78¹ Cod contravențional (în 2018 – 1657 cauze).

În baza cererilor victimelor violenței în familie, în cadrul urmăririi penale, în conformitate cu prevederile art.215¹ Cod de procedură penală, au fost înaintate 321 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie, fiind admise.

Pe fapte de încălcare a ordonanței de protecție, în anul 2019 a fost pornită urmărirea penală în 288 cauze penale privind art. 320¹ Cod penal – neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, comparativ cu 408 în 2018.

Procuratura Generală a sesizat Inspectoratul General al Poliției în vederea asigurării legalității, investigării multilaterale și obiective a infracțiunilor și contravențiilor pe cazurile de violență în familie, excluderea activităților dominate de formalism, luarea măsurilor imediate și eficiente pentru a garanta acces efectiv la justiție și protecție victimelor violenței în familie și tragerea la răspundere a agresorilor familiari.

În vederea identificării soluțiilor pentru intervenții temeinice în viitor, Procuratura Generală a propus instituirea unui mecanism intersectorial de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces și/sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, în cadrul Consiliul Coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Procurorii participă la instruiți continue cu tematica de prevenire și combatere a violenței în familie, în cadrul Institutului Național al Justiției fiind desfășurate câte 2 seminare semestrial pentru procurori, judecători, asistenți judiciari și grefieri.

Procuratura Generală, în comun cu Institutul Național al Justiției și Consiliul Superior al Magistraturii au lansat public și pus în aplicare *manualul (Ghidul) orientativ privind procedurile de instrumentare a cazurilor de violență în familie* pentru utilizarea în procesul instruirii procurorilor și judecătorilor.

În scopul sensibilizării populației cu referire la gravitatea fenomenului violenței domestice, mediatizării cazurilor de rezonanță social-sporită, procurorii participă la diferite emisiuni televizate, plasează pe site-ul Procuraturii Generale comunicate cu caracter public și informează instituțiile nonguvernamentale.

În anul 2019 a fost pornită urmărirea penală în 1239 cauze privind 1304 copii - victime ale infracțiunilor, comparativ cu 1325 cauze penale în 2018 vizând 1409 copii victime, indicatorii statistici fiind în descreștere.

În perioada de referință s-a micșorat numărul cazurilor în care copiii au fost victime ale infracțiunilor cu caracter sexual și infracțiunilor contra vieții și sănătății: 333 fapte de abuz sexual (373- în 2018), dintre care în 30 cazuri (2018 – 58) copiii au fost abuzați în familie (*de către părinți biologici – 10, concubin – 17, alte rude – 3*), 87 copii au devenit victime a infracțiunilor contra vieții și sănătății.

Procuratura Generală semestrial prezintă Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale informația vizând protecția drepturilor copiilor victime/martori ai infracțiunilor întru elaborarea și implementarea politicilor de protecție a drepturilor copilului și familiei, identificarea direcțiilor prioritare de intervenție în domeniul protecției copilului și familiei.

În anul 2019 au fost înregistrate 179 cazuri de violență în instituțiile de învățământ (210 – 2018) dintre care: profesori față de elevi – 14 cazuri; elevi față de profesori – 14 cazuri; între semenii – 149 cazuri. Totodată, în privința cadrelor didactice, a fost pornită urmărirea penală pe 6 cauze penale în temeiul art.166¹ cod penal – tratamentul inuman sau degradant.

În context, Procuratura Generală a sesizat Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, întru luarea de atitudine pe caz, organizarea controlului asupra respectării standardelor educaționale de stat, identificarea cauzelor și condițiilor care au favorizat comiterea relelor tratamente față de elevi în instituțiile de învățământ, luarea de măsuri pentru eradicarea tolerării de către conducerea instituțiilor de învățământ a unor asemenea fenomene negative.

Rămâne alarmantă problema suicidului, precum și tentativelor de suicid, comise de minori, numărul acestora fiind în ascendență. Astfel, în anul 2019 au fost înregistrate 128 cazuri de tentativă de suicid (82 – anul 2018) și 14 cazuri de suicid (12- anul 2018).

În context, toate cazurile de suicid sau tentativa de suicid a copiilor sunt examinate în ordinea prevăzută de art. 274 din Codul de procedură penală, iar în fiecare caz de suicid al copilului fiind obligatorie expertiza medico-legale pentru constatarea cauzei morții și expertiza psihiatrico-psihologică, pentru stabilirea factorilor care au contribuit la dezvoltarea comportamentului suicidal. Obligativ, cazurile de tentativă de suicid sunt referite autorității tutelare în vederea acordării serviciilor de asistență și reabilitare psihologică, precum și aplicarea măsurilor de protecție, în conformitate cu Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți nr.140 din 14.06.2013.

În anul 2019, pe faptul eschivării cu rea-voință a părinților de la exercitarea obligațiilor părintești, dacă aceasta a determinat plasamentul copilului în instituții rezidențiale sau servicii sociale de plasament, au fost investigate 95 cauze penale în baza art.201² Cod penal, 40 copii fiind scoși din familie și plasați în diverse forme de protecție.

Totodată, pentru responsabilizarea persoanelor, în obligația cărora intră îngrijirea și educația copilului, în perioada vizată au fost pornite 1477 (*anul 2018 - 1267*) proceduri contravenționale în temeiul art.63 Cod contravențional. În scopul protecției interesului superior al copilului au fost pornite 68 (*anul 2018 - 46*) proceduri contravenționale pe faptul împiedicării exercitării dreptului de a comunica cu copilul și de a-l educa, în temeiul art.64 Cod contravențional.

În vederea responsabilizării autorităților și instituțiilor publice cu atribuții în domeniul protecției copilului și asigurarea protecției speciale a copiilor aflați în situație de risc, Procuratura Generală prin circulară a atras atenția procurorilor și Inspectoratului General al Poliției ca în fiecare caz în care copilul a ajuns victima infracțiunii, urmează să inițieze verificarea activității persoanelor abilitate cu atribuții de protecție a drepturilor copilului și prevenire a situației de risc și în cazul stabilirii abaterilor, să fie trași la răspundere în conformitate cu prevederile art. 65 Cod contravențional sau, după caz, în baza art.329 Cod penal.

Ținând cont de obiectivele trasate pentru anul 2019, ca realizări menționăm:

- instruirea continuă a procurorilor, implicați în examinarea cazurilor cu victime/martori minori;

- extinderea practicii audierii copiilor victime/martori ai infracțiunilor în condițiile art.110/1 Cod de procedură penală. Întru dezvoltarea capacităților instituției în domeniul protecției drepturilor copiilor victime/martori și audierii acestora în condiții speciale, conform standardelor stabilite de actele internaționale, procurorilor teritoriali li s-a recomandat să audieze copiii victime/martori ai infracțiunii cu prioritate în spațiile amenajate în sediile Procuraturilor, deoarece acestea corespund, în mare parte, standardelor internaționale și condițiilor tehnice de funcționare a unor asemenea încăperi, să asigure executarea cerințelor legislației procesual-penală cu privire la procedura specială în cauzele cu minori, a Ghidului metodologic cu privire la instrumentarea cauzelor cu copii victime/martori ai infracțiunilor, garantând atitudine binevoitoare și un mediu care inspiră siguranță și protecție pe întreaga durată a procesului penal, aplicarea prevederilor normei vizate și în cazul copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani, pe diverse infracțiuni, atunci când interesele justiției sau minorului o cer.

În anul 2019 au fost audiați în condițiile art.110¹ Cod de procedură penală 267 (2018-209) copii, din care 206 (2018 - 170) copii au fost victime ale violenței în familie, trafic de copii sau abuz sexual și 61 (2018 - 39) copii au fost audiați în calitate de martori ai infracțiunilor. Printre copiii audiați în condiții speciale sunt și cei cu vârsta de peste 14 ani, astfel prevederile art.110/1 Cod de procedură penală fiind aplicate în cazurile în care interesele minorului o cer.

5.2. Delicvența juvenilă

În anul 2019 procurorii au condus și au exercitat urmărirea penală în 664 de cauze penale privind infracțiuni comise de minori (în anul 2018 – 688), în scădere în proporție cu 3,49%.

Majoritatea faptelor penale comise de minori sunt din categoria contra patrimoniului, fiind pornite 412 cauze penale, comparativ cu 440 în anul precedent, jafuri – 39 (52 - 2018), tâlhării – 10 (5 - 2018). Deși a scăzut numărul infracțiunilor de sustrageri, minorii au fost trași la răspundere contravențională pentru comiterea a 106 furturi (97-2018).

Minorii au fost implicați în comiterea faptelor penale ce atentează la viața și sănătatea persoanei, fiind înregistrate 4 cazuri de omor, 12 - infracțiuni privind viața sexuală, 4 - vătămări intenționate a integrității corporale etc.

Totodată, au fost înregistrate 229 (88 în anul 2018) de fapte, prevăzute de Codul penal ca infracțiuni, comise de copii sub vârsta răspunderii penale.

Pentru săvârșirea infracțiunilor grave cu aplicarea violenței, deosebit de grave sau excepțional de grave, au fost reținuți 32 minori (49 – în anul 2018), arestul preventiv fiind aplicat în privința a 21 minori (35 – în anul 2018).

În anul 2019 procurorii au finalizat urmărirea penală în 608 cauze penale privind minorii (650 cauze penale - în anul 2018). Justiției au fost deferite 466 cauze penale (491 - în anul 2018), în 136 cauze urmărirea penală a fost încetată (154 – în anul 2018), iar în 6 cauze urmărirea penală a fost clasată - pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii (5 - în anul 2018).

În 97 cauze urmărirea penală a fost încetată în conformitate cu art.109 Cod penal, în legătură cu împăcarea părților. În 16 cauze, urmărirea penală a fost încetată în baza art.54 și art.104 Cod penal - liberarea de răspundere penală a minorilor cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

Instanțele judecătorești au examinat cu pronunțarea sentințelor 527 cauze penale în privința a 582 de minori (506 – în anul 2018), dintre care 141 sentințe de încetare în privința a 175 de minori (139 – în anul 2018), 384 sentințe de

condamnare în privința a 405 de minori (367 – în anul 2018) și 2 de achitare în privința a 2 minori (0 – în anul 2018) pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Analiza sentințelor de condamnare constată, că în decursul anului 2019 instanțele judiciare au pronunțat 384 sentințe în privința la 405 de minori stabilind următoarele categoriile de pedepse:

- 109 de minori au fost condamnați la închisoare (93 – în anul 2018);
- 183 de minori au fost condamnați la închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei (162 – în anul 2018);
- 81 de minori au fost condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității (92 – în anul 2018);
- 32 de minori a fost aplicată pedeapsa sub formă de amendă (41 – în anul 2018).

Instanțele judecătorești au încetat urmărirea penală în 9 cauze penale, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, prevăzute de art. 93, 104 Cod penal.

În 125 cauze penale instanța de judecată a adoptat sentință de încetare cu aplicarea institutului împăcării, în 7 cauze penale procesul penal a fost încetat în legătură cu retragerea plângerii.

În perioada de referință Procuratura Generală a consolidat capacitățile procurorilor specializați pe cauzele cu minorii în vederea asigurării respectării particularităților procedurii speciale în cauzele penale cu minorii care au comis fapte penale, aplicarea alternativelor la detenție și a măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

Reieșind din competențele funcționale, procurorii asigură caracterul legal, plenitudinea investigațiilor sub aspectul evaluării statutului copilului, aflat în situație de risc, măsurile/acțiunile întreprinse de autoritățile tutelare până la comunicarea acestora despre abandon, plasament permanent al copilului, comportament deviant, în vederea redresării situației copiilor, protecției și asistenței, ținând cont în primul rând de interesele lui.

Procuratura Generală participă la procesul de elaborare a politicii penale în domeniile de competență, inclusiv în cadrul Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Consiliului coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, precum și continuă colaborarea cu

sectorul asociativ și cu reprezentanțele unor organisme internaționale, preocupate de protecția drepturilor copilului.

În anul 2019 procurorii au desfășurat activități de sensibilizare a opiniei publice privind consecințele delincvenței juvenile, prin desfășurarea lecțiilor în instituțiile de învățământ, organizarea meselor rotunde, publicarea articolelor în mass-media cu tematica respectivă.

5.3. Protecția mediului, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului

Existența unui mediu curat contribuie incontestabil la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului prevăzute de Constituția Republicii Moldova, în special - *dreptul la viață și dreptul la sănătatea fizică și morală.*

Importanța globală a protecției mediului, impune în mod categoric a fi considerată ca o prioritate națională, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației, realizarea intereselor economice, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății.

Poluarea și degradarea mediului la unele capitole a devenit ireversibilă. În consecință este pusă în pericol calitatea vieții populației țării, fiind în ascensiune conform parametrilor de bază – mortalității, natalității și longevității medii a vieții.

Actualmente, efectele poluante ale naturii rezultate din ingerința omului au atins cote alarmante la toate compartimentele inclusiv: aer, apă, sol, subsol, regnul animal, fond forestier și cinegetic, arii protejate de stat, managementul deșeurilor.

Procesul de integrare europeană reprezintă o provocare a sectorului de mediu și include două mari direcții de acțiune: armonizarea legislației naționale de mediu cu *acquisul* comunitar din sector și reforma instituțională, care presupune dezvoltarea unui mecanism instituțional capabil să pună în aplicare cadrul legislativ nou-adoptat.

O mare parte din actele normative sunt bazate pe concepții depășite, care trebuie actualizate, iar pentru unele componente și aspecte de mediu, este necesară elaborarea documentelor de politici noi.

Deși, Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.301 din 24.04.2014, stabilesc obiective concrete în domeniul protecției mediului, realizarea acestora este lentă.

După mai multe reformări instituționale controlul ecologic de stat a revenit în totalitate Inspectoratului pentru Protecția Mediului, care este instituția publică de

nivel național cu structuri desconcentrate în teritoriu în conformitate cu divizarea teritorial-administrativă.

În acest context, intervenția Inspectoratului și altor instituții, precum Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, este primordială la încălcările de poluare a mediului și care sunt periculoase pentru sănătatea populației, *însă potrivit practicii de multiple ori*, cazurile de ilegalități ecologice reflectate în mijloacele de informare în masă, care cel mai frecvent vizează poluarea apelor, solului și subsolului, sunt investigate ca rezultat al solicitărilor Procuraturii.

La subiect sunt relevante exemplele precum, poluarea aerului și apelor din râul Bîc, doar după reacția procuraturii, ANSA a verificat și stabilit substanțe nocive în produsele agricole cultivate în lunca râului, iar Agenția a prelevat probe de aer în mun. Chișinău, deși mirosul insuportabil a persistat pe tot parcursul lunii august 2019, fiind constatată depășirea concentrațiilor emisiilor limitat admisibile. Alte exemple din această categorie vizează multiplele situații de depozitare a deșeurilor (*în localități din raioanele Sîngerei, Criuleni, Cimișlia*) sau deversarea apelor uzate (localitatea Codru).

Referitor la analiza stării de fapt la compartimentul dat, conchidem că în activitatea organelor de mediu persistă în continuare problemele ce vizează în mod direct activitatea lor și care se răsfrâng negativ asupra calității și eficacității acțiunilor, precum:

- *lipsa specialiștilor în anumite domenii, în special a celor responsabili de evaluarea prejudiciului cauzat mediului prin impactul asupra acestuia;*
- *existența unui cadru legislativ învechit și neracordat la prevederile directivelor Uniunii Europene, inclusiv a legislației departamentale care vizează procedurile de calculare a prejudiciului cauzat prin atentarea la valorile de mediu;*
- *lipsa unei strategii eficiente în activitatea organelor abilitate de implementare a mecanismelor privind contracararea, depistarea și sancționarea încălcărilor de mediu.*

De menționat că, deși, problemele enunțate au fost reclamate de reprezentanții Procuraturii la multiplele ședințe interdepartamentale, instituțiile cu atribuții în domeniu până în prezent nu au aplicat acțiuni eficiente în vederea redresării situației. Mai mult, au persistat situații în care funcționarii Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului au pasat responsabilitatea pentru unele situații de poluare a apelor Procuraturii, mediatizând informații eronate, în consecință, după

reacția procurorilor, Secretarul de Stat al ministerului a constatat că, de fapt, deficiențele rezultă din activitatea organelor de protecția mediului.

Este relevant a menționa că, anume procurorii au reacționat la mirosul neplăcut ce persistă în mun. Chișinău și poluarea râului Bîc în perioada lunilor august – septembrie 2019, fapt care a bulversat populația, procesul penal fiind pornit în temeiul autosesizării procurorilor, deoarece lipsea o reacție adecvată a organelor de mediu.

În acest context, potrivit analizelor de laborator s-au depistat depășiri esențiale ale valorilor – limită de încercări cu poluanți a apelor uzate în corpurile de apă din râul Bîc, prejudiciul cauzat mediului fiind estimat de specialiști la valoarea de 39,6 milioane lei.

La fel, urmare a solicitării procurorilor, ANSP a constatat în probele de aer atmosferic, prelevate pe teritoriul Stației de epurare a capitalei, depășiri a concentrațiilor maximal admisibile a aerului.

Acțiunile de poluare a componentelor de mediu au fost consecința atitudinii neglijente a factorilor de decizie ai SA „Apă-Canal Chișinău”, care în perioada lunilor august-septembrie 2019, îndeplinind necorespunzător obligația de monitorizare a procesului de epurare a apelor uzate și de tratare a nămolului, au admis deversarea din Stația de epurare a capitalei în râul Bîc a apelor uzate insuficient epurate cu concentrații majore de poluanți, acțiuni soldate cu cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice.

La 02.10.2019 procurorii au dispus pornirea urmăririi penale pe cazul vizat în baza articolelor 329 alin.(1), 229 și 230 Cod penal.

Concomitent, în cadrul investigațiilor s-a constatat că, prin contractarea creditului în condiții dezavantajoase și procurarea centralei electrice de cogenerare, administrația SA „Apă Canal Chișinău” cu scop de profit, acționând în vederea realizării interesului unui agent economic, a procurat de la acesta utilaj costisitor, neexploatabil, care nu a generat venituri, ci numai cheltuieli, fiind cauzate daune societății pe acțiuni, în valoare de 30 365 300 lei. Pe acest caz, la 02.10.2019 s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.327 alin.(2) lit.b¹ Cod penal.

Referitor la compartimentul *respectării legislației privind epurarea apelor uzate în localitățile urbane și rurale, precum și preepurarea deșeurilor lichide de întreprinderile generatoare de deșeuri*, procurorii au constatat o stare catastrofală.

Alarmant este faptul că, doar 8 dintre stațiile de epurare funcționale în țară, epurează apele uzate până la parametrii normativi. Premisa generatoare constituie gradul sporit de uzură al stațiilor de epurare.

Potrivit constatărilor procurorilor principalele surse de poluare a apelor râurilor sunt localitățile urbane și rurale, care nu dispun de stații de epurare, respectiv, apele uzate fiind evacuate în bazinele acvatice.

În confirmarea celor expuse, invocăm investigațiile efectuate cu referință la două întreprinderi municipale din mun. Chișinău, fiind constatat că, acestea în lipsa Autorizației de mediu pentru folosirea specială a apei, au admis încălcarea procesului tehnologic de epurare, soldat cu impurificarea apei de suprafață cu deșeuri, or, scurgerile de apă uzată de la stațiile de epurare a înrăutățit calitatea apei râului Ichel, prin majorarea concentrației de poluanți în aval de stația de epurare față de amonte, iar prejudiciul cauzat mediului în rezultatul încălcării legislației constituie 1 415 490 lei. Pe aceste fapte la 31.12.2019, au fost pornite două cauze penale în baza art.229 Cod penal.

O altă sursă de poluare a apelor, constituie activitatea întreprinderilor generatoare de deșeuri, rezultate din activitatea de producere, în special al celor care sunt amplasate în zona de protecție a râurilor sau bazinelor acvatice.

În cadrul procesului penal instrumentat, procurorii au stabilit că, un antreprenor a admis stocarea neregulamentară a deșeurilor animaliere în sol cu destinație agricolă pe suprafața de 17,4 ha, amplasat în extravilanul localității Coșnița, raionul Dubăsari, acțiuni soldate cu poluarea de terenuri agricole, pe alocuri cu grad de poluare „*puternic poluat*”, iar prejudiciu mediului, constituie 228 357 lei. La 19.08.2019 pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.227 alin.(1) lit.b) Codul penal.

Conform rezultatelor analizei la compartimentul valorificării industriale a zăcămintelor minerale utile, la moment, *problema stringentă o constituie nerespectarea de către beneficiarii sectoarelor de subsol a prevederilor legale, contractuale și a Planurilor de execuție privind decopertarea straturilor de sol fertil, argile și alte substanțe minerale utile care urmează a fi depozitate și folosite ulterior la recultivarea terenurilor degradate de lucrări miniere.*

Astfel, potrivit art.39 lit.k) și m) din Codul subsolului, *beneficiarul sectorului de subsol este obligat să respecte cerințele actelor normative care reglementează condițiile de folosire și protecție a subsolului, aerului atmosferic, terenurilor, pădurilor, apelor, precum și a clădirilor, construcțiilor de impactul dăunător al lucrărilor legate de folosirea subsolului, să decoperteze stratul de sol fertil și să-l păstreze în tot volumul inițial în stare utilă pentru recultivarea terenurilor degradate.*

Contrar acestor cerințe obligatorii, având ca bază rezultatele măsurărilor efectuate de specialiști, în perioada anilor 2016 și până în luna martie anul curent, un antreprenor a extras și comercializat 129 880 m³ de calcar friabil, care conform contractului și proiectului de lucru urma să fie decopertat și depozitat în halde separate, pentru a fi folosit la recultivarea terenurilor degradate de excavații miniere, situat în extravilanul satului Zăicani, raionul Rîșcani. În rezultatul acestor acțiuni ilegale, statului s-a cauzat prejudiciu în valoare de 27 266 488 lei.

Totodată, factorii de decizie ai întreprinderii, în scopul de a asigura accesul la zăcămintul menționat supra, contrar prevederilor art.5 alin.(1), art.6 alin.(2) și 14 alin.(1) din Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, Legii privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, în lipsa documentelor tehnice de proiect, avizului expertizei ecologice de stat al proiectului de execuție, fără a decoperta stratul de sol fertil și fără recuperarea prejudiciului cauzat prin schimbarea destinației terenului, au construit din calcar un drum de acces spre zăcămint, afectând teren agricol pe o suprafață de 14 000 m², valoarea pierderilor cauzate urmare a scoaterii nelegitime a terenurilor din circuitul agricol constituie 1 029 439 lei.

Pe faptul dat, la 22.05.2019 procurorii au dispus pornirea urmăririi penale conform elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art.191 alin.(5) din Codul penal.

Alt caz investigat a constatat că, factorii de decizie ai Primăriei orașului Vatra, în comun cu responsabili din cadrul organelor de mediu, contrar prevederilor art.28 alin.(1) din Codul subsolului, ilegal, cu depășirea atribuțiilor funcționale, în anul 2015 au permis unui agent economic să extragă substanțe minerale utile de argilă din haldele de argilă depozitate pe malurile zăcămintului de calcar, situat în extravilanul localității.

Din anul 2015 și până în prezent, antreprenorul în lipsa proiectelor de execuție coordonate cu Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, supuse expertizei ecologice de stat sau evaluării impactului asupra mediului, ilegal a extras de pe terenul cu destinația agricolă, cu suprafața de 2,2 ha, substanțe minerale de argilă, iar prejudiciul cauzat se estimează la 13 844 072 lei. La 19.07.2019, pe acest caz s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza articolelor 328 alin.(1) și 335 alin.(1¹) din Codul penal.

Un alt aspect negativ la compartimentul abordat îl constituie faptul extragerii și comercializării de către agenții economici a substanțelor minerale utile, fără calcularea și achitarea corectă a taxelor legale pentru extragerea mineralelor utile.

La acest compartiment, procurorii au constatat patru cazuri cu referință la unele suprafețe impunătoare situate în extravilanul sat. Hiliuți, raionul Fălești, satului Ustia, raionul Dubăsari, orașului Vatra, fiind dispusă pornirea urmăririlor penale în temeiul art.352 alin.(3) și art.228 alin.(1) din Codul penal, iar prejudiciul estimându-se la 6 973 466 lei.

Continuă să fie alarmant aspectul ce vizează ***extragerea ilegală a substanțelor minerale utile din cariere locale neautorizate***, care la moment sunt în număr de 385 sectoare, activitatea cărora a produs degradarea terenurilor *pe o suprafață de 736 ha*.

Acest fapt denotă că, autoritățile administrației publice locale și cele de mediu își exercită superficial obligațiile funcționale, ca rezultat este prejudiciat statul, bugetele publice locale și mediul înconjurător.

Spre exemplu, activitatea Inspectoratului la acest subiect s-a rezumat în primul semestru al anului curent, doar la întocmirea a 64 acte de control, 29 procese-verbale cu privire la contravenții, suma amenzilor aplicate constituie 102 700 lei, dintre care au fost încasate 64 050 lei.

Pentru comparație, pe cauza penală expediată în instanța de judecată de procuratura raionului Anenii Noi, privind învinuirea unei persoane în comiterea infracțiunii prevăzută de art.186 alin.(5) Cod penal, care ilegal a extras și însușit substanțe minerale de nisip, prejudiciu cauzat mediului valorează 1 164 906 lei.

Procuratura raionului Căușeni a expediat la 16.10.2019 în Judecătoria Căușeni, cauza penală de învinuire a administratorului unei întreprinderi în baza art.335 alin.(1¹) din Codul penal, care acționând în interes material și personal, în anul 2017, fără decizia consiliului sătesc Cîrnățeni, raionul Căușeni, ilegal a exploatat zăcămintul de pietriș și nisip, pe o suprafață de 1,8121 ha, teren cu destinație agricolă, prin ce a cauzat daune bugetului local estimate la 266 492 lei.

Cele mai frecvente încălcări în domeniul respectării cadrului normativ aferent procesului de gestionare a terenurilor din Fondul silvic (forestier), protecției naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative, vizează practica vicioasă de atribuire în arendă a fondului forestier, efectuarea nejustificată a schimbului de terenuri din fond forestier ce are drept consecință reducerea vegetației forestiere și a suprafeței fondului forestier.

O altă problemă majoră identificată este edificarea ilegală a construcțiilor capitale pe terenurile din fondul forestier.

În context, este relevant cazul depistat de procuratura raionului Strășeni exprimat în amenajarea de către arendaș ca gospodărie privată pe terenul din fondul

forestier cu suprafața de 0,516 ha, arendat cu scop de recreere în temeiul contractului de arendă. Pe cazul dat, s-a dispus pornirea urmăririi penale conform art.328 alin.(1) din Cod penal.

De asemenea, potrivit investigațiilor efectuate de procuratura mun. Chișinău s-a stabilit că, un agent economic deținând în folosință temporară terenul fondului forestier cu suprafața de 8 ha, gestionat de Întreprinderea Silvică Chișinău, a construit mai multe foișoare betonate, a creat infrastructură, s-au instalat rețele subterane ingineresti, a edificat construcția capitală a încăperilor, a fântânilor și haznalelor. Suprafața totală afectată de construcții constituie 3381 m.p., iar prejudiciul cauzat mediului valorează 353 095 lei. Pe faptul dat, a fost pornită o cauză penală conform art.352 alin.(3) lit.d) Cod penal.

Un alt exemplu, reflectă încălcări comise de factorii de decizie ai primăriei orașului Căușeni, care depășind atribuțiile acordate prin lege, au emis o dispoziție privind acordarea dreptului de construcție a unui imobil unei persoane pe terenul din intravilanul localității ce constituie spații verzi. Pe cazul dat, la 04.12.2019 procuratura teritorială a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.328 alin.(1) Cod penal.

La tematica fraudelor silvice este relevant fenomenul lipsei *delimitării și înregistrării drepturilor de proprietate a statului asupra terenurilor fondului forestier*, ce au avut drept consecință reducerea spațiului fondului forestier prin ocuparea nelegitimă a suprafețelor de pădure.

Oficiul Comrat al Procuraturii UTA Găgăuzia, s-a autosesizat pe faptul parcelării de către autoritatea publică locală a mun. Comrat a suprafeței de 13 ha teren din fondul forestier, ulterior fiind formate trei bunuri imobile, pe care le-a înregistrat ca proprietate publică privată cu destinația teren agricol, fără a achita 2 500 000 lei, pierderi cauzate de schimbarea destinației. Pe acest caz, a fost pornită urmărirea penală conform art.327 alin.(2) lit.b¹ din Cod penal.

Cu referință la gestionarea fondului silvic, sunt relevante investigațiile efectuate pe cazurile de *tăieri ilicite din fondul forestier*.

Pe parcursul anului 2019 problema gestionării frauduloase a fondului forestier a înregistrat o amploare, rezultată din atitudinea iresponsabilă a persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul subdiviziunilor Agenției „Moldsilva”, care în scopul obținerii foloaselor necuvenite, organizează tăieri ilicite, înstrăinează masa lemnoasă și însușesc mijloacele financiare.

Spre exemplu, în Rezervația Naturală „Prutul de Jos”, în urma inventarierii cioatelor arborilor, a rezultat un volum de 560 m³ masa lemnoasă cu valoarea de

288 058 lei, care nu a fost luată la evidență. Potrivit probatoriului acumulat în cadrul procesului penal s-a evidențiat implicarea persoanelor din conducerea Întreprinderii de Stat care gestionează Rezervația Naturală „Prutul de Jos”. Pe acest caz, s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza articolelor 231 lit.a), b), 191 alin.(5) Cod penal.

Faptul dobândirii ilicite a banilor din înstrăinarea masei lemnoase de către angajați ai Întreprinderilor de Stat pentru Silvicultură, a fost documentat de către Procuratura Anticorupție și Centrul Național Anticorupție în cadrul urmăririi penale inițiată în temeiul art.324, alin.(2) lit.c) Cod penal.

Astfel, potrivit schemei infracționale, în baza unei evaluări eronate, angajații întreprinderilor organizau în mod intenționat denaturarea informațiilor privind cantitatea masei lemnoase din ocolul silvic. În urma modificării datelor, se obținea un surplus de masă lemnoasă necontabilizată, care era ulterior înstrăinată, iar profitul se repartiza în proporție de 70% ocoalelor silvice, celelalte 30% - administrației întreprinderii silvice.

Protecția terenurilor din Fondul apelor a constituit obiect al investigațiilor procurorilor, fiind constatat că autoritățile administrației publice locale dispun ilegal asupra terenurilor din fâșia riverană de protecție a bazinelor acvatice (*aflate în gestiunea Agenției „Apele Moldovei”*) transmițându-le în proprietate sau folosință. Astfel, Procuratura raionului Criuleni a stabilit că în perioada anului 2013, factorii de decizie ai Consiliului orașenesc, folosind intenționat situația de serviciu, contrar prevederilor art.13 din Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor, râurilor și bazinelor de apă, dar și eludând dispozițiile art.20 și 21 din Codul funciar, prin decizie au modificat destinația lotului de teren cu suprafața de 0,9657 ha, amplasat în orașul Criuleni, pe malul râului Nistru, în limitele împădurite ale fâșiei riverane de protecție din „amenajat” în „pentru construcții”. Pe faptul dat, s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.327 alin.(1) din Codul penal.

În mod similar s-a procedat și cu terenurile din categoria vizată, amplasate în unele localități din raioanele Rezina, Sîngerei, Fălești, Criuleni, Briceni și Orhei.

O atenție sporită în continuare se acordă domeniului privind *utilizarea mijloacelor publice destinate dezvoltării infrastructurii de alimentare cu apă, canalizare și instalații de epurare*, deoarece urmare a investigațiilor procurorilor s-a constatat tentația agenților economici de însușire a sumelor bănești alocate din Fondul Ecologic Național pentru aceste proiecte sociale. Pe parcursul anului curent, procurorii au constatat și pornit două cauze penale pentru utilizarea frauduloasă a

mijloacelor financiare publice la implementarea proiectelor din categoria menționată.

Astfel, potrivit probatoriului acumulat s-a constatat că, factorii de decizie ai unui antreprenor în complicitate cu responsabilul tehnic, profitând de relații contractuale și de disponibilitatea Agenției de Dezvoltare Regională Sud de a oferi mijloace financiare pentru realizarea cu succes a proiectului inițiat, sub pretextul unor cheltuieli de materiale și servicii pretins suportate, au însușit suma de 741 630 lei, destinată lucrărilor de *construcție a sistemului de canalizare în sectorul Valul lui Traian și modernizare a stației de epurare din or. Căușeni*. Pe fapt, la 15.03.2019 s-a dispus pornirea urmăririi penale în baza art.190 alin.(5) din Codul penal.

O altă cauză penală pornită la fel, în baza art.190 alin.(5) din Codul penal, vizează acțiuni ilicite similare soldate cu însușirea sumei de 1 668 063,21 lei, *destinată lucrărilor de alimentare cu apă și canalizare a sat. Plop r-nul Dondușeni*. Total, în perioada de raport procurorii au examinat în ordinea art.274 din Codul de procedură penală 39 sesizări privind diverse fraude contra mediului și intereselor publice, din care pe 26 cazuri s-a dispus pornirea urmăririi penale, 4 fiind expediate în judecată.

Cuantumul prejudiciului cauzat mediului și bugetului public constatat în cauzele instrumentate constituie circa 228 mil. lei, din care s-a reparat benevol 62 600 lei, iar 300 000 lei recuperați prin sentință de condamnare pentru comiterea infracțiunii.

Deși, procurorii au efectuat un volum impunător de acțiuni în cadrul investigațiilor efectuate, un impediment esențial la compartimentul abordat îl constituie cadrul legal inadecvat evoluțiilor și diversificării faptelor ilicite de poluare a mediului.

Ca rezultat al studiilor și analizelor, Procuratura Generală a elaborat propuneri pentru modificarea și ajustarea legislației penale, în special a Capitolului IX, Partea Specială din Codul penal (infracțiuni ecologice). Efortul și intenția procurorilor în vederea modificării legislației penale a fost apreciată de reprezentanții organelor de mediu, organizațiilor neguvernamentale și profesori universitari.

5.4. Protecția datelor cu caracter personal

În conformitate cu Ordinul Procurorului General nr.19/26 din 22 mai 2019 ”Cu privire la modificarea Regulamentului Procuraturii” aprobat prin Ordinul

Procurorului General nr.24/28 din 24 septembrie 2016 au fost creat Serviciul protecția datelor cu caracter personal.

Scopul creării Serviciului constă în asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal, în special a dreptului la inviolabilitatea vieții intime, familiale și private.

Domeniul de acțiune a Serviciului s-a extins asupra prelucrării datelor cu caracter personal în cadrul acțiunilor de prevenire și investigare a infracțiunilor, punerii în executare a sentințelor de condamnare și al altor acțiuni din cadrul procedurii penale sau contravenționale în condițiile legii.

Astfel, Serviciul a examinat 35 de demersuri ale Agenției Servicii Publice, 12 petiții depuse de cetățeni și 2 cereri adresate de Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Totodată acest Serviciu a întocmit și prezentat organelor interesate 10 avize la proiecte de modificare a legislației, ordinilor sau regulamentelor interne a Procuraturii. A elaborat și remis în teritoriu blancheta tip potrivit cazului în care răspunsul procurorului conține date cu caracter personal.

CAPITOLUL VI: Activitatea de cooperare și asistență juridică internațională

6.1. Cooperarea cu instituțiile și organizațiile internaționale

Agenda și Acordul de Asociere – În anul 2019 (anul de finalizare) a continuat procesul de implementare a acțiunilor prevăzute în Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, în perioada 2017-2019, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr.592 din 23.06.2018* /publicată în MO din 28.06.2018/, înserate la nivel instituțional în Planului de acțiuni al Procuraturii Republicii Moldova aprobat prin Ordinul Procurorului General nr.27/7.2 din 09.07.2018.

La sfârșitul anului de raportare, din cele 43 de acțiuni în care a fost implicată Procuratura Republicii Moldova, doar o singură acțiune a fost considerată ca fiind executată parțial (înregistrarea la Centrul Național pentru Protecția datelor cu Caracter Personal a sistemului informațional E-Dosar), restul fiind executate în volum deplin.

În acest context, Procuratura a pregătit și prezentat Subcomitetului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană (reunită în ședință comună la

Chișinău în 14 noiembrie 2019) informații relevante la următoarele capitole: independența și specializarea procurorilor, consolidarea capacităților funcționale, prevenirea și combaterea corupției, a spălării banilor și finanțării terorismului, investigarea fraudei bancare și ”Laundromat-ului”, volumul asistenței judiciare acordate în cadrul cauzelor penale privind investigarea criminalității transnaționale și organizate, constituirea echipelor comune de investigații.

6.2. Cooperarea cu partenerii externi

6.2.1. Consiliul Europei (CoE)

În anul 2019, a continuat procesul de cooperare a Procuraturii cu Oficiul Consiliului Europei la Chișinău în cadrul celor trei proiecte demarate la nivel național (Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzului sexual în Republica Moldova; Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova; Controlul corupției prin aplicarea legii și prevenire (CLEP)), precum și la nivel de participare a procurorilor desemnați în calitate de experți titulari sau supleanți în cadrul comitetelor (sub-comitetele) de specialitate ale Consiliului Europei (inclusiv CCPE, GRECO, Moneyval, CPT, PC-OC, T-CY, CDPC, PC-CP).

Ca rezultat al adoptării la 17 iulie 2019, de către Comitetul Moneyval la cea de a 58-a ședință plenară, a raportului de evaluare a Republicii Moldova în cadrul runde a V-a de evaluare (<https://rm.coe.int/moneyval-2019-6-5th-round-mer-repmoldova/168097a396>), prin Dispoziția Guvernului Nr. 6 din 16-01-2020 a fost instituit Grupului de lucru la nivel național pentru asigurarea implementării recomandărilor Comitetului Moneyval, elaborarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2024, evaluarea națională a riscurilor în domeniu, precum și pentru îndeplinirea angajamentelor asumate față de partenerii externi de dezvoltare. În acest scop, prin Ordinul Procurorului General nr.9/28 din 28.01.2020 au fost formate 2 grupuri de lucru pentru evaluarea riscurilor și vulnerabilităților naționale.

6.2.2. OSCE

În anul 2019, OSCE a participat a asigurat procesul de instruire continuă a procurorilor sub egida Institutului Național al Justiției în domeniul luptei cu violența în familie, discriminarea și discursul de ură, investigarea traficului de ființe umane, a crimelor cibernetice, etc. De asemenea, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE (ODIHR) a elaborat și prezentat în cadrul unui eveniment, organizat în acest scop la 29 noiembrie 2019 la Chișinău,

proiectul raportului privind evaluarea necesităților – independența funcțională a procurorilor din Republica Moldova.

6.2.3. Ambasada SUA

În anul 2019 cooperarea cu Ambasada SUA a fost materializată în diferite activități de instruire a procurorilor în cadrul Academiei FBI–ILEA din Budapesta, Ungaria (5 cursuri de instruire pentru 7 procurori), Institutului CEELI, Republica Cehă (3 cursuri de instruire pentru 14 procurori) precum și în cadrul vizitelor de studiu și seminare cu diferite tematici: combaterea traficului de ființe umane, justiția și resursele de aplicare a legii privind violența domestică și sexuală, investigarea prin utilizarea tehnologiilor digitale a crimelor comise cu utilizarea armelor de distrugere în masă, combaterea criminalității cibernetice, Promovarea Supremației Legii în Regiunea Post-Sovietică prin Colaborarea Instituțiilor de Stat și celor Neguvernamentale.

6.2.4. SEEPAG – Grupul Consultativ al Procurorilor din Sud-Estul Europei

În anul 2019, președinția SEEPAG a deținut-o Turcia, autoritățile căreia au organizat în 2 aprilie 2019 la Istanbul cea de-a 29-a Conferință SEEPAG, cu tematica “ Provocări cu care se confruntă țările SEEPAG în materie de cooperare judiciară internațională la combaterea infracționalității organizate transnaționale și propuneri de soluționare”.

6.2.5. EUROJUST

În anul precedent, Procuratura Republicii Moldova a comunicat prin intermediul Punctului de legătură cu EUROJUST, cu utilizarea poștei electronice speciale securizate, puse la dispoziție de către EUROJUST în următoarele cazuri:

- 1 solicitare despre descrierea cadrului legal;
- 19 cereri legate de investigații penale (Cehia, Austria, Estonia, Italia, Marea Britanie, Polonia, România, Letonia, Germania, Franța, Slovenia, Bulgaria);
- 4 procese de negociere și semnare a Acordurilor de formare a Echipelor Comune de Investigații (ECI);
- 8 participări la ședințele de coordonare organizate de EUROJUST în vederea negocierii ECI;
- 2 participări la evenimente internaționale (conferințe, proiecte) organizate sub egida EUROJUST;

- 3 deplasări de serviciu organizate în cadrul constituirii ECI, cu asistența EUROJUST.

6.2.6. Echipele Comune de Investigații (ECI):

Pe parcursul anului 2019 au fost semnate trei (3) Acorduri ECI cu asistența EUROJUST, acestea prevăd cooperarea cu autoritățile competente din următoarele țări:

- Germania – 1 caz de sustrageri frauduloase din bancomate;
- România – 1 caz de fraudă informatică ;
- Franța – 1 caz de escrocherie și organizarea migrației ilegale.

În aceeași perioadă au fost semnate două Acorduri ECI fără susținerea EUROJUST cu autoritățile competente din România , cu privire la investigarea a 2 (două) cazuri de contrabandă.

Totodată, în anul 2019 a fost prelungit termenul de acțiune a Acordurilor ECI semnate în 2018 :

- cu Franța într-un caz de sustragere în proporții deosebit de mari.
- cu România într-un caz de contrabandă cu țigări.

6.2.7. Curtea Penală Internațională (CPI)

În anul 2019, CPI a adresat primele 3 solicitări către Republica Moldova, prin intermediul Procuraturii Generale, care au fost acceptate spre executare în conformitate cu prevederile art. 99 al.4 din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.

Tot în anul 2019 a avut loc un proces de instruire adresat procurorilor/magistraților specializați în domeniul de cooperare cu CPI, la care a participat un procuror din cadrul Procuraturii Generale.

6.2.8. Cooperarea în domeniul neproliferării armelor de distrugere în masă și de atenuare a riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN)

În anul 2019, a fost finalizat Proiectul 57, cu genericul ”Consolidarea capacităților de expertiză criminalistică în investigarea incidentelor CBRN în cadrul Centrelor de Excelență Regională din Europa de Sud-Est și Europa de Est” (2017-2019), în cadrul căruia 2 procurori au fost desemnați în calitate de experți titulari. În cadrul activităților de implementare a Proiectului în statele din Sud-estul Europei și Caucaz, au fost discutate cadrele legale existente în fiecare stat

participant, opțiuni de cooperare formală și informală între membrii rețelei CBRN, organizarea exercițiilor practice și donații de echipamente tehnice.

6.2.9. Consiliul Coordonator al procurorilor generali ai statelor-participante CSI

În anul 2019 cooperarea Procuraturii cu CCPG CSI a constat în îndeplinirea măsurilor incluse în Planul de activitate a Consiliului pentru anii 2019-2023, Programele de cooperare cu statele - participante ale CSI pe diverse domenii de activitate (măsurile comune în domeniul combaterii criminalității pentru anii 2019-2023, lupta cu infracțiunile săvârșite cu utilizarea tehnologiilor informaționale pentru anii 2016-2020, combaterea terorismului și altor forme violente de manifestare a extremismului pentru anii 2017-2019, etc.).

6.3. Asistența juridică internațională în materie penală

6.3.1. Materiale și demersuri de extrădare examinate

Au fost examinate **18** (*18 în anul 2018, 16 în anul 2017*) cereri de extrădare primite din străinătate, din ele în instanța de judecată fiind transmise **15** demersuri de extrădare (*14 în anul 2018, 5 în anul 2017*), urmate de admiterea a **7** din ele (*5 în anul 2018, 5 în anul 2017*). Restul demersurilor se află la etapa de examinare în instanța de judecată iar **3** cereri de extrădare primite de la autoritățile statelor străine au fost respinse de către Procuratura Generală, din varii motive prevăzute de legislația procesual-penală a Republicii Moldova (*1 în anul 2018, 1 în anul 2017*).

Au fost examinate **267** (*303 în anul 2018, 365 în anul 2017*) informații despre reținerea sau localizarea pe teritoriul altor state a persoanelor, anunțate în căutare de către autoritățile Republicii Moldova. Din numărul total de informații examinate au fost inițiate **83** (*101 în anul 2018, 223 în anul 2017*) de demersuri de extrădare, dintre care **26** (*32 în anul 2018, 79 în anul 2017*) au fost admise, iar **53** (*61 în anul 2018,*) se află la etapa de examinare. Referitor la **73** informații (*95 în anul 2018, 46 în anul 2017*) au fost transmise conform competenței Ministerului Justiției, iar **38** (*14 în anul 2018 și 28 în anul 2017*) au fost respinse pentru următoarele temeiuri de fapt și drept, cum ar fi: deținerea de către persoana anunțată în căutare a cetățeniei statului pe teritoriul căruia a fost identificat; expirarea termenului prescripției tragerii la răspundere penală; lipsa măsurii preventive privative de libertate; recriminalizarea unor categorii de infracțiuni, etc..

6.3.2. Cereri de comisie rogatorie

Pe parcursul anului 2019, procuraturilor teritoriale și specializate le-au fost expediate spre executare **352** cereri de comisie rogatorie (*305 în anul 2018, 363 în anul 2017*) formulate de autoritățile competente străine, din totalul de **394** cereri recepționate de Procuratura Generală (*382 în anul 2018, 469 în anul 2017*).

În aceeași perioadă **42** cereri (*34 în anul 2018 și 55 în 2017*) au fost restituite autorităților străine fără executare, iar **28** cereri (*39 în anul 2018, 19 în anul 2017*) au fost executate nemijlocit de către procurorii Procuraturii Generale.

Autoritățile naționale în decursul anului 2019 au formulat cu scop de inițiere către alte state **352** cereri de comisie rogatorie (*308 în anul 2018, 305 în anul 2017*). Din acest număr, **300** cereri (*259 în anul 2018, 232 în anul 2017*) au fost transmise pentru executare în străinătate. Din acestea **52** cereri (*49 în anul 2018, 59 în anul 2017*) au fost restituite organelor de urmărire penală ca fiind necorespunzătoare din punct de vedere a formei și conținutului, prevăzute de lege.

6.3.3. Cereri de transfer sau preluare a urmăririi penale

În perioada de raport Procuratura Generală a recepționat **84** cereri (*93 în anul 2018, 19 în anul 2017*) privind preluarea urmăririi penale din străinătate, fiind dispusă admiterea a **80** cazuri (*74 în anul 2018, 8 în anul 2017*). În **4** cazuri (*16 în anul 2018, 10 în anul 2017*) a fost refuzată preluarea dosarelor pentru continuarea urmăririi penale pe teritoriul Republicii Moldova pe temei de curgere a termenului de prescripție, a lipsei incriminării faptei sau elementelor constitutive ale infracțiunii de Codul penal al Republicii Moldova.

În aceeași perioadă Procuratura Generală a recepționat **16** propuneri de transfer a urmăririlor penale în străinătate (*27 în anul 2018, 14 în anul 2017*). În **13** cazuri (*18 în anul 2018, 2 în anul 2017*) s-a decis asupra transferului urmăririi penale în străinătate, cu restituirea a **3** cauze penale (*9 în anul 2018, 8 în anul 2017*) procuraturilor teritoriale.

CAPITOLUL VII: Informarea publică, relațiile cu mass-media, transparența activității

Procuratura și-au focalizat, în cursul anului 2019, eforturile în vederea mediatizării rezultatelor propriei activități, fiind asigurat un flux constant de informații actuale către mass-media. Accentele față de procurori au fost puse într-o

asemenea manieră, încât mediatizarea informațiilor să aibă loc pe toate direcțiile și la toate etapele de înlăptuire a justiției.

Prin urmare, putem conchide că instituția a devenit mai deschisă, despre activitățile întreprinse se cunoaște mult mai mult în societate, comunicarea este pro-activă, mesajele transmise au ajuns la publicul țintă și a crescut gradul de informare al cetățenilor asupra activității Procuraturii.

În perioada de referință, procuraturile teritoriale și cele specializate, au fost întocmite, difuzate și plasate pe site-ul oficial al instituției **330** de comunicate de presă (*362 comunicate în anul 2018*) toate fiind preluate și intens mediatizate în presa scrisă, electronică și cea online. De comun cu alte organe de ocrotire a normelor de drept au fost organizate **13** conferințe și briefinguri de presă (*16 în anul 2018*), zilnic a fost asigurată prezența procurorilor la emisiuni radiofonice și televizate, au fost oferite declarații, reacții, interviuri, zilnic s-a răspuns la solicitările telefonice de informații ale jurnaliștilor, iar atunci când a fost cazul s-au făcut dezmințiri vizavi de anumite zvonuri sau acuzații nefondate la adresa instituției.

Informațiilor difuzate de către Procuratură în perioada anului 2019 au vizat subiectul protecției drepturilor constituționale ale omului, combaterii criminalității organizate. De asemenea au fost difuzate informații privind investigarea cazurilor de corupție și conexe.

Fiind conștienți de faptul că Procuratura este unul din principalele organe de ocrotire a normelor de drept, iar informația deținută de procurori face parte din categoria subiectelor de interes social sporit, conducerea instituției pune un accent deosebit pe tot ceea ce înseamnă comunicare și informare publică permanentă, cu caracter pro-activ: mesajele sunt construite anticipat, adaptate fiecărei situații, pe cât posibil, înainte ca zvonurile sau speculațiile transmise în arealul mediatic să scape de sub control.

Pentru anul 2019 se impune, furnizarea zilnică, operativă și corectă, pentru plasarea pe site-ul Procuraturii a materialelor care ar prezenta interes pentru publicul larg.

Analiza eficienței activității în acest domeniu a identificat necesitatea consolidării capacității subdiviziunii specializate din cadrul Procuraturii Generale prin angajarea de personal calificat. De asemenea a fost identificată necesitatea dezvoltării și modernizării paginii web a Procuraturii, ca fiind un instrument de comunicare rapidă și eficientă cu publicul.

CAPITOLUL IX: Obiective trasate pentru anul 2020

Pentru anul 2020, în rezultatul evaluării activității instituției în anul 2019, fiind luate în calcul obiectivele de dezvoltare a instituției, documentele de politici naționale în curs de implementare, precum și provocările generate de dinamica evenimentelor în diverse domenii, au fost identificate următoarele priorități în activitatea Procuraturii:

Management instituțional, politici și legislație

- Implementarea Planului de Dezvoltare Strategică (PDS) al Procuraturii pentru anii 2016-2020 și elaborarea Planului de Dezvoltare Strategică (PDS) a Procuraturii pentru anii 2021-2025;
- Asigurarea în Procuratură a unui climat de integritate instituțională în conformitate cu standardele stabilite în domeniu de legislație;
- Asigurarea implementării în Procuratură a sistemului de control intern managerial conform Standardelor naționale de control intern în sectorul public, pentru promovarea unei bune guvernări a entității publice;
- Integrarea eficientă a Procuraturii în realizarea documentelor de politici adoptate la nivel național în domenii specifice, cum ar fi: respectarea drepturilor omului, combaterea corupției, combaterea criminalității organizate, combaterea spălării banilor, combaterea infracțiunilor ecologice ș.a.;
- Participarea Procuraturii la procesul legislativ prin elaborarea și avizarea proiectelor de acte legislative/normative ale autorităților publice pe domeniile de activitate ale instituției.

Domeniul urmăririi penale

- Excluderea din practica procurorilor a cazurilor de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor, *în special*, a cazurilor *de rețineri și solicitări neîntemeiate și ilegale de arestare; de pornire abuzivă a urmăririi penale; de tergiversare a urmăririi penale și menținere nejustificată a persoanelor în calitate de bănuți sau învinuiți; de dispunere abuzivă și neîntemeiată a efectuării măsurilor speciale de investigații și/ sau a perchezițiilor;*
- Asigurarea desfășurării activității în faza prejudiciară a procesului penal potrivit standardelor și obligațiilor pozitive ce rezultă din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel încât să fie evitate riscurile condamnării Republicii Moldova la CtEDO;
- Identificarea cazurilor imputabile procurorilor de încălcare a drepturilor omului în cadrul procesului penal și inițierea cercetării unor astfel de cazuri;

- Asigurarea în continuare a procesului de monitorizare a desfășurării cercetărilor în cauze penale cu termene îndelungate de urmărire penală, identificarea de noi soluții în vederea accelerării investigațiilor și reducerii numărului de cauze tergiversate;

- Contribuirea la reformarea fazei pre-judiciare a procesului penal, în vederea debirocratizării procesului și ajustării lui la practicile și modelele europene ale institutului de urmărire penală;

- Dezvoltarea continuă și asigurarea procesului de specializare a procurorilor pe domenii specifice, cum ar fi: *infracțiunile săvârșite cu folosirea tehnologiilor informaționale, cele cu caracter transnațional și de crimă organizată, cele de spălarea banilor și generatoare de profit ilicit, precum și cele ecologice*;

- Dezvoltarea capacităților instituției în domeniul protecției drepturilor copiilor victime/martori și adierii acestora în condiții speciale, conform standardelor stabilite de actele internaționale;

- Utilizarea în continuare a procedeele legale pentru unificarea practicii de urmărire penală și judiciară, inclusiv prin utilizarea eficientă a institutului recursului în interesul legii, instrucțiunilor cu caracter general date de Procurorul General;

- Aplicarea sistematică a prevederilor legale și a metodologiilor, care se referă la investigarea infracțiunilor și la efectuarea investigațiilor financiare paralele, inclusiv cu concursul Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale, în vederea urmăririi și confiscării bunurilor provenite din activitatea infracțională, recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune, precum și a cheltuielilor judiciare, orientarea corectă a instanțelor de judecată în vederea aplicării corespunzătoare a dispozițiilor normative ce guvernează aceste institute procesuale;

- Organizarea și asigurarea schimbului de informații analitice între organele de drept referitor la aspecte ale dezvoltării fenomenului criminalității informatice, particularităților de tactică și procedură; ajustarea legislației la particularitățile de investigare a crimelor cibernetice;

- Dezvoltarea Sistemului Informațional Automatizat „*Urmărire penală: E-Dosar*”, inclusiv prin realizarea interconexiunii cu sistemele informaționale ale altor organe de drept, crearea de noi module în Sistem pe domenii specifice de infracțiuni (*corupție, economice, spălarea banilor, trafic de ființe umane, trafic de droguri ș.a.*), precum și asigurarea serviciilor de mentenanță a sistemului.

- Asigurarea unui nivel înalt de protecție a datelor cu caracter personal în conformitate cu instrumentele juridice și cu standardele internaționale, ale UE și ale Consiliului Europei;

- Participarea la identificarea soluțiilor întru crearea condițiilor de detenție persoanelor cu probleme de sănătate mintală în privința cărora se desfășoară urmărirea penală și se examinează cauze penale în judecată, până la pronunțarea sentinței.

Domeniul judiciar

- Identificarea unor soluții viabile pentru a reduce fenomenul tergiversării judecării cauzelor penale în instanțele de fond și apel, prin intensificarea aplicării procedurilor speciale la examinarea judiciară a cauzelor penale, responsabilizarea poliției în asigurarea prezentării în instanțe a martorilor și părților vătămate;

- Ridicarea calității exercitării urmăririi penale și a reprezentării învinuirii în vederea diminuării cazurilor de achitare și a celor de încetare a proceselor penale în instanțele de judecată, în special, cele ce au drept consecință reabilitarea inculpaților;

- Promovarea politicilor penale de orientare a instanțelor de judecată la aplicarea unor pedepse alternative detenției: amenda și munca neremunerată în folosul comunității. Implementarea pe scară largă a noii pedepse prevăzute la art.90¹ Cod penal în detrimentul pedepselor cu închisoare cu executare pe termene excesive;

- Intensificarea dialogului instituțional între Procuratura Generală și Agentul Guvernamental la formularea poziției Republicii Moldova în fața Curții Europene pentru Drepturile Omului;

- Continuarea procesului de diseminare a practicii Curții Europene pentru Drepturile Omului și a jurisprudenței Curții Constituționale organelor procuraturii;

- Monitorizarea procedurilor redeschise la nivel național urmare a demersurilor Agentului Guvernamental sau, după caz, din oficiu, ca urmare a pronunțării hotărârilor Curții Europene pentru drepturile Omului.

Cooperare și asistență juridică internațională

- Amplificarea colaborării Procuraturii cu organele de drept naționale și internaționale în vederea investigării, contracarării și destructurării activității grupurilor criminale transnaționale specializate în diverse domenii;

- Intensificarea cooperării internaționale cu reprezentanții organelor de drept din țările străine în vederea creării și asigurării funcționării Echipelor comune de

investigație în diverse domenii de infracționalitate transnațională, precum și a cooperării cu Eurojust;

- Menținerea interacțiunii eficiente cu partenerii de dezvoltare în vederea fortificării capacităților Procuraturii.

Cooperare la nivel național

- Intensificarea interacțiunii cu organele de control la abordarea cazurilor sensibile în societate, în special în domeniile: ecologic, fiscal, energetic, gestionarea proprietății publice;

- Dezvoltarea dialogului interprofesional inițiat prin Carta interprofesională a judecătorilor, procurorilor și avocaților din Republica Moldova;

- Dezvoltarea unui dialog cu alte autorități publice în vederea asigurării bunei funcționări a Procuraturii și asigurarea respectării drepturilor și intereselor cetățenilor, precum și pentru protecția intereselor generale ale societății.

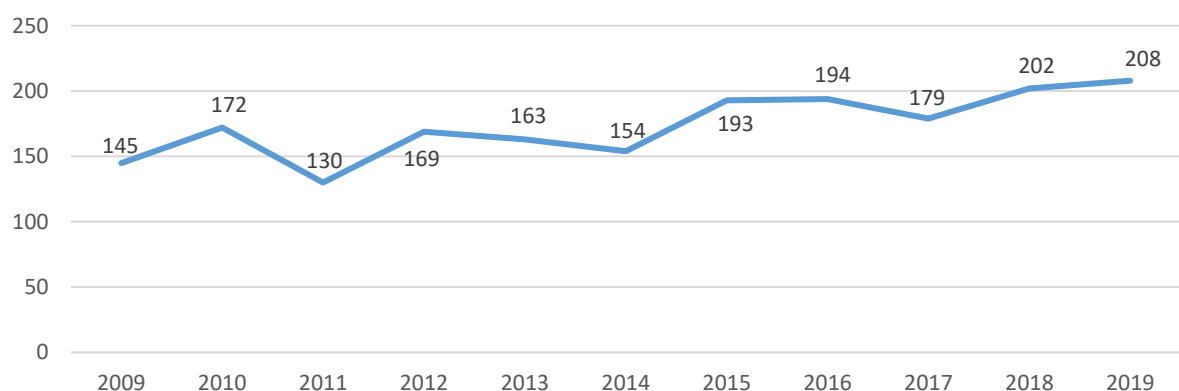
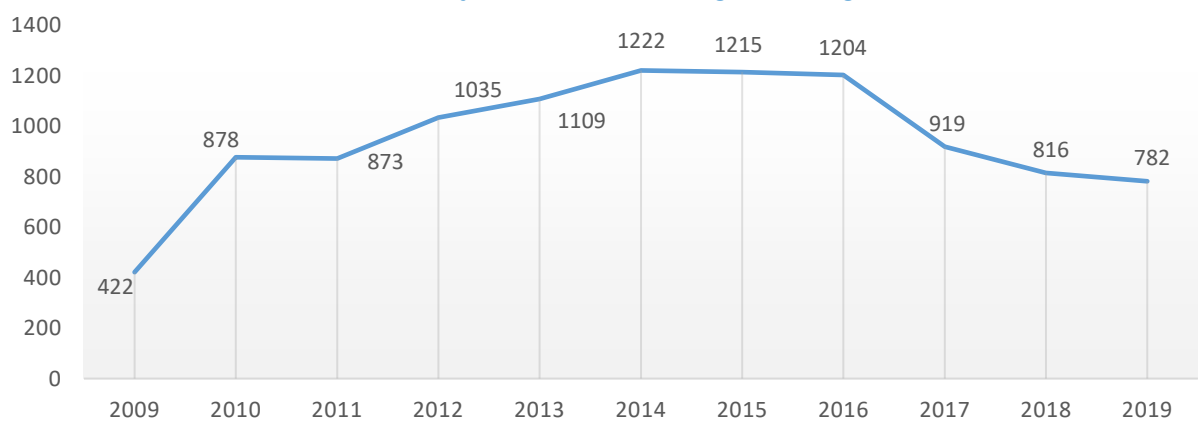
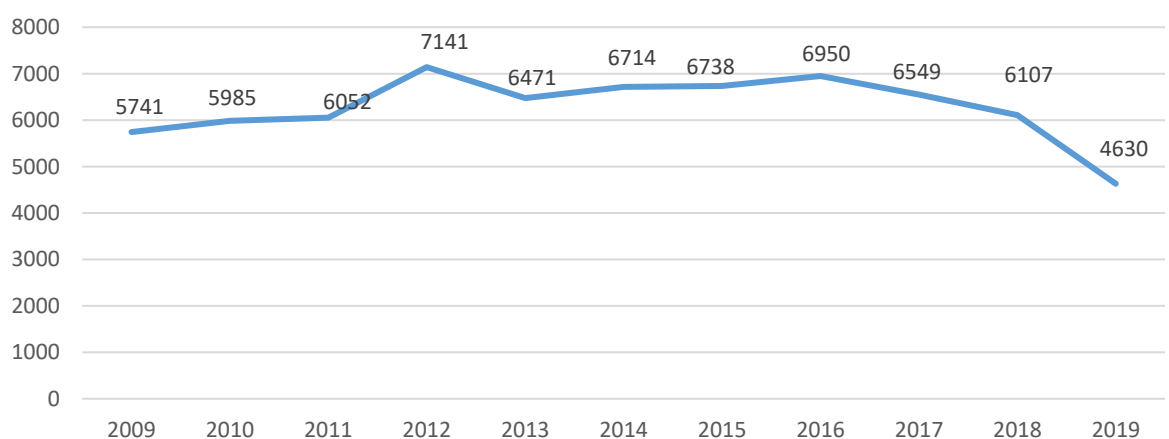
Relații publice, promovarea imaginii instituției

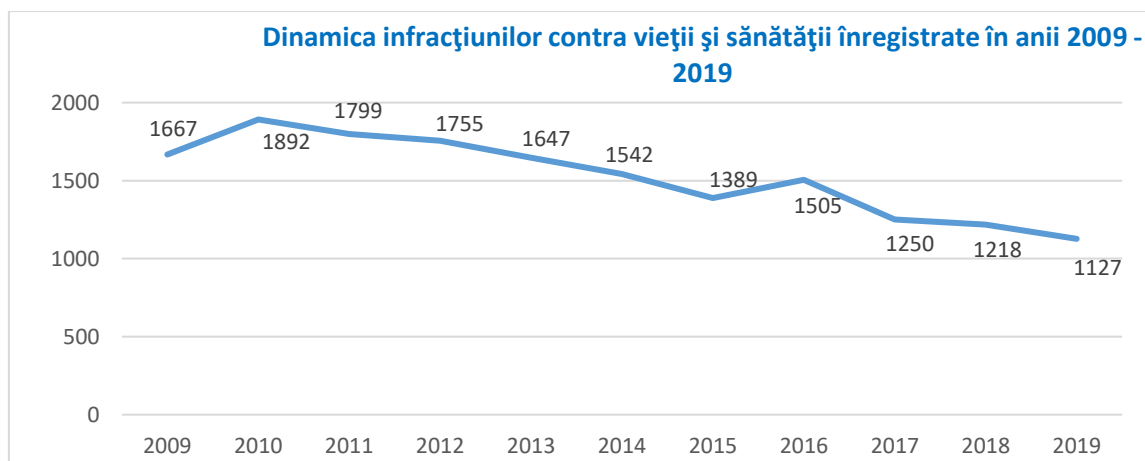
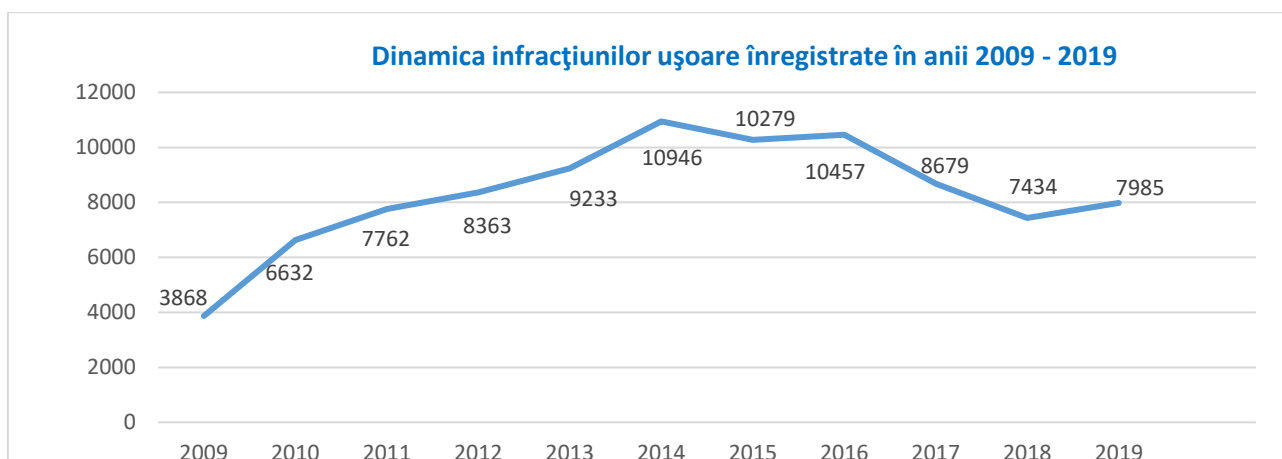
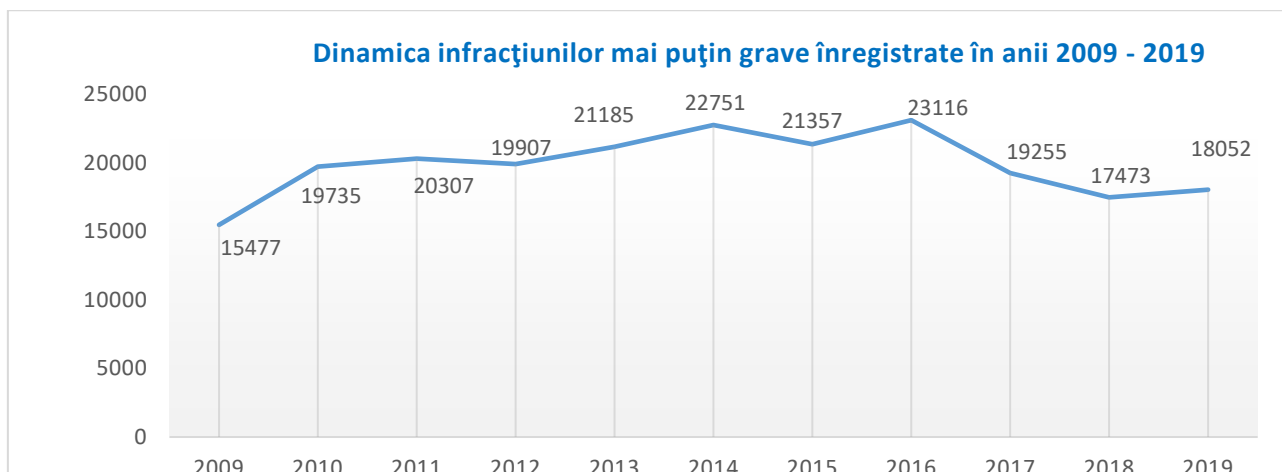
- Continuarea editării Revistei Procuraturii Republicii Moldova ca fiind o platformă de dezbateră a unor diverse și actuale tematici juridice, precum și un instrument de cunoaștere și dezvoltare a corpului de procurori;

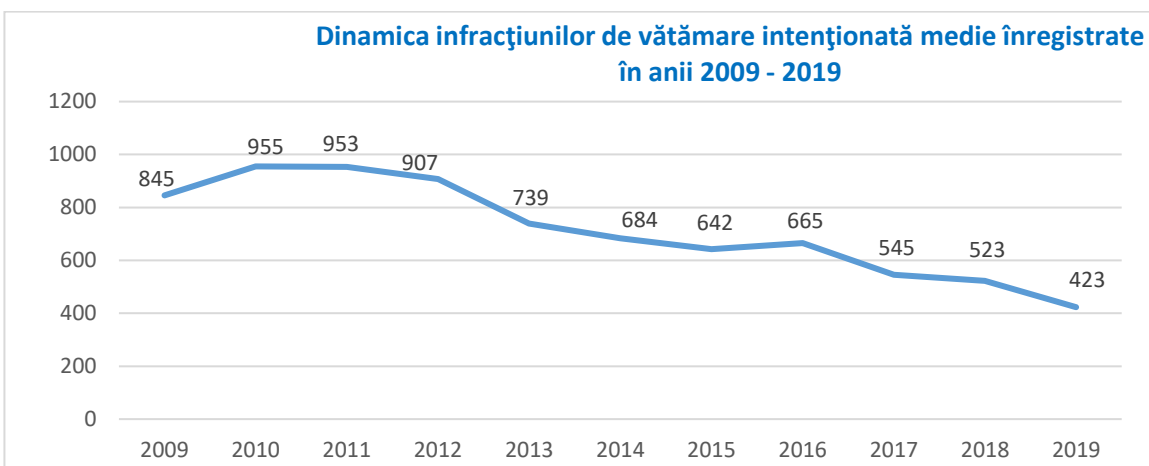
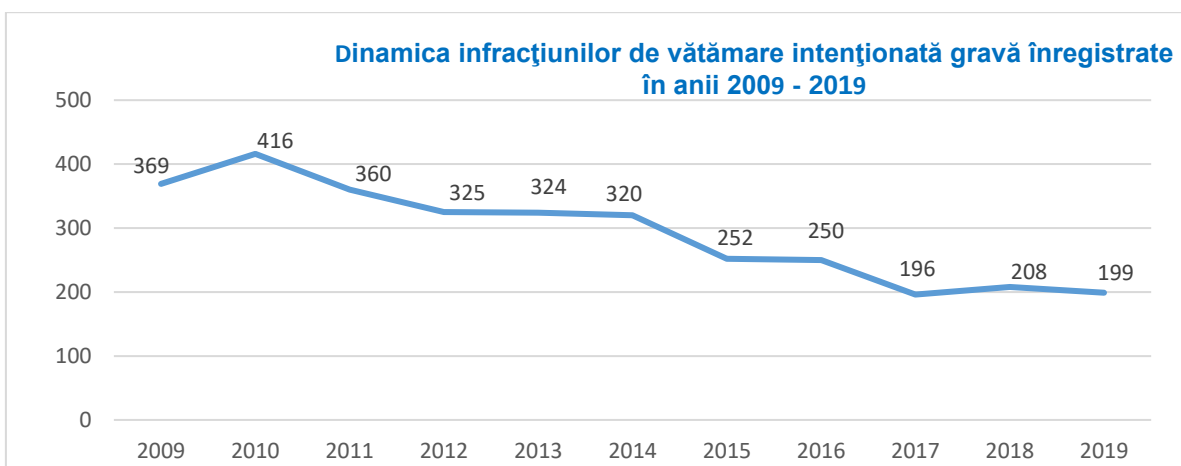
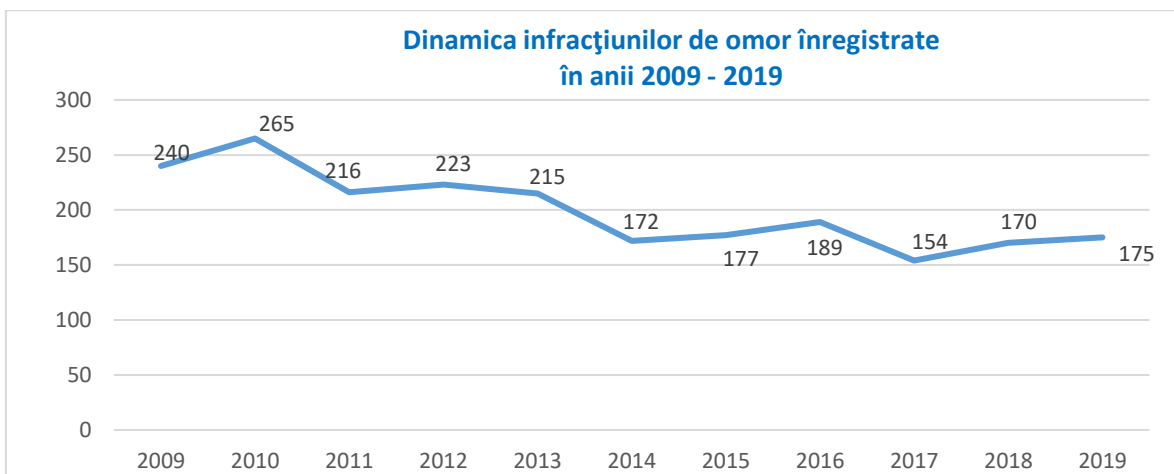
- Creșterea rolului preventiv al Procuraturii, centrat pe intensificarea activităților de educare juridică;

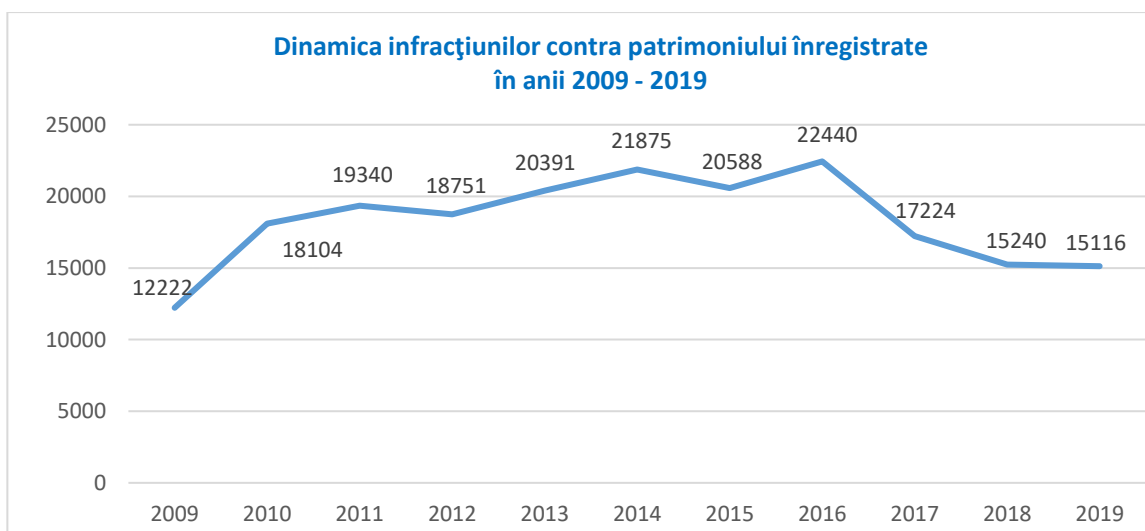
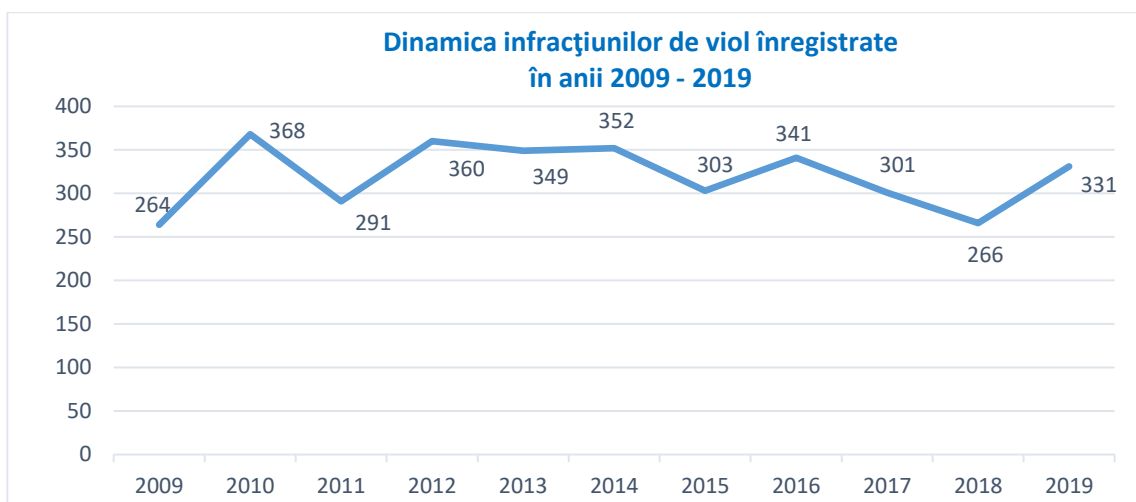
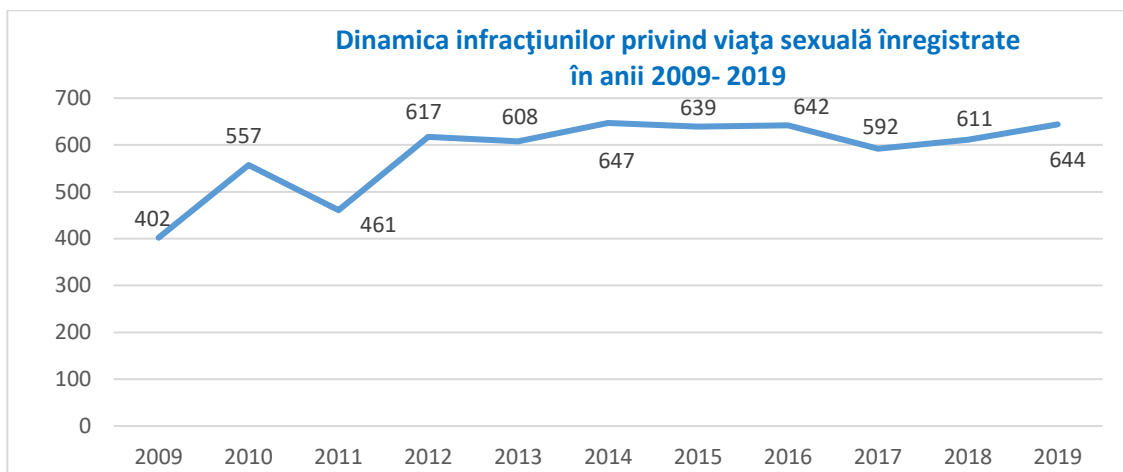
- Fortificarea capacităților subdiviziunilor relații publice din cadrul Procuraturii și elaborarea unei noi Strategii de comunicare a instituției;

- Modernizarea paginii web a Procuraturii, pentru a asigura o mai bună comunicare cu cetățenii, în special prin simplificarea mecanismului de recepționare a sesizărilor și de oferire a informațiilor necesare.

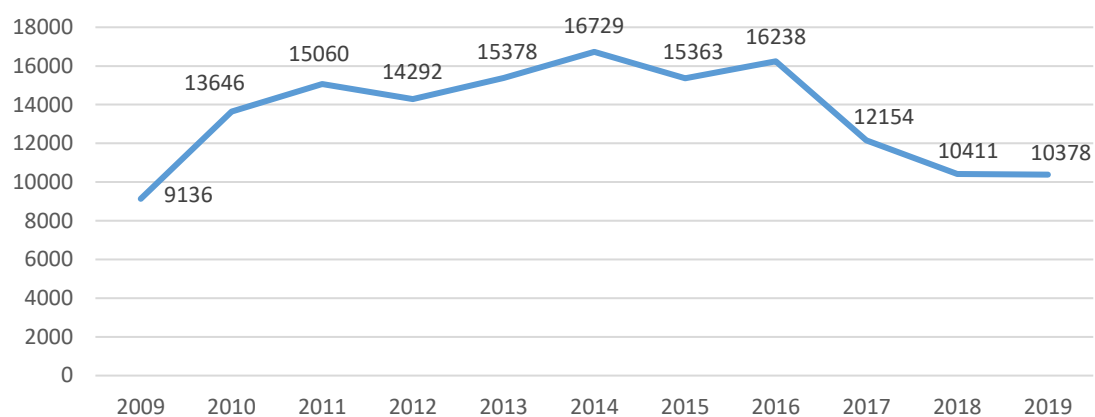
Dinamica infracțiunilor excepțional de grave înregistrate în anii 2009 - 2019**Dinamica infracțiunilor deosebit de grave înregistrate în anii 2009 - 2019****Dinamica infracțiunilor grave înregistrate în anii 2009 - 2019**

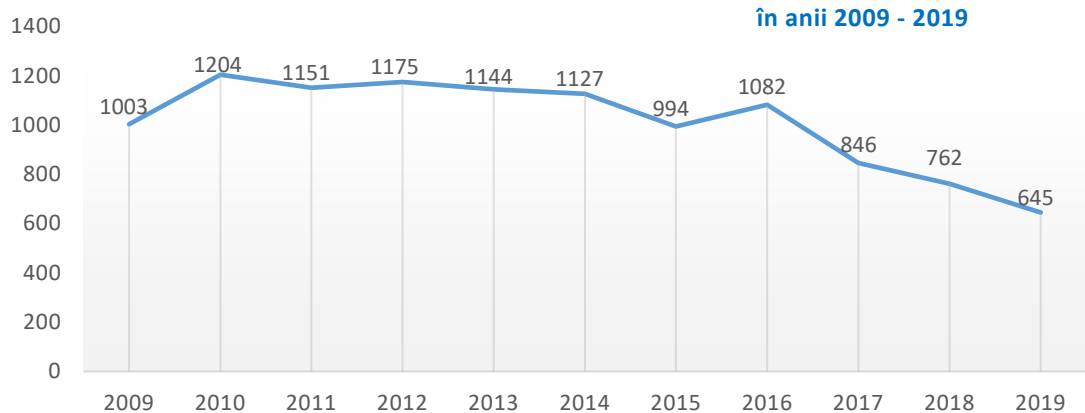

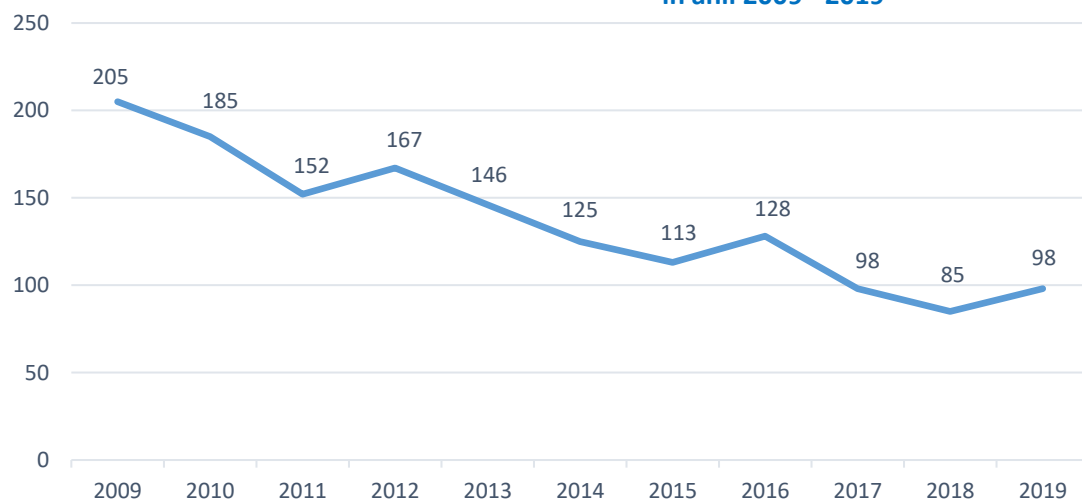
**Dinamica infracțiunilor de furt înregistrate
în anii 2009 - 2019**

**Dinamica infracțiunilor de jaf înregistrate
în anii 2009 - 2019**

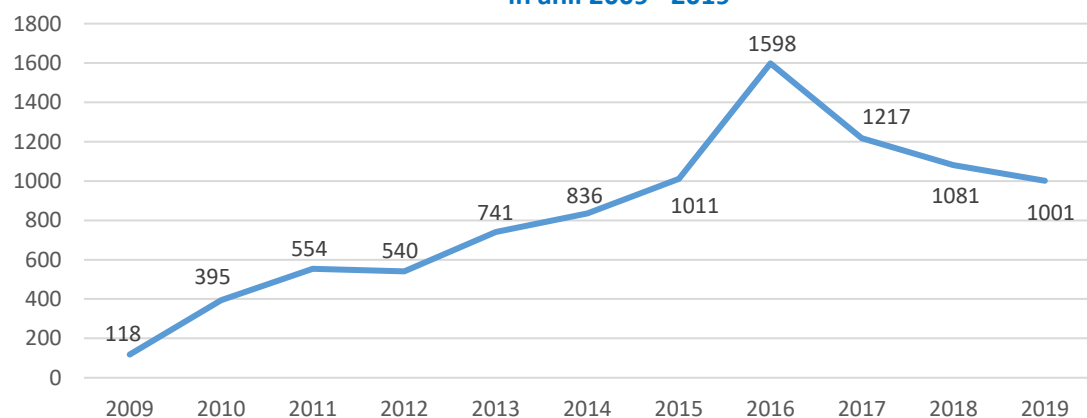
**Dinamica infracțiunilor de tâlhărie înregistrate
în anii 2009 - 2019**

**Dinamica infracțiunilor de escrocherie înregistrate
în anii 2009 - 2019**

**Dinamica infracțiunilor de pungășie înregistrate
în anii 2009 - 2019**

**Dinamica infracțiunilor contra familiei și minorilor înregistrate
în anii 2011 - 2019**

